THOMAS PAINE

AKIL ÇAĞI

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: ALİ İHSAN DALGIÇ

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

THOMAS PAINE

AKIL ÇAĞI

– GERÇEK VE EFSANEVİ TEOLOJİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA –

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:

ALİ İHSAN DALGIÇ

THOMAS PAINE
AKIL ÇAĞI

özgün adı
THE AGE OF REASON

ingilizce aslından çeviren: ALİ İHSAN DALGIÇ
editör: KORAY KARASULU
görsel yönetmen: BİROL BAYRAM
redaksiyon: TANSU AKGÜN
grafik tasarım ve uygulama: TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

Sertifika No: 11213

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
istiklal caddesi, meşelik sokak no: 2/4
beyoğlu 34433 istanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Genel Yayın: 2483

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941

Maarif Vekili

Hasan Âli Yücel

Amerika Birleşik Devletleri Vatandaşlarına

Bu kitabı size emanet ediyorum. Kitap, din üstüne düşüncelerimden oluşmaktadır. Düşüncesi benden ne kadar farklı olursa olsun her insanın kendi düşüncesine sahip çıkma hakkını büyük bir çabayla savunduğumu hatırlamanız adil bir davranış olacaktır. Bu hakka karşı çıkan herkes, şu anda sahip olduğu düşüncenin kölesi olacaktır, çünkü kendisini onu değiştirmekten alıkoymaktadır.

Her türlü yanlışa karşı en amansız silah Akıl'dır. Bugüne kadar başka bir silah kullanmadım, bundan sonra da kullanmayacağım.

İçten dostunuz ve vatandaşınız

THOMAS PAINE.

Luxembourg (Paris), 8. Pluviose[*1],

Bölünmez Fransız Cumhuriyeti'nin ikinci yılı,

O. S. 27 Ocak 1794.

I. KİTAP

I

Yazarın İnancını Açıklaması

Son birkaç yıldır din üzerine düşüncelerimi yayınlamak istiyordum; bu konunun taşıdığı güçlüklerin tümüyle farkındayım, bu nedenle açıklamalarımı yaşamımın daha ileri dönemlerine ertelemiştim. Bu ertelemenin amacı, çalışmamı tüm ülkelerdeki dost yurttaşlara sunabileceğim nihai haline ve onu onaylamayacak olanların dahi itiraz edemeyecekleri aşamaya getirebilmekti. Rahiplik kurumunun, zorunlu dini sisteme bağlı her şeyin, zorunlu inanç yapılarının ulusal düzeyde ortadan kaldırılmasının Fransa'da yarattığı durum sadece benim niyetlerimi kamçılamakla kalmamış, aynı zamanda boş inançların, yanlış hükümet sistemlerinin, yanlış teolojinin enkazında ahlakı, insanlığı ve gerçek teolojiyi gözden kaçırmamamız için bu tür bir çalışmanın ortaya konmasını fazlasıyla gerekli kılmıştır.

Meslektaşlarımın birkaçının ve Fransa'daki dost vatandaşlarımın gönüllü olarak bireysel düzeydeki inançlarını açıklamaları benim de inançlarımı açıklamam için bir örnek olmuştur; bunu insanın kendi aklıyla yaptığı söyleşideki tüm samimiyete dayanarak yapacağım.

Tek Tanrı'ya inanırım, başka bir şeye değil; bu yaşamdan sonra da mutluluk olmasını umut ederim.

İnsanların eşitliğine inanırım ve dini görevlerin doğru olanı yapmakla, merhametle ve insanları mutlu etmeye yönelik çabalarla ilgili olduğunu düşünürüm.

Bunlara ilaveten başka birçok şeye inandığım da varsayılmalıdır, bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinde inanmadığım şeyleri ve bunların nedenlerini de söyleyeceğim.

Yahudiliğin, Katolikliğin, Ortodoksluğun, Müslümanlığın, Protestanlığın ve bildiğim tüm din kurumlarının öğretilerine inanmıyorum. Benim din kurumum aklımdır.

Yahudi, Hıristiyan veya Müslüman olsun tüm ulusal din kurumları, insanlığı korkutarak esir eden, gücü ve kazancı tekelleştirme amacı güden insan icatlarından başka bir şey gibi görünmüyor bana.

Bunu söyleyerek inananları suçlamak istemiyorum; herkesin en az benim kadar kendi inancına sahip olma hakkı vardır. Fakat mutluluk için insanın zihinsel olarak kendine sadakat göstermesi gereklidir. İmansızlık sadece inanç veya inançsızlıktan ibaret değildir; inanmadığı şeye inanmış gibi görünmeyi de kapsar.

Kendi kendini kandırmanın toplumda yarattığı ahlâki bozulmayı hesaplamak mümkün değildir. Bir insan mesleki inancını gerçekte inanmadığı şeylerin hizmetine sunacak kadar ahlakını kaybetmiş ve aklının iffetini satışa çıkarmışsa her türlü suçu işlemeye açık hale gelmiştir. Bir şeylere sahip olmak için bir din adamı rolüne bürünebilir ve bu rolü başarıyla sürdürebilmek için yalan yere yemin etmeye başlar. Ahlakı yıkmaya yönelik daha tehlikeli bir davranış olabilir mi?

SAĞDUYU adlı risalemin Amerika'da basımından hemen sonra, yönetim sistemlerindeki devrimleri din alanında yapılacak devrimlerin izleme ihtimalinin giderek arttığını gördüm. Dini kurumlar ve devlet, Yahudi, Hıristiyan veya Müslüman nerede olursa olsun, aralarındaki çok yakın ilişki nedeniyle, var olan dini akidelerin, dinin ilk ilkelerinin tartışılmasını çeşitli baskılar ve cezalar aracılığıyla yasaklamıştır; mevcut hükümet sistemleri değişmedikçe de bu konular açıkça ve adilane biçimde insanlığın önüne getirilemeyecektir; ancak bu yapılabilirse dini sistemde bir devrim gerçekleşebilir. İnsanların eklemeleri ve papazların uydurmaları ancak o zaman açığa çıkabilir ve insanlar ancak o zaman arı, katışıksız ve bozulmamış tek Tanrı inancına geri dönerler.

II

Görevler ve Vahiyler

Her ulusal dini kurum veya din, Tanrı tarafından belirli kişilere bazı özel görevlerin yüklendiği bahanesiyle kurulmuştur. Yahudilerin Musa'sı, Hıristiyanların İsa'sı, havarileri ve azizleri, Müslümanların Muhammed'i vardır, sanki Tanrı'ya giden yol öteki insanlara açık değilmiş gibi.

Tüm bu dini kurumlar, vahiy veya Tanrı Kelamı adını verdikleri kutsal kitaplara sahiptir. Yahudiler, Tanrı Kelamları'nın Musa'ya Tanrı tarafından yüz yüze iletildiğini; Hıristiyanlar kendi Tanrı Kelamları'nın kutsal bir esinlenme yoluyla; Müslümanlar da Tanrı Kelamları'nın (Kuran) cennetten gelen bir melek tarafından indirildiğini söylemektedirler. Tüm bu farklı dini kurumlar birbirlerini imansızlıkla suçlamaktadırlar, bense bunların hiçbirine inanmıyorum.

Kelimelere doğru anlamlar yüklenmesi gerekli olduğundan, konuya derinlemesine girmeden önce, vahiy kelimesi üzerindeki bazı gözlemlerimi aktarmak istiyorum. Dine uygulandığında vahiy Tanrı'nın insana doğrudan ilettiği şey anlamına gelir.

Eğer Tanrı lütfederse, bu tür bir ilişki kurmada onun gücünü kimse inkâr edecek veya tartışacak değildir. Bu durumun var olduğunu kabul etsek bile, bir şeyin özel bir kişiye vahyolunması, herhangi başka bir kişiye olunmaması, bu vahyin sadece o kişiye ait olması anlamına gelir. Bu kişi vahyi ikinci bir kişiye, ikincisi bir üçüncüsüne, üçüncü dördüncüye aktarır ve böyle devam ederse söz konusu vahiy tüm bu insanlar için bir vahiy olmaktan çıkar. Bu sadece birinci kişi için bir vahiydir, diğerleri için de bir söylenti; sonuç olarak diğerleri de buna inanmakla yükümlü değildirler.

Bize ikinci elden yazılı veya sözlü olarak iletilen düşünce ve ifadelerin bir vahiy olduğunu ileri sürmek çelişkidir. Vahiy tanımı gereği ilk ilişkiyle sınırlıdır. Bundan sonrası bu kişinin kendisine vahiy gönderildiğini ileri sürmesinden başka bir şey değildir. Bu kişi kendisini inanmakla yükümlü görebilir, ama benim onun gibi inanma zorunluluğum yoktur, çünkü bu

vahiy bana gönderilmemiştir ve benden bu vahyin kendisine gönderildiğini iddia edenin sözüne inanmam istenmektedir.

Musa, İsrailoğulları'na Tanrı'nın elinden onun emirlerini içeren iki adet tablet aldığını söylediğinde, onlar Musa'ya inanmak zorunda değildi, çünkü onun sözlerini aynı şekilde dile getirecek başka bir otorite yoktu; Tanrı emirlerinin ilahi bir içsel kanıt taşıdıkları iddiasını da –bazı tarihçiler dışında– bana söyleyecek başka bir otorite yoktur. Bu emirler kanun koyma ve uygulama yetisine sahip herhangi bir insanın doğaüstü bir müdahaleye ihtiyaç duymadan yürürlüğe koyabileceği bazı iyi ahlâk kurallarından oluşmaktadır.[1]

Kuran'ın cennette yazılıp bir melek aracılığıyla Mu-hammed'e gönderildiği bana söylendiğinde, bunun da söylentiye dayalı kanıt olduğu ve önceki gibi ikinci el otoriteye dayalı olduğunu ileri sürebilirim. Bu meleği ben şahsen görmedim ve buna inanmama hakkım vardır.

Bakire Meryem adlı bir kadının söylediği gibi hiçbir erkekle ilişkiye girmeden bir çocuk sahibi olması ve bunu bir meleğin nişanlısı Yusuf'a söylemesi de buna inanıp inanmama hakkını bana verir. Bu tür bir iddia onların söylediklerinden çok daha güçlü bir kanıta gereksinim duymaktadır. Hatta böyle bir iddia mevcut dahi değildir, yani ne Meryem ne de Yusuf bu konuda herhangi bir şey yazmışlardır. Sadece başkaları onların böyle söylediğini ileri sürmüşlerdir. Söylenti üstüne söylenti, inançlarımı bu tür kanıtlar üstüne oluşturmak istemiyorum.

Bununla birlikte, İsa'nın Tanrı'nın Oğlu olduğuna dair hikâyenin geçerliliğini anlamak o kadar zor değildir. Doğduğu dönemde pagan mitolojisi dünyada halâ bir ölçüye kadar kabul görüyor ve insanların böyle bir hikâyeye inanması için gerekli temeli sağlıyordu. Pagan mitolojilerde olağanüstü insanların hemen hemen tümü değişik tanrıların oğlu olarak değerlendirilirdi. O dönemlerde birinin ilahi bir şekilde dünyaya geldiğine inanmak çok yeni bir şey değildi; tanrıların kadınlarla cinsel ilişkide bulunması bilinen bir düşünceydi. O dönem inancında Jüpiter'in bu tür yüzlerce ilişkisi vardı. Bu nedenle, anlatılan hikâyenin yeni, olağanüstü veya ayıplanacak bir yanı yoktu; o dönemde Yahudi olmayanlar veya mitoloji üretenler arasında kabul gören fikirlerle çelişmiyordu ve sadece bu insanlar hikâyeye inanıyordu. Yalnızca tek Tanrı'ya inanan ve antik

mitolojiyi daima reddeden Yahudiler bu hikâyeye hiçbir zaman itibar etmediler.

Hıristiyan kilisesi adı verilen kuramın pagan mitolojisinin kuyruğuna takılıp yeşerdiğini gözlemlemek ilgi çekicidir. Bir dinin kurucusunun ilahi bir şekilde dünyaya geldiği ileri sürülerek ilk aşamada doğrudan bir birleşme sağlanmıştır. Bunu izleyen Tanrı üçlemesi, daha önceki yirmi-otuz bine varan tanrı kalabalığının azaltılmasından başka bir şey değildir. Efesli Diana imgesinin yerini Meryem imgesi almıştır. Kahramanların tanrılaştırılması, azizlerin kutsallaştırılmasına dönüştürülmüştür. Eski mitolojilerde her şeyin bir tanrısı vardı, Hıristiyan mitolojisinde de her şeyin bir azizi oldu. Panteonda çok sayıda tanrı vardı, kiliseye de çok sayıda aziz doluştu; Roma'ysa her ikisine de ev sahipliği yaptı. Hıristiyanlık kuramının, pagan mitolojisine inananların güce ve gelire hizmet etmek amacıyla bir araya getirilmiş putlara tapınmasından pek de farkı yoktur ve bu ikili aldatmacayı ortadan kaldırma görevi hâlâ akla ve felsefeye düşmektedir.

III

İsa'nın Karakterine ve Tarihine Dair

Burada söylenen hiçbir şey, çok büyük saygısızlık bile, İsa'nın gerçek karakterine ait değildir. O erdemli ve cana yakın biriydi. Uyguladığı ve öğrettiği ahlak, iyilikseverliğe yönelikti ve Konfüçyüs'ten, çok önceki yıllardan bazı Yunan filozoflarından, Quaker'lar gibi dini gruplardan bu yana tüm çağlar boyunca iyi insanlar tarafından ortaya konan benzer ahlak sistemlerinin hiçbiri onun sistemini aşamadı.

İsa kendisiyle, doğumu, ailesi ya da buna benzer başka bir konu ile ilgili hiçbir şey yazmamıştır. Yeni Ahit olarak adlandırılan kutsal metnin hiçbir satırı onun tarafından yazılmamıştır. Onun hikâyesi tümüyle öteki insanların çalışmalarından oluşur; dirilişi ve göğe çıkışı hakkındaki söylenti de doğumu ile ilgili hikâyenin tamamlayıcı bir öğesidir. Onu dünyaya doğaüstü bir tarzda getiren hikâyeciler dünyadan da aynı biçimde götürmek zorundaydılar; aksi takdirde hikâyenin birinci bölümü havada kalırdı.

Anlatılan ikinci bölümün berbat kurmacası kendinden önceki her şeyi aşmaktadır. Mucizevî bir gebelik olan birinci bölüm yaygın olarak bilinen bir şey değildi, bu nedenle hikâyenin bu bölümünü anlatanların ciddiye alınmasalar bile sorgulanamaz olmak gibi bir avantajları vardı. Onu kanıtlamaları beklenmiyordu, çünkü bu tür bir iddiaya kanıt bulunması kabul edilemezdi ve hikâyenin anlatıldığı kişinin de kanıt bulması mümkün değildi.

Ölü birinin mezarda dirilmesi ve gökyüzüne yükselmesiyse kanıta ihtiyaç duyması nedeniyle, ana rahminde bir çocuğun oluşması gibi görülemeyen bir iddiaya göre oldukça farklılık göstermektedir. Yeniden dirilme ve göğe yükselmenin, gerçekten yaşandığını varsaysak bile, bir balonun yükselmesi, güneşin gün ortasındaki durumu gibi, en azından bazı Yeruşalimliler tarafından görülmüş olması gerekir. Herkesin inanması istenen bir şeyin kanıt ve ispatı evrensel ölçekte, herkese eşit bir biçimde sunulmuş olmalıdır; bu son olgunun insanlara görünür olması hikâyenin birinci bölümünün doğruluğunun tek kanıtıydı, ancak bu kanıtın hiçbir zaman sunulamaması nedeniyle tüm hikâye boşa çıkmıştır. Bunun yerine, sekiz ya

da dokuz kişiyi aşmayan çok az sayıda insan, dünyanın geri kalanının yerine söz alarak bu olayı gördüklerini söylemiş ve diğerlerini de buna inanmaya çağırmıştır. Ama anlaşıldığı kadarıyla havarilerden Thomas yeniden dirilişe inanmamıştı ve söylenilenlere göre, gözüyle görmediği sürece de buna inanmayacaktı. Ben de Thomas –veya herhangi başka biri– gibi, aynı nedenle inanmıyorum.

Bu konuyu örtbas etmeye, gizlemeye çalışmak boşunadır. Hikâyenin doğaüstü kısmına değinen bölümü her türlü sahteciliğin ve zorla kabul ettirme denemelerinin izlerini taşımaktadır. Bu hikâyenin yazarlarının kim olduklarını şu anda bilmemiz olanaksız olduğu gibi, kitapların üzerlerinde isimleri olan kişiler tarafından yazılıp yazılmadığından emin olmamız da olanaksızdır; bu konuya ilişkin elimizdeki en somut kanıt Yahudilerdir. Gerçekten o dönemde yaşayan insanların soyundan gelen Yahudilere göreyse, iddia edilen diriliş ve göğe yükseliş hikâyesi doğru değildir. Hikâyenin doğruluğunun kanıtı olarak Yahudileri göstermek, bana uzun zamandır tuhaf bir tutarsızlık gibi geliyordu. Bir insanın, söylediğimin doğruluğunu, bunun yanlış olduğunu söyleyenlerle kanıtlayacağım demesine benzemektedir.

İsa'nın yaşamış olması ve o günün yaygın cezalandırma yöntemiyle çarmıha gerilmesiyse gayet mümkündür. O, en yüce ahlaki değerleri ve insanların eşitliğini telkin ediyordu; fakat Yahudi din adamlarının yozlaşmasını ve açgözlülüklerini de gösteriyordu, bu da Yahudi din adamlarının ona karşı nefret ve düşmanlıklarını körükledi. Roma yönetimine bağlı, vergi veren Yahudi din adamları, İsa'nın Roma hükümetine karşı isyanı teşvik ettiğini ve komplo hazırladığını ileri sürdüler; Yahudi din adamları gibi Roma yönetiminin de onun doktrininin etkileri hakkında bazı gizli korkulara kapılması olasılık dışı değildir; İsa'nın Yahudi toplumunu Roma boyunduruğundan kurtarma düşüncesi içinde olduğu da düşünülebilir. İşte o faziletli reformcu ve devrimci, bu ikisi arasında kalıp yaşamını yitirdi.

IV

Hıristiyanlığın Dayanakları

Kendilerini Hıristiyan Kilisesi olarak adlandıran Hıristiyan mitoloji üreticileri, daha sonra konu edeceğim başka bir olguyla ve sözü edilen bu olgulara dayalı basit anlatımla birlikte, saçmalık ve aşırılığı antik mitolojilerdeki herhangi bir benzerinden farklı olmayan hikâyeyi oluşturmuşlardır.

Antik mitolojiler Devler ırkının Jüpiter'e savaş ilan ettiğini ve Devlerden birinin tek atımda yüzlerce kaya fırlattığını anlatır; Jüpiter yıldırımlarıyla Devi yenerek onu Etna Dağı'nın altına hapseder; Devin Jüpiter'e her karşı çıkışında Etna Dağı ateş püskürür. Etna Dağı'nın volkan olması yüzünden böyle bir hikâye yaratıldığını görmek kolaydır; bu hikâye kendisini o koşullara çok iyi bir biçimde uydurmuştur.

Hıristiyan mitoloji üreticileri Şeytan'ın Tanrı'ya savaş ilan ettiğini, Tanrı'nın onu yenip bir dağın altına olmasa da bir çukura hapsettiğini anlatır. Burada birinci hikâyenin ikinci hikâyeye fikir verişini görmek kolaydır; çünkü Jüpiter ve Devler hikâyesi, Şeytan hikâyesinden yüzlerce yıl öncesinden beri anlatılmaktadır.

Şu ana kadar antik mitolojilerle Hıristiyan mitolojisinin birbirinden çok az farkı olduğu görülmektedir. Ancak Hıristiyan mitolojisi konuyu daha ileri aşamalara taşımayı başarmıştır. İsa'nın efsanevi hikâyesini Etna Dağı'ndan kaynaklanan hikâyeyle birleştirmeyi becermiştir; hikâyenin tüm parçalarını bir araya getirmek için Yahudi geleneklerinin yardımına başvurmuşlardır; böylece bir bölümü antik mitolojiden, bir bölümü de Yahudi geleneklerinden esinlenilerek bir Hıristiyan mitolojisi oluşturulmuştur.

Şeytan'ı bir kuyuya kapatan Hıristiyan mitoloji üreticileri, hikâyenin devamı için onu bu kuyudan dışarı çıkarma zorunluluğu duymuşlardır. Şeytan buradan bir yılan kılığında Cennet Bahçesi'ne gönderilmiş, bir yılanın konuşmasına hiç şaşırmayan Havva ile o malum konuşmasını yapmış ve onu elmayı yemeye ikna etmiştir, bu elmanın yenmesi de tüm insanlığın lanetlenmesine yol açmıştır.

Şeytan'ın tüm yaratılanlar üzerindeki bu zaferi üzerine, Hıristiyan mitoloji üreticilerinin onu tekrar kuyusuna geri göndermeleri düşünülebilir, ya da bunu yapmazlarsa kadınlara daha fazla kötülük yapmasını engellemek için üzerine bir dağ oturtmaları (çünkü inançlarına göre bir dağ bir yerden başka bir yere götürülebilir) ya da onu önceki mitoloji üreticilerinin yaptığı gibi bir dağın altına gömmeleri beklenirdi. Ancak bunun yerine, onu söz vermeye bile zorlamadan serbest bıraktılar. Bunun altında yatan sır, onsuz yapamıyor olmalarıdır; ona ceza vermek yerine, kalması için rüşvet verdiler. Ona tüm Yahudileri, Muhammed'le birlikte dünyanın onda dokuzu olduğu tahmin edilen tüm Müslümanları önerdiler. Tüm bunlardan sonra Hıristiyan Mitolojsinin cömertliğinden kim kuşkulanabilir?

Hiçbir savaşçının ölmediği, hatta yaralanmadığı cennetteki isyan, Şeytan'ın kuyuya atılması, sonra çıkarılması, tüm canlılar üzerinde zafer kazanması, bir elmanın yenmesiyle tüm insanlığın lanetlenmesi gibi bölümlerin bir araya getirilmesi yoluyla Hıristiyan mitoloji üreticileri hikâyelerinin iki ucunu birleştirmiş oldular. Faziletli ve iyi bir insan olan İsa'yı hem insan, hem Tanrı, hem Tanrı'nın oğlu, hem de Havva'nın elmayı arzuyla yemesi yüzünden kurban edilme amacıyla ilahi bir şekilde dünyaya gelmiş biri olarak sunmuşlardır.

V

Önceki Dayanakların Ayrıntılı İncelenmesi

Saçmalığın yarattığı gülme ya da basitliğinin yarattığı iğrenme duygusunu bir yana bırakır ve kendimizi hikâyenin tümünü incelemeye yönlendirirsek, Tanrı'yı bundan daha çok küçülten, kendi hikmeti ve gücüyle bunca tutarsızlık içinde gösteren bir başka hikâye olabileceğini tasavvur bile edemeyiz.

Bu hikâyenin yaratıcıları, Şeytan adını verdileri varlığa üzerinde yükselebileceği bir temel sağlayabilmek zorunda kaldıkları için, ona en az Tanrı'nınki kadar büyük bir güç atfetmişlerdir. Kendisini kuyudan kurtarmak için ona güç vermekle kalmamışlar, bunu daha sonra sonsuzluğa uzatmışlardır. Kuyuya düşmeden önce onu diğerleri gibi sınırlı varlığı olan bir melek olarak sunmuşlardır. Düşüşünden sonra, Şeytan onlara göre, zaman ve mekân tanımadan, her zaman her yerde olma gibi bir nitelik kazanmıştır. Artık, uzayın engin boşluğunu kaplamaktadır.

Onun bu biçimde tanrılaştırılmasıyla yetinmeyen yaratıcıları, Tanrı'nın tüm hikmet ve gücüne sahip bir hayvan ya da yaratık görünümündeki Şeytan'ın ancak kurnazlıkla yenilebileceğini ileri sürmüşlerdir. Tanrı'yı onu doğrudan bir gereksinim olarak takdim etmeye mecbur bırakmışlardır, bunu yaparken ya tüm yaratıkların onun yönetimi ve egemenliğine teslim olmasını ya da Tanrı'nın onları kurtarmak için yeryüzüne inmesini ve kendisini bir haç üzerinde insan kılığında sergilemesini gerekli görmüşlerdir.

Bu hikâyenin yaratıcıları tersini söylemiş olsalardı, yani Tanrı, günahını cezalandırmak için Şeytan'ı bir haç üzerinde yılan kılığına sokarak bu biçimde görünmesini sağlasaydı, hikâye daha az saçma ve daha az çelişkili olacaktı. Ama bunun yerine günahkâra zafer kazandırmış ve Tanrı'yı mağlup etmişlerdir.

İyi insanların birçoğunun bu tuhaf hikâyeye inandığı ve bu inançla çok iyi bir yaşam sürdürdüğü kuşkusuzdur (çünkü saflık suç değildir). İlkin, buna inanmak için eğitilmektedirler, yani aynı biçimde başka bir şeye de

inanabilirlerdi. Tanrı'nın sonsuz insan sevgisine sahip olduğu ve bunun için kendisini kurban etiğini kabul etmelerinin yarattığı düşüncenin şiddeti bu insanları coşkuyla kendinden geçirmekte, onları hikâyenin saçmalığı ve kutsallılığını sorgulamaktan alıkoymaktadır. Herhangi bir şey ne kadar doğal değilse o kadar hüzünlü bir hayranlık nesnesi olma yeteneğine sahiptir.

VI

Gerçek Din

Minnet ve hayranlık nesneleri bizim arzularımızsa, neden bunlar her saat başı gözümüzün önüne gelmez? Doğduğumuz andan itibaren adil bir yaratılış görmüyor, bize hiçbir maliyeti olmayan donanımlı bir dünyaya adım atmıyor muyuz? Güneşin doğuşunu sağlayan, yağmuru yağdıran, yeryüzünü bolluklarla dolduran biz miyiz? Uyusak da uyumasak da, devasa evren çarkı devinimini sürdürmekte. Bunlar ve gelecekte bize sunulacakların bizim için bir anlamı yok mudur? Trajedi ve intihar dışında duygularımızı ateşleyecek başka şeyler yok mudur? Ya da insanın hoşgörüsüz kasvetli gururu, yaratıcının kurban edilmesinin dışında başka bir şeyden okşanmamakta mıdır?

Bu cesur incelemenin birçok kişiyi telaşlandıracağını biliyorum, ama sırf bu yüzden bu konuya girmemek, onların kendi hesaplarına bu konudan kaçınmadaki saflıklarını övmek, fazla değer biçmek olur. Zaman ve konu bunun yapılmasını gerekli kılmaktadır. Hıristiyanlık olarak adlandırılan efsanevi teorinin kuşkulu olduğu yolundaki inanç giderek yaygınlaşmaktadır; bu kuşku altında bocalayan insanların teselli bulabilmesi, neye inanıp neye inanmayacaklarını saptayabilmesi için konunun özgürce ele alınıp incelenmesi gerekir. Bu nedenle Eski ve Yeni Ahit olarak adlandırılan kitapların incelenmesine geçiyorum.

VII

Eski Ahit

Bize Yaratılış'la başlayıp Vahiy'lerle biten bu kitapların (bu arada Vahiyler kitabının açıklanmaya muhtaç muammalarla dolu olduğunu da belirtmemiz gerekiyor) Tanrı Kelamı olduğu söyleniyor. Bu nedenle, söylenenlere inanmak için bunu bize kimin söylediğini bilmemiz uygundur. Bu sorunun cevabı, biz bunu bir başkasına söylemediğimiz sürece hiç kimsedir. Durum, tarihi olarak aşağıdaki biçimde açıklanabilir:

Kilisenin mitoloji üreticileri, bulabildikleri yazılı metinleri toplayarak ve bunları istedikleri biçimde düzenleyerek kendi sistemlerini kurmuşlardır. Günümüzde Eski ve Yeni Ahit adıyla var olan bu tür yazıların, toplayanların iddia ettiği gibi bulundukları sıradaki içeriklerinin aynı olduğu kuşkuludur; bunlara ilaveler yapılmış, değiştirilmiş, özetlenmiş ya da süslenmiş olabilir mi?

Eğer durum buysa, sistemi kuranlar oylama yoluyla bir araya getirdikleri kitapların hangilerinin Tanrı Kelamı hangilerinin de Tanrı Kelamı olmadığına karar verdiler. Bazılarını reddettiler; Apokrif denilen bazılarının da kuşkulu olduğuna oylama yoluyla karar verdiler; oyların çoğunu alan kitaplar da Tanrı Kelamı olarak kabul edildi. Başka şekilde oylamış olsalardı, kendilerine Hıristiyan adını veren inanç sahipleri başka şeye inanacaklardı; çünkü birinin inancı başka birinin oyuyla belirlenmişti. Tüm bunları yapanlar kimlerdi, bunu hiç bilmiyoruz. Kendilerini genel olarak Kilise diye tanımladılar ve tüm bildiğimiz de bu.

Bu kitapların Tanrı Kelamı olduğu konusunda herhangi başka bir kanıt ya da otorite olmaması –ki bunların kanıtı ya da otoritesi falan olmadığını daha önceden ifade etmiştim– nedeniyle kitapların ihtiva ettiği içsel kanıtları incelemeye devam edeceğim.

Bu yazının ilk bölümünde vahiy konusuna değinmiştim. Sözünü ettiğim kitaplara bağlı olarak bu konuyu daha derinlemesine ele alacağım.

Vahiy, kişinin daha önceden bilmediği bir şeyin kendisine görünmesi yoluyla sağlanan bir iletimdir. Eğer ben bir şey yapmışsam ya da

yapılmasına şahit olmuşsam, ne bu yaptığımı ya da yapıldığını gördüğümü vahyin bana söylemesine, ne de bunu anlatabilmek veya yazabilmek için bir vahye ihtiyacım vardır.

Bu nedenle vahiy, insanın yeryüzünde bizzat tanık olduğu ya da yaptığı herhangi bir şey için kullanılamaz; Kitabı Mukaddes'in[*2] neredeyse tamamını oluşturan tüm menkıbeler ve tarihi hikâyeler de böyle anlatımlarla dolu olduğundan bunların vahiy kelimesinin anlamıyla karşılanması söz konusu değildir; dolayısıyla da bunlar Tanrı Kelamı olamaz.

Eğer Samson Gazze'nin kapılarını yerinden söküp kaçtıysa, eğer böyle yapmışsa (yapıp yapmadığı da hiç önemli değil) veya sevgilisi Dalila'yı görmeye gittiyse veya tilkileri yakaladıysa veya başka şeyler yaptıysa, vahiy bunların neresindedir? Eğer bunlar yaşanmış olaylarsa Samson onları kendisi söyleyebilir veya bir yardımcısı varsa ve bunları anlatılmaya değer buluyorsa yazabilirdi; eğer bunlar kurguysa, vahiy bunların doğruluğunu göstermez; bunların doğru veya yanlış olduğunu daha iyi kestirebilecek durumda veya daha bilge değiliz. Kavranamaz BÜTÜNLÜĞÜ yöneten ve insanın görüş alanının sadece bir kısmını keşfedebileceği Varlık'ın devasa büyüklüğünü düşündüğümüzde, bu tür değersiz hikâyeleri Tanrı Kelamı olarak nitelemekten utanç duymalıyız.

Yaratılış hikâyesiyle açılan Yaratılış kitabında, İsrail-oğulları'nın Mısır'a gelmeden önce oluşturdukları geleneklerin tümü yer almaktadır; bu ülkeden ayrılmalarından sonra, söz konusu geleneklerini, bu bilgilere nasıl ulaştıklarına dair –muhtemelen bilmediklerinden– hiçbir şey söylemeden tüm tarihlerinin başına yerleştirdiler. Kitaptaki hikâyeye başlama tarzı bunların geleneksel olduğunu göstermektedir. Aniden başlar. Konuşan yoktur. Duyan yoktur. Hiç kimseye anlatılmaz. Birinci, ikinci, hatta üçüncü kişiler yoktur. Geleneksel olması için tüm kriterlere sahiptir. Hiçbir kanıtlayıcı belge yoktur. "Tanrı Musa'ya şöyle dedi" gibi Musa'nın başka durumlarda kullandığı biçimsel ifadeler burada yer almamaktadır.

Neden Yaratılış'ın Musevi mitolojisine özgü bir anlatım olarak adlandırıldığını anlamakta zorlanıyorum. Musa'nın bu tarz konuları hangisine ismini koyacağına karar verecek kadar iyi değerlendirebileceğine inanıyorum. Bilimde ve özellikle astronomide, o dönemdeki herkes kadar yetkin olan Mısırlılar arasında eğitilmişti; Musa'nın bu hikâyenin doğruluğunu tasdik etme konusunda sessiz ve ihtiyatlı davranması onun bu

hikâyeye inanıp anlatmasının aleyhinde bir kanıttır. İşin aslı, her ulus dünyayı kendisinin yarattığını iddia etmişti ve İsrailoğulları'nın da en az diğerleri kadar buna hakkı vardı; Musa da İsrailoğulları'ndan geliyordu ve görünüşe göre hikâyeye karşı çıkmamayı tercih etmişti. Bununla birlikte hikâye zararsızdır; Kitab-ı Mukaddes'in diğer bölümleri için bundan daha çok şey söylenebilir.

Kitab-ı Mukaddes'in yarısından fazlasında yer alan müstehcen hikâyeleri, şehvetli sefahatleri, acımasız ve azap dolu cezaları, amansız kindarlıkları okuduğumuzda, bunların Tanrı değil Şeytan kelamları olduğunu ileri sürmek daha tutarlıdır. Bu, insanlığın yozlaşması ve vahşileşmesine hizmet eden kötülük dolu bir tarihtir; kendi adıma, acımasız her şeyden nefret ettiğim gibi samimi olarak bunlardan da nefret ediyorum.

Birkaç ifade hariç tutulursa, Kitab-ı Mukaddes'in değişik bölümlerine gelinceye kadar, bizde tiksinti veya küçümseme yaratmayan çok az şeyle karşılaşırız. Mezmurlar ve Eyüp kitabının isimsiz baskılarında ve özelikle de Eyüp kitabında, aşırı duygusal ve saygılı bir biçimde Tanrı'nın gücü ve merhameti açıklanmaktadır; ama tüm bunlar kendilerinden önce benzer konularda yapılmış diğer birçok derlemeye göre daha ön sırada yer almamaktadır.

Süleyman'a ait olduğu söylenen, büyük bir ihtimalle de derlenmiş meseller (kişisel oluşu dolayısıyla ulaşması güç yaşam bilgisini bu derleyiciler keşfetmişlerdir çünkü) eğitici ahlaki deyişlerdir. Bunlar sevgi açısından İspanyol mesellerine göre daha alt düzeydedir, Franklin Amerikası'ndakilerden daha hesaplı ve akıllıca da değildir.

Genellikle peygamber adlarıyla bilinen Kitab-ı Mukad-des'in geri kalan bölümlerinin tümü, şiiri, anlatıları ve duaları bir araya getiren Yahudi şairlerinin ve gezgin din adamlarının çalışmalarından oluşmuştur; bu çalışmalar çeviri de olsa, metnin havasını ve şiir biçimini hâlâ korumaktadır.[2]

Kitab-ı Mukaddes olarak adlandırılan tüm kitap boyunca, şair ya da şiir olarak tanımlanabilecek herhangi bir kelime yer almamaktadır. Daha sonraki yıllarda yeni düşüncelere uyumlu anlamlar yüklenen peygamber kelimesi Kitab-ı Mukaddes'in şair anlamında kullandığı kelimeydi, peygamberlik yapmak da şiir yazma sanatını ifade ediyordu. Aynı zamanda

şiiri bir müzik aleti aracılığıyla ezgili olarak söylemek anlamını da taşıyordu.

Nefesli çalgılar, arplar, santurlar, ziller ve o sırada moda müzik aletleriyle peygambercilik yapıldığına şahit oluyoruz. Artık günümüzde bir nefesli çalgı, ya da başka müzik aletiyle peygamberlik yapıldığını söyleyebilir miyiz? Bu kelime anlamını değiştirdiğinden bunu söylemek, artık bir tür alaycılık ve küçümseme taşıyacağı için hiçbir anlamı olmayacaktır.

Saul'un peygamberlerden biri olduğu ve peygamberlik yaptığı söylenmektedir; ama bize söylenmeyen onların ya da onun neyin peygamberliğini yaptığıdır. Söylenecek bir şey yoktur; çünkü bu peygamberler bir tür müzik ve şair topluluğudur, Saul bu müzisyenlerin bir konserine katılmıştır, buna da peygamberlik denmektedir.

Samuel adlı kitapta bu durum yer almakta ve şöyle denmektedir: Saul bir peygamber grubuyla karşılaşır hem de kalabalık bir grupla! Santur, nefesli sazlar ve bir lir vardır ve peygamberlik yapmaya başlarlar, Saul de onlarla birlikte peygamberlik yapar. Daha sonradan Saul'ün kötü peygamberlik yaptığı anlaşılır, yani kendi bölümünü kötü bir biçimde icra etmiştir; çünkü "Tanrı ona kötü ruhu göndermiştir"[3] böylece o da kötü bir peygamberlik yapmıştır.

Kitab-ı Mukaddes adlı kitabın herhangi bir bölümünde peygamberlik kelimesinin ilk anlamını yitirdiği ve başka bir anlam yüklendiği yer alıyorsa bu yeterlidir; çünkü peygamberlik kelimesine daha sonraki yıllarda kutsal bir anlam yüklenmişse, burada sözü edilen anlamıyla kullanılması imkânsızdır. Burada kullanıldığı gibi tüm dinsel anlamlarından arındırılıp kullanılırsa, ahlaki durumuna bakılmaksızın bir zamanlar peygamber olan ya da peygamberlik yapan kişi şimdi de bir müzisyen ya da şair olarak adlandırılabilir. Bir zamanlar bilimsel bir terim olan bu kelime daha sonra rastgele müzik ve şiire uygulanmış, ancak şiir ve müziğin konusuna bir kısıtlama getirilmemiştir.

Deborah ve Barak, bir şeyi önceden bildirdikleri için değil, ama bir olayı kutlamak için besteledikleri bir şarkının kendi adlarıyla anılması nedeniyle peygamber olarak bilinirler. Bir müzisyen olduğu için Davut, peygamberler arasında özel bir yere sahiptir, ayrıca (belki yanlış bir biçimde) Mezmurlar'ın yazarı olarak ünlüdür. Fakat İbrahim, İshak ve Yakup,

peygamber olarak adlandırılmamıştır; bunların şarkı söyledikleri, müzik icra ettikleri ve şiir yazdıklarına dair hiçbir kayıt yoktur.

Bize daha büyük ve daha küçük peygamberlerden söz edilmekte. Aynı şekilde daha büyük ve daha küçük Tanrı'dan da söz edebilirler; çünkü bu kelimenin çağdaş anlamında peygamberlik yapma derecesi hakkında tutarlı bir ölçüt yoktur. Ama şiirde ölçütler vardır, bu nedenle buradaki söyleyişi daha büyük ve daha küçük şair biçiminde anlarsak, duruma uygun olacaktır.

Bundan sonra, peygamber olarak adlandırılan bu adamların ne yazdıklarına bakmak tümüyle gereksizdir. Kelimenin özgün anlamının ters anlaşılması nedeniyle, balta bir kez ağaç köküne vurulmuştur. Yanlış anlama dayanarak bu kitaplardan çıkarılan bütün sonuçlar, onlara yapılan saygı dolu ibadetler ve onlar hakkında büyük çabalarla yazılmış yorumlar üzerine tartışmanın hiçbir yararı yok. Bununla birlikte, Yahudi şairlerin başka birçok alanda yazdıkları, kötüye kullanılan Tanrı Kelamı adı altında yazdıklarına göre daha çok övgüyü hak etmektedir.

Şeyler hakkında doğru düşünceler oluşturmak istiyorsak, bu düşünceye değiştirilmezlik niteliği eklemenin yanı sıra, kasten veya kazayla da olsa hiçbir biçimde ve kesinlikle değişime uğramayacak hale getirmeliyiz ki ona Tanrı Kelamı diyebilelim; işte bu nedenle Tanrı Kelamı yazılı olamaz veya mevcut insan dillerinde yer alamaz.

Sürekli gelişim kelime anlamlarında değişimler yaratır, evrensel bir dilin yokluğu da çeviriyi gerekli kılar; sözlü veya yazılı çeviri yanlışları, kopyalama ve basım araçlarının yol açacağı hatalarla birlikte, kasıtlı değişiklik yapma olasılığı insan dilinin zayıflıklarının ve Tanrı Kelamı'nı aktarma aracı olamayacağının kanıtıdır. Tanrı Kelamı başka bir şeydedir.

Kitab-ı Mukaddes adlı kitap düşünce ve ifadelerinin saflığı bakımından, dünyadaki tüm kitaplar arasında sivrilseydi bile, onu inancımı yönlendirecek Tanrı Kelamı olarak kabul etmezdim; çünkü bunun bana zorla kabul ettirilme olasılığı vardır. Fakat bu kitabın büyük bölümünde muazzam ahlaksızlıklar, değersiz adi hikâyeler dışında başka bir şeyle karşılaşmadığım için, Tanrı'mı onun adıyla anarak küçültmek istemem.

VIII

Yeni Ahit

Kitab-ı Mukaddes için bu kadar yeter; şimdi de Yeni Ahit adlı kitabı ele alacağım. Yeni Ahit! Yani yeni irade, sanki Yaradan'ın iki iradesi olabilirmiş gibi.

İsa'nın amacı ikinci bir din yaratma olsaydı bu yeni sistemi kuşkusuz kendisi yazardı ya da yaşarken böyle bir şeyin yazılmasına önayak olurdu. Ama onun adıyla yazılmış hiçbir eser yoktur. Yeni Ahit olarak anılan tüm kitaplar onun ölümünden sonra yazılmıştır. Doğduğunda bir Yahudi'ydi ve inancı da Musevilikti; her insan gibi Tanrı'nın oğluydu; çünkü Yaradan tüm insanlığın babasıdır.

Matta, Markos, Luka ve Yuhanna adlı ilk dört kitapta İsa'nın yaşamı hakkında, ona ait uzak hikâyeler dışında hiçbir bilgi yer almamaktadır. Bu kitaplardan anlaşıldığı kadarıyla bir din önderi olarak sürdürdüğü faaliyetler on sekiz aylık bir süre ile kısıtlıdır; söz konusu kişiler sadece bu kısa süre içinde onunla tanışmışlardır. Bu kişiler onun on iki yaşındayken Yahudi din öğretmenleri arasında oturarak sorular sorduğunu ve onların sorularına cevaplar verdiğini anlatmaktadırlar. Bu olay İsa'yla tanışmalarından çok önce olduğundan muhtemelen bu hikâyeyi ailesinden dinlemişlerdir. Sonraki on altı yıl boyunca onun hakkında hiçbir şey duyulmamıştır. Bu süre boyunca nerede yaşadığı, ne iş yaptığı hakkında bilgi yoktur. Büyük bir ihtimalle marangoz olan babasının yanında çalışmıştır. Okul eğitimi gördüğüne dair bir bilgi yoktur, muhtemelen yazmayı bilmemektedir; ailesi çok yoksul olduğundan doğumunda yatacak bir yatağı da olmamıştır.

Evrensel ölçekte tanınan üç kişinin kökenlerinin karanlık olması oldukça tuhaftır. Musa terk edilmişti, İsa bir ahırda doğmuştu, Muhammed de bir kervancıydı. Bu insanlar değişik din sistemlerinin kurucusu oldular; ama İsa yeni bir sistem kurmadı. O, insanları ahlaki değerleri uygulamaya ve tek bir Tanrı'ya inanmaya çağırdı. Karakterinin özelliği insansever olmasıydı.

Yakalandığı sırada gördüğü muamele, zamanında çok da bilinmediğini göstermektedir; havarileriyle yaptığı toplantıların da gizli olduğu

görülmektedir. Halka vaaz vermekten de ya vazgeçmiş ya da bunu askıya almıştı. Yahuda da onun nerede olduğunu söyleyerek ve onu yakalamaya giden askerlere bulunduğu yeri göstererek ihanet edebildi ancak; Yahuda'yı bu ihanete iten ve bunun karşılığında önemli menfaat sağlayan durumsa, daha önceden de belirttiğimiz gibi İsa'nın çok fazla bilinmeyen yaşamını gizlilik içinde sürdürmüş olmasıdır.

Gizlenme düşüncesi, ilahi ünüyle hastalıklı bir ilişki içindedir ve ödlekliğiyle de ilgilidir; ihanete uğraması veya diğer bir deyişle havarilerinden birinin sağladığı bilgiyle yakalanması, açığa çıkmayı ve sonuçta da çarmıha gerilmeyi istemediğini göstermektedir.

Hıristiyan mitoloji üreticileri İsa'nın dünyanın günahları için öldüğünü ve bu ölüme gönüllü olarak gittiğini söylemektedirler. Eğer ağır ateş, çiçek hastalığı, yaşlılık veya başka nedenlerle ölmüş olsaydı, aynı durum olmayacak mıydı?

Elmayı yediğinde olacakları açıklayan cümlenin Âdem'e söylendiği iddia edilmektedir, ancak bu cümle kesinlikle çarmıha gerileceksin diye değil, kesinlikle öleceksin biçimindeydi. Ceza ölümdü, ölme biçimi değil. Çarmıha gerilme ya da başka bir ölme biçimi Âdem'e acı çekmesi için söylenen cümlenin herhangi bir bölümünde yer almıyordu, sonuç olarak, taktikleri bu olsa bile, bu cümlenin hiçbir bölümünde İsa'nın Âdem'in yerine acı çekeceği ifade edilmiyordu. Gerekliyse, ağır ateşli bir hastalık da bir haçın görevini yerinde getirebilirdi.

Bize söylendiği gibi Âdem'e verilen bu ölüm cezası doğal bir biçimde, yani hayatın sona ermesi ya da mitoloji üreticilerinin ileri sürdüğü gibi lanetlenme yoluyla olabilirdi; oysa onların sistemine göre İsa'ya gelen ölüm Âdem'e ya da biz insanların başına gelecek olan bu iki ölümden birini önlemeye yönelik olmalıydı.

Ölümümüzün engellenememesi açıktır, çünkü hepimiz ölürüz; onların dediği gibi uzun ömürlülük gerçekse, insan çarmıha gerilmeden önce hızla ölür: İkinci açıklamaya bağlı olarak (tüm insanlığın lanetleme ya da sonsuz ölüm yerine İsa'nın doğal ölümünü de içererek), ölüm kelimesi üzerinde kelime oyunu yapmak veya kaçamaklı cevaplar vermek yoluyla yaratıcıyı cezayı geri alan biri olarak temsil etmeyi küstahlıkla yerine getirmişlerdir. Kaçamaklı cevaplar ustası Aziz Pavlus, adıyla yazdığı iddia edilen

kitaplarında, Âdem kelimesi üzerine verdiği kaçamaklı cevaplarla bu geleneğe önemli katkıda bulunmuştur. İki Âdem olduğunu ileri sürmektedir; birinde gerçek olan bir günah işlemekte cezasını da vekili görmektedir; diğerinde de vekili günah işlemekte, cezayı yine vekil çekmektedir. Kaçamaklı cevaplara, bahanelere ve kelime oyunlarına yönelen bir din, sözcülerine bu sanatı icra etmede emirler yağdırır. Nedenlerinin farkında olmadan birtakım alışkanlıklar kazandırır.

İsa, Hıristiyan mitoloji üreticilerinin söylediği gibi bir kişi idiyse, yani dünyaya acı çekmek için geldiyse, bu kelime bazen onun ölmesi olarak da kullanılmaktadır, asıl acı çekmek yaşamak olacaktır. Onun varlığı cennetten bu dünyaya sürgün edilmesi ya da gönderilmesi olarak kabul edilmektedir, geldiği yere dönmek ancak ölüm yoluyla olabilirdi. Bu tuhaf sistemde her şey saklamaya çalıştığının tersidir. Bu sistem gerçeğin tersini temsil etmektedir, ben de onun saçmalıklarını ve tutarsızlıklarını incelemekten yoruldum, daha iyi bir şeyler yapmak için incelemelerimi sonuçlandırmakta acele ediyorum.

Yeni Ahit olarak adlandırılan kitaplarının kişi adlarını taşıyan hangi bölümlerinin o kişiler tarafından yazıldığı bilinmemektedir, bunların ilk hallerinin hangi dillerde yazıldığı da bilinmemektedir. İçerdikleri metinleri iki başlık altında toplayabiliriz; anlatıya dayalı ve mektup biçimindeki metinler.

Matta, Markos, Luka ve Yuhanna olarak adlandırılan ilk dört kitabın tümü anlatıya dayalıdır. Bunlar önceki olayları dile getirmektedir. İsa'nın ne yaptığını, ne dediğini, başkalarının ona ne yaptığını ve ne söylediğini dile getirirler; bazı durumlarda aynı olayları farklı biçimde anlatırlar. Bu kitaplara ilişkin olarak vahiy söz konusu değildir; çünkü bu kitapların yazarlarının aynı konular üzerinde aynı düşüncede olmamaları söylenenlerin vahiy olma niteliğini ortadan kaldırmaktadır ve birtakım olayları gördüğünü ya da bazı konuşmaları duyduklarını iddia edenlerin de bu iddiaları için bir vahye ihtiyaç yoktur. İsimsiz bir çalışma olan Elçilerin İşleri kitabı da anlatıya dayalıdır.

Vahiy adlı gizemler kitabı hariç, Yeni Ahit'in diğer bütün bölümleri bunları yazanların adlarını taşıyan mektuplardan oluşmuştur; mektupta sahtecilik tüm dünyada çok yaygın bir uygulamaydı, dolayısıyla bir mektubun sahte ya da hakiki olma olasılığı da eşittir. Bununla birlikte, eski

hikâyelerin de yardımıyla bu kitaplarda yer alan bazı olaylara bağlı olarak, Kilise, adı anılan kişilerin karakterleriyle çelişkili bir din sistemi kurmuştur. Yaşamı alçakgönüllülük ve yoksulluk içinde geçmiş birisinin taklit edilmesini önlemek için gösteriş ve zenginlik dini yaratılmıştır.

Araf'ın icadı ve ruhların rahipler tarafından buradan serbest bırakılması kiliseye para akmasına neden oldu; günah çıkarma, günahların affedilmesi ve birtakım haklar sağlanması, böyle denmese veya böyle bir görüntü içinde yapılmasa da gelir yasalarına dönüştü. Tüm bunlar çarmıha gerilmede başka birinin yerinde olabilme düşüncesinden kaynaklanmaktadır, yani bir kimse başka birinin yerini alabilir ve onun adına sevap işleyebilir. Kefaret adı verilen tüm teori veya doktrinin başlangıçta amaçlı bir biçimde oluşturulması ve böylece tüm ikincil ve parasal kefaretlerin bunun üzerine yüklenmesinin sağlanması ihtimal dahilindedir (bunun bir kimsenin başka birinin yerine geçmesiyle başarılabildiği iddia edilmektedir); kefaret teorisini açıklayan söz konusu kitaptaki pasajlar bu amaçla oluşturulmuş ve üretilmiştir. Neden bu kitapların hakiki olduğunu söyleyen kiliseye, bize daha başka alanlarda söylediği şeylere inandığımızdan daha fazla inanalım veya gösterdiğini söylediği mucizelere? Ürettiği yazılar kesindir, çünkü yazabilir; ancak derlediği söz konusu yazılar herkesin yazabileceği türdendir; mucizeler yarattığını söylediğinde bunların, ürettiği diğer şeylerden daha tutarsız olması da ihtimal dahilindedir.

Uzun geçmişi boyunca kilisenin kefaret doktrinini ürettiğine yönelik bir dış kanıt elde edilememişse de (lehte ve aleyhte bir kanıtın bulunmaması, yine de üretilmiş olma kuşkusunu taşıyacaktır) bunu irdelemek için içsel kanıtlara başvurmak gerekecektir; bu onun üretilmiş olduğuna dair güçlü bir varsayım ortaya çıkaracaktır. Çünkü içsel kanıt, kefaret doktrininin temelinin ahlaki adalet yerine maddi (parasal) adalete dayalı olduğunu göstermektedir.

Eğer bir kimseye borcum varsa ve bunu ödeyemiyorsam, o da beni hapse attırmakla tehdit ediyorsa, başka biri bu borcu üstlenerek benim yerime ödeme yapabilir. Eğer bir suç işlemişsem bu durumda her şey değişiktir. Ahlaki adalet suçsuzu, suçsuz öyle istemiş olsa bile suçlunun yerine koyamaz. Adaletin öyle yaptığını varsayalım, bu durumda adalet kavramı varlığını inkâr eder, çünkü bu uygulama adalet kavramına uymaz. Bu durumda artık o adalet değildir. Rastgele uygulanmış bir cezadır.

Bu tek örnek, kefaret doktrininin başka bir kimsenin ödeyebileceği borca benzer bir düşünceden kaynaklanan maddi temele dayalı olduğunu göstermektedir; bu maddi düşüncenin yol açtığı başka bir durum da günah çıkarma sırasında kiliselere para verme yoluyla uygulanan ikinci kefaret sisteminin varlığıdır. Tüm bunlar, bu kişilerin bu teorileri ve başkalarını ürettikleri inancını artırmaktadır ve gerçekte kefaret denen bir şey yoktur; masala benzeyen bu durumda insanoğlu kendi yaratıcısıyla aynı koşullar altına girmektedir; böyle düşünmek onu büyük ölçüde rahatlatır.

Varsın insan buna inansın, böylece başka sistemlere göre daha tutarlı ve ahlaklı bir yaşam sürdürecektir. Kendisini kanundışı, toplumdışı, bir dilenci, pisliğe atılmış, yaratıcısından çok uzakta gören, ortalama insan olma yolunda sürünen ve köpeklik eden, din adı altında her şeyi aşağılayan ya da kayıtsız kalan bir kimse dindar olur. Bu son durumdaki kişi, yaşamını keder ve üzüntü ya da özenti içinde geçirir. Duaları sitem doludur. Nankörlüğü alçakgönüllülük olur. Kendisini solucan, verimli yeryüzünü pislik gibi görür; yaşamın tüm nimetlerine karşı boş bir nankörlük sergiler. Tanrı'nın insana verdiği en seçkin hediye olan AKILDAN nefret eder; aklın isyan ettiği inanç sistemine kendini zorlayarak sokmuş olan insanoğlu, nankörlük ederek buna insan aklı der, sanki insan kendi aklını verebilirmiş gibi.

Bu tuhaf alçakgönüllülük görüntüsü altında ve insan aklını küçümseme ile kaba genellemelere başvurur. Her şeyde bir hata bulur; bencilliği hiçbir zaman sona ermez; nankörlüğü hiç bitmez. Evreni yönetme konusu da dahil bütün sorunlarında ne yapması gerektiğini Tanrı'ya sorar. Duaları bir diktatörünki gibidir. Güneşli günlerde yağmur yağsın diye, yağmurlu günlerde de güneş açsın diye dua eder. Dua ettiği her şey için benzer düşünceleri taşır; çünkü bütün dualarında Tanrı'nın düşüncelerini değiştirerek kendisi gibi davranmasını sağlamaya çalışır. Sanki şunu söyler: "Benim kadar iyi bilemezsin."

IX

Gerçek Vahiy Neyi İçerir?

Bazıları, "Tanrı Kelamı yok mudur, vahiy yok mudur?" diye soracaklar belki. Ben buna evet derim, Tanrı Kelamı ve vahiy vardır.

TANRI KELAMI GÖZLEMLEDİĞİMİZ EVRENDİR: Bu anlamıyla hiçbir insan icadının ne karşı çıkabileceği, ne de değiştirebileceği bir kelamdır ve Tanrı insana evrensel bir dille seslenmektedir.

İnsan dili yerel ve değişkendir bu nedenle de değişmez ve evrensel bilgi için kullanılmada yetersiz kalır. İddia edildiği gibi Tanrı'nın İsa'yı yeryüzüne gönderip tüm uluslara müjdeli haberi verdiği düşüncesi, dünyanın sınırları hakkında hiçbir şey bilmeyenlerin cehaletiyle, şu dünyayı kurtaranların inandıklarına inananlarla ve (filozofların ve gezginlerin düşünceleriyle çelişki içinde olmasına rağmen) birkaç yüzyıldır dünyanın tepsi gibi dümdüz olduğuna, insanın da onun sonuna kadar yürüyebileceğine inananların fikirleriyle tutarlıdır ancak.

İyi ama İsa herhangi bir şeyin tüm uluslar tarafından bilinmesini nasıl sağlayabilirdi? Sadece İbranice biliyordu; dünyada o sırada bir kaç yüz farklı dil konuşulmaktaydı. İki ayrı ulusun aynı dili konuşup birbirlerini anlamaları bile çok nadirdi; çeviriye gelince, çeviriye dair fikri olan herkes orijinal metnin büyük kayba uğramadan bir dilden başka bir dile çevrilmesinin mümkün olmadığını bilir, üstelik yapılan hata genellikle anlamdadır. Bunun yanı sıra İsa döneminde matbaacılıktan da tümüyle habersizdi insanlar.

Bir amaca ulaşmada kullanılacak araçların o amaca ulaşmayla eşdeğer olması gerekir, aksi halde amaca asla ulaşılamaz. Sınırlı ve sınırsız güçler arasındaki farklılık ve bilgeliğin ortaya çıkması bunun içinde yatmaktadır. İnsanoğlu, gücünün doğal yetersizliklerinden ötürü amacına ulaşmada sıklıkla başarısızlığa uğrar; ayrıca sıklıkla da bu güce ait bilgeliği uygulamada yetersiz kalır. Ancak sınırsız gücün insanın uğradığı başarısızlık gibi bir başarısızlığa uğraması imkânsızdır. Kullanılan araçlar her zaman amaçlara eşittir. Evrensel bir insan dili olmaması nedeniyle insan

dili tek bilgi kaynağı ve değişmez evrensel bir araç olarak kullanılamaz; bu nedenle de Tanrı'nın kendisini insana evrensel ölçekte göstermesi bu yolla olmamıştır.

Sadece yaratılış sırasında tüm düşünce ve kavramlarımızı Tanrı Kelamı birleştirebilir. Yaratılış evrensel bir dildir ve insan dilinden bağımsız konuşur; çok boyutlu ve çok çeşitlidir. Her insanın okuyabileceği hakiki bir dildir. Sahtesi yapılamaz; bu konuda sahtecilik olmaz; ortadan kalkmaz; değiştirilemez; baskı altına alınamaz. Basılıp basılamayacağı konusunda insan iradesine bağlı değildir. Dünyanın bir ucundan diğerine kendi basımını yapar. Tüm insanlığa ve tüm dünyalara seslenir; işte bu Tanrı Kelamı tüm insanlara onu bilmeleri gerektiği gibi görünür.

Onun gücünü sorgulamak istiyor muyuz? Yaratılışın sınırsızlığı içinde bunu görüyoruz. Onun bilgeliğini sorgulamak istiyor muyuz? Kavranamaz bütünün yönetilmesindeki değişmez düzenin varlığında bunu görüyoruz. Onun cömertliğini sorguluyor muyuz? Dünyayı doldurduğu bolluklarda bunu görüyoruz. Onun affediciliğini sorguluyor muyuz? Nankörlere dahi sunduğu bolluklarda bunu görüyoruz. Tanrı'nın ne olduğunu bilmek istiyor muyuz? Bunu herhangi bir insanın yazabileceği yazılı kitaplarda arama, ama Yaratılış'ın imzasında ara.

X

Tanrı Düşüncesi, Varlığı Üzerine Düşen Işık ve Kitab-ı Mukaddes'in Yüklediği Anlamlar

İnsanoğlunun Tanrı adına yüklediği tek anlam, ilk neden, tüm şeylerin nedeni olmasıdır. İlk nedenin ne olduğunu anlamanın kavranamaz ölçüde güç olması ve ona inanmamanın on kat kadar daha zor olması nedeniyle insanoğlu inanma noktasına varır. Tanımının ötesinde uzayın sonsuz olduğunu algılamak zordur; ama bir sonu olduğunu düşünebilmek daha da zordur. Zaman dediğimiz sonsuzluğu kavramak insan gücünün ötesindedir; fakat zaman olmadığında bir zaman kavramını algılamak daha da zordur.

Benzer biçimde akıl yürütecek olursak, gördüğümüz her şey kendi içinde, kendi kendini oluşturmadığına dair içsel bir kanıt taşır. Her insan kendisini yaratanın kendisi olmadığının bir kanıtıdır; ne babası, ne dedesi ne de ataları kendilerini yaratmışlardır; ne ağaç, ne bitki ne de hayvanlar kendi kendilerini yaratmıştır; tüm bu kanıtlara bakarak sonsuzlukta var olan ilk nedene, doğanın bildiğimiz maddi varlıktan tümüyle farklı olduğuna ve tüm varlıkları yaratan bir güce inanma kaçınılmaz olmaktadır; insanlar bu ilk nedene Tanrı demektedir.

İnsan, Tanrı'yı akıl yürütme yoluyla keşfedebilir. Bu aklı ortadan kaldırdığınızda herhangi bir şeyi anlama yetisini kaybeder; bu durumda Kitab-ı Mukaddes adlı kitabı, bir insan ya da bir ata okumak aynı biçimde tutarlıdır. Öyleyse insanlar aklı reddetmeye nasıl bahane bulurlar?

Kitab-ı Mukaddes'de bizi Tanrı düşüncesine götüren bölümler Eyüp'te ve 19. Mezmur'da yer almaktadır; başkasını hatırlamıyorum; Bu bölümler gerçek Tanrı derlemeleridir; çünkü tanrısallığı onun çalışmalarında tanımlamaktadırlar. Yaratılışı Tanrı Kelamı olarak kabul etmektedirler; başka bir kitaba atıfta bulunmazlar; tüm çıkarımları o kitaptandır.

İngilizceye Addison tarafından yorumlanmış 19. Mezmur'u buraya alıyorum. Düzyazı mıydı hatırlamıyorum, şu anda da bakabilecek durumda değilim:

Yukarıda engin semalar,
Yedi katı mavi gökyüzü,
Simlere batmış gökler, o parıltılı çatı,
Bunlar hakikati ilan ediyor.
Usanmak bilmez güneş her gün,
Yaradan'ın kudretini gösteriyor,
Ve vuruyor her yere mührünü,
Kadir-i mutlak bir elin eserleri.
Yakında çökecek akşamın karanlığı,
Ay sürdürecek bu harika hikâyeyi,
Ve geceleyin dünyayı dinleyerek
Onun doğuş hikâyesini yineleyecek;
Tüm yıldızlar onun ateşiyle dönerken,
Ve sırası geldiğinde tüm gezegenler,
Müjdeler geldikçe hâkim kılınsın,
Yayılsın hakikat bir kutuptan diğerine.
Her şey vakarla korusa da sükûnetini,
Katetsin bu karanlık arz küresini,
Bulunmasa da ne tek bir ses ne bir seda,
Işıltılı gezegenlerin ortasında,
Şenlendirirken aklın kulağını hepsi,
Ve muazzam bir avaze salarken,
Işıldadıkça her dem terennüm ederler
İLAHİDİR BİZİ YARATAN O EL.

İnsan, bu şeyleri yapan gücün ya da elin ilahi olduğunu ya da her şeye gücü yettiğini bilmekten daha fazla ne ister? Bırakalım, aklını kullansa bile karşı çıkamayacağı bu güce inansın ve ahlaki yaşamının kurallarını da buna göre belirlesin.

Eyüp'te yer alan sözlerin tümü bu Mezmur'dakilerle aynı çizgidedir; bunlar bilinen gerçeklerden bilinmeyenleri çıkarmak olarak tanımlanabilir.

Bu kitaba alıntılamak için Eyüp'te yer alan pasajları tam olarak hatırlamıyorum; ama biri var ki tam benim değindiğim konuya denk düşmektedir. "Arayarak Tanrı'yı bulabilir misin: Tanrı mükemmelliğine ulaşabilir misin?"

Kitab-ı Mukaddes'im olmadığından baskı makinelerinin bu pasajı nasıl bastıklarını merak ediyorum; bu pasaj iki farklı cevap isteyen iki farklı soru sormaktadır.

Birincisi, "Arayarak Tanrı'yı bulabilir misin?" Evet. Çünkü ilkin beni ben yaratmadım ama varım; doğada diğer şeyleri ararken bunların da kendilerini yaratmadığını keşfettim; başka milyonlarca şey var; bu araştırma sonucunda olumlu bir çıkarsamayla tüm şeylerin üzerinde bir güç olduğunu ve bu gücün de Tanrı olduğunu biliyorum.

İkincisi, "Tanrı mükemmelliğine ulaşabilir misin?" Hayır. Sadece yaratılış sırasında onun sergilediği güç ve bilgeliğin benim tarafımdan anlaşılamaz olmasından da değil; aynı zamanda, bana uzaktan görünen milyonlarca öteki dünyanın yaratılması ve varlıklarını sürdürmesi, büyük bir ihtimalle bu sonsuz güç ve bilgeliğin küçük bir bölümünün sergilenmesi nedeniyledir.

Her iki sorunun da insanların aklına hitap ettiği açıktır; ilk soruya olumlu yanıt verilirse ikinci soru geçerlilik kazanır. Eğer birinci soruya olumsuz yanıt verilirse bu takdirde ikinci soru gereksiz, hatta saçma olurdu. İki sorunun amaçları farklıdır. Birincisi Tanrı'nın varlığına ikincisi özelliklerine değinir. Akıl birini keşfeder, ama diğerinin tümünü keşfetmede son derece yetersiz kalır.

Havarilerin Tanrı hakkında düşüncelerini yansıttıkları herhangi bir metin hatırlamıyorum. Bu konuda yazılanlar tartışmalıdır; değindikleri, bir kişinin haça çakılı olarak acı içinde ölmesi gibi bir konunun kasveti, yaratılışın açık havasında nefes alan insana göre, hücresindeki dâhi bir rahibin kasvetine daha uygundur. Tanrı'nın yaptıklarına ve dolayısıyla onun gücü ve bilgeliğine İsa tarafından değinen tek pasaj, gereksiz kaygıya bir çare olarak ileri sürülmüştür. "Topraktaki kır zambaklarına bakın, ne çalışırlar ne de iplik eğirirler." Ancak bu söylem Eyüp ve 19. Mezmur'da yer alanlara göre

çok daha alçak düzeydedir; ama düşünce olarak aynıdır, insan alçakgönüllüğüne eşdeğer hayali bir alçakgönüllülük taşımaktadır.

XI

Hıristiyan Dini ve Gerçek Din

Hıristiyan inanç sistemi bana bir tür ateizm olarak görünmektedir; Tanrı'nın bir tür dinsel inkârı. Tanrı'dan çok bir adama inanmayla kendini ifade etmektedir. Ana maddesi insana inanmak, yardımcı maddesi olağanüstü bir varlığa inanmak olan bu bileşim ateizme, alacakaranlığın karanlığa olduğu kadar yakındır. İnsan ile Yaratıcısı arasına, dünya ile güneş arasına giren ay gibi, ışık geçirmez bir varlık yerleştirir ve böylece dinsel ya da dindışı bir ışık tutulmasına neden olur. Akıl yörüngesinin tümü gölgede kalmıştır.

Bu karanlığın etkisi her şeyi altüst etmek ve tam ters biçimiyle sunmak olmuştur; bu şekilde büyülü bir biçimde yarattığı devrimler arasında, Din devrimi de vardır.

Tüm bilimi kucaklayan ve astronominin önemli bir yer tuttuğu doğa felsefesi alanı, Tanrı'nın eserlerine ve bu eserlerdeki güç ve bilgeliğine yöneliktir ve gerçek dindir.

Şu anda bu gerçek dinin yerine incelenen din, insanın Tanrı hakkındaki görüşlerinin ve fikirlerinin incelemesidir Tanrı'nın kendi eserlerinin içinde değil, insanın hazırladığı ya da yazdığı eserler içinde incelenmesidir ve bu, Hıristiyan sisteminin dünyaya yaptığı kötülüklerden en hafif olanıdır ki bu sistem gerçek ve güzel din sistemini boş inançlara yer açmak için ortadan kaldırmıştır.

Kilisenin bile Kitab-ı Mukaddes adlı kitapta yer alan kronolojik sıralamadan daha eski olduklarını kabul ettiği Eyüp kitabındaki ve 19. Mezmur'daki dini söylemlerin hakiki dini söylemlerle uyum içinde olduğu görülmektedir. Bu söylemlerin içlerinde barındırdıkları deliller, bu eserlerde yaratılış ve Tanrı'nın gücü ile bilgeliği hakkında yapılan inceleme ve fikir yürütmelerin, yazıldıkları dönemdeki dini inançların önemli bir bölümünü oluşturduklarını kanıtlar; inanç hakkındaki bu inceleme ve fikir yürütmeler de şu an Bilimler adını verdiğimiz olgunun temelini oluşturan ilkelerin keşfedilmesini sağlamıştır ve insanın yaşamını sürdürmesine yardım eden

neredeyse tüm sanatlar varlıklarını bu ilkelerin keşfine borçludur. İnsan her ne kadar onu icra ederken ilişkinin farkında olmasa da her sanatın doğuşunda bilim rol oynamıştır.

Hıristiyan sistemlerinin bilimleri insan yapısı olarak adlandırmaları sahtekârlıktır; yalnızca bunların uygulaması insan tarafından yapılır. Tüm kâinatı düzenleyen ve yöneten ilkeler gibi her bilimin de sabit ve değiştirilemez ilkeleri vardır. İnsan bu ilkeleri yapamaz ancak onları keşfedebilir.

Örneğin: Herkes bir takvime bakıp güneşin ne zaman tutulacağı hakkında bilgi sahibi olabilir, aynı zamanda burada yer alan bilgiye göre bu olay her zaman gerçekleşir. Bu, insanın gök cisimlerinin hareketini kontrol eden yasalar hakkında bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. Bu yasaların insan icadı olduğunu söyleyen dünyadaki kiliselerden herhangi biri cehaletten daha kötü bir şeye yol açmaktadır.

Bilimsel yöntemlerin ve bu yöntemler yoluyla bir güneş tutulmasının ne zaman olacağının hesaplanmasının ve böylece bu olayın önceden bilinmesinin de insan icadı olduğunu ileri sürmek ya cehalettir ya da bundan daha kötü bir şeydir. İnsanoğlu sonsuz ve değişmez bir şeyi icat edemez; bu amaç için kullanacağı bilimsel yöntemler gök cisimlerinin hareketlerini kontrol eden yasalar gibi sonsuz ve değişmez olmalıdır; aksi takdirde güneş tutulmasının nasıl olduğunun ve zamanın anlaşılmasında bu yöntemler kullanılamaz.

Güneş tutulmasını ya da gök cisimlerinin hareketlerini önceden bilmek için kullanılan bilimsel yöntemler trigonometri ya da üçgenin özeliklerini inceleyen bilim içinde yer alır, bu yöntemler gök cisimlerine uygulandığında bu bilim astronomi adını alır; okyanusta seyreden bir geminin rotasına uygulandığında seyrüsefer adını alır; cetvel ve pergelle çizilen şekillere uygulandığında buna geometri denir; bina planı yapımına uygulandığında mimari olur; arazi parçası ölçümüne uygulandığında topografya adını alır. Sonuç olarak bu yöntemler bilimin ruhudur. O sonsuz gerçektir: İnsanın dile getirdiği matematiksel ifadedir, kullanım alanının boyutları bilinmemektedir.

İnsanın üçgen çizebileceği söylenerek bunun bir insan icadı olduğu iddia edilebilir.

Ama çizilen bir üçgen yöntemin görüntüsünden başka bir şey değildir: Göze görülen bir tasvirdir, buradan akla seslenerek yöntemin oluşturulmasına katkıda bulunur. Üçgen, karanlık bir odada görülemeyen sandalye ve masaları görünür kılan mum ışığının yaptığı gibi, yöntemi oluşturmaz. Üçgenin tüm özellikleri şekilden bağımsızdır ve insanların bu üçgeni çizmelerinden ya düşünmelerinden önce de var olmuşlardır. İnsanoğlunun gök cisimlerini kontrol eden yasaların oluşmasında katkısı olmadığı gibi, bu özelliklerin oluşmasına da hiçbir katkısı yoktur; bu nedenle her iki durumdaki yasaların ilahi kökenleri aynıdır.

İnsan bir üçgen çizebilirse, benzer biçimde mekanik bir araç olan kaldıracı da yapabilir. Ama kaldıracın çalışma ilkeleri aletten tamamen bağımsızdır ve bu araç olmasa da aynı ilkeler geçerlidir; araç yapıldıktan sonra bu ilkenin uygulaması geçerlilik kazanır; alet bu ilkenin dışında başka bir biçimde işlev göremez; insan ne kadar çabalarsa çabalasın bu durumu değiştiremez. Tüm bu durumlarda ilkenin duyularla algılanması gerçekleşir ve buna etki adı verilir.

İnsanın doğal yasaları yapamamış olması, ama bunların bilgisini oluşturarak, yalnızca yeryüzündeki şeylere değil kendisinden çok uzaktaki gök cisimlerine uygulamış olması nedeniyle soruyorum, insanoğlu bu bilgiye başvurarak gerçek dini elde edebilir mi?

Evrenin yapısı bu bilgiyi insana öğretmiştir. Bu yapı başlangıçtan beri var olan ve matematik biliminin temellerini oluşturan ilkeleri içinde barındırmaktadır. Bu bilimin yarattığı başka bir bilim de mekaniktir; mekanik, matematik biliminin pratik olarak uygulandığı yöntemlerden başka bir şey değildir. İnsanoğlu, parçalarını imal edip bunları bir araya getirerek bir makine yapma anında, evrenin inşa edilmesi sırasında kullanılan yasaları kullanmaktadır, ancak devasa evrenin parçalarını bir arada tutan ve gözle görülür bir bağ olmadan onları birlikte hareket ettiren çekim, yerçekimi ve itme gibi güçlere sahip olmayan insanoğlu makinenin parçalarını bir arada tutabilmek için bunların basit taklitleri olan dişlileri kullanmıştır. İnsan mikrokozmosunun tüm parçaları birbirine görünür bir biçimde bağlıdır. İnsanoğlu pratikte uygulamak için bu örnekten bir bilgi oluşturabiliyorsa, Tanrı Kelamı'nı içeren başka bir kutsal kitabın keşfedildiğini de söyleyebiliriz.

İnsan kaldıracın çalışma ilkelerini değiştirebilirse, üçgenin özelliklerini de değiştirebilir; açıklamayı kolaylaştırmak için el kantarını örnek alalım, bu kantar çalışırken bir üçgen oluşturur. Kantarın kısa ucundan aşağı sarkan tartı zincirinin ucu kısa uçla birleştirildiğinde bu bir üçgen meydana getirir, aynı şekilde bu uç kantarın uzun kenarının ucuyla birleştirildiğinde de bir üçgen meydana getirir.

Bu iki üçgenin ortak kenarı bilimsel olarak hesaplanabilir ve geometrik olarak ölçülebilir, ayrıca buradaki açılardan sinüsler, tanjantlar ve ortak kesit hesaplanabilir ve geometrik olarak ölçülebilir. Kantar üzerindeki farklı ağırlıklar birbirlerini dengeleyeceğinden bunların orantıları birbirine eşittir.

İnsanın çark ve dingili yapabileceği de söylenebilir; farklı büyüklükte yaptığı çarkları bir araya getirerek bir değirmen oluşturabilir. Ama durum yine değişmemiştir, bu çarklara gücü veren ilkeyi insan yapmamıştır. Bu ilke diğer durumlarda da olduğu gibi değiştirilemez, ilke aynıdır ama göze görünen farklıdır.

Farklı büyüklükteki iki çarkın birbirlerine uyguladıkları kuvvet, iki çarkın yarıçaplarının birleştirilmesiyle oluşturularak bir tür kaldıraç meydana getirmiş ve iki yarıçapın birleştiği yerden asılı durumda kalmış gibi duran mekanizmayla orantılıdır; çünkü bilimsel olarak bir araya getirilmiş iki çarkın durumu, birleştirilmiş kaldıracın hareketiyle oluşan iki daireden farklı değildir.

Gerçek din bilimsel bilgimizin kaynağıdır; bu bilgiden de tüm sanatlar türemiştir.

Evrenin yapısındaki bilimin ilkelerini bize gösteren Tanrı, insanı bunu keşfetmeye ve onu taklit etmeye davet etmektedir. Bizim dediğimiz bu yerkürede yaşayan bizlere sanki şunları söylemektedir: "İnsanoğlu için bu dünyayı yarattım, yıldızlı gökyüzünü görünür kılarak ona bilim ve sanat öğrettim. Rahat bir yaşam için artık üretebilir, CÖMERTLİĞİMDEN ÖĞRENEBİLİR, BİRBİRİNE KARŞI SAYGILI OLABİLİR."

Uzay okyanusunda devinen devasa dünyaların varlığı, kavranamaz uzaklıkların görme gücünün bahşedilmesi insana bir şey öğretmiyorsa bunların yararı nedir? Ya da bu devasa dünyaların insana görünür olmasının yararı nedir? İnsanoğlu Pleiades, Orion, Sirius, Kuzey Yıldızı gibi

yıldızlarla, Satürn, Jüpiter, Mars, Venüs ve Merkür gibi gezegenlerle, onların görünür olması hiçbir yarar sağlamıyorsa, ne yapacaktır? Eğer insanın şu anda sahip olduğu devasa boyutları görebilme yeteneği devasa uzay çölünde parıldayan gösteriler gibi boşunaysa, o zaman daha az güçlü görüş yeteneğinde olması yeterlidir.

Bilim okulu ve kitabının gösterdiği gibi insan yıldızlı gökyüzüne bakarak buradan bir ders çıkaracak şekilde akıl yürütür ve bu görüntülerin kendisi için yararlı bilgiler sağlayacağını keşfedebilir. Konuya bu açıdan yaklaştığında, hiçbir şeyin boşuna yaratılmadığı gibi başka bir sonuca da ulaşır; eğer bu görme gücü insana hiçbir şey öğretmediyse, o zaman bu güce gerek de olmazdı.

XII

Hıristiyanlığın Eğitim Üzerindeki Etkisi; Önerilen Reformlar

Hıristiyanlık inanç sistemi dinde devrim yaptı, aynı zamanda öğrenme sisteminde de devrime yol açtı. Şu anda öğrenme dediğimiz şey başlangıçtaki öğrenme değildir. Öğrenme, günümüz okullarındaki gibi dilleri bilmeyle değil dilin isimlendirdiği şeyleri bilmeyle bağlantılıdır.

Eski Yunanlılar eğitimli bir toplumdu, ama onlar için öğrenme, Yunanca konuşmayla, bir Romalının Latin'ce, Fransız'ın Fransızca, İngiliz'in de İngilizce konuşmasından daha fazla bağlantılı değildi. Eski Yunanlılar hakkında şu anda elimizde olan bilgilere göre kendi dillerinden başkasını öğrenmemiş, başka bir dilde çalışma yapmamışlardı, bu da onların daha bilgili olmalarına yol açan nedenlerden biriydi; böylece daha iyi çalışmalar yapmak için daha fazla zaman bulabiliyorlardı. Eski Yunan okulları bilim ve felsefe okullarıydı, dil okulları değildi; çünkü öğrenme, bilim ve felsefenin öğrettiği şeylerin bilgisinin edinilmesidir.

Günümüzde var olan tüm bilimsel bilgi bize ya Eski Yunanlılardan ya da Eski Yunanca konuşan topluluklardan gelmiştir. Bu nedenle, başka ulusların Yunanlıların sahip olduğu bilgiyi edinebilmesi için bu uluslardan bazı kişilerin Yunanca öğrenmesi ve Yunanca bilim ve felsefe kitaplarını bu ulusların dillerine çevirmesi gerekmişti.

Bu yüzden Yunancayı (aynı şekilde Latinceyi de) öğrenmek bir dilcinin yüklendiği angaryadan başka bir şey değildi ve bu nedenle öğrenilen bir dil Yunanlıların sahip olduğu bilgiyi edinme aracından başka bir şey değildir. Öğrenmenin bir parçası değildir. Örneğin, çevirmeye yetecek derecede Yunanca öğrenmiş bir kişinin Eukleides Geometrisi adlı eseri okuduğunda buradaki bilgileri anlamama ihtimali çok yüksektir.

Artık ölü dillerden yeni bir şeyler öğrenilemeyeceği gerçeğinin yanı sıra bu dillerde yazılmış yararlı kitapların tümünün çevrilmiş olması nedeniyle de bu dillerden yararlanma ihtiyacı azalmıştır, artık kullanılmaması yüzünden bunların öğretilmesi ve öğrenilmesi için harcanan zaman kayıptır.

Dil çalışmaları bilginin gelişmesine katkıda bulunduğu sürece (dilin kendisinin bilginin yaratılmasıyla ilgisi yoktur) yararlıdır, ama yeni bilgiler konuşulan diller aracılığıyla yaratılır; gençler genellikle yaşayan yeni dili bir yıl içinde öğrenirken ölü bir dil için bu yedi yılı alır; ayrıca dil hocalarının bu dilleri çok iyi bilmesi de nadirdir. Ölü dili öğrenmenin zorluklarından biri onun anlaşılmasının zor olmasından değil de ölü olması nedeniyle kelimelerin ifade edilme biçimlerinin kaybolmuş olmasındandır. Ölü olan diğer diller için de aynı şey geçerlidir. Şu anda var olan en iyi Eski Yunanca uzmanı, Eski Yunancayı Eski Yunanlı bir köylü ya da sütçünün anladığı kadar anlayamaz; bunu aynı şekilde Romalı köylü ve sütçüleri kapsayan Latince için de söyleyebiliriz; ayrıca bu insanların şivelerinin ve kullandıkları deyimlerin çok iyi olduğunu söyleyemeyiz. Tüm bu nedenlerden ötürü, işe yarar bir öğrenme durumu yaratmak için ölü dillere olan ilgimizi kesmeli, başlangıçta olduğu gibi çabalarımızı bilimsel bilgi üstüne yoğunlaştırmalıyız.

Ölü dillerin öğretilmeye devam etmesinin bahanelerinden biri de bu dillerin çocuklara ezberleme dışında başka beyin yetenekleri olmadığı bir dönemde öğretilmeleridir. Fakat bu tümüyle yanlıştır. İnsan beyninin bilimsel bilgiyi ve buna bağlı şeyleri doğal biçimde kavramaya özel yeteneği vardır. Çocuğun oynamaya başlamadan önce en sık ve gözde eğlencesi büyükleri taklit etmektir. Oyun kâğıtları ve kibrit çöpleriyle evler yapar; bir leğende kâğıttan yaptığı gemiyi yüzdürür; küçük yağmur suları önüne setler kurarak burada biriktirdiği sularla değirmeni döndürmeye çalışır; kendisine övgü sağlayacak işlerle uğraşmaya bayılır. Daha sonra okula gider burada ölü diller üzerinde yaptığı kısır çalışmalar yüzünden yetenekleri ölür ve bir filozof, dil uzmanlığında kaybolur.

Günümüzde ölü dilin öğretilme bahanesi öğrenmeyi dil eğitiminin alçakgönüllü ve dar alanına sıkıştırmak için başlıca nedenlerden biri olamaz; bu neden başka yerlerde aranmalıdır. Bu alanda yapılan tüm araştırmalar söz konusu nedenin olgunun içinde ve olguyla bütünleşmiş olduğunu saptamaktadır; bu durumda hangi nedenin öne çıktığının anlaşılması zor değildir.

Belirgin bir düşünceyle bunları bir kenara koyarsak, suçlunun yerine masumun acı çekmesine izin veren Tanrı'nın aynı zamanda boş ahlaki değerleri ve ucuz tertipleri kullanarak Âdem'e verilmesi gereken cezayı

vermemenin ezikliğiyle kendine bahane yaratıp bir insan biçimine büründüğünü varsaymak onun ahlaki adaletine hakarettir; yine belirgin bir düşünceyle bunları bir kenara koyarsak, amfibik bir insan-tanrı kavramını, Tanrı'nın cismani ölümü fikrini, tanrılar ailesi kavramını ve tuhaf bir yaratılış hikâyesini –içinde Havva, yılan ve elma olan hikâye– de içeren Hıristiyanlık inanç sistemiyle, üçün bir, birin üç olduğunu ileri süren Hıristiyan aritmetik sisteminin sadece Tanrı'nın insana bahşettiği akıl tarafından değil, Tanrı'nın yarattığı evrenin yapısını anlamaya yönelik çalışmalarda bilimlerin yardımıyla Tanrı gücü ve bilgeliği kazanan insanın öğrendiği bilgiler tarafından da reddedileceği kesindir.

Bu yüzden Hıristiyanlık inanç sistemi savunucularının, evrenin yapısında ve Tanrı'nın tüm eylemlerinde kendini gösteren Tanrı'nın güç ve bilgeliğinin yol açtığı bilimin yardımıyla elde ettiği bilgilerle insanoğlunun bu inanç sistemlerinin doğruluğunu sorgulamaya başlayacağını öngörmekten başka yapacak şeyleri kalmamıştır; böylelikle projelerinin gerçekleşmesi için tehlikeli buldukları öğrenme çabalarını kısıtlama zorunluluğu doğduğundan öğrenme düşüncesini eski ölü dillerin öğrenilmesiyle sınırlamışlardır.

Bilimin Hıristiyan okulları dışında okutulmasını reddetmekle kalmamış, aynı zamanda bu konuda baskı da uygulamışlardır; ancak son iki yüzyıldır bu konu canlandırılmıştır. 1610 yılında Galileo teleskopu bulup kullanmıştır, böylece gök cisimlerinin hareketlerini inceleme olanağı bulmuş ve evrenin gerçek yapısını anlama yolunda önemli adımlar atmıştır. Bu keşifleri yüzünden saygı göreceğine onları inkâr etmesi ya da bu gözlemlerden elde ettiği düşüncelerin lanetli sapkınlıklar olduğunu söylemesi istenmiştir. Bundan önce de Virgilius[4], dünyanın bir küre olduğunu, toprak olan her yerde yaşanabileceğini ve dünyanın birbirine karşıt bölümleri olduğunu ileri sürmesi nedeniyle yakılarak öldürülme cezasına çarptırılmıştır; oysa bu gerçek artık herkes tarafından çok iyi bilinmektedir.

Ahlaki olarak kötü olmayan hatalar herhangi bir kötülüğe yol açmamışsa, bu insana onlara karşı çıkma ve ortadan kaldırma konusunda herhangi bir ahlaki görev yüklemeyecektir. Dünyanın bir küre gibi yuvarlak olduğunu ileri süren düşünceye inanmadaki ahlaki fazilet kadar onun bir tepsi gibi dümdüz olduğunu düşünmek de ahlaken sakat değildir; Yaratıcının milyonlarca dünya yarattığına ve sonsuz uzay boşluğunu bunlarla

doldurduğuna inanmanın ahlaki fazileti kadar tek bir dünya yarattığına inanmakta da herhangi bir ahlaki zafiyet yoktur. Ancak doğru olmayan bir yaratılış hikâyesine dayanarak gelişen ve kendisini bu inancın bir parçası haline getiren bir din sistemi söz konusuysa konu farklı bir alana kaymaktadır. Ahlaken kötü olmayan hatalar artık kendilerinin de yer aldığı kötülükler içinde sahtelik kazanır. Öyleyse, aksi halde kayıtsız kalınabilecek gerçek, destekleyen veya yadsıyan kanıtlarla dinin gerçekliğinin temel ölçütlerinden biri olur. Bu görüşün ışığı altında insanın ahlaki görevi, gökyüzünün yapısı ya da yaratıcının bahşettiği her şey hakkında mümkün olan her türlü kanıtı toplayıp dini sistemlerle ilişkilendirmek olmalıdır. Ama Hıristiyanlık sisteminin destekçileri ya da taraftarları, çıkacak sonuçtan korkar gibi bunlara sürekli karşı çıkmış ve öğretim üyelerini cezalandırmışlardır. Newton ya da Descartes üç ya da dört yüzyıl önce yaşasaydı ve çalışmalarını sürdürselerdi, büyük bir ihtimalle onları bitirecek kadar yaşayamayacaklardı; Franklin yıldırımı yeryüzüne indiren paratoneri o zamanlarda bulmuş olsaydı belki de son nefesini alevler içinde verecekti.

Daha sonraki dönemlerde bütün suç Gotlar ve Vandallara yüklenmiştir; ancak Hıristiyan inancının destekçileri ya da taraftarları inanmasa ya da kabul etmese de cehalet dönemi Hıristiyanlık sistemiyle başlamıştır. O dönemden önceki bir çok yüzyılda dünyada çok daha fazla bilgi vardı; daha önceden de söylendiği gibi bu dini bilgi ve Hıristiyanlık sistemi sadece mitolojinin başka bir türü, varisi olduğu antik tanrıcılık sisteminin bozulmuş haliydi.[5]

Bilim alanında ortaya çıkan büyük zaman farkı nedeniyle, başka bir nedenle değil, Antik adını verdiğimiz uzun dönemde yaşamış saygın düşünürlerden sonraki büyük zaman boşluğunda neler olduğunu anlamak için biraz gerilere gideceğiz. Bilgilerin gelişmesi önceki dönemlerde oluşan bilgi birikimiyle orantılı olsaydı, bu boşluk bilgi açısından birbirine üstün düşünürlerle doldurulmuş olacaktı; şu anda hayranlık duyduğumuz Antik Çağ düşünürleri sahnenin arkasında saygın yerlerini almış olacaklardı. Ancak Hıristiyanlık sistemi tüm bunları boşa çıkardı; eğer incelememize on altıncı yüzyıldan itibaren başlayıp buradan Antik Çağ'a bakacak olursak, uzaktaki tepelerin ötesindeki verimli arazilere kadar olan alanda görüntüyü engelleyecek hiçbir fundalığın olmadığı, kum çölüne benzer büyük bir boşluk görürüz.

Her şeyin bir din adı altında var olması gerektiği, Tanrı'nın yarattığı evrenin yapısını incelemenin dindışı ve var olan her şeyin dinsel olduğunu iddia etmek tutarsızlıktır. Ama gerçekler reddedilemeyecek kadar sağlam temellere dayanmaktadır. Bu baskı dolu uzun cehalet zincirinin ilk halkasının koparılması Luther tarafından yapılan Reform sayesinde olmuştur. Her ne kadar Luther tarafından böyle bir niyetin belirtilmiş olduğu açık değilse de bu tarihten itibaren ya da kendilerine Reformcu denen kişilerin ortaya çıkmasından bu yana, bilimler canlanmaya ve bunun doğal yandaşı Özgür düşünce ortaya çıkmaya başladı. Reformun yarattığı tek kamu yararı buydu; dini yarar ön planda tutulsaydı bu gerçekleşmeyebilirdi. Mitolojik anlayış aynen devam etti; ulusal Papa'ların sayısı Hıristiyanlık Papa'sının düşmesinin ardından hızla arttı.

XIII

Hıristiyanlığın Doğadan Esinlenen Dini Düşüncelerle Karşılaştırılması

Öğretimdeki değişikliğin ve Bilimler yerine ölü dillerin öğretilmesinin nedenini içsel kanıtlarıyla gösterdikten sonra, bu çalışmanın önceki bölümlerinde yaptığım çeşitli gözlemlere ek olarak, Hıristiyanlık dini sistemiyle evrenin yapısının sunduğu kanıtları karşılaştırmayı, daha doğrusu yüzleştirmeyi sürdüreceğim. Ancak, yaşamımın daha önceki yıllarındaki düşüncelerimi açıklamadan bu bölüme devam edemem. Başkalarının da yaşamının bir bölümünde benzer düşüncelere sahip olmamalarından kuşku duyarım. Bu düşüncelerin neler olduğunu ifade edeceğim ve konu gereği bazı noktaları da tüm görüşlere giriş olarak ekleyeceğim.

Babamın Quaker inancına sahip olması nedeniyle çok iyi bir ahlaki eğitim almış olduğum için kendimi çok şanslı hissediyorum, ayrıca yararlı bilgiler edindiğim bir eğitim de aldım. Liseye gittiğim halde Latince öğrenmedim, bunun nedeni sadece dil öğrenme konusundaki isteksizliğim değil, aynı zamanda Quaker'ların dil öğretilen kitaplara karşı olmalarıydı. Ama bu durum benim okulda kullanılan Latince kitaplardaki konularla tanışıklığıma engel olmadı.

Doğal ilgi alanım bilimdi. Şiire karşı da biraz eğilimim ve yeteneğim vardı; daha çok hayal dünyasına hitap ettiği için bu eğilimlerimi cesaretlendirme yerine baskı altında tutmayı yeğledim. İmkan bulur bulmaz iki tane küre satın aldım ve Martin'le Ferguson'un felsefe derslerine devam ettim, daha sonra da Temple'da oturan, Royal Society üyesi ünlü astronom Dr. Bevis'le tanıştım.

Siyasetle ilgili değildim. Hatta jokey kelimesinin anlamından farklı bir şey çağrıştırmıyordu bana. Bu nedenle, yönetim konularıyla ilgilenmeye başladığımda, eğitimini gördüğüm ahlaki ve felsefi ilkelere uygun bir sistem geliştirdim. Amerika'daki sorunların dünyaya geniş bir pencere açtığını gördüm ya da gördüğümü sandım; Amerikalıların İngiliz yönetimine karşı uyguladıkları planı değiştirmedikçe ve bağımsızlıklarını

ilan etmedikçe giderek katlanacak yeni güçlüklerle boğuşmaya devam etmekle kalmayacakları, aynı zamanda insanlığa sunulan yeni gelişmelerin önünü kapatmış olacakları inancına vardım. Bu nedenlerden yola çıkarak Sağduyu adlı kitabımı yazdım ve yayınladım, bu benim yayınladığım ilk çalışmadır ve Amerika sorunları olmasaydı dünyada hiçbir zaman bir yazar olarak tanınmayacağımı da ifade etmek isterim. Sağduyu'yu 1775'in sonunda yazdım ve 1776 yılının Ocak ayında yayınladım. Bağımsızlık aynı yıl

4 Temmuz'da ilan edildi.

Kendi aklından hareketle insan aklının durum ve gelişimine dair herhangi bir gözlemde bulunan birinin düşünce dediğimiz şeylerin iki sınıfa ayrıldığını görmemesi imkânsızdır; yansıtma ve düşünme eylemiyle bizzat ürettiklerimiz ve aklımıza kendi istedikleri gibi takılanlar. Düşüncelerimi oluşturmada bana gelen bu gönüllü ziyaretçilere nazik davranmayı, beni eğlendirdikleri ölçüde onları özenle incelemeyi kural haline getirdim ve neredeyse tüm bilgilerimi onlar sayesinde edindim. Okulda alınan eğitim sonradan alınacak eğitim için küçük bir sermaye olarak kabul edilebilir. Öğrenme süreci içinde olan herkes kendisinin öğretmenidir; bunun nedeni farklı nitelikteki koşullara bağlı ilkelerin hafızayı etkileyemeyecek olmasıdır; bunların beyinde bulunduğu yer anlamadır ve kavramayla başladıklarında uzun süreli olmazlar. Giriş bölümü için bu kadar yeter.

Herhangi bir düşünceyi kavrayıp üzerinde derin derin düşünecek hale geldiğim zamandan bu yana, Hıristiyanlık sisteminin doğruluğu hakkında ya kuşkuya düştüm ya da bunun tuhaf bir mesele olduğunu düşündüm; bunların hangisi olduğunu hiç bilmedim, ama yedi ya da sekiz yaşlarımdayken kiliseye çok bağlı bir yakınımın Tanrı'nın Oğlu'nun ölümünün kefaretine dair bir vaazını dinlemiştim. Vaaz sona erdikten sonra, bahçeye çıktım, bahçe merdivenlerinden aşağı inerken (bu anı çok iyi hatırlıyorum) duyduklarıma isyan ettim; Tanrı'nın, oğlunu öldüren ve kendi kendini hiçbir zaman cezalandırmayacak tutkulu bir insan gibi hareket ettiğini düşündüm; böyle bir şey yapan başka birinin idam edileceğine emindim, bu tür vaazları niye verdiklerini anlayamamıştım. Çocuk saflığından kaynaklanan bir düşünce değildi bu, bana göre bunlar Tanrı'nın bu tür eylemler yapmayacak ölçüde iyi ve buna ihtiyacı olmayacak kadar yüce olduğu fikrinden kaynaklanan gayet ciddi düşüncelerdi. Şu anda da aynı düşüncelere sahibim; dahası içinde bir çocuğun aklını karıştıracak bir şeyler bulunan bir dini sistemin gerçek olamayacağına inanıyorum.

Hıristiyan aileler çocuklarına dinlerinin ilkeleri hakkındaki herhangi bir şey söylemekten utanç duymaktadır sanki. Onlara bazen ahlaki dersler verirler ve takdiri ilahinin güzelliklerinden söz ederler; Hıristiyan mitolojisinde beş ilahi güç vardır, bunlar Baba Tanrı, Oğul Tanrı, Kutsal Ruh, Takdiri İlahi ve Doğa'dır. Hıristiyanlığın oğlunu ölüme gönderen ya da

bunun için başkalarını kullanan (bu hikâyenin basit dilde anlatımıdır) Baba Tanrı hikâyesi ailesi tarafından bir çocuğa anlatılamaz; bunun insanlığı daha mutlu ve daha iyi kılmak için yapıldığını söylemek hikâyeyi daha da kötüleştirmektedir; insanlık öldürmeyi örnek alarak gelişebilirmiş gibi; akıl almazlığına bahane olsun diye de bu hikâyenin gizemli bir yanı olduğundan söz edilir.

Tüm bunlar arı ve basit deizmden ne kadar farklıdır! Gerçek deistin tek bir kutsal varlığı vardır; onun dini bu kutsal varlığın eserlerindeki güç, bilgelik ve iyiliği içerir ve onu ahlaki, bilimsel ve mekanik olan her şeyde taklit eder.

Quaker'ların inancı, ahlaki öğretisi ve alçakgönüllü tarafıyla gerçek deizme en çok yaklaşanıdır. Fakat Tanrı'nın yaptıklarını sistemlerinin dışında bıraktıklarından kendilerini çok fazla kısıtlamışlardır. İnsanseverliklerine saygı göstersem de, yaratılış sırasında onlara danışılsaydı, yaratılışın ne kadar sessiz ve ne kadar donuk olacağı düşüncesiyle kibirlerine gülmezlik edemiyorum! Ne bir tomurcuk neşe içinde çiçek açacak ne de bir kuşun şakımasına izin verilecekti.

Bu düşüncelerden ayrılarak başka konulara geçmek istiyorum. Kürelerin ve orrery'nin[6] kullanımı konusunda uzmanlaşıp uzayın sonsuzluğu düşüncesine vardıktan, maddenin sonsuz bölünebilirliğini öğrendikten sonra, doğa felsefesi konusunda genel bilgiler edindim ve daha önce de belirttiğim gibi Hıristiyan inanç sistemini yaratan içsel kanıtlarla yüzleştirmeye ve onları mukayese etmeye başladım.

Hıristiyanlık sistemi doğrudan, yaşadığımız dünyanın yaratılanların ikamet ettiği tek yer olduğundan bahsetmez, ancak yaratılış hikâyesi, Havva ve elma hikâyesiyle onun tamamlayıcısı Tanrı'nın Oğlu'nun ölümü hikâyesinden Tanrı'nın en azından bizim yıldız adını verdiklerimiz kadar çok dünya yarattığı sonucuna varılabilir; bu durum da Hıristiyanlık inanç sistemini hem sığlaştırır hem de gülünç kılar; zihinlerde bu sistemi havada uçuşan tüylere dönüştürür. İki ayrı inanç aynı zihinde bir arada bulunamaz; her ikisine de inandığını söyleyen kişi bunlar hakkında hiçbir düşünceye sahip değildir.

Çok sayıda dünyanın varlığı düşüncesine Antik Çağ düşünürleri de yabancı değildi; oysa ancak son üç yüzyıldır, yaşadığımız dünyanın

kapsamı ve boyutları üzerine çalışmalar yapılmaktadır. Dünyanın küre olduğunu kanıtlamak amacıyla okyanustaki rotaları takip eden birkaç gemi dünyayı dolaşmış, başladığı yere tekrar dönmeyi başarabilmiştir. Dünyanın dairesel boyutlarında en geniş yeri 25020 İngiliz milidir, ekvatorda bir derecenin 69,5 mile tekabül ettiğini düşünürsek bu mesafenin gemiyle üç yılda katedilebileceği hesaplanmaktadır.[7]

Bu boyuttaki bir dünya ilk bakışta çok büyük gelebilir ama onu içinde bir kabarcık ya da balon gibi asılı durduğu evrenin büyüklüğüyle kıyaslayacak olursak, en küçük kum taneciğinin dünyaya oranından ya da bir su damlacığının okyanusa oranından çok daha küçük bir orana rastlarız; bundan sonra da gösterileceği gibi, bu dünya sistemlerinin sadece birinde yaratılış gerçekleşmiştir.

Düşüncelerin gelişimini izlediğimizde, öteki dünyaların içinde asılı bulundukları uzayın büyüklüğü hakkında biraz bilgi sahibi olmak zor değildir. Bir odanın büyüklüğünü düşündüğümüzde zihnimiz bizi odanın duvarlarıyla sınırlar ve orada dururuz. Gözümüz ve hayal gücümüz uzayın boşluklarına daldığında yani açık havaya baktığımızda herhangi bir duvar ya da sınıra rastlamayız; haydi kendimizi rahatlatmak için bir sınır olduğunu varsayalım, bu takdirde hemen akla bu sınırın ötesinde ne var sorusu gelecektir. Hemen ardından da ondan sonraki sınırın ötesinde ne var sorusu. Hayal gücümüz yorulup artık bunun sonu olmadığını söyleyene dek de böyle devam eder. Yaratıcı dünyayı şimdikinden daha büyük yaratmaya kalkışmamıştır; bunun nedenini başka yerde aramalıyız.

Dünyamızı ya da daha doğrusu bu devasa yaratılış sistemi içinde Yaratıcının bize bahşettiği dünyayı inceleyecek olursak, onun her parçasının, karaların, suyun ve havanın çıplak gözle görülebilen en büyük hayvanlardan en küçük böceklere ve ancak mikroskopla görülebilen varlıklara dek yaşamla dolu olduğunu gözlemleriz. Dünyadaki hayvan türleri çeşitlenene dek her ağaç, her bitki, her yaprak, sayısız tür için sadece bir yaşam alanı değil, basbayağı bir dünyadır, hatta çürümüş yapraklar bile binlerce tür için besin kaynağı olmuştur.

Dünyamızın hiçbir bölümü boş ya da ıssız kalmamışken, neden uzayın sonsuz boşluğunun gereksiz ve boş olduğunu varsayalım? Burada birbirinden milyonlarca mil uzakta bizimki kadar büyük, hatta bizim dünyamızdan çok daha büyük dünyalar için de yer vardır.

Bu noktaya ulaştıktan sonra düşüncelerimizi daha da ileri taşıyacak olursak, Yaratıcının tüm uzayı kaplayacak büyük bir dünya yaratmak yerine onu bizim dünyamızın da dahil olduğu, gezegen adını verdiğimiz, irili ufaklı çeşitli dünyalara bölmesinin gerçek nedenini, hiç değilse gayet iyi bir nedenini bulabiliriz belki. Bu konudaki düşüncelerimi açıklamadan önce (bilenler için değil, bilmeyenler için) evrenin yapısını anlatmak gerekli.

XIV

Evrenin Yapısı

Güneş sistemi olarak adlandırılan evrenin bir bölümü (Güneşin merkez olduğu ve dünyamızın da bunun bir parçası olduğu sistem), güneş dışında, uyduların da olduğu altı farklı gökcismi, gezegen ya da dünyadan oluşur. Dünyamızın ay da denen bir uydusu vardır ve ay dünyanın güneş etrafında dönmesi sırasında ona eşlik eder. Diğer gezegenlerin birden fazla uydusu da benzer hareketleri yapmaktadır ve bunlar teleskop yardımıyla izlenebilir.

Bu altı gezegen, merkezdeki güneşin etrafında, ondan farklı uzaklıkta dönmelerini sürdürürken birbirlerine eş merkezli dairesel yörüngeler oluştururlar. Her gezegen güneşin etrafında dönerken sürekli aynı yolu izler, aynı zamanda kendi etrafında neredeyse dimdik dönmeyi de sürdürür, tıpkı bir topacın hem kendi etrafında hem de yerde hafifçe yana eğilerek dönmesi gibi.

İşte dünyanın 23,5 derecelik bu eğimi sayesinde yaz ve kış mevsimleri oluşur, gün ve gecelerin uzunluğunda farklılıklar meydana gelir. Dünyanın bu eğimi olmasaydı, yani dünya dimdik dönseydi gece ve gündüz uzunlukları on ikişer saatten her zaman eşit olacak, mevsimler de yıl boyunca hiç değişmeyecekti.

Dünyanın kendi etrafında her dönüşünde gece ve gündüz meydana gelir; güneşin etrafında her dönüşünde bir yıl oluşur; güneşin etrafında bir kez dönüşünde kendi etrafında 365 kez döner.[8]

Antik Çağ'da yaşayanlar sözünü ettiğimiz gezegenlere Merkür, Venüs, Dünya, Mars, Jüpiter ve Satürn adını vermişlerdir, bu adlarla anılmaya devam etmektedirler. Dünyamıza yıldızlardan milyonlarca mil daha yakın olduklarından bize daha büyük görünürler. Venüs gezegeni güneşin doğuşu ve batışı sırasında üç saati aşmayan bir süre içinde göründüğünden akşam yıldızı, bazen de sabah yıldızı olarak adlandırılır.

Ortada bulunan güneşin etrafındaki gezegenlerden ona en yakın olanı Merkür'dür; güneşe uzaklığı otuz dört milyon mildir ve hep aynı uzaklıkta,

dairesel bir yörünge üzerinde dönüşünü sürdürür, bu dönüşü bir topaca ya da değirmeni döndüren atın izlediği dairesel yola benzetilebilir. İkinci gezegen Venüs'tür, güneşten elli yedi milyon mil uzaktadır, Merkür'den çok daha büyük bir yörüngeyle güneşin etrafında döner. Üçüncü gezegen dünyamızdır ve güneşe uzaklığı seksen sekiz milyon mildir, yörüngesi Venüs'e göre çok daha büyüktür. Dördüncü gezegen Mars'tır, güneşe uzaklığı yüz otuz dört milyon mildir ve dünyamızın yörüngesinden çok daha büyük bir yörüngeyle güneşin etrafında döner. Beşincisi Jüpiter'dir, güneşe uzaklığı beş yüz elli yedi milyon mildir ve yörüngesi Mars'a göre çok daha büyüktür. Altıncı gezegen Satürn'dür, güneşe uzaklığı yedi yüz altmış üç milyon mildir, onun yörüngesi diğer tüm gezegenleri içine alacak kadar büyüktür.

Güneş sistemimizin de içinde yer aldığı boşluğun ya da uzay boşluğunun sonsuzluğu nedeniyle çok sayıda gezegen güneşin etrafındaki dönüşlerini rahatça gerçekleştirebilmektedir, örneğin Satürn'ün yörüngesinin çapı güneşten uzaklığının iki katı yani bir milyar beş yüz yirmi altı milyon mildir, yörüngesinin çevresi de beş milyar mile yakındır, bu yörüngenin yüzölçümü üç buçuk milyar kere üç buçuk milyar mil karedir.[9]

Ancak çok büyük olan bu sistem, gezegen sistemlerinden sadece bir tanesidir. Bunun da ötesinde hesaplanması mümkün olmayan uzayın uzak boşluklarında sabit yıldızlar olarak adlandırdığımız yıldızlar vardır. Bunlara sabit yıldız denmektedir, çünkü sözü edilen altı gezegen gibi dönmezler. Bu sabit yıldızlar, güneşin bizim sistemimizin merkezinde durması gibi hep aynı yerde, birbirlerine hep aynı mesafede dururlar. Bu yüzden, bunların da bizimki gibi, başka sistemlerin güneşleri olma ihtimali yüksektir ve çok uzak olmaları nedeniyle keşfetmemiz zor olsa da, bunların çevrelerinde de tıpkı bizimkilere benzeyen gezegenler olabilir.

Düşüncelerimizi bu şekilde geliştirerek, uzayın devasa boşluğunun gezegen sistemleriyle doldurulduğunu görebiliriz; dolayısıyla uzayın hiçbir bölümü dünyamızdaki kara ve sulardan daha boş ve ıssız değildir.

Evrenin yapısı hakkındaki düşüncelerimizi böyle çok bilinen ve basit şekliyle ifade ettikten sonra, daha önce de sözünü ettiğim konuya dönecek, Yaratıcının çok büyük ölçekte tek bir dünya yaratmak yerine bizimki gibi güneş merkezli altı gezegen ve uydularından müteşekkil sistemleri ve çok

sayıda gezegeni yaratma tercihinin insanoğluna ne yararlar sağladığını açıklamaya çalışacağım.

XV

Her Güneş Sisteminde Çok Sayıda Gezegen Olmasının Yararları

Bilimsel bilgimizin güneş sistemimiz içindeki gezegenlerin dönme hareketinden türediğine dair inancımı hiçbir zaman yitirmedim (bu hareketleri gözümüzle izledik ve daha sonra düşüncelerimize yansıdı).

Bu altı gezegen, kocaman tek bir küre olsaydı, dönme hareketleri gerçekleşemeyecek ya da bugün sahip olduğumuz bilgilere ulaşmada yeterli kaynağa sahip olamayacaktık; oysa bu bilgilerden rahatlık ve refah içinde yaşamamızda büyük payı olan mekanik sanatlar gelişmiştir.

Yaratıcı hiçbir şeyi boşuna yaratmadığından, evrenin yapısını da insana en çok avantaj sağlayacak biçimde oluşturduğuna inanılmalıdır. Gördüğümüz ve deneyimlerimizden duyumsadığımız kadarıyla, evrenin mevcut yapısından elde sağladığımız yararların, bu dünya tek bir küre olsaydı sağlayacağımız yararlara göre çok daha fazla olduğunu söyleyebiliriz; böylece pek çok gezegen yaratılmasının en azından bir nedenini keşfetmiş oluruz; bu neden de insanda hayranlığın yanı sıra bir şükran duygusu uyandırır.

Ama çok sayıda dünya olması sadece bize, bu kürede yaşayanlara yarar sağlamaz. Sistemimizi oluşturan öteki gezegenlerde yaşadığını varsayacağımız varlıkların da bizim gibi aynı bilgi kaynağına sahip olduğunu söyleyebiliriz. Onlar da dünyamızın dönüş hareketini, bizim onların gezegenlerininkini bildiğimiz gibi bilebilirler. Tüm gezegenler birbirinin gözü önünde bu dönüş hareketini yapmaktadır; bu nedenle de evrensel bilim okulu herkese açıktır.

Ancak bilginin gelişimi burada durmamaktadır. Yakınımızdaki diğer sistemler, kendi sistemlerinde yaşayanlara, bizim sistemimizin bize yaptığı gibi, prensiplerin ve bilim okulunun tüm evrende aynı biçimde olduğunu gösterir.

Evrenin yapısını anladıkça, Yaratıcının sadece yüceliği değil, bilgeliği ve cömertliği hakkındaki düşüncelerimiz de gittikçe artmaktadır. Şükürler olsun ki, uzayın devasa okyanusunda dönen ya da sabit duran yapayalnız bir dünya düşüncesi de yerini pek keyifli bir düşünceye, sadece hareketleriyle bile insana yol gösterici olan pek çok gezegen düşüncesine bırakır. Yeryüzünün bollukla dolu olduğunu görüyoruz; yalnız bu bolluğun ne kadarını evrenin büyük işleyiş mekanizmasının sağladığı bilimsel bilgiye borçlu olduğumuzu düşünmeyi unutmuş görünüyoruz.

XVI

Önceki Bölümün Hıristiyanlık Sistemine Uygulanması

Bu düşüncelerin arasında, Hıristiyanlık inanç sisteminin sadece çevresi yirmi beş bin mil olan tek dünya anlayışına dayalı olduğunu ifade etmek durumundayız. Dairesel bir rotada saatte üç mil hızla, günde on iki saat yürüyebilen bir insan bu mesafeyi iki yıldan az bir süre içinde tamamlayabilir. Heyhat! Muazzam uzay okyanusu ve her şeye kadir Yaratıcının gücü karşısında bu hiçbir şeydir.

Buradan hareketle hepsini eşit ölçüde gözettiği milyonlarca dünyaya sahip yüce Tanrı'nın tüm bu dünyalardan vazgeçerek bir adam ve bir kadının elma yemesi sebebiyle ölmek üzere dünyamıza geleceğini düşünmek çok tuhaftır. Diğer yandan sonsuz sayıdaki her dünyada bir Havva, bir elma, bir yılan ve bir kurtarıcı olduğunu varsayabilir miyiz? Bu durumda gayet saygısızca bazen Tanrı'nın Oğlu, bazen de bizzat Tanrı olduğu iddia edilen biri, dünyalar arasında dolaşarak kısa süreli yaşam aralıklarıyla sonsuz kere ölümü yaşayacak birisinden başka bir şey olmayacaktır.

Duyularımıza yönelen, Yaratıcının eserlerinin gösterdiği kanıtlar ve bu kanıtlar üzerine akıl yürütmemiz reddedilmiş ve bir sürü tuhaf, yabani inanç sistemleri uydurulmuştur. Ahlaken kötü olmayan, hatta birçok açıdan iyi inanç sistemleri olabilir; oysa sadece TEK bir din gerçek olabilir, onda da her şey Tanrı'nın eserlerinde gördüğümüz Tanrı Kelamı'yla tutarlılık içinde olmalıdır. Bundan ötürü, göklerin insanlara gösterdiği kanıtlar, Hıristiyan inanç sisteminin tuhaf yapısını ya yalanlar ya da onun saçma olduğunu gösterir.

Dünyada din kisvesi altında sahtekârlık yapan bir çok insan olduğuna inanılabilir –ben de kendimi buna inanmaya teşvik etmeyi pek severim– ayrıca bu sahtekârlık bazı koşullarda iyi şeylere de yol açabilir. Ancak sahtekârlık bir kez saptandıktan sonra açıklanamaz hale gelir; çünkü kötü davranışlarla birlikte sergilenen dini sahtekârlığı sürdürmek artık belalı bir ihtiyaç haline gelir.

Hıristiyan inanç sistemini ilk olarak vazeden ve İsa Mesih'in vazettiği erdemlerle bir ölçüde birleştirenler, kendilerini bu inanç sisteminin o sıralarda yaygın olan eski mitolojilere göre daha iyi olduğuna ikna etmiş olabilirler. Hıristiyanlığın ilk vaizinden başlayan bu sahtekârlık, daha sonra ikinci ve üçüncüsüyle devam ederek bu inancın gerçek olduğu inancının dini sahtekârlık içinde kaybolmasına kadar sürmüştür; daha sonra onu yaymayı meslek haline getirenlerin çıkarlarını desteklemekte kullanılmıştır bu inanç.

Bu tür bir inanç din adamlarının dışındaki diğer insanlar arasında yayılsa da, başlangıçtaki dini sahtekârlık olmasa bunun kilise tarafından bilime ve bilimin sözcülerine karşı yüzyıllarca sürekli zulüm etme biçiminde sürdürülmesi neredeyse imkânsız olurdu; kilisenin bazı kayıtları ve gelenekleri olmasaydı ya herhangi bir dini sahtekârlıktan farkı kalmazdı ya da evrenin yapısının sunduğu kanıtlara karşı kendi görüşlerini devam ettiremeyeceğini öngöremezdi.

XVII

Tüm Zamanlarda, Tüm Dünyada İnsanları Aldatmak İçin Kullanılan Yöntemler

Evrende var olan gerçek Tanrı Kelamı ile, insanların yazıp bastığı kitap içinde yer alan ve Tanrı Kelamı olarak adlandırılan söylem arasındaki uzlaşmaz çelişkiyi bu şekilde gösterdikten sonra, tüm çağlarda ve belki de tüm ülkelerde insanlığa inanması emredilen üç temel kavramdan söz ederek devam ediyorum.

Bu üç kavram, Gizem, Mucize ve Peygamberliktir. İlk ikisinin gerçek dinle bir arada olması mümkün değildir, üçüncüsünün de durumu kuşkuludur.

Gizemle ilgili olarak, karşı karşıya olduğumuz her şeyin bir anlamda bizim için gizem dolu olduğu ileri sürülmektedir. Varlığımız bir gizemdir; tüm bitkiler âlemi bir gizemdir. Toprağa düşen bir meşe palamudunun nasıl bir meşe ağacına dönüştüğünü bu nedenle anlayamayız. Toprağa ektiğimiz küçük bir tohumun büyüyüp gelişmesini, ufacık bir yatırımımızdan nasıl bunca kâr ettiğimizi anlayamayız.

Halbuki bunların işleyiş kurallarının çok kesin olması nedeniyle sözü edilen olgular gizem değildir, çünkü onları görüyoruz; aynı zamanda kullanacağımız yöntemi biliyoruz, bu yöntem de tohumu toprağa ekmekten başka bir şey değil. Gerektiği kadarını biliyoruz; bilmediğimiz ve bilsek de uygulayamayacağımız şey, Yaratıcının bizim için yaptıklarını nasıl yaptığıdır. Bu nedenle, gizemi öğrenip sonra kendi başımızın çaresine bakmak zorunda kalmaktan çok daha iyi durumdayız.

Yaratılan her şey bu bağlamda bir gizemse, bu kelime karanlığın aydınlığın yerine kullanılamayacağı gibi ahlaki gerçek yerine kullanılamaz. İnandığımız Tanrı, karanlığın ya da gizemin değil gerçeğin Tanrı'sıdır. Gizem gerçeğin karşıtıdır. Gizem, gerçeği karanlığa iten, onu bozan, insanın yarattığı bir sistir. Gerçek hiçbir zaman gizemle sarmalanamaz; eğer sarmalanırsa bu gerçeğin değil karşıtının suçudur.

Tanrı inancı ve ahlaki gerçeğin uygulaması olan dinin bu nedenle gizemle bir ilişkisi olamaz. İçinde hiçbir gizem barındırmayan, daha önceden de sözü edildiği gibi gereksinimden doğan Tanrı inancı kolayca tüm inançların önüne geçer. Ahlaki gerçeğin uygulaması, başka bir deyimle Tanrı'nın ahlaki iyiliğinin taklit edilmesi, onun insanlara iyilikle davranmasının benzerini birbirimize göstermemizden başka bir şey değildir. Tanrı'ya hizmet almadan yaşayamayanlara hizmet ettiğimiz gibi hizmet edemeyiz; bu nedenle Tanrı'ya hizmet etmekten anlaşılması gereken, Tanrı'nın yarattıklarının mutluluklarına katkı yapacak biçimde yapılan hizmetlerdir. Bu da kendimizi toplum dışına çıkarma yoluyla bencilce ibadet ederek, münzevi bir hayat sürdürerek gerçekleştirilemez.

Din tasarımının doğası onun gizemli her şeyden bağımsız olmasını gerektirir. Din her insanın yerine getirmesi gereken bir ödevdir, bu nedenle herkesin anlayıp kavrayacağı düzeyde açık olmalıdır. İnsan ticaretin sırlarını öğrendiği gibi dini öğrenmez. Din kuramını tefekkür yoluyla öğrenir. Gördüğü şeyler üzerinde fikir yürüterek ya da okuduğu, duyduğu şeylere dayanarak inancını oluşturur, sonra da uygulamaya başlar.

İnsanoğlu siyasi ya da dini sahtekârlık nedeniyle, Tanrı'nın yaratılış sırasındaki kelamı ya da işleriyle uyum içinde olmayan, insan kavrayışının üstündeki dini sistemleri kurduğunda tüm soru, sorgulama ve spekülasyonları önleyecek bir kelime yaratma gereksinimi içinde olduğunun farkına vardı. Gizem kelimesi bu amaca hizmet etti, böylece içinde gizem olmayan bir dinin gizem sisinin görünmezliği içine düşeceği anlaşılmış oldu.

Tüm genel sorulara cevap veren gizem kelimesini, rastgele bir yardımcı gibi mucize kelimesi izledi. Birincisi kafaları karıştırırken ikincisi duyuları şaşırttı. İlki anlaşılmaz bir dil, ikincisiyse hokkabazlıktı.

Fakat bu konuya daha fazla değinmeden önce mucizeden ne anlamamız gerektiğine göz atmak yerinde olacak.

Her şeyin gizem olduğunu söyleyen aynı anlayışa bağlı olarak her şeyin mucize olduğu da söylenebilir ve hiçbir mucize diğerinden daha üstün değildir. Bir fil ne kadar büyük olursa olsun bir kurtçuktan daha mucizevi değildir; aynı şekilde bir dağ da bir atomdan daha büyük bir mucize değildir. Tanrı için birini yaratmak, diğerinden daha zor değildir;

milyonlarca dünya yaratmak da tek bir tane yaratmaktan zor değildir. Bu nedenle her şey bir anlamda mucizedir; başka bir anlamda da mucize yoktur. İnsanın gücü ve kavrayış yeteneğiyle karşılaştırıldığında Tanrı'nınkiler mucizevidir. Bunları yapan güç düşünüldüğünde bunlar mucize değildir. Ancak bu tanım içinde hiçbir şey mucize kelimesine bağlanamayacağı için konudaki soruşturmalarımızı daha ileri götürmek gereklidir.

İnsan doğa hareketlerinin birtakım yasalara bağlı olduğunu saptamıştır; mucize bu yasaların tersine oluşumlardır. Ancak, bu yasaların kapsadığı tüm olgular bilinmedikçe, yani doğanın tüm gücü bilinmedikçe, bize mucize olarak görünen şeylerin doğanın gücü içinde mi, bu gücün ötesinde mi ya da bu yasalara aykırı mı olduğu konusunda hiçbir zaman bir sonuca varılamaz.

Havadaki gazların atmosferik havadan birkaç kat daha hafif olarak yeniden oluşturulmasının mümkün olduğu ve daha küçük bir hacim içinde kendisini saran havadan daha hafif hava ile şişirilen bir balonun havaya yükselmesi olgusu bilinmeseydi, bir insanın havada birkaç mil yükselmesinin mucize düşüncesi içinde yer alan tüm özellikleri gösterdiği kabul edilebilirdi. Benzer biçimde, bir çakmak taşına vurulan çeliğin çıkardığı kıvılcımlar gibi insan vücudunun kıvılcımlar çıkarması veya demir ya da çeliğin arada görünen hiçbir taşıyıcı olmadan hareket etmesi, elektrik ve manyetik alan bilgilerimiz olmasaydı mucize olarak kabul edilebilirdi; konuyla ilgili olmayan herkes için doğa felsefesi içindeki pek çok deney sonucu mucize olarak değerlendirilebilir. Boğulan insanlarda görüldüğü gibi, nerdeyse ölmüş kişilerin yeniden yaşama döndürülmeleri mümkün olmaktadır, bir canlıyı tümüyle yok olmadan önce canlandırmanın mümkün olduğu bilinmeseydi bu da bir mucize sayılırdı.

Bunların yanı sıra, el çabukluğuna dayalı ya da önceden anlaşarak kurgulanmış bazı gösteriler de mucizevi görünebilir, ancak düşünüldüğünde onların böyle olmadığı anlaşılır. Ayrıca göz yanılmasına yol açan mekanik ve optik aletler de vardır. Şu günlerde Paris'te, izleyicilere gerçekmiş gibi sunulmasa da şaşırtıcı görüntülere sahip hayaletler ve hortlaklar sergisi yer almaktadır. Doğanın ve sanatın nereye kadar uzanacağını bilemediğimizden mucizenin ne olduğunu belirleyecek bir ölçütümüz de yoktur; mucizelerin

gerçek olduğu fikriyle görüntülere inanan insanoğlu sürekli bir baskıya maruz kalmaktadır.

Görüntüler bunca aldatıcıyken, gerçek olmayan şeyler gerçeklere bunca benzerken ve bunları yapan insanların sahtekâr, onlarla ilişkili olanlarınsa yalancı olması şüphesi bunca güçlüyken, bunlarla desteklenen doktrinin de şüpheli olması doğaldır; dolayısıyla Tanrı'nın mucizeye yol açacak araçlar kullanacağını varsaymak tutarlı olmayacaktır.

Sonuçta topluma kabul ettirilmesi ne kadar başarılı olursa olsun, insanları din adı altında kurumlaşan bir sistem ya da düşünceye inandırmak için yaratılan kanıtların tüm biçimleri içinde en tutarsız olanı mucizedir. Çünkü ilkin, bu inancı yerleştirmek için herhangi bir gösteriye (zira mucize, kelimenin tam anlamlarıyla bir gösteriden fazlası değildir) müracaat edildiğinde söz konusu doktrinin aksaklığı ve zayıflığı ortaya çıkar. İkincisi, Tanrı'nın bir gösterici gibi göz boyayıcı numaralar yaparak insanları eğlendirmeye ve onların hayranlığını kazanmaya çalışması aşağılayıcıdır. Bu aynı zamanda, ileri sürülebilecek en muğlak kanıttır, çünkü inanç mucize olarak kabul edilen şeye bağlı değildir, tersine onu gördüğünü söyleyen kişiye inanma olarak ortaya çıkar; dolayısıyla gerçeğin taraftar bulma şansı da yalandan çok değildir bu durumda.

Bu kitabı yazmaya oturduğumda, gökten inen bir elin kalemi alıp buradaki her kelimeyi benim yerime yazdığını söylesem, bana kim inanır? Kuşkusuz hiç kimse. Peki bu gerçek olsaydı bile, bir nebze olsun inanan çıkar mıydı? Kesinlikle hayır. Öyleyse mucize gerçek olsa da, yalanla aynı kaderi paylaşır; yüce Tanrı'nın kullandığı bazı araçları amacına uygun olarak kullanmadığını varsaymak da gerçek bile olsa tutarsızlığı daha da artırır.

Mucizenin doğanın işleyişinden tamamen bağımsız olduğunu düşünürsek, doğanın onu gerçekleştirmek için kendi işleyişinin dışına çıkmak zorunda kalacağını da kabul etmemiz gerekir; bir mucize gördüğünü söyleyen biriyle karşılaştığımızda, aklımıza yanıtı çok basit olan şu soru gelir: Mucizenin gerçekleşmesi için doğanın işleyişinin dışına çıkması mı, yoksa bunu gördüğünü ileri sürenin yalan söylemesi mi daha olasıdır? Zamanımızda doğanın işleyişinin dışına çıktığına tanık olmadık, ama bu süre içinde milyonlarca yalan söylendiğine inanmak için çok iyi

nedenlerimiz var; demek ki mucize gördüğünü ileri süren birinin yalan söylememesi milyonda bir ihtimaldir.

Balinanın Yunus'u yutma hikâyesi, balina bunu yapabilecek kadar büyük olsa da mucizeye çok benzemektedir, ama Yunus balinayı yutsaydı, bu olay mucizeye çok daha yakın olurdu. Bu durumda da diğer mucizelerdekine benzer bir soruyla konu çözümlenebilirdi: Bir insanın balinayı yutması mı, yoksa bu konuda yalan söylemesi mi daha olasıdır?

Yine de Yunus'un balinayı yuttuğunu ve midesinde onunla birlikte Ninova'ya gittiğini varsayalım, oradaki insanları inandırmak için balinayı olduğu gibi kustuğunda Yunus'a peygamber yerine Şeytan gözüyle bakılacağı kesin değil midir? Ya da balina Yunus'u Ninova'ya götürüp onu orada halkın gözü önünde aynı biçimde kustuğunda, balina bir Şeytan, Yunus da onun yardımcısı gibi görünmeyecek midir?

Mucize olarak adlandırılan şeylerin en olağanüstüsü Yeni Ahit'te yer almaktadır. Şeytan İsa'yla birlikte uçmakta, onu yüksek bir dağın doruğuna ve en yüksek tapınağın tepesine indirmektedir; sonra buradan ona dünyadaki tüm krallıkları göstermekte ve onların başına geçeceği sözünü vermektedir. Peki nasıl oldu da Amerika'yı keşfetmedi? Yoksa ekselansları sadece krallıklarla mı ilgilenmektedir?

Bu balina mucizesini bizzat anlattığına inanmak için İsa'ya ve ahlaki değerlerine büyük saygı duyuyorum; eski eser ve antika koleksiyoncularını aldatmak için Kraliçe Anne meteliği uzmanlarının peyda olması misali mucize uzmanları yaratılmak istenmesi dışında, bu tür hikâyelerin ortaya çıkışındaki nedenleri anlamak çok kolay değildir. Don Quixote'un şövalyeliği komikleştirdiği gibi mucize de komik duruma düşürülerek saçmalığı ortaya konulabilir; Tanrı ya da Şeytan'ın mucize yarattığına kuşkulu bir biçimde yaklaşarak da mucize fikri zora sokulabilir. Ne olursa olsun yukarıda anlatılan mucizeye inanmak için Şeytan'a da güçlü bir inanç beslenmesi gerekir.

Hangi görüş açısıyla bakarsak bakalım, mucize olarak kabul edilen her şeyin gerçekliği şüpheli ve varlıkları da gereksizdir. Bunlar doğru olsa bile, herhangi yararlı bir amaca hizmet etmemektedir; içinde mucize olan inanca sahip olmaksa, içinde mucize olmayan, belirgin bir ahlaki inanca sahip olmaktan çok daha zordur. Ahlaki ilke evrenseldir. Mucize ise anlık bir

şeydir ve çok az kişi tarafından görülür; ondan ötesiyse, görenlerin sözlerine dayanarak Tanrı'dan insana giden bir inanç sistemine ihtiyaç duyar. Dolayısıyla mucizeleri herhangi bir inanç sistemin doğruluğunun kanıtları olarak kabul etmek yerine uydurma oldukları düşünülmelidir. Gerçeğin kendisini kabul ettirmek için desteğe ihtiyacı yoktur; gerçeğin reddettiği bu desteği arayan din hikâyelerinin niteliğiyse bu açıdan tutarlılık içindedir. Gizem ve Mucize hakkında bu kadarı yeter.

Gizem ve Mucize geçmiş ve günümüzle ilgilidir, Peygamberlik ise geleceğe yöneliktir ve inanç etrafında yoğunlaşır. Ne olduğunu bilmek yeterli değildir, ne olacağının da bilinmesi gerekir. Peygamber olduğu ileri sürülen kişi geleceği bilen kişi olarak düşünülmektedir; bin yıllık bir yayla attığı ok hedefin bin mil civarını bile tuttursa gelecek nesiller onu tam isabet haline getirir. Hedef vurulmamışsa, Yunus ve Ninova olayında olduğu gibi, Tanrı'nın pişman olup fikrini değiştirdiği düşünülebilir. Uydurma sistemler insanları nasıl da aptal yerine koyuyor!

Bu kitabın önceki bölümünde, peygamber ve peygamberlik kelimelerinin anlamının nasıl değiştiğinden söz etmiştik, peygamber kelimesi bugünkü anlamıyla modern bir icadın ürünü olarak kullanılmaktadır. Sözlük anlamında bu değişiklikleri de Yahudi şairlerin kullandığı benzetme, ifade, deyiş ve deyimlerin kullanıldığı dönemlerdeki koşulların tam olarak bilinememesine borçludur; sekterler ve yorumcuların tuhaf kibirleri içinde, isteklerine uygun açıklamalarla yeni bir anlam oluşturularak peygamberlik kelimesi yaratılmıştır. Anlaşılmaz her şeye peygamberce, önemsiz olan her şeye de tipik denmektedir. Örneğin, yapılan bir gaf peygamberlik olarak nitelenirken, mutfak bezi gibi nesnelere de tipik nitelemesi yeterli olur.

Böyle insanlar olsalar da olmasalar da peygamberler Tanrı tarafından gelecek bir zamanda gerçekleşecek bazı olayların bildirildiği kişiler olarak kabul edilir. Öyleyse gerçekleşeceği bildirilen olayların anlaşılır bir şekilde ifade edilmeleri, bunları dinleyenler için yarım yamalak ve karışık bir anlam taşımamaları, sonradan ortaya çıkacak her koşulla tutarlı olmaları gereklidir. Tanrı'nın insanlarla alay edecek biçimde davrandığını varsaymak saygısızlık olur; oysa Kitab-ı Mukaddes adlı kitapta peygamberlik denen her şey bu tanıma uygundur.

Peygamberlik de Mucize gibidir. Gerçek bile olsa amaca hizmet etmemektedir. Peygamberliğini ilan eden kişinin yalan söyleyip

söylemediği, gördüğünü söylediği şeylerin vahiy mi yoksa uydurma mı olduğu anlaşılamaz; peygamberlik olarak adlandırdığı ya da peygamberlik adı altında ileri sürdüğü şey gerçekleşirse ya da sayısız günlük olay arasında onun iddia ettiği şeylerden biri doğru çıkarsa, bunu önceden bilip bilmediği, tahmin edip etmediği, rastlantı olup olmadığı da anlaşılamaz. Dolayısıyla peygamber yararsız ve gereksiz bir karakterdir; bu konuda dayatmalarla karşılaşmamanın en emin yolu bu tür düşüncelere ödün vermemektir.

Gizem, Mucize ve Peygamberlik gerçek dinin değil, efsanevi dinlerin uzantılarıdır. Dünya üzerinde bu araçlar kullanılarak bak orada, bak burada aldatmacalarıyla din ticari bir meta haline dönüştürülmüştür. Bir sahtekârın başarısı bir diğerine cesaret vermiştir; sahte dindarlıklarını destekleyen iyilik yapma bahanesi de onları pişmanlıktan korumuştur.

ÖZET

Baştaki niyetimin aksine bu konuyu bu kadar geniş biçimde ele aldıktan sonra yazdıklarımın tümünden bir özet çıkararak kapatacağım.

İlkin, yazılı ya da sözlü olarak var olan Tanrı Kelamı inancı ya da fikri, daha önceden ifade edilen nedenlerden ötürü kendisiyle tutarsızdır. Bir çok nedenin yanı sıra evrensel bir dilin yokluğu, dillerin değişkenliği, yapılan çevirilerdeki hatalar, kelimelerin tümüyle atılması, değiştirilme olasılığı ya da tümünün tahrif edilip dünyanın bunu kabule zorlanması gibi nedenler söz konusudur.

İkincisi, karşı karşıya olduğumuz yaratılışın kendisi gerçektir ve Tanrı Kelamı'nın ifadesidir, burada hiçbir insan aldatılamaz. Yaratılış onun gücünü, bilgeliğini, iyilik ve cömertliğini gösterir.

Üçüncüsü, insanın ahlaki görevi, yaratılış sırasında yarattığı tüm varlıklara Tanrı'nın gösterdiği ahlaki iyiliği ve cömertliğini taklit etmesini içerir. Tanrı'nın insanoğluna yaptığı günlük iyilikler örnek alınarak, bunların insanların birbirlerine olan davranışlarında da sergilenmesi gerekir; sonuç olarak, insanlar arasında intikam duygularının harekete geçirilmesi, hayvanlara karşı acımazıca davranılması ahlaki görevin yerine getirilmemesi anlamına gelir.

Gelecekteki varlığıma dair hiçbir düşünceyle kendimi sıkıntıya sokmam. Bana bu varlığı verenin, bu vücut içinde ya da istediği başka bir biçimde bunu devam ettireceğine dair gayet olumlu kanaatlerim ve inancım var; bu varlığımdan önce de başka bir varlık olarak evrende yer aldığıma da inancım tam olduğundan, gelecekte de varlığımın sürmesi ihtimali çok yüksektir.

Bir noktada, dünyadaki tüm ulus ve tüm dinlerin bir araya geleceği kesindir. Tümü tek Tanrı'ya inanacaktır. Zaten anlaşamadıkları konu, bu

inanca eklenmiş fazlalıklardır; bu nedenle de evrensel bir din ortaya çıkacaksa, bu yepyeni bir şeye inanmak olarak değil, söz konusu fazlalıklardan kurtulmaya ve insanların ilk inandıkları şeye yönelik olacaktır. Âdem diye biri varsa bir deist olarak yaratılmıştır; yalnız bu arada her insanın istediği dine inanmaya ve istediği gibi ibadet etmeye hakkı olduğunu unutmamalı.

II. KİTAP

Giriş

Akıl Çağı'nın önceki bölümünde de değindiğim gibi, uzun süredir din üzerine düşüncelerimi yayınlama niyetindeydim, fakat başlangıçta son çalışmam olacağını düşündüğümden bu işi yaşamımın daha ileri dönemlerine ertelemiştim. Ancak Fransa'da 1793 yılının sonlarında ortaya çıkan koşullar erteleme için bir neden bırakmamıştı artık. Başlangıçta felsefesiyle yayılan Devrim'in adil ve hümanist ilkeleri yolundan sapmıştı. Toplum için daima tehlikeli, Tanrı için de aşağılayıcı –olan günahların din adamları tarafından affedilebileceği gibi– düşünceler azalmış gibi görünmelerine rağmen toplumun duygularını körleştirmiş ve insanlarda her türlü suçu rahatlıkla işleyebilecek bir vurdumduymazlık yaratmıştı. Kilisenin hoşgörüsüz zulmü siyasete bulaşmıştı, Devrimcilerin kurduğu mahkemeler engizisyonun, giyotin de diri diri yakma cezasının yerini almıştı. Bir çok yakın arkadaşımın ortadan kaldırılışına şahit oldum; her gün hapishanelere taşınanları gördüm; bazı imalar haricinde, aynı tehlikenin bana yaklaştığına inanmak için yeterli nedenlerim vardı.

Bu elverişsiz koşullar altında Akıl Çağı'nın birinci kitabını yazmaya başladım; üstelik yanımda onlar üstüne yazmama rağmen başvurabileceğim ne bir Kitab-ı Mukaddes[*6] ne de Yeni Ahit vardı, temin edebilecek durumda da değildim; bununla beraber etrafı gerektiğinde yalanlayabileceği dini kitaplarla dolu bir kütüphaneyle çevrili, Kitab-ı Mukaddes'e inanmayan birinin rahatlığıyla kitabı yazdım. Aynı yılın aralık ayının sonlarına doğru, yabancıların Kurucu Meclis'e sokulmamalarına ilişkin bir yasa geçti. Meclis'te yabancı olarak ben ve Anacharsis Cloots olmak üzere iki kişi vardı; bu kararın oluşması için yaptığı konuşmada Bourdon de l'Oise'ın özellikle beni işaret ettiğini gördüm.

Bunun farkına vardıktan sonra, birkaç özgür günüm kaldığını düşünerek, mümkün olduğu kadar hızlı bir biçimde yazmaya koyuldum; Kamu Güvenlik Komitesi ve Genel Güvenlik Komitesi imzalarıyla beni gözaltına

alma emrini getiren görevli gece yarısı saat üçte evime geldiği sırada altı saatten fazla çalıştığım halde ilk yazılı halinde hiçbir değişiklik yapma olanağı bulamamıştım. Luxembourg Hapishanesi yolunda Joel Barlow'a haber verip el yazmalarımı ona teslim etmem gerektiğini düşündüm, bu şekilde daha güvende olacaktı, öyle de yaptım; Amerikan halkının korumasına bıraktığım bu eserin ya da yazarının Fransa'daki kaderinin ne olacağını bilemiyordum.

Aldıkları emri yerine getiren görevlilerin ve onlara belgelerimi incelemede eşlik eden Genel Güvenlik Komitesi tercümanının bana gayet medeni ve saygılı davrandıklarını söylemem adil olacak. İyi yürekli Luxembourg Hapishanesi Müdürü Benoit bana her türlü dostluğu gösterdi, o görevde kaldığı sürece ailesi de aynı davranışlar içinde oldu. Ancak görevinden alındı, tutuklandı, kötü bir suçlamayla mahkemeye verildi ama beraat etti.

Luxembourg'ta üç hafta kaldıktan sonra Paris'teki Amerikalılar Meclis'e giderek benim Amerikan vatandaşı ve onların dostu olarak serbest bırakılmamı talep etmişler, fakat aynı zamanda tutuklanma emrimde imzası bulunan Genel Güvenlik Komitesi'nin de başkanı olan Meclis başkanı Vadier onlara benim İngiltere'de doğduğum cevabını vermiş; bundan sonra hapishane duvarlarının dışındaki herhangi bir kimseden hiçbir şey duymadım, bu durum Robespierre'in 9. Thermidor'da –27 Temmuz 1794– iktidardan düşüşüne kadar devam etti.

Bu olaydan iki ay önce ölümcül ateşli bir hastalığa yakalandım ve uzun süre etkilerinden kurtulamadım. Bu sırada Akıl Çağı'nın ilk kitabını yazdığımı keyifle hatırlayarak kendimi kutladım. Hastalıktan kurtulacağımı pek beklemiyordum, yakınımdakilerin beklentisiyse daha da azdı. Bu yüzden vicdani ilkelerimi tekrar gözden geçirdim.

Daha sonra, Brugge'lu Joseph Vanheule, Leuven'li Charles Bastini ve Michael Robyns hücre arkadaşım oldu. Bu arkadaşlarımın gece gündüz demeden bana gösterdikleri ilgiyi minnet ve mutlulukla anıyorum. O sıralarda General O'hara'nın maiyetindeki Doktor Graham ve cerrah Bay Bond Luxembourg'taydılar. İngiliz hükümetinin emrindeki bu kişilerin yanı sıra Luxembourg hapishane doktoru Dr. Markoski'ye teşekkürlerimi sunmamın uygun olup olmadığını sorgulamadım bile; bunu yapmasam kendimi ayıplardım.

Başka neden bulamadığım için beni sağ bırakan nedenin bu hastalık olduğuna inanıyorum. Temsilci Komitesi'nin Kurucu Meclis'e sunduğu, Robespierre'e ait belgeler arasında, bizzat kaleme aldığı şu not da yer almaktadır:

"Demander que Thomas Paine soit décrété d'accusation, pour l'intérêt de l'Amérique autant que de la France."[10]

Bu talebin niçin uygulamaya konulmadığını bilmiyorum ve kendime bu konuyu açıklayamam; ancak muhtemelen hastalık nedeniyle gerçekleştirilemediğini söyleyebilirim.

Yapılan haksızlığı gücü yettiğince düzeltmek isteyen Kurucu Meclis, kamuoyunun önünde ve oybirliğiyle beni yeniden meclise davet etti. Ben de ilkelerimi ve eğilimlerimi zedelemeden bir haksızlığa katlanabileceğimi göstermek için bu daveti kabul ettim. Doğru ilkeler çiğnense de onlardan vazgeçmek olmaz.

Özgürlüğüme kavuştuktan bu yana Akıl Çağı'nın birinci kitabına cevap olarak bazıları Amerika'da, bazıları da İngiltere'de birkaç yazı yazıldığını gördüm. Bunların yazarları kendilerini böyle eğlendirebiliyorlarsa onlara engel olacak değilim. Benim ve kitabımın aleyhinde istediklerini yazabilirler; böylece bana daha çok hizmet etmiş olurlar, yazmalarına hiçbir itirazım olamaz. İkinci kitap onlara bir cevap olarak yazılmış olmasa da, mutlaka bir şeyler bulacaklardır; ondan sonra yine kendi işlerine dönerek örmeye başladıkları örümcek ağını tamamlasınlar. İlki kazara bozulmuştur zira.

Onlar şimdi bir Kitab-ı Mukaddes ve Yeni Ahit edindiğimi görecekler; ayrıca bu kitapları düşündüğümden çok daha kötü bulduğumu da söyleyebilirim. Akıl Çağı'nın birinci kitabında onlarla ilgili herhangi bir yanılgıya düşmüşsem, bunun nedeni bazı bölümlerinden layık olduklarından daha iyi söz etmiş olmamdır.

Bütün karşıtlarımın kendilerini haklı çıkarmak için, az ya da çok, Kutsal metinlerin ve Kitab-ı Mukaddes'in ortaya koyduğu kanıtlara başvurduğunu gözlemliyorum. Doktrinleri tartışırken kullandıkları savların onları şaşkına çevirmesi ve özgün olmamaları nedeniyle konuya hâkim olmadıkları

bellidir; bununla birlikte, daha fazla yazmaya devam ettiklerinde nasıl başlayacaklarını öğrenebilmişlerse haklarını teslim edeceğim.

Ekim, 1795

Thomas Paine

I

Eski Ahit

Kitab-ı Mukaddes'in her şeyi kanıtladığı sıkça dile getirilir, ama herhangi bir şeyin Kitab-ı Mukaddes tarafından kanıtlandığını kabul etmeden önce, Kitab-ı Mukaddes'in kendisinin gerçekliği kanıtlanmalıdır; Kitab-ı Mukaddes doğru değilse ya da doğruluğu kuşkuluysa herhangi bir otoritesi kalmaz ve herhangi bir şeyin kanıtı olarak kabul edilemez.

Tüm Hıristiyan yorumcuları, tüm Hıristiyan din adamları ve vaizleri, Kitab-ı Mukaddes'in Tanrı Kelamı olarak gerçeğin ta kendisi olduğunu tüm dünyaya kabul ettirmeye çalışmışlardır; Kitab-ı Mukaddes'in bazı bölümlerinin anlamı üzerine tartışmış, çekişmiş, birbirlerini lanetlemişlerdir; biri orada söylenenlerin şu anlama geldiğini ileri sürerken bir diğeri bunun tam tersi anlama geldiğini, bir üçüncüsü ise her ikisinin söylediğinden de farklı olduğunu ileri sürmüştür; buna da Kitab-ı Mukaddes'i anlamak adını vermişlerdir.

Akıl Çağı'nın önceki bölümüne verilen, gördüğüm tüm cevaplar din adamları tarafından yazılmıştı; bu dindar adamlar, tıpkı selefleri gibi çekişerek, tartışarak Kitab-ı Mukaddes'i anlıyor; hepsi de farklı ama hepsi en iyisini anlıyor, hiçbir şeyde anlaşamamalarına rağmen, okurlarına Thomas Paine'nin onu hiç anlamadığını söyleme konusunda düşünce birliği içindeler.

Bu kişiler, zamanlarını boş yere harcayıp, Kitab-ı Mukaddes'in doktriner görüşleri hakkında farklı sonuçlar çıkararak tartışacakları yerde, Kitab-ı Mukaddes'in Tanrı Kelamı olduğuna inanacak kadar yeterli bulgu olup olmadığını bilmeleri gerektiğini anlamalıydılar.

Bu kitapta yer alan ve Tanrı'nın doğrudan emriyle yapıldığı söylenen şeyler, en az Fransa'da Robespierre, Carrier ya da Joseph le Bon'un, Doğu Hint adalarında İngiliz Hükümeti'nin ya da çağdaş dünyadaki herhangi bir katilin yaptıkları kadar insanlık ve ahlaki adalet adına şaşırtıcıdır. Kitapta Musa, Yeşu ve benzerlerine (İsrailoğulları'na) atfedilen hikâyeleri okuduğumuzda, büyük bir gizlilik içinde, tarihin gösterdiği gibi onlara

hiçbir zararı dokunmamış insanların üstüne gittikleri görülür; onlar tüm ulusları kılıçtan geçirdi; yaşlı genç ayırt etmediler; erkek, kadın çocuk demeden hepsini yok ettiler; soluk alacak hiçbir yaratık bırakmadılar; bu kitaplarda vahşi zafer çığlıklarıyla sürekli tekrar edilen ifadelerdir bunlar, peki gerçekliklerine inanacak mıyız? Yaratıcının insanı bunları yapmakla görevlendirdiğinden emin miyiz? Söz konusu kitapların onun otoritesiyle yazıldığından emin miyiz?

Hikâyenin antik nitelikte olması, gerçekliğinin kanıtı değildir, tam tersine bu onun efsanevi olduğunun belirtisidir; bir hikâyenin ne kadar eski olduğunu iddia edilirse, o kadar çok efsaneye benzer. Her ulusun kökeni efsanevi geleneklerde gizlidir, dolayısıyla Yahudilerinki de en az diğerleri kadar kuşkuludur.

Yapılanları olduğu gibi Tanrı'ya atfetmek, işlenen tüm suçların, katliamların, özellikle de çocuk katliamının ahlaki adalet kuralları içinde olduğunu söylemek, üzerinde ciddi biçimde durulması gereken bir konudur. Kitab-ı Mukaddes bu katliamların Tanrı'nın doğrudan emriyle yapıldığını söylemektedir. Kitab-ı Mukaddes'in doğruluğuna inanırsak, Tanrı'nın ahlaki adaletine olan inancımızı da terk etmeliyiz; gülen ya da ağlayan bir çocuk hangi sebeple incitilebilir? Kitab-ı Mukaddes'i dehşete düşmeden okumak için yüreğimizdeki şefkat, acıma ve iyilik duygularını bir kenara bırakmalıyız. Kendi adıma konuşacak olursam, Kitab-ı Mukaddes'in uydurma olduğuna dair başka bir kanıtım olmasa bile, onun doğruluğunu kabul etmek için vermek zorunda kalacağım ödünler seçimimi yapmamda yeterli olurdu.

Kitab-ı Mukaddes'e karşı oluşan ahlaki kanıtlara ek olarak, bu çalışmanın gelişimi içinde bir rahibin dahi reddedemeyeceği başka kanıtlar da sunacağım ve Kitab-ı Mukaddes'in Tanrı Kelamı olarak nitelenemeyeceğini bu kanıtlardan hareketle göstereceğim.

Bu konuya devam etmeden önce, Kitab-ı Mukaddes'in özgünlüğünü ispatlayacak gerekli kanıtların doğasına ilişkin olarak, diğer antik yazıların Kitab-ı Mukaddes'den farklılıklarını göstereceğim; bu gereklidir, çünkü Akıl Çağı'nın birinci kitabına cevap veren Kitab-ı Mukaddes savunucuları, onun gerçekliğinin Antik eserlere göre çok daha iyi kurgulandığını vurgulamışlardır; sanki bunlardan birine inanmak, ötekine de inanmak için bir kural oluşturacakmış gibi.

Evrensel inançları yetkin bir biçimde meydan okuyan antik kitaplardan biri Eukleides'in Geometri'nin Temelleri kitabıdır;[11] kitap, yazarından bağımsız olarak zaman, mekân ve koşullara bağlı her şeyin açıkça tanımlanabileceğinin bizzat kanıtıdır. Kitapta yer alan konuların tümü günümüzde de güncelliğini korumaktadır, bu kitap başka biri tarafından yazılması ya da yazarının bilinmemesi durumunda bile güncelliğini sürdürecekti. Kitabın kimin tarafından yazıldığının kesinlikle bilinmesi, bu kitapta yer alan olgulara olan inancımızda hiçbir değişiklik yapmamaktadır. Ama bu durum Musa, Yeşu, Samuel vb kişilere atfedilen kitaplar için tam tersidir; bu kitaplar tanıklığa dayanmaktadır, sözü edilen kişiler doğal olarak meydana gelmesi mümkün olmayan olaylara tanıklık etmektedirler ve bu nedenle bu kitaplara yönelik inancımızın tümü ilk olarak bu kitapların Musa, Yeşu ve Samuel tarafından yazıldığının kesinliğine, ikinci olarak da onların tanıklıklarına inanmamıza bağlıdır; ayrıca herhangi bir kişinin bir olay hakkında kanıt sunduğuna inanıp inanmama hakkımız da saklıdır. Birincisine, yani yazarlarının kesinlikle onlar olduğuna inanıp tanıklık ettiklerine inanmayabiliriz; aynı şekilde belli bir insanın kanıt sunduğuna inanıp sunduğu kanıtlara inanmayabiliriz. Musa, Yeşu ve Samuel'e atfedilen kitapların onlar tarafından yazılmadığı saptanırsa bu kitapların gerçekliği ve itibarı ortadan kalkar; çünkü birinin tanıklığı yaratılamaz ya da tanıklığın sahtesi olamaz; özellikle doğaya aykırı olaylar için sahibi bilinmeyen tanıklık olamaz; Tanrı'yla yüz yüze konuşmaya, güneş ve ayı bir kişinin buyruğuyla olduğu yerde sabitlemeye tanıklık etmek bu olaylara örnek gösterilebilir.

Antik kitapların büyük bir bölümü dahilerin eseridir; bunlar arasında Homeros'a, Platon'a Aristoteles'e, Demosthenes'e ve Cicero'ya atfedilenler önemli yer tutar. Burada, söz konusu kitapların değerinin onlara yazarlarından dolayı verilen önemden kaynaklanmadığını bir kez daha vurgulamalıyım. Dahilerin eserleri olan bu kitaplar, yazarları bilinmeseydi de günümüzde aynı etkiye sahip olacaklardı. Homeros'a atfedilen Troya hikâyesinin doğruluğuna kimse inanmamaktadır; burada hayranlık duyulan şairdir ve hikâye efsanevi de olsa şairin değeri aynı kalacaktır. Kitab-ı Mukaddes yazarlarının (örneğin Musa) ileri sürdüğü hikâyelere Homeros'un hikâyesine inanmadığımız gibi inanmayacak olursak, elimizde Musa'nın sahtekâr olduğu dışında bir şey kalmaz. Herodotos ve Tacitus gibi tarihçilere, anlattıkları olayların akla uygunluğu ve inandırıcılığı ölçüsünde

önem veriyoruz, daha fazla değil; böyle yapmazsak, Tacitus'un Roma imparatoru Vespasianus'a atfen anlattığı, İsa tarihçilerinin anlattığına benzeyen, topal ve kör iki adamı tedavi ettiğine dair iki mucizeye inanmamız gerekir. Aynı şekilde Josephus'un anlattığı Büyük İskender'in ordusunun geçebilmesi için Pamphylia Denizi'nin, tıpkı Mısır'dan Çıkış sırasında Kızıl Deniz'de olduğu gibi ortadan ikiye bölünerek bir geçit oluşturduğu mucizesine de inanmamız gerekir. Bu mucizelerin Kitab-ı Mukaddes'deki mucizeler kadar gerçek olduğu ileri sürülse de onlara inanmayız; sonuç olarak, Kitab-ı Mukaddes'de ya da başka yerlerde yer alan olağanüstü olaylara inanmak için gereken kanıtlar, doğal ve makul olaylara inanmamız için gereken kanıtlardan çok daha fazla olmalıdır; bu nedenle Kitab-ı Mukaddes savunucuları, antik kitaplarda yer alan olgulara inandığımız için Kitab-ı Mukaddes'e de inanmamızı talep edemezler, zira bunlarda yer alan olgulara sadece makul ve kabul edilebilir bir nitelik taşıdıkları ya da Eukleides örneğindeki gibi bizzat kanıt oluşturdukları için inanmakla kalmayız, aynı zamanda Homeros'ta olduğu gibi zarafetleri nedeniyle onlara hayranlık duyar, Platon'daki gibi müspet, Aristoteles'deki gibi akıllıca olmaları nedeniyle onları onaylarız.

Bunları açıkladıktan sonra, Kitab-ı Mukaddes'in gerçekliğini sorgulamaya devam ediyorum; bunun için Musa'nın adları Yaratılış, Mısır'dan Çıkış, Levililer, Çölde Sayım ve Yasa'nın Tekrarı olan beş kitabından başlamak istiyorum. Niyetim bu kitapların sahte olduklarını ve Musa tarafından yazılmadıklarını göstermektir; bu kitapların Musa zamanında değil, ondan ancak birkaç yüzyıl sonra yazıldığı bilinmektedir. Ayrıca bu kitaplar, Musa'nın yaşadığı söylenen zamana ve onu yaşamına ait bir tarihi denemeden başka bir şey değildir ve bunların Musa'nın ölümünden birkaç yüzyıl sonra kimliklerini gizleyen cahil ve aptal kişilerce yazılmış olduğu açıktır; bu da günümüzde yüzlerce veya binlerce yıl geçmişe ait tarihi yazmaya çalışan tarihçilerin çabalarına benzemektedir.

Bu durumda göstermeye çalışacağım kanıtlar söz konusu kitaplarda yer alan olgularla ilgili olacaktır, bu nedenle kendimi şimdilik bu kitaplarla sınırlıyorum. Kanıt olarak, Kitab-ı Mukaddes'i savunanların inançsız saydıkları antik yazarları kullansaydım, benim kendilerine itiraz ettiğim gibi onlar da buna itiraz ederlerdi: bu yüzden onlarla kendi sahalarında karşı karşıya gelerek, kendi silahları Kitab-ı Mukaddes'i onlara karşı kullanacağım.

İlk olarak, Musa'nın bu kitapların yazarı olduğuna ait hiçbir müspet kanıt yoktur; sonuçta o kimsenin nereden geldiğini bilmediği, tamamen asılsız birtakım düşüncelerin yazarıdır. Bu kitapların üslubu ve kullanılan dil onların Musa tarafından yazıldığına ait inanca, hatta böyle varsaymaya bile hiç yer bırakmamaktadır; çünkü üsluba bakılırsa başka birisi Musa'dan söz etmektedir. Mısır'dan Çıkış, Levililer ve Çölde Sayım kitaplarının tümünde (Yaratılış kitabında yer alan her şey Musa'dan öncedir ve ona dair bir ima bile yoktur kitapta) üçüncü bir kişinin konuştuğunu söyleyebilirim; sürekli olarak, Tanrı Musa'ya söyledi, Musa Tanrı'ya söyledi, Musa halkına söyledi, halkı Musa'ya söyledi biçiminde ifadeler vardır; bu da tarihçilerin yaşamını ya da yaptıklarını anlattığı kişiler için kullandıkları üsluptur. Bir kimsenin kendisinden üçüncü tekil şahıs olarak bahsettiği, dolayısıyla Musa'nın da böyle yaptığı varsayılabilir, ancak bu varsayım hiçbir şeyi kanıtlamaz; inanç savunucularının Musa'nın bu kitapları bizzat yazdığını iddia etmeleri bir varsayımdan öte gidemez, bundan ötürü de sessiz kalmaları daha iyidir.

Musa'nın kendisinden üçüncü tekil şahıs kullanarak bahsetmesinin onun dili kullanma hakkı olduğunu teslim etsek bile –ki her insanın böyle bir şeye hakkı vardır– bu kitaplarda yer alan konuların onu komik ve saçma hale düşürmesi nedeniyle kabul edilemez: Örneğin, Çölde Sayım 12:3'de "Musa yeryüzünden yaşayan herkesten daha alçakgönüllüydü" ifadesi yer almaktadır. Musa, insanların en alçakgönüllüsü gibi davranmak yerine kendisi için böyle bir şey söylemişse, dünyanın en kibirli ve kendini beğenmiş züppelerinden biri olur; bu kitapları savunanlar istedikleri tarafını tutabilirler, çünkü her ikisi de onlara karşıdır: Musa bu kitapların yazarı değilse bu kitapların hiçbir hükmü yoktur; eğer yazarıysa bu durumda yazarın hiçbir inandırıcılığı yoktur, çünkü alçakgönüllülükle övünmek, alçakgönüllülüğünün tam tersidir ve duygusal anlamda bir yalandır.

Yasanın Tekrarı'ndaki üslup nedeniyle Musa'nın bu kitabın yazarı olmadığı öteki kitaplarına göre daha belirgindir. Burada daha dramatik bir tarz kullanılmıştır; yazar kısa bir girişle konuyu açar ve Musa'yı nutuk çekme konumunda bırakır; Musa'nın nutkunu bitirdikten sonra yazar kendi bölümünü yazmayı sürdürür ve Musa'yı tekrar ön plana çıkarana kadar böyle devam eder; sahneyi de ölüm, cenaze töreni ve Musa'nın karakterine değinerek bitirir.

Kitapta konuşmacılar dört kez birbirlerinin yerini alır; birinci bölümün ilk ayetinden beşinci ayetine kadar konuşan aslında yazardır, sonra dördüncü bölümün kırkıncı ayetine kadar Musa'ya nutuk attırır, burada Musa'yı geri plana iterek, onun yaşadığı dönemde söylediği iddia edilen şeylerin sonucunda neler yapıldığını, tarihsel olarak uzun uzadıya anlatır.

Yazar beşinci bölümün ilk ayetinde, sanki Musa İsrail halkını bir araya toplamak istemiş gibi, konuyu tekrar gündeme getirir ve önceki gibi Musa'yı takdim ederek onu yirmi altıncı bölüme kadar konuşturur. Aynı şeyi yirmi yedinci bölümün başında da yapar ve yirmi sekizinci bölümün sonuna kadar bu böyle devam eder. Yirmi dokuzuncu bölümde yazar tekrar öne çıkar, birinci ayetin tümünde ve ikinci ayetin birinci satırında kendi sözlerini tekrarlar, burada son kez Musa'yı takdim ederek onu otuz üçüncü bölümün sonuna kadar konuşturur.

Yazar Musa'nın sözlerini uzun uzadıya yazdıktan sonra son bölümde yeniden ortaya çıkar bu bölümün tümünde kendi görüşlerini yazar; okurlara Musa'nın Pisga Dağı'nın tepesine çıktığından ve orada İbrahim, İshak ve Yakup'a vaat edilmiş toprakları gördüğünden söz eder; Musa yazara göre burada Moav topraklarında ölür ve oradaki bir vadiye gömülür, ancak o güne kadar yani Yasanın Tekrarı kitabını yazanın zamanına kadar Musa'nın mezarının nerede olduğunu kimse bilmemekteydi. Yazar, Musa'nın öldüğünde 110 yaşında[*7] olduğunu söylemektedir; bu sırada ne gözlerinin feri sönmüştü ne de gücünü kaybetmişti; bu isimsiz yazar o günden beri İsrail'de Musa gibi Tanrı'yla yüz yüze gelen başka bir peygamberin yeryüzüne gelmediğini söyleyerek bitirir.

Dilbilgisine dair bulgular bu kitapların yazarının Musa olmadığını göstermektedir, Yasanın Tekrarı kitabında yer alan tutarsızlıklar hakkındaki bazı yorumlarımı aktardıktan sonra, bu kitapların içerdiği kronolojik ve tarihi kanıtlara dayanarak Musa'nın bu kitapların yazarı olmadığına ve olamayacağına dair görüşlerime devam edeceğim; sonuç olarak da bu kitaplarda anlatıldığı gibi erkek, kadın ve çocuk gözetilmeden uygulanan dehşet dolu, insanlık dışı kasaplığın Tanrı'nın emriyle yerine getirildiğine inanmaya davet edecek hiçbir otoritenin mevcut olmadığını söyleyeceğim. Kitab-ı Mukaddes'in karalamalarına karşı Tanrı'nın ahlaki adaletinin yanında olmak her gerçek deistin görevidir.

Kim olursa olsun Yasanın Tekrarı kitabının yazarının Musa için anlattıkları hem muğlak hem de çelişkilidir.

Pisga'nın tepesine çıktığını söyledikten sonra (herhangi bir yerde aşağı indiğinden söz edilmemektedir) bize Musa'nın burada Moav topraklarında öldüğünü ve onun Musa'yı oradaki bir vadiye gömdüğünü söylemektedir; ancak burada "o" zamirinden önce anılmış herhangi bir isim yoktur ve Musa'yı kimin gömdüğü hiç kimse bilmemektedir. Eğer yazar "o" zamiriyle Tanrı'yı kastediyorsa[*8] bunu nasıl bilebilir? Hem neden ona inanalım? Musa'nın nereye gömüldüğünü bizzat bildirmesi de mümkün olmadığından olayın böyle gerçekleştiğini söyleyen yazarın da kim olduğunu bilmemiz de mümkün değildir.

Yazar Musa'nın mezarının yerinin bugüne kadar bilinmediğini söylerken kendi yaşadığı dönemi kastetmektedir; peki Musa'nın Moav topraklarındaki bir vadiye gömüldüğünü nereden bilebilmektedir? Yazarın Musa'nın ölümünden sonra onun gömülü olduğu yeri bilecek kadar yaşadığını düşünsek de, bugüne kadar ifadesi yüzünden bunun da mümkün olmadığı anlaşılır, söz konusu dönem Musa'nın ölümünden çok sonradır ve yazarın onun cenaze töreninde bulunmuş olması imkânsızdır; diğer yandan Musa'nın da bizzat mezarının nerede olduğunu bugüne kadar hiç kimse bilmiyordu diyebilmesi de mümkün değildir. Musa'ya böyle bir şey söyletmek, saklandığı yerden kimse beni bulamaz diye seslenen çocuğun oynadığı saklambaç oyununun biraz geliştirilmiş hali olur; Musa'yı kimse bulamaz.

Yazar, Musa'ya yaptırdığı konuşmalara nasıl şahit olduğunu hiçbir yerde açıklamamaktadır, bu nedenle onları ya kendisinin yazdığını ya da anlatıya dayalı geleneklerden derlediği sonucuna varmak için her türlü hakka sahibiz. Her ikisi de gayet mümkündür, çünkü beşinci bölümdeki emirler listesinde yer alan dördüncü emir, Mısır'dan Çıkış kitabının yirminci bölümündeki dördüncü emirden farklıdır. Mısır'dan Çıkış kitabında emrin söylediği gibi Tanrı'nın yedinci günü yaratma nedeni olarak, gökleri ve yeryüzünü altı günde yarattığı, yedinci günü de dinlenmek için ayırdığından söz edilmektedir. Oysa Yasanın Tekrarı kitabında neden olarak bu günün İsrail oğullarının Mısır'dan çıkış günü olarak kabul edildiği gösterilmektedir, işte bu yüzden emirde "Tanrı Şabat gününü korumanızı emreder," denmektedir, fakat yaratılıştan ya da Mısır'dan çıkıştan söz

edilmemektedir. Musa'nın bu kitapta yasa olarak söylediği ama diğer kitaplarda yer almayan pek çok şey vardır; bunların arasında 21:18, 19, 20 ve 21. ayetlerinde inatçı çocukların yola getirilmesi için anne babalara çocuklarını taşlayarak öldürme cezası verme yetkisi tanıyan, insanlık dışı acımasız yasalar yer almaktadır. Fakat din adamları vaazlarında daima Yasanın Tekrarı kitabını okumayı tercih eder, çünkü Yasanın Tekrarı ondalık vermeyi öğütler; Bu kitabın 25:4. ayetinde ondalık için kullanılan şu ifade yer almaktadır: "Harman döven öküzün ağzını bağlamayacaksın"; bu iki satırlık tek cümlenin bölümün en başında yer alması da gözden kaçmamaktadır. Rahip! Rahip! Ondalık almak için bir öküzle bile karşılaştırılmaya razısın. Bizim için Yasanın Tekrarı yazarının kim olduğunu belirlemek mümkün olmasa da onun hangi mesleği icra ettiğini bulmak zor olmayacaktır, bu kitabın gelişme süreci içinde göstereceğim gibi, Musa'dan en az üç yüz elli yıl sonra yaşamış Yahudi bir din adamıydı.

Artık kronolojik ve tarihi kanıtları sunmaya başlayabilirim. Kullanacağım kronoloji Kitab-ı Mukaddes'inki olacak; herhangi bir şeyi kanıtlamak için Kitab-ı Mukaddes dışına çıkmayacağım, bizzat Kitab-ı Mukaddes'in tarihi ve kronolojik olarak bu kitapları Musa'nın yazmadığını kanıtlamasını istiyorum. Okurlara (en azından bunu öğrenme fırsatı olmayanlara) büyük ve küçük boyutlu Kitab-ı Mukaddes baskılarının her sayfasında, olayların İsa'nın doğumundan ne kadar önce cereyan ettiğini göstermek için sayfa boşluklarına kronolojik bilgiler de basılır; böylelikle iki tarihi olay arasında geçen zaman da bellidir.

Yaratılış kitabıyla başlamak istiyorum. Yaratılış'ın 14. bölümünde yazar dört kralın, beş krala karşı yaptığı savaşta Lut'un esir alınıp götürüldüğünü anlatmaktadır; Lut'un durumu İbrahim'e iletildiğinde İbrahim emrindeki herkesi silahlandırarak Lut'u kurtarmaya gider ve onları Dan'a kadar izler. (14. ayet)

Onları Dan'a kadar izlemek ifadesinin söz konusu duruma ne derece uyduğunu göstermek için biri Amerika, diğeri de Fransa'dan iki örnek vereceğim. Amerika'daki New York kentinin adı başlangıçta New Amsterdam'dı; Fransa'daki Havre Marat kenti de önceden Havre-de-Grâce olarak biliniyordu. New Amsterdam 1664 yılında New York, Havre-de-Grâce ise 1793 yılında Havre Marat oldu. Tarihi belli olmayan ama içinde New York geçen bir yazının bu kentin adının New Amsterdam olarak

geçtiği 1664 yılından önce yazılmış olması mümkün değildir, yani bu yazı ya 1664 yılında kentin adının New York olarak değiştirilmesinden sonra ya da daha sonraki bir tarihte yazılmış olmalıdır. Benzer şekilde Havre Marat kentinden söz eden bir yazı bu kentin adının Havre-de-Grâce olduğu 1793 yılından önce yazılmış olamaz. Ya ismini değiştiği 1793 yılında ya da bundan sonraki yıllarda yazılmış olmalıdır.

Şimdi kendi olgumuza dönecek olursak, Musa'nın ölümünden yıllarca sonraya kadar Dan isimli bir yer yoktu, bu nedenle içinde onları Dan'a kadar izlediler ifadesi olan bir kitabın yazarı Musa olamaz.

Kitab-ı Mukaddes'de Dan adı verilen bu kent daha önceleri, Yahudi olmayan bir kabileye aitti ve adı Layiş'ti; Dan kabilesi bu kenti ele geçirdiğinde, bu kabilenin atası ve İbrahim'in büyük torunu Dan'ın anısına ona bu adı verdiler.

Bu kanıtı belirgin hale getirmek için Yaratılış kitabından, Hâkimler kitabının 18. bölümüne kadar atıfta bulunmak gerekir. Burada (27. ayet) "Onlar (Danoğulları) Layiş üzerine yürüdüler. Barışçıl ve her şeyden habersiz olan kent halkını kılıçtan geçirip [Kitab-ı Mukaddes cinayetlerle doludur] kenti ateşe verdiler," "...kenti yeniden inşa ederek, oraya yerleştiler" (28. ayet) ve "...kente ataları Dan'ın anısına, Dan adını verdiler; kentin önceki adı Layiş'ti." (29. ayet) denir.

Danoğullarının Layiş'i almaları ve adını Dan koymaları, Samson'un ölümünden hemen sonra Hâkimler kitabına konmuştur. Samson'un ölümünün İ.Ö. 1120 yılında olduğu söylenir, oysa Musa'nın ölümü İ.Ö. 1451 yılındadır; böylece tarihi olgulara göre bu yer Musa'nın ölümünden 331 yıl sonra Dan adını almıştır.

Hâkimler kitabında, tarihi ve kronolojik düzenlemelerde göze çarpan karışıklıklar vardır. Kitapta yer aldığı biçimde 17, 18, 19, 20 ve 21. bölümler kronolojik olarak kendinden önceki bölümlerinin önüne konmuştur, bunlar 16. bölümden 28 yıl önce yazılmış gibi sunulmuştur, sırasıyla 15. bölümden 266 yıl, 13. bölümden 245 yıl, 9. bölümden 195 yıl, 4. bölümden 90 yıl, 1. bölümden 15 yıl önce yazılmış gibi durmaktadırlar. Tüm bunlar Kitab-ı Mukaddes'in belirsiz ve efsanevi durumunu göstermektedir. Kronolojik düzenlemeye göre, Layiş'e Dan adının verilmesi Musa'nın halefi Yeşu'nun ölümünden yirmi yıl sonra olmuştur; kitapta yer

alan tarihi sıralamaya göreyse Yeşu'nun ölümünden 306, Musa'nın ölümünden 331 yıl sonra gerçekleşmiştir; bu iki kanıt Musa'nın Yaratılış kitabının yazarı olmadığını göstermeye yeterlidir, çünkü Musa'nın yaşadığı dönemde Dan isimli bir kent mevcut değildi. Bu kitap Layiş kentinin adının Dan olarak değiştiği tarihten sonra başka biri tarafından yazılmış olmalıdır; bu kişinin kim olduğunu kimse bilmemektedir, bu nedenle Yaratılış kitabı adı bilinmeyen biri tarafından yazılmıştır ve hiçbir hükmü yoktur.

Musa'nın Yaratılış kitabının yazarı olmadığına ait başka bir kronolojik ve tarihi kanıtı sunmaya çalışacağım.

Yaratılış'ın 36. bölümünde Esav'ın Edomlular adı verilen çocuk ve torunlarının soyağacı ve Edom'un kral isimlerinin bir listesi yer alır; bunları sayarken 31. ayette şöyle denir: "İsraillileri yöneten herhangi bir kralın olmadığı dönemde, Edom'u şu krallar yönetti."

Eskiden yaşanan olayları anlatan ve tarih belirtmeden yazılan bir metinde yazar şöyle demeliydi: "Bu olaylar Amerika'daki Kongre'den önce olmuştu," ya da "Fransa'da Meclis'in kurulmasından önce meydana gelmişti," böyle bir olayın anlatılması bu iki meclisin kurulmasından önce mümkün olamazdı, ancak Amerika'da Kongre'nin, Fransa'da da Meclisin kurulmasından sonra bu olgudan bahsedilebilirdi; yani Kongre ya da Meclis'in kurulmasından önce ölen bir kimse bunların varlığından söz edemezdi.

Konuşmada olduğu gibi tarih anlatımında da o dönemde yaşanmış bir olaya atıfta bulunmak yaygın bir uygulamadır; bunu yapmak çok doğaldır, çünkü olayları hatırlamak tarihleri hatırlamaktan daha kolaydır; ikinci olarak olay tarihi de kapsar ve aynı anda iki amaca hizmet eder; olayları anlatmada bu tarz konuşma seçildiğinde anılan olayların geçmişte yaşandığı ifade edilmiş olur. Eğer bir kimse herhangi bir konudan söz ederken evlenmeden önceydi, oğlum doğmadan önceydi, Amerika'ya ya da Fransa'ya gitmeden önceydi gibi sözler söylerse bundan o kişinin evlendiği, bir oğlu olduğu, Amerika ya da Fransa'ya gittiği anlaşılır. Dil bu tür ifade tarzında başka bir anlamın oluşmasına izin vermez; herhangi bir yerde bu tür bir ifadeyle karşılaşıldığında, ancak işaret ettiği anlamda kullanılabileceği anlaşılır.

Dolayısıyla alıntıladığım, "İsraillileri yöneten herhangi bir kralın olmadığı dönemde Edom'u şu krallar yönetti." ifadesi ilk kralın hüküm sürmeye başlamasından sonra yazılabilir; bu nedenle Yaratılış kitabının Musa tarafından yazılmaması bir yana, en azından Şaul zamanına kadar yazılamamış olması gerekir. Bu, ifadenin olumlu anlamıdır; ancak herhangi bir kral ifadesi birden fazla kral olduğunu ima etmektedir, bu da Davut zamanına kadar götürülebilir; genel olarak bakıldığındaysa Yahudi monarşisinin tüm zamanları bu ifadenin kapsamı içine girebilir.

Kralların İsrail'de hüküm sürmeye başlamasından önce yazıldığı söylenen bu ayetle Kitab-ı Mukaddes'in herhangi bir bölümünde karşılaşmış olsaydık bunu fark etmemiz mümkün olmayacaktı. Ancak durum budur; İsrail krallarının tarihini ayrıntılı olarak veren iki Tarihler kitabı aslında Yahudi monarşisi başladıktan sonra yazılmıştır; alıntıladığım bu ayet ve Yaratılış'ın 36. bölümünün diğer ayetlerinin tümü 43. ayetten başlayarak 1. Tarihler kitabının 1. bölümünde bire bir aynıdır.

Tarihler kitabının yazarı İsrail'i yöneten kralların listesini vererek, 1. Tarihler'in 1:43. ayetinde ifade ettiği gibi "İsraillileri yöneten herhangi bir kralın olmadığı dönemde Edom'u şu krallar yönetti," deseydi tutarlı olacaktı; ancak aynı ifadenin bu dönemden önce kullanılması mümkün olmadığından, Yaratılış kitabının bu bölümünü Tarihler kitabından alındığının kesin olduğu tarihsel anlatım yoluyla kanıtlanabilir, çünkü Yaratılış, Tarihler titabı kadar eski değildir, muhtemelen, kronolojiye göre Davut ve Süleyman zamanında yaşadığı bilinen Homeros'un kitabı ve Yahudi monarşisinin sonlarına doğru yaşadığı bilinen Aisophos'un fablları kadar da eski değildir.

Tanrı Kelamı olduğu ileri sürülen Yaratılış'ın, Musa tarafından yazıldığı inancını ortadan kaldırırsak, geriye yazarı belirsiz hikâyelerin, fablların, geleneksel ya da uydurma saçmalıkların ya da düpedüz yalanların yer aldığı kitaptan başka bir şey kalmaz. Havva ve yılan hikâyesiyle, Nuh'un gemisi hikâyeleri düzeyi, sevimsiz Arap hikâyelerininkine indirir, sekiz, dokuz yüz yıl yaşadığı iddia edilen kişiler mitolojideki devlerin ölümsüzlüğü kadar efsanevidir.

Üstelik Musa, Kitab-ı Mukaddes'de anlatılanlara bakılırsa, düşünülebilecek en dehşet verici karaktere sahiptir. Anlatılanlar doğruysa, başlangıçta sefil bir durumdaydı ve daha sonra din adına ya da dini koruma

bahanesiyle pek çok savaş çıkardı; bu maskeyle ya da bu sevdayla herhangi bir ulusun tarihinde yer alabilecek en vahşi ve benzersiz gaddarlıklar yaptı. Sadece bir örnek vereceğim:

Yahudi ordusu cinayet ve yağma seferlerinden birinden dönerken şu olay anlatılmaktadır (Çölde Sayım, 31:13. ayet): "Musa, Kâhin Elazar, topluluğun önderleri onları karşılamak için ordugahın dışına çıktılar; Musa savaştan dönen ordu komutanlarına –binbaşılara, yüzbaşılara– öfkelendi; onlara 'Bütün kadınları sağ mı bıraktınız?' diye çıkıştı, bu kadınlar Balam'ın verdiği öğüde uyarak Peor olayında İsraillilerin Tanrı'ya ihanet etmesine neden oldular. Bu yüzden Tanrı'nın topluluğu arasında ölümcül hastalık baş gösterdi. Şimdi bütün erkek çocukları ve erkekle yatmış kadınları öldürün; yalnız erkekle yatmamış genç kızları kendiniz için sağ bırakın."

Bu olay doğruysa, dünyanın herhangi bir döneminde nefret duyulan caniler arasında Musa'dan daha rezil birini bulmak mümkün değildir. Burada erkek çocuklarını boğazlama, anneleri katletme ve kız çocuklarının ırzına geçme emri verilmektedir.

Bir annenin kendini bir çocuğu öldürülecek, diğeri tecavüze uğrayacak, kendisi de celladın eline teslim edilecek olan annelerden birinin yerine koyduğunu düşünelim; herhangi bir kızın da annesini ve erkek kardeşini öldürenlerin avı olan kızlardan birinin yerine kendisini koyduğunu düşünelim, ne hissederlerdi acaba? Bunu doğaya yüklemeye çalışmak boşunadır, zira doğa kendi yasalarına uyar, onun sosyal bağlarına eziyet eden din sahte bir dindir.

Bu iğrenç emirden sonra, sıra elde edilen yağmanın paylaşımına gelir; burada da din adamlarının ikiyüzlülüğü suç listesini iyice kabartır. 37. ayette "...bunlardan Rabbe vergi olarak 675 koyun verildi; 36000 sığır vardı, bunlardan Rabbe vergi olarak 72 sığır verildi; 30000 eşek vardı, bunlardan Rabbe vergi olarak 61 eşek verildi; 16000 kişi vardı, bunlardan Rabbe vergi olarak 32 kişi verildi." denmektedir. Kitab-ı Mukaddes'in birçok bölümünde olduğu gibi bu bölümde de ele alınan konular insanlığın okuyabileceği en dehşetli ya da en uygunsuz satırlardır; mesela bu bölümün 35. ayetinde Musa'nın emriyle ırzına geçilecek, erkekle yatmamış kızların sayısı otuz iki bindir.

İnsanlar, Tanrı Kelamı adı altında sunulanların ahlaksızlığını genellikle anlayamamaktadır. Dogmalarla büyüyen insanoğlu, Kitab-ı Mukaddes'in doğruluğunu ve iyiliğini kabul eder; bu kitabın Tanrı tarafından yazdırıldığına inandırılan insanoğlu, kitabın da onun cömertliğini taşıdığından şüphe duymaz. Aman Tanrım! Halbuki durum tamamen tersidir, bu kitap yalanlar, kötülükler ve dine küfürlerle doludur; insanın kötülüğünü Tanrı'nın emirlerine yüklemekten daha ağır küfür olur mu?

Musa'ya atfedilen kitabın onun tarafından yazılmadığını ve dolayısıyla Kitab-ı Mukaddes'in de sahte olduğunu gösteren asıl konuma dönüyorum. Yazıldığı tarihten dört, beş yüz yıl önce cereyan etmiş olayları gerçekmiş gibi sunan herhangi bir kitabın gerçekliğini geçersiz kılmak için daha önceden belirttiğim iki örneğe bir ek yapmaya hiç gerek yok. Örneğin, "onları Dan'a kadar izlediler" ve "krallar, İsraillilere hükmetti" ifadelerinde olduğu gibi bunlar zayıf olarak bile nitelenemeyecek kadar peygamberlik söylemi taşımamaktadır. Bu ifadeler geçmiş zaman kipindedir, birinin geçmiş zaman kipini kullanarak peygamberlik yapacağını söylemekse aptallıktan başka bir şey değildir.

Kitapların içinde dağınık biçimde yer alan çok sayıda ifade, bu kitapları aynı kanıtlarda bir araya getirir. Mısır'dan Çıkış kitabında (Musa'ya atfedilen başka bir kitap) 16:35. ayetinde: "İsrailliler yerleştikleri Kenan topraklarına varıncaya dek kırk yıl man yediler," denmektedir.

İsrailoğullarının man yiyip yememelerinin, manın bir tür mantar ya da ülkenin o bölgesine özgü bir bitki olup olmamasının benim savlarım için bir önemi yok; göstermek istediğim Musa'nın bu olayı yazmış olamayacağıdır, çünkü bu olay Musa'nın yaşadığı dönemin ötesine uzanmaktadır. Kitab-ı Mukaddes'e göre (gerçi yalanlar ve çelişkilerle dolu bu kitabın hangi bölümüne inanacaksınız, inanılacak bölümü var mı?) Musa kırsal alanda öldü ve Kenan topraklarının sınırlarına hiç varamadı; bu nedenle İsrailoğullarının buraya geldiklerinde ne yaptıkları ve ne yediklerini bilmesi mümkün değildir. Bize Musa'nın yazdığını iddia ettikleri man yeme olayı aslında Musa'nın halefi Yeşu zamanına kadar gider; Yeşu'nun kitabında İsrailoğulları Ürdün nehrini geçerek Kenan topraklarının sınırına gelir. Yeşu'nun 5:12. ayeti bu olayı, "Ülkenin ürününden yemeleri üzerine ertesi gün man kesildi. Man kesilince İsrailliler o yıl Kenan topraklarının ürünüyle beslendiler," biçiminde anlatmaktadır.

Ama bundan daha belirgin bir örnek Yasanın Tekrarı kitabında yer almaktadır; burada Musa'nın bu kitabın yazarı olamayacağı görülürken o dönemde devler hakkında ortaya çıkan efsanevi kavramlar da bu kitapta yer almaktadır. Yasanın Tekrarı kitabının 3:11. ayetinde Musa'nın zaferleri arasında Başan kralı Og'un yakalanması yer almaktadır: "Devler ırkından sadece Başan kralı Og kaldı; Og'un Ammonluların Rabba kentindeki karyolası demirdendi. Karyolanın uzunluğu 9 kübit, eni 4 kübitti." Bir kübitin uzunluğu 1 ayak ve 9,888 inç'e yakındır. Yani karyolanın boyu 16 ayak 4 inç, eni de 7 ayak 4 inç'tir;[*9] bir dev için uygun bir yatak. Tarihi açıdan bakılacak olursa, önceki olaylarla karşılaştırıldığında burada sunulan kanıtlar doğrudan ve olumlu olmadığı halde, bunların gayet olası ve doğrulayıcı niteliği, tersi durumundaki en iyi kanıtlardan iyidir.

Yazar bu devin varlığını kanıtlamak için antik bir kalıntı olarak karyolasına değinmekte ve Ammonluların Rabba kentinde olduğunu söylemektedir. Bu Kitab-ı Mukaddes'in bir şeyi doğrulamak için sıklıkla başvurduğu bir yöntemdir. Ama bunu söyleyen Musa olamaz, çünkü Musa ne Rabba hakkında bir şey biliyordu ne de orada ne olduğunu. Rabba ne bu dev kralın hüküm sürdüğü bir kentti, ne de Musa'nın ele geçirdiklerinden biri. Rabba'da bulunan bu karyolaya ve onun ölçülerine ait bilgi Rabba'nın ele geçiriliş tarihine uygun olmalıdır, bu da Musa'nın ölümünden dört yüz yıl sonra vuku bulmuştur; 2. Samuel'in 12:26. ayetinde yer alan şu ifadelere göz atalım; "Ve Yoav [Davut'un generali] Rabba'daki Ammonlularla çarpıştı ve bu kral kentini ele geçirdi," vb.

Musa'ya atfedilen kitaplarda yer alan zaman, mekân ve koşullara ilişkin çelişkilerin bol miktarda oluşu ve bu kitapların ne Musa tarafından ne de onun yaşadığı dönemdeki başka biri tarafından yazılamayacağı kanıtlandığı için bunlara yer vermeden Yeşu kitabına devam edecek ve Yeşu'nun bu kitabın yazarı olmadığını, bu kitabın da yazarının bilinmediğini ve bir saygınlığı olmadığını göstereceğim. Bunun için sunacağım kanıt kitabın içindedir: Kitab-ı Mukaddes'in varsayılan özgünlüğüne karşı kanıt için Kitab-ı Mukaddes'in dışına çıkmayacağım. Sahte tanıklık kendisine karşı kullanmak için her zaman iyi bir veridir.

Yeşu kitabının 1. bölümüne göre Yeşu, Musa'dan hemen sonra gelir; ayrıca Musa'dan farklı olarak bir askerdi; 25 yıl İsrail halkının başkanı olarak hizmet etti; yani Kitab-ı Mukaddes kronolojisine göre Musa'nın ölüm

tarihi İ.Ö. 1451'den başlayarak, yine aynı kronolojiye göre Yeşu'nun ölüm tarihi İ.Ö. 1426 yılına kadar. Yeşu tarafından yazıldığı iddia edilen bu kitapta sözü edilen olayların Yeşu'nun ölümünden sonra meydana geldiği bilinmektedir, bu yüzden Yeşu'nun bu kitabın yazarı olması mümkün değildir; ayrıca bu kitabın içinde yer alan en son hadise gerçekleşene kadar yazılması mümkün değildir. Kitap nitelik olarak dehşet verici kötülüklerle doludur ve ikiyüzlülük içindeki selefi Musa'nın kitaplarında yer alan vahşet ve acımasızlıktan aşağı kalmayan yağmacılık ve cinayetlerin askeri tarihidir; tıpkı önceki kitaplardaki gibi, bu eylemler Tanrı'nın emrine yüklenerek dine küfür edilir.

Yeşu'nun kitabında kendisinden önceki kitaplarda olduğu gibi olaylar üçüncü kişinin ağzından anlatılır; burada aslında konuşan Yeşu'nun tarihçisidir, çünkü kendisi hakkında, örneğin altıncı bölümün son ayetindeki gibi "ünü ülkenin her yanına yayıldı" gibi şeyler söylemesi çok saçma ve kendini beğenmişlik olacaktı. Şimdi kanıta geliyorum.

Yeşu 24:31. ayette şunlar ifade edilir: "Yeşu yaşadıkça ve Yeşu'dan sonra yaşayan ve Rabbin İsrail için yaptığı her şeyi bilen ileri gelenler durdukça İsrail halkı Rabbe kulluk etti." Yeşu öldükten sonra insanların ne yaptığını bilmesi akla uygun mudur? Bu hikâye sadece Yeşu'dan değil, ondan sonraki ileri gelenlerin de ölümünden sonra yaşamış bir tarihçi tarafından yazılmış olmalıdır.

Yeşu kitabında çeşitli bölümlere dağılmış vaziyette zamana ilişkin epey genel anlamlı ifadeler yer almaktadır, bu durumda yukarıdaki ifadede olduğu gibi herhangi bir zamana atıfta bulunmadan kitabın yazılma zamanı Yeşu zamanının ötesine taşınmaktadır. Buradaki ifadede Yeşu'nun ölüm zamanıyla ileri gelenlerin ölüm zamanları birbirinden tamamen ve kesinlikle ayrılmıştır, bu kanıt da kitabın ancak son kişinin ölümünden sonra yazılmış olduğunu göstermektedir.

Şimdi sözünü edeceğim ifade herhangi bir zaman dilimine atıfta bulunmayan, yani Yeşu ve ileri gelenlerin ölümlerinden çok uzak bir zamanı gösteren bir olayı anlatmaktadır. Yeşu'nun emriyle güneşin Givon üzerinde, ayın da Ayalon Vadisi'nde sabit bir biçimde asılı durduğu[12] (yani sadece çocukları eğlendirecek bir hikâye) anlatıldıktan sonra Yeşu hakkında 10:14. ayette şu ifade yer almaktadır: "Ne bundan önce ne de sonra Rabbin bir insanın dileğini işittiği o günkü gibi bir gün olmamıştır."

Sonra ifadesinde kastedilen zaman, yani o günden sonra, ondan önceki tüm zamanlarla karşılaştırılabilir olmalıdır, ifadeye açıklayıcı bir önem atfetmek için bunu uzun bir zaman anlamında kullanmak gerekir: Örneğin bu zamanı ertesi gün, ertesi hafta, ertesi ay, ertesi yıl olarak algılamak komik olacaktır; dolayısıyla bu ifadeyi, anlattığı olağanüstü olayla uyumlu, manalı bir hale getirmek için kastedilen zamanın öncesinde de yüzyıllar olmalıdır; bir yüzyıldan az bir zaman yetersiz, iki yüzyıldan az bir zamansa ancak kabul edilebilir.

Uzak ama genel bir zaman 8. bölümde de yer almaktadır; Ay kentinin ele geçirilmesinin anlatıldığı bu bölümün 28. ayetinde şöyle denir: "Ardından Yeşu Ay'ı ateşe verdi, yakıp yıkıp viraneye çevirdi. Yıkıntılar bugün de duruyor." 29. ayetteyse Yeşu'nun asıp giriş kapısının önüne gömdüğü Ay kralı hakkında şu sözleri yer almaktadır, "Cesedin üzerine taşlardan büyük bir yığın yaptılar. Bu yığın bugün de duruyor." "Bugün de" ifadesi, Yeşu kitabının yazarının zamanına ilişkindir. Yeşu'nun beş ağaca astığı beş kraldan ve atıldıkları mağaradan söz eden 10. bölümünün 27. ayetinde şu ifade yer almaktadır; "...mağaranın ağzını büyük taşlarla kapadılar. Bu taşlar bugün de orada duruyor."

Yeşu'nun bazı kahramanlıklarının, ele geçirdiği ve ele geçirmeye çalıştığı boylar ve yerlerin sayıldığı 15. bölümün 63. ayetinde şu ifadeler vardır, "Yahudaoğulları Yeruşalim'de yaşayan Yevusluları oradan çıkarmadılar. Yevuslular bugün de Yeruşalim'de Yahudaoğullarıyla birlikte yaşıyorlar." Bu ifadeyle ilgili soru şudur, Yevuslular ve Yahudaoğulları Yeruşalim'de ne zaman birlikte yaşamışlardır? Bu konu Hâkimler'in 1. bölümünde de ele alındığından yorumlarımı o bölüme gelinceye kadar saklı tutacağım.

Başka hiçbir kanıta başvurmadan, kendi kitabından gösterdiğim gibi Yeşu bu kitabın yazarı olamaz, kitabın yazarı belli değildir, o nedenle hiçbir yetkisi ve gücü yoktur; yukarıda da bahsettiğim gibi, bundan sonra Hâkimler kitabına devam edeceğim.

Bu kitabın yazarının belli olmadığı bakar bakmaz anlaşılmaktadır, Tanrı Kelamı olduğunu söylemek de sahtekârlıktır; sözlü bir teminatı bile yoktur, tümüyle yetimdir.

Bu kitap Yeşu kitabında yer alan aynı ifadeyle başlamaktadır. Yeşu 1:1. ayetin "Şimdi, Musa'nın ölümünden sonra..." şeklindeki açılışı, Hâkimler'in

açılışında "Şimdi, Yeşu'nun ölümünden sonra..." olmuştur. İki kitap arasındaki üslup ve diğer yazım benzerlikleri bu iki kitabın aynı yazar tarafından kaleme alındığının işaretidir; ama yazarın kimliği belirsizdir. Kitabın kanıtladığı tek şey yazarının Yeşu'dan çok daha sonra yaşadığıdır; kitap açılışında Yeşu'nun ölümünden hemen sonra başladığı izlenimini verse de, ikinci bölüm tüm kitabın bir özeti niteliğindedir, bu da Kitab-ı Mukaddes kronolojisine göre 306 yıllık bir dönemi kapsar; bu dönem Yeşu'nun İ.Ö. 1426 yılında ölümünden başlayarak Samson'un İ.Ö. 1120 yılındaki ölümüne kadar devam eder, bu tarih Saul'un "babasının eşeklerini aramaya gittiğinde kral olduğu" tarihten 25 yıl öncesine denk gelmektedir. En azından bu kitabın tıpkı Yeşu kitabı gibi Davut zamanından önce yazılmadığına inanmak için iyi nedenler vardır.

Hâkimler'in 1. bölümünde yazar Yeşu'nun ölümünü ilan edip, Kenan topraklarında yaşayanlarla Yahudaoğulları arasında neler olduğunu anlatarak devam eder. 7. ayette yazar birdenbire Yeruşalim bahsini açar ve bunun hemen devamı olan 8. ayette de "Yahudaoğulları Yeruşalim'e saldırıp kenti aldılar" ifadesi yer alır, bu nedenle bu kitap Yeruşalim'in ele geçirilmesinden önce yazılmış olamaz. Okuyucu, Yeşu kitabının 15:63. ayetinde yer alan "Yevuslular bugün de Yeruşalim'de Yahudaoğullarıyla birlikte yaşıyorlar," ifadesiyle bu kitabın yazıldığı tarihin belirtildiğini aktardığımı anımsayacaklardır.

Şimdiye kadar ele aldığım kitapların ne atfedilen kişiler tarafından ne de bu kişiler, gerçekten yaşamış olsalar da, ölümlerinden uzun yıllar sonra bile yazılmadıklarını ispat için o kadar çok kanıt gösterdim ki, bu bölüme ondan çıkarabileceğim sonuçtan daha az önem vereceğim. Kitab-ı Mukaddes bir tarih kitabı olarak ele alındığında Yeruşalim'in Davut zamanından önce ele geçirilmediği anlaşılır; sonuç olarak Yeşu ve Hâkimler kitapları Yeşu'nun ölümünden üç yüz yetmiş yıl sonra başa geçen Davut döneminden sonraki tarihe kadar yazılmamıştır.

Yeruşalim olarak adlandırılan kentin ilk adı Yevus ya da Yevusi'ydi ve burası Yevusluların başkentiydi. Kenti Davut'un ele geçirdiği 2. Samuel'in 5:4. ayetinde, 1. Tarihler'in 14:4. ayetinde ve diğer yerlerde anılır. Kitab-ı Mukaddes'in hiçbir bölümünde kentin bu tarihten alındığına dair hiçbir açıklama veya ima yoktur. Ayrıca Samuel ve Tarihler kitaplarında yer alan ve daha önceki fetihlerinde kullanılan "erkek, kadın, çocuk demeden onları

yok ettiler, nefes alan bir canlı bırakmadılar" gibi ifadeler Yeruşalim'in alınması sırasında kullanılmamıştır ve buradaki sessizlik kentin teslim olmasına yorulabilir. Buranın asıl sahipleri Yevuslular kentin alınmasından sonra da burada yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Yeşu'da anlatılan, "Yevuslular bugün de Yeruşalim'de Yahudaoğullarıyla birlikte yaşıyorlar" ifadesi bu kentin Davut zamanında ele geçirildiği tarihi doğrulamaktadır.

Yaratılış'tan Hâkimler'e kadar Kitab-ı Mukaddes'deki tüm kitapların özgün olmadığını gösterdikten sonra şimdi de Rut kitabına geliyorum; bu, kuzeni Boaz'ın yatağına kurnazca sürünerek yaklaşan avare bir taşralı kızın acemice ele alınmış, aptalca anlatılmış, kimin tarafından yazıldığı bilinmeyen gereksiz hikâyesidir. Tanrı Kelamı denen gerçekten hoş bir hikâye. Bununla birlikte, içinde cinayet ve yağma olmaması nedeniyle Kitab-ı Mukaddes'in en iyi kitaplarından biridir.

Bundan sonra Samuel'in iki kitabını ele alacak, bunları da Samuel'in yazmadığını, hatta ölümünden çok sonraki tarihlere kadar yazılmış olamayacağını ve önceki kitaplar gibi bunların da yazarlarının bilinmediğini o nedenle de bu kitapların hiçbir yetkisi ve gücü olmadığını göstereceğim.

Bu kitapların Samuel'in ölümünden çok sonraları yazıldığına, kesinlikle onun tarafından yazılmadığına ikna olmak için yazarın, babasının eşeklerini aramaya giden ve Samuel'le bu konu hakkında görüşen Saul hakkında yazdıklarını okumak yeterlidir. Saul günümüzde kaybolan eşyalarını bulmak için bir medyuma başvuran aptallar gibi, kaybolan eşeklerin bulunmasına yardımcı olması için Samuel'e gitmiştir.

Hikâyeyi Saul, Samuel ve eşeklerle ilişkilendiren yazar, bunun hemen o sırada olduğuna dair herhangi bir şey söylememektedir ama bu olay sanki yazarın yaşadığı dönemde eski bir hikâyedir; çünkü kullanılan dil ve terimler Samuel'in yaşadığı zamana aittir, bu da yazarı hikâyeyi kendi yaşadığı zamanın terim ve diliyle açıklamaya zorlar.

Birinci kitabın 9. bölümünde Samuel'e kâhin denmektedir; bu unvanı nedeniyle Saul ona kayıp eşekleri sorar, 11. ayet şöyledir; "Yokuştan kente doğru çıkarlarken [yani Saul ve hizmetkârı] kuyudan su çekmeye giden kızlarla karşılaştılar. Onlara 'Kâhin burada mı?' diye sordular." Sonra Saul kızların gösterdiği yöne doğru gitti, burada daha önceden görmediği Samuel

ile karşılaştı ve 18. ayette yer aldığı gibi şunu söyledi; "Kâhinin evi nerede, lütfen söyler misin?" ve Samuel buna cevap olarak, "Kâhin benim," dedi.

Samuel kitabının yazarı bu soru ve cevapları o güya söylendikleri zamanın üslubu ve konuşma diliyle vermiştir; bu konuşma dili yazarın döneminde artık kullanılmadığı için de hikâyeyi anlaşılır kılmak için terimleri 9. ayette aynen şöyle açıklamıştır: "Eskiden İsrail'de biri Tanrı'ya bir şey sormak istediğinde, 'Haydi kâhine gidelim' derdi. Çünkü bugün peygamber denilene o dönemde kâhin denirdi." Daha önce de söylediğim gibi Saul, Samuel ve eşekler hikâyesi Samuel kitabı yazıldığı dönemde antik bir hikâyeydi ve sonuçta onu Samuel yazmamıştı, bu nedenle de güvenilir bir kitap değildir.

Bu kitapların daha derinine inersek bu kitapların yazarının Samuel olmadığına dair başka kanıtlar da bulabiliriz; çünkü bunlar Samuel'in ölümünden sonraki olaylara değinmektedir. Samuel Saul'dan önce öldü; 1. Samuel kitabının 28. bölümünde Saul ve Eyn-dor'daki cinci kadının Samuel'in ruhuyla konuşmaları anlatılır, ayrıca kitapta yer alan tarihi olaylar, Saul'un geri kalan yaşamını ve Saul'un halefi Davut'un yaşamının son zamanlarına kadar olan tarihi dönemi kapsar. Samuel'in ölümü ve defnedilmesi (ki bunu Samuel'in bizzat yazması olanaksızdır) olayı 1. Samuel'in 25. bölümünde anlatılmaktadır; bu bölüme atfedilen tarih İ.Ö. 1060 yılını göstermektedir; halbuki bu ilk kitapta anlatılan olayların tarihi Saul'un ölüm tarihi olan İ.Ö. 1056 yılına, yani Samuel'in ölümünden dört yıl sonrasına kadar gitmektedir.

2. Samuel kitabı, Samuel öldükten en az dört yıl sonra gerçekleşen olaylarla başlar; Saul'un halefi Davut'un başa geçişiyle başlar ve onun döneminin sonuna kadar devam eder, bu da Samuel'in ölümünden kırk üç yıl sonrasıdır; bu nedenle kitapların kendileri Samuel tarafından yazılmadıklarının kanıtıdır.

Kitab-ı Mukaddes'in birinci bölümünde güya yazarlarının adlarıyla anılan, yani kilisenin tüm dünyaya Musa, Yeşu ve Samuel tarafından yazıldığını kabul ettirmeye çalıştığı tüm kitaplara değindim; bu kabul ettirme çabasının sahteliğini de tespit edip kanıtladım. Akıl Çağı'nın birinci kitabına karşı tavır alan ve bunu kâh sözle kâh yazılı metinlerle ifade eden siz her türden rahip, şimdi ne diyeceksiniz? Yüzünüze karşı sunulan tüm bu kanıtlara rağmen kürsülerinizden cemaatlerinize bu kitapların vahiy almış yazarlarca

kaleme alınmış Tanrı Kelamı olduklarını söylemeye devam edecek misiniz? Üstelik yazarların aslında bu kişiler olmadığı tüm açıklığıyla kanıtlanmışken, dahası gerçek yazarları siz de bilmezken, buna devam edebilecek misiniz? Dine küfreden bu sahtekârlığı sürdürmek için ne gibi bahanelerin gölgesi altına saklanacaksınız? Sisteminizin sahteliğine, putperestliğine ve vahiy uydurmalarına karşı çıkan, saf ve ahlaki bir din olan deizme karşı hâlâ önereceğiniz bir şey var mı? Kitab-ı Mukaddes'i dolduran acımasız cinayet emirleri ve bu emirler sonucunda erkek, kadın ve çocukların işkenceyle katledilmeleri, hatırasına saygı duyduğunuz bir dostunuza atfedilmiş olsaydı, bu suçlamanın doğru olmadığını ortaya çıkarmaktan büyük bir memnuniyet duyar ve onun zedelenmiş onurunu savunmakla gururlanırdınız. Kitab-ı Mukaddes'in dehşet dolu hikâyelerini katı bir duygusuzlukla okuyup dinlediğinize göre ya bağnazlığın acımasızlığına gömüldünüz ya da Yaratıcınızın onuruyla ilgilenmiyorsunuz. Kitab-ı Mukaddes'in hiçbir yetkisi ve gücü olmadığını gösteren bu çalışma süresince sunduğum ve sunacağım kanıtlar, rahiplerin inatçılığını yaralarken, milyonlarca insanın zihnini rahatlatıp aydınlatacak. Bunlar rahiplik kurumunun ve Kitab-ı Mukaddes'in zihinlere yerleştirdiği ve Tanrı'nın cömertliğiyle ahlaki adaletine sürekli aykırı düşen kötü düşüncelerden kurtaracak insanları.

Sıra iki Tarihler kitabıyla iki Krallar kitabını ele almaya geldi. Bu kitaplar tarihi niteliktedir ve genellikle bir grup ahlaksız Yahudi kralının yaşamı ve yaptıklarını içeren bilgilerle sınırlıdır: Ancak bu konular bizi Roma imparatorlarının hikâyelerinden ya da Homeros'un Troya Savaşı hakkında yazdıklarından daha çok ilgilendirmez. Bunun yanı sıra, söz konusu kitapların yazarları ve nitelikleri hakkında hiçbir bilgi bulunmaması nedeniyle bunlara hangi ölçüde inanacağımızı söylemek imkânsızdır. Tüm diğer antik olaylar gibi bunlar da zaman, mekân ve dünyanın koşullarından bağımsız, mümkün olan ya da olmayan masallarla gerçeklerin bir karışımıdır ve bu nedenle hem modaları geçmiş, hem de ilginçliklerini yitirmişlerdir.

Tanrı Kelamı söylemine sığınan bu kitapları birbirleri ve Kitab-ı Mukaddes'in diğer bölümleriyle karşılaştırarak içlerindeki kafa karışıklığını, çelişkileri ve acımasızlığı göstereceğim.

Krallar kitaplarının birincisi Kitab-ı Mukaddes kronolojisine göre İ.Ö. 1015'te Süleyman'ın başa geçmesiyle başlar, ikinci kitapsa Yahudileri yenip Yeruşalim'i ele geçiren Nebukadnessar'ın Yahudi kralı Sidkiya'yı esir alıp Babil'e götürdüğü İ.Ö. 588 yılında sona erer. İki kitap dört yüz yirmi yedi yıllık bir zaman dilimini kapsar.

Tarihler kitapları genellikle aynı kişileri ve aynı dönemi kapsayan, farklı yazarlar tarafından yazılmış kitaplar niteliğindedir; aynı yazarın aynı olay ve tarihleri iki kere yazdığını varsaymak saçma olacaktır. Tarihler kitaplarının ilki (ilk dokuz bölümde Âdem'den Saul'a kadar bir soyağacı verildikten sonra) Davut'un başa geçmesiyle başlamaktadır; ikinci kitapsa, Krallar kitaplarının ikincisi gibi İ.Ö. 588 yılında Sidkiya'nın hükümdarlığından hemen sonra sona ermektedir. Son bölümün son iki ayeti tarihi 52 yıl öteye taşımaktadır, yani İ.Ö. 536 yılına. Ezra kitabından söz etmeye başladığımda bu ayetlerin söz konusu kitaba ait olmadığını göstereceğim.

Krallar kitaplarında İsrail'in tümünü yönetmiş Saul, Davut ve Süleyman tarihlerinin yanı sıra, Yahuda kralları olarak kabul edilen 17 kral ve bir kraliçeyle, İsrail kralı olarak kabul edilen 19 kralın yaşamlarına dair bilgiler yer almaktadır; çünkü Süleyman'ın ölümünden sonra Yahudi ulusu ikiye bölündü ve kendi krallarını seçerek hınçla birbiriyle savaştı.

Bu iki kitap suikast, ihanet ve savaş tarihi olmaktan daha fazla bir anlam taşımamaktadır. Yahudiler Tanrı'nın bir hediyesi sayarak ülkelerini istila ettikleri Kenanlılar'a alışkanlık haline getirdikleri acımasızlığı uyguladıktan sonra bu alışkanlığı aynı öfkeyle birbirlerine uyguladılar. Kralların yalnızca yarısı eceliyle öldü, bazı durumlarda da haleflerini güvenceye almak için tüm aile yok edildi, başa geçen kral da birkaç yıl sonra, hatta bazen bir kaç aydan da az bir zaman sonra aynı kaderi paylaştı. 2. Krallar'ın 10. bölümünde içinde yetmiş tane kesilmiş çocuk kafası bulunan iki küfenin kentin girişinde sergilendiğinden söz edilmektedir; bunlar Ahav'ın çocuklarıydı ve Tanrı'nın elçisi Elişa'nın İsrail kralı olarak kutsadığı Yehu'nun emriyle öldürülmüşlerdi, bu kanlı eylemi tamamlamak için Ahav'ın selefine de suikast tertip edilmişti. İsrail krallarından birini öldürerek onun yerine geçen ve sadece bir ay hüküm süren Şallum'u öldüren Menahem'in başta olduğu dönemde anlatılan başka bir olay da 2.

Krallar 15:16. ayetinde şöyledir: Teslim olmadıkları için Tirsa kentini yerle bir eden Menahem, orada yaşayan tüm hamile kadınların karınlarını yardı.

Tanrı'nın bir halkı diğerlerinden seçilmiş ulus olarak ayırdığını varsayacak olursak, bu halkın eski Yahudiler –Musa, Harun, Yeşu, Samuel ve Davut gibi canavar ve sahtekârları örnek alıp yozlaşarak barbarlık ve gaddarlık konusunda tüm diğer halkları geride bırakan bir halk– gibi zorba ve insan boğazlayan bir halk değil, en saf dini ve insancıl duygularla tüm dünyaya örnek olabilecek bir halk olması gerektiğini de varsaymalıyız. Gözlerimizi inatla kapatmaz ve yüreğimizi taş gibi katılaştırmazsak, zihinlere uzun zamandır kazınmış bağnazlıklara rağmen, rahiplerin ve Yahudi liderlerinin kendi aşağılık karakterlerini örtmek için yarattıkları iltifat yüklü Tanrı'nın seçilmiş kulları benzetmesinin bir YALAN olduğunu görmemek mümkün değildir. Hıristiyan rahipleri de bazen yoz, sıklıkla da gaddar olan bu inancı vaaz ediyorlar.

Tarihler kitaplarının her ikisi de aynı suçların tekrarlandığı metinlerdir; ancak tarih, yazarın bazı krallarının hüküm sürdüğü dönemlerin dışına çıkması sırasında birkaç yerde kopmaktadır; tıpkı Krallar kitaplarındaki gibi bunlarda da Yahuda krallarından İsrail krallarına geçişler vardır bu nedenle okunan hikâye bulanıklaşmaktadır. Aynı kitapta tarihi olaylar bazen çelişki içinde verilmiştir; örneğin 2. Krallar 1:17. ayetinde muğlak ifadelerle şu anlatılmaktadır; İsrail kralı Ahazya'nın ölümünden sonra, Yehoram ya da Yoram (Ahav'ın evinden birisi) onun yerine geçti. Bu olay Yahuda kralı Yehoşafat oğlu Yehoram ya da Yoram'ın krallığının ikinci yılında oldu; aynı kitabın 8:16. ayetinde, "İsrail kralı Ahav oğlu Yoram'ın krallığının beşinci yılında Yehoşafat'ın Yahuda kralı olduğu sırada, Yehoşafat'ın oğlu Yehoram Yahuda'yı yönetmeye başladı," ifadesi yer almaktadır. Bir bölümde Yahuda kralı Yoram'ın İsrail kralı Yoram'ın ikinci yılında hükmetmeye başladığını, diğer bölümde de İsrail kralı Yoram'ın Yahuda kralı Yoram'ın beşinci yılında hükmetmeye başladığını söylemektedir.

Bir kitapta bir kralın döneminde geçtiği söylenen olağanüstü olaylara başka bir kitapta ve yine aynı kralın döneminde rastlanılmamaktadır; örneğin Süleyman'ın ölümünden sonra birbirine rakip iki kral ortaya çıktı, bunlar Rehavam ve Yarovam'dı. 1. Krallar kitabının 12 ve 13. bölümlerinde Yarovam'la ilgili bir olay anlatılmaktadır. Yarovam burada buhur yakmaktadır ve Tanrı'nın adamı denen biri de sunağa karşı seslenir, (13:2)

"Sunak, ey sunak! Rab diyor ki, 'Davut'un soyundan Yoşiya adında bir erkek çocuk doğacak. Buhur yakan, tapınma yerlerinde görevli kâhinleri senin üstünde kurban edecek. Üstünde insan kemikleri yakılacak.'" 4. ayette de: "Kral Yarovam, Tanrı adamının Beytel'de sunağa karşı söylediklerini duyunca, elini ona doğru uzatarak 'Yakalayın onu!' diye buyruk verdi. Ancak Tanrı'nın adamına uzattığı eli felç oldu ve düzelmedi." denmektedir.

Tam İsrail'in iki ulusa bölünmesinin ilk zamanlarında, bunlardan birinin liderinin başına gelen bu kadar olağanüstü (hem de bir ceza olarak anlatılan) bir olay doğruysa iki tarihte de yer alması gerekirdi. Ancak daha sonraları, insanlar peygamberlerin her söylediğine inansalar da, bu peygamber ya da tarihçilerin birbirlerine hiç inanmadıkları görülmektedir: Birbirlerini çok iyi tanıyorlardı.

Krallar kitabında İlyas hakkında uzun bir hikâye anlatılmaktadır. Hikâye birkaç bölüm boyunca devam etmekte ve 2. Krallar 2:11. ayetinde şu biçimde sona ermektedir: "Onlar [İlyas ile Elişa] yürüyüp konuşurlarken aniden ateşten bir atlı araba göründü, onları birbirinden ayırdı. İlyas kasırgayla göklere alındı." Hım! Tarihler kitabının yazarı, İlyas'ın adını zikretmesine rağmen bu olağanüstü hikâyeden hiç söz etmemektedir, ayrıca aynı kitabın ikinci bölümünde yer alan ve bir grup çocuğun Elişa'ya kel kafa dediği olayı da anlatmaz; Tanrı'nın elçisinin tepkisi 24. ayette şöyle ifade edilir: "...arkasına dönüp çocuklara baktı ve Rabbin adıyla onları lanetledi. Bunun üzerine ormandan çıkan iki dişi ayı çocuklardan kırk ikisini parçaladı." Yazar aynı zamanda, 2. Krallar'ın 13. bölümünde anlatılan hikâyeyi de es geçmektedir. Bir adamı Elişa'nın mezarının olduğu yere gömerler, ceset mezara indirilirken, ölü Elişa'nın kemiklerine dokununca dirilip ayağa kalkar (21. ayet). Hikâye, ölünün dirilip ayağa kalktığını söylese de onu gömmeye devam mı ettiklerini, yoksa mezarın dışına mı çıkardıklarını söylememektedir. Tarihler kitaplarının yazarı tüm bu hikâyelerle ilgili olarak, yalancılıkla suçlanmamayı ya da en azından abartılı olmamayı seçen günümüzdeki yazarlar gibi sessizliğini korumaktadır.

Bu iki tarihçinin anlattıkları olaylara yaklaşımları farklı olsa da, peygamber denen adamların Kitab-ı Mukaddes'in son bölümünü dolduran hikâyelerine yaklaşımları benzerdir. Hizkiya zamanında yaşamış olan Yeşaya hem Krallar hem de Tarihler kitabında yer almaktadır, fakat sadece

bu kralın saltanatından söz edilirken anılır. Fakat bir iki istisna haricinde bu peygamberlerden ya gayet yüzeysel bahsedilir ya da hiç anılmazlar; hatta Kitab-ı Mukaddes kronolojisine göre tam bu kitapların yazıldığı dönemde ya da çok önce yaşamış olmalarına rağmen varlıklarından bile bahsedilmez. Peygamber denen bu adamlar Kitab-ı Mukaddes'i derleyenlerin, rahiplerin ve yorumcuların uzun süredir söylediği gibi dönemlerinin önemli şahsiyetleriyse, bu kitapların hiçbirinin onlardan söz etmemesi nasıl açıklanabilir?

Daha önceden de belirttiğim gibi Krallar ve Tarihler kitapları İ.Ö. 588 yılında ortaya çıktı; bu nedenle hangi peygamberlerin bu tarihten önce yaşadığını incelemek önemlidir.

Her peygamber kitabının ilk bölümünde yer alan kronolojiye göre oluşturulmuş, İsa'dan önce yaşamış peygamberlerin sıralaması aşağıda bir tablo halinde verilmektedir; ayrıca Krallar ve Tarihler kitaplarının ortaya çıkışından ne kadar önce yaşadıkları da gösterilmiştir:

İsa'dan ve Krallar kitaplarıyla Tarihler kitaplarının yazılmasından önce yaşamış peygamberler tablosu:

İsimler	İsa'dan önceki yıllar	1., 2. Krallar ve 1., 2. Tarihler'den önceki yıllar	Gözlemler
Yeşaya	760	172	Kitaplarda yer alıyor
Yeremya	629	41	1., 2. Tarihler'in son iki bölümünde yer alıyor
Hezekiel	595	7	Kitaplarda yer almıyor
Daniel	607	19	Kitaplarda yer almıyor
Hoşea	785	97	Kitaplarda yer almıyor
Yoel	800	212	Kitaplarda yer almıyor
Amos	789	199	Kitaplarda yer almıyor
Ovadya	789	199	Kitaplarda yer almıyor
Yunus	862	274	Nota bak[13]
Mika	750	162	Kitaplarda yer almıyor
Nahum	713	125	Kitaplarda yer almıyor
Habakkuk	620	38	Kitaplarda yer almıyor
Sefanya	630	42	Kitaplarda yer almıyor

Hagay	Bunlar 588 yılından sonra yaşamışlardır
Zekeriya	
Malaki	

Bu tablo Kitab-ı Mukaddes tarihçileri ya da Kitab-ı Mukaddes peygamberleri için pek makbul değildir; bunlar arasındaki nahoş sorunu çözmeyi küçük şeyler hakkında pek bilgili olan rahip ve yorumculara bırakıyorum; Krallar ve Tarihler kitaplarının yazarlarının Akıl Çağı'nın önceki bölümünde şair olarak değerlendirdiğim bu peygamberlere karşı, günümüzdeki herhangi bir tarihçinin Peter Pindar'a karşı takınabileceği türden aşağılayıcı bir sessizlik tavrı takınmalarının nedenini bulmayı da onlara bırakıyorum.

Tarihler kitabı konusunda bir gözlemim daha var; bunu da aktardıktan sonra Kitab-ı Mukaddes'in kalan kitaplarının incelemesine geçebilirim.

Yaratılış kitabı üzerindeki gözlemlerimde, açıkça kralların İsraillileri yönetmeye başlamasından sonraki bir zamanı ifade eden 36:31. ayetten bir alıntı yaptım; daha önceden de sözünü ettiğim gibi bu ifade 1.Tarihler 1:43. ayetiyle bire bir aynıdır, Tarihler kitabında tarihi olaylarla tutarlı bir biçimde yansıtılırken bu durum Yaratılış kitabı için geçerli değildir ve Yaratılış kitabının 36. bölümündeki ayetlerin büyük bir bölümü Tarihler kitaplarından alınmıştır. Kitab-ı Mukaddes'in ilk kitabı olan ve Musa'nın yazdığı iddia edilen kitap aslında Tarihler kitaplarının ardından, yani Musa'nın ölümünden sekiz yüz altmış yıl sonra, bilinmeyen biri tarafından yazılmıştır.

Bunu ispatlamak için ortaya koyacağım kanıtlar iki aşamalı olacak. İlkin daha önceden de ifade ettiğim gibi Yaratılış'ta yer alan pasajlar Tarihler kitaplarının yazıldığı tarihe atıfta bulunmaktadır; ikinci olarak da, bu pasajların atıfta bulunduğu olayların yer aldığı Tarihler kitaplarının Musa'nın ölümünden 860 yıl sonrasına kadar bir tarihte yazılmaya başlamadığı bilinmektedir. Bunu kanıtlamak için 1. Tarihler 3:15. ayete bakmak yeterlidir, yazar burada Davut'tan sonra gelenlerin soyağacını verirken Sidkiya'dan söz etmektedir; Nebukadnessar'ın Yeruşalim'i alması Sidkiya zamanındadır ve bu tarih Musa'nın ölümünden 860 yıl sonrasına denk düşen İ.Ö. 588 yılıdır. Özellikle Musa'ya atfedilen kitapların yer aldığı Kitab-ı Mukaddes'in özgünlüğü konusunda körü körüne böbürlenenler, bunun için hiçbir inceleme yapmaya gerek duymamış ve hiçbir otoriteye

dayanmadan saflıkla bunları birbirine anlatanların hikâyelerini gerçekmiş gibi kabul etmişlerdir; tarihi ve kronolojik kanıtlara dayanarak Kitab-ı Mukaddes'in ilk kitabının Homeros'un kitabı kadar eski olmadığını, en az üç yüz yıl sonra yazıldığını, bunun Aisophos'un fabllarının yazıldığı tarihle aynı olduğunu söyleyebiliriz.

Homeros'un ahlakiliğini savunacak değilim, zaten aksine yapmacık bir övünme kitabı olduğunu ve hiç de ahlaki olmayan, zararlı bir onur kavramını telkin ettiğini düşünüyorum; Aisophos'a gelince, fabllarındaki ahlakın genel olarak makul olmasına rağmen hikâyelerin genellikle acımasız olduğunu ileri sürebilirim ve bu acımasızlık insan, özelikle de çocuk yüreğine, ahlakın muhakemeye sağlayacağı yarardan daha çok zarar veriyor.

Krallar ve Tarihler kitaplarını bir kenara bırakarak şimdi de Ezra kitabını ele alacağım.

Diğerlerinin yanı sıra ileri bir kanıt daha ileri süreceğim: Tanrı Kelamı denilen Kitab-ı Mukaddes'in ne kadar karışık bir biçimde oluşturulduğunu, yazarların kim olduğunun bilinmediğini görmek için Ezra kitabının ilk üç ayetine, 2. Tarihler kitabının da son iki ayetine bakmak yeterlidir. Ezra kitabındaki bu üç ayetle Tarihler kitabındaki iki ayetin aynı olması için ne tür karışıklık yaratılmıştır? Ya yazarlar yaptıklarının farkında değillerdi ya da bunları derleyenler yazarları bilmiyordu.

2. Tarihler kitabının son iki ayeti şöyledir:	Ezra kitabının ilk üç ayeti şöyledir:
Ayet 22. Pers kralı Koreş'in krallığının birinci yılında Rab, Yeremya aracılığıyla bildirdiği sözü yerine getirmek amacıyla Pers kralı Koreş'i harekete geçirdi. Koreş yönetimi altındaki bütün halklara şu yazılı bildiriyi duyurdu:	Ayet 1. Pers kralı Ko-reş'in krallığının birinci yılında Rab, Yeremya aracılığıyla bildirdiği sözü yerine getirmek amacıyla Pers kralı Koreş'i harekete geçirdi. Koreş yönetimi altındaki bütün halklara şu yazılı bildiriyi duyurdu:

Ayet 23. "Pers kralı Koreş şöyle diyor: 'Göklerin Tanrısı Rab yeryüzünün bütün krallıklarını bana verdi. Beni Yahuda'daki Yeruşalim kentinde kendisi için bir tapınak yapmakla görevlendirdi. Aranızda O'nun halkından kim varsa oraya gitsin Tanrısı Rab onunla olsun ve çıksın.'"*10	Ayet 2. "Pers kralı Koreş şöyle diyor: 'Göklerin Tan-rısı Rab yeryüzünün bütün krallıklarını bana verdi. Beni Yahuda'daki Yeruşalim kentinde kendisi için bir tapınak yapmakla görevlendirdi.

	Ayet 3. Aranızda O'nun halkından kim varsa Tanrısı onunla beraber olsun ve Yahuda'da olan Yeruşalim'e çıksın ve İsrail'in Tanrısı Rabbin Yeruşalim'deki Tanrı'nın Tapınağı'nı yeniden yapsınlar.'"

Tarihler kitabındaki son ayet nereye gidileceğine işaret etmeden ve çıksın diyerek aniden bitmektedir. Bu ani bitiş ve aynı ayetlerin farklı kitaplarda yer alması, önceden de belirttiğim gibi Kitab-ı Mukaddes'in yazılmasındaki düzensizliği ve cehaleti göstermektedir, bunu derleyenlerin de ne yaptıklarına dair hiçbir fikirleri yoktu, elbette bizim de fikrimiz olamaz.[14]

Ezra kitabı hakkında kesin olan tek şey yazıldığı tarih, yani Yahudilerin Babil'deki esaretten kendi topraklarına döndükleri İ.Ö. 536 yılından hemen sonra yazılmış olmasıdır. Ezra (Yahudi yorumculara göre Apokrif'teki Esdras'la aynı kişidir) da esaretten geri dönen ve büyük bir ihtimalle bu olayı yazan kişidir. Ezra'dan sonra yazılmış olan Nehemya kitabı da bu esaretten dönen başka biri tarafından yazılmıştır ve muhtemelen kendi adıyla yazdığı kitapta aynı olaya değinmektedir. Ancak bu olaylar Yahudiler dışındaki insanlar için hiçbir anlam ifade etmemektedir, çünkü bu onların ulusunun tarihidir. Bu kitaplardaki kadar Tanrı Kelamı, Fransız tarihi, Rapin'in İngiliz tarihi ya da herhangi başka bir ülkenin tarihini anlatan kitaplarda da vardır.

Bu olayları tarihsel olarak anlatan yazarların hiçbiri birbirine bağımlı değildir. Ezra'nın 2. bölümünde yazar bir çok boy ve ailenin adını listelemektedir, Babil'den Yeruşalim'e dönen herkes burada sayısıyla belirtilmiştir; dönen bu insanların kaydedilmesi kitabın yazılmasındaki en önemli amaçlardan birinin bu olduğunu göstermektedir ama kitaptaki bir yanlış bütün bu çabaları yok etmektedir.

Yazar kişilerin kaydına şöyle başlamaktadır (2:3. ayet): "Paroşoğulları 2172", 4. ayet "Şefatyaoğulları 372" sonra bu biçimde tüm aileleri kaydetmektedir. 64. ayete gelindiğinde toplamı hesaplamakta ve şöyle demektedir: "Bütün halk toplam 42360 kişiydi."

Ancak bizim hesabımıza göre bu toplam 29818'dir ve aradaki fark 12542'dir.[15] Bu durumda Kitab-ı Mukaddes'in herhangi bir konuda kesin olması beklenebilir mi?

Aynı şekilde Nehemya da Babil'den dönen ailelerin ve bu ailedeki insanların kaç kişi olduklarına dair bilgiler sunmaktadır. Ezra gibi o da (7:8. ayet) "Paroşoğulları 2372" diyerek başlamakta ve tüm aileleri kapsayana kadar devam etmektedir (liste ayrıntılarda Ezra'nınkinden farklılıklar göstermektedir). 66. ayette Nehemya, Ezra'yla aynı toplamı vermektedir: "Bütün cemaat 42360 kişiydi." Ancak bu listenin ayrıntıları incelendiğinde bu toplamın 31089 olduğu görülecektir, dolayısıyla buradaki hata da 11271'dir. Bu yazarlar Kitab-ı Mukaddes hazırlamakta yeterliler, fakat gerçek ve kesin bilgi vermeye uygun değiller.

Bundan sonra ele alacağım kitap Ester'dir. Madam Ester, Ahaşveroş'un metresi olmanın bir onur olduğunu ya da bir içki partisinin ortasında (yedi gündür içtikleri ve oldukça sarhoş oldukları anlatılan) sarhoş kralın huzuruna gösteri amacıyla gitmeyi reddeden Kraliçe Vaşti'nin rakibi olmayı düşündüyse, bizim işimiz ya da en azından benim işim olmayan bu olaya bırakalım Ester ve Mordekay karar versin; bunun yanı sıra hikâye epey efsanevi ve anonimdir. Buradan Eyüp'ün kitabına geçiyorum.

Eyüp kitabı karakteriyle şu ana kadar incelediğimiz tüm kitaplardan farklıdır. Bu kitapta ihanet ve cinayet yoktur; insan yaşamının iniş çıkışlarından şiddetli bir biçimde etkilenen ve kâh baskı altında ezilen, kâh onlarla mücadele eden bir zihnin derin düşünceleri bu kitabın içeriğini oluşturmaktadır. Bunlar da gönüllü teslimiyet ve gönülsüz memnuniyetsizlik arasında oldukça iyi işlenmiş bir birleşim halinde sunulmaktadır; insanın bazen varlığını sürdürmekten çok kaderine boyun eğmeyi tercih edebileceğini gösterilmektedir. Aslında sabır, kitapta bahsedilen kişinin karakteristik özellikleri arasında öyle belirgin bir yer tutmaz, tersine acısında çoğunlukla şiddet vardır ama o ısrarla buna gem vurmaya çalışır; üst üste gelen hastalıklar arasında bile memnuniyet duymayı güç de olsa kendine görev edinmiştir sanki.

Akıl Çağı'nın önceki bölümünde Eyüp kitabı hakkında saygılı bir tutum sergiledim ama o sırada bilmediğim ve sonradan öğrendiğim şey, eldeki kanıtlara göre bu kitabın Kitab-ı Mukaddes'e ait olmadığıdır.

Bu konu üzerinde iki İbrani yorumcu, İbn Ezra ve Spinoza'nın görüşlerini okudum; her ikisi de Eyüp kitabının içsel kanıtları nedeniyle bir İbrani kitabı olmadığını söylemektedir; derlemedeki ustalık ve dramatik anlatım İbranilere özgü değildir, başka bir dilden İbraniceye çevrildiği ve yazarının

da Yahudi olmadığı söylenmektedir. Burada yer alan Şeytan karakteri (Kitab-ı Mukaddes'de bu ad ilk kez burada kullanılmıştır) İbrani düşüncesine uymamaktadır; aynı şekilde Tanrı'nın kitapta Tanrı'nın oğulları dediği kişilerle yaptığı iki toplantı ve Şeytan'ın Tanrı'yla samimiyeti de.

Bu kitabın Yahudilerin pek de namlı sayılamayacakları, hatta cahili oldukları bilim kültürüne sahip biri tarafından yazıldığı da gözlemlenmektedir. Kitapta doğa felsefesine sıklıkla ve güçlü imalarda bulunulur ki bu yönüyle diğer tüm İbrani kitaplarından ayrılır. Pleiades, Orion ve Arcturus gibi astronomiye ait isimler Yunanca'dır ve Yahudiler astronomi hakkında hiçbir şey bilmediklerinden veya bu konuda bir çalışmaları olmadığından Kitab-ı Mukaddes'de bu isimlerin hiçbirine rastlanmamaktadır; kendi dillerine bu isimleri çevirmemişlerdi ama şiirde rastladıkları isimleri uyarlamışlardı.

Kuşkusuz Yahudiler, Yahudi olmayan uluslardan çeviriler yapmış, bunları kendi eserleriyle harmanlamışlardı; Süleyman'ın Özdeyişleri 31:1. ayet buna kanıttır: "Kral Lemuel'in sözleri, annesinin ona öğrettikleri" denmektedir. Bu ayet sonraki özdeyişlere bir önsöz niteliğindedir ve Süleyman'a değil Lemuel'e aittir ama Lemuel ne bir İsrail kralıdır ne de Yahuda Yahudi olmayan başka bir ülkenin kralıdır. Bununla birlikte Yahudiler onun özdeyişlerini uyarladılar. Eyüp kitabının kim tarafından yazıldığına dair bir bilgi olmaması, nereden çıktığının bilinmemesi, niteliğiyle İbrani kitaplarından farklı olması, Kitab-ı Mukaddes'de kendinden önceki ve sonraki diğer kitap ve bölümlerle hiçbir ilişkisinin bulunmaması, onun Yahudilere ait bir kitap olmadığını gösteren kanıtlardır.

Kitab-ı Mukaddes yapıcıları ve zaman düzenleyici Kitab-ı Mukaddes kronikçileri, Eyüp'ün kitabını nereye koyacaklarını ve onu nasıl kullanmaları gerektiğini bilememektedir, çünkü Kitab-ı Mukaddes içindeki yerini belirleyecek ne bir tarihi koşul mevcuttur ne de buna ait bir ima. Fakat bu onların cahilliklerini dünyaya ilan etme amaçlarının ne olduğuna cevap vermemektedir; bu nedenle kitabı daha çok bilgi sahibi oldukları bir dönemden, İsraillilerin Mısır'da bulunduğu İ.Ö. 1520'den başlatırlar ki benden daha fazla dayanağa sahip olmadıklarından ben de bu süreye bir bin yıl daha ekleyebilirim. Ancak bu kitabın Kitab-ı Mukaddes'deki diğer kitaplardan eski olma ihtimali yüksektir; ayrıca tiksinti ve öfkeyle okunmayan tek kitaptır.

Diğer uluslara iftira atıp onları karalamak âdetinde olan Yahudilerden önceki antik, Yahudi olmayan (onlar böyle adlandırıyor) dünya hakkında hiçbir şey bilmiyoruz. Bunların kâfir olduğunu da yine Yahudi kaynaklarından öğreniyoruz. Fakat bildiğimiz kadarıyla bu uluslar tam tersine adil ve ahlaklı insanlardı ve Yahudilerin iddia ettiği gibi acımasızca, intikam duyguları içinde hareket etmiyorlardı; sadece inançlarını bilmiyoruz. Erdem ve ahlaksızlıkları gösterirken günümüzdeki gibi heykel ve resmi kullandıkları görülmektedir, ancak buradan hareketle, onların bu nesnelere bizden daha fazla tapındığı sonucuna varamayız.

Şimdi de çok fazla yorum gerektirmeyen Mezmurlar kitabına geçiyorum. Buradaki mezmurların bir bölümü ahlakidir, bazıları da epey kindar; büyük bir bölümü de yazıldıkları dönemde Yahudi ulusunun içinde bulunduğu, bizimle hiç ilgisi olmayan yerel koşullara ilişkindir. Ancak bunları Davut'un mezmurları olarak adlandırmak ya bir hatadır ya da hile; bunlar farklı dönemlerde yaşamış şarkı yazarlarının eserlerinden toplanmış, günümüzdeki şarkı kitaplarına benzer derlemelerdir. 137. Mezmur Davut zamanından 400 yıl sonrasına kadar yazılamazdı, çünkü Yahudilerin Babil'deki o tarihlere denk düşen esaretine değinmektedir. "Babil ırmakları kıyısında oturup Siyon'u andıkça ağladık. Çevredeki kavaklara lirlerimizi astık. Çünkü orada bizi tutsak edenler bizden ezgiler, bize zulmedenler bizden şenlik istiyor, 'Siyon ezgilerinden birini okuyun bize!' diyorlardı." Bunun bir Amerikalıya, bir Fransıza ya da bir İngilize, bize bir Amerikan, bir Fransız, bir İngiliz şarkısı söyle demekten farkı yoktur. Bu mezmurun yazılma tarihine ilişkin bu kanıt (evvelce bahsedilenlerle birlikte), Kitab-ı Mukaddes'in yazarları konusunda dünyanın aldatıldığını göstermekten başka bir şeye yaramıyor elbette. Zamana, mekâna ve koşullara hiç dikkat edilmemektedir; isimleri birkaç kitapla birlikte anılan insanların bu kitapları yazmasıysa, bir kişinin kendi cenaze törenine katılması kadar imkânsızdır.

Süleyman'ın Özdeyişleri kitabı da Mezmurlar gibi derlemedir ama Eyüp kitabı üzerine yaptığım incelemelerde de gösterdiğim gibi, Yahudi ulusunun yazarlarından ziyade diğer ulusların yazarlarının eserlerinden oluşmuştur; ayrıca Süleyman'a atfedilen bazı özdeyişler, Süleyman'ın ölümünden iki yüz elli yıl sonrasına kadar ortaya çıkmamıştır. Örneğin 25:1. ayette, "Bundan sonrakiler de Süleyman'ın özdeyişleridir. Bunları Yahuda kralı Hizkiya'nın adamları derledi," denmektedir. Hizkiya'nın dönemi Süleyman'dan iki yüz elli yıl sonradır. Bir insan çok ünlenmişse hiç yapmadığı ve söylemediği

şeylerin de atası olarak ilan edilebilir ve büyük bir ihtimalle Süleyman'ın durumu da böyledir. Günümüzde bir fıkra kitabı hazırlayıp, hiç görmemiş kişilere atfetmek gibi, o günlerde de özdeyişler kitabı derlemek modaydı anlaşılan.

Vaiz kitabı da gerçek olmasa bile pek çok nedenden ötürü Süleyman'a atfedilmektedir. Bu kitap geri dönüp baktığında yaptıklarını artık eğlenceli bulmayarak "Her şey boş!" diye haykıran, Süleyman gibi yorgun bir sefihin yalnızlık dolu düşüncelerini yansıtmaktadır. Büyük ihtimalle çeviri yüzünden kitaptaki pek çok benzetme ve duygusallık bulanıktır; ancak eserin orijinalinin gayet renkli olduğunu gösterecek kadar bir şeyler kalmıştır.[16] Süleyman'ın karakterine dair bize aktarılanlar onun zeki, gösterişe ve sefahate düşkün bir adam ve sonunda da melankolik olduğudur. Hızlı yaşadı ve dünyadan bıkmış halde elli sekiz yaşında öldü.

Yedi yüz eş ve üç yüz cariye[*11] hiç olmamasından kötüdür ve her ne kadar eğlence dozunun yüksekliğine dair bir işaretmiş gibi görünse de birine odaklanamama nedeniyle sevgiden kaynaklanan mutluluğa engeldir; bölünmüş sevgi hiçbir zaman mutluluk vermez. Süleyman'ın durumu da buydu işte; tüm o sözde bilgeliğiyle bunu önceden görememişse, sonradan çektiği çileyi de hak etmiş demektir. Bu açıdan bakıldığında vaazları da gereksizdir, çünkü sonuçları bilmek için nedenleri bilmek yeterlidir. Yedi yüz eş ve üç yüz cariye tüm kitabın yerini almıştı. Bundan sonra her şeyin boş ve sıkıcı olduğunu söylemek gereksizdir, çünkü mutluluktan mahrum ettiğimiz bir topluluktan mutluluk beklemek imkânsızdır.

Yaşlandığımızda mutlu olabilmek için, yaşam boyunca zihnimize eşlik edenlere kendimizi alıştırmamız gerekir, böylelikle her şeyden sırası geldiğinde mutlu oluruz. Sadece zevk adamı olan biri ileri yaşlarda acınacak duruma düşer; köle gibi çalışan da biraz daha iyi olsa bile aynı durumdadır. Doğa felsefesi, matematik ve mekanik bilimleri insanı dingin bir keyfe götüren daimi kaynaklardır ve rahiplerin kasvetli dogmalarına, boş inançlara rağmen bu konularla uğraşmak, gerçek dinle uğraşmaktır; bunlar insana Yaratıcı'yı tanımayı ve ona hayranlık duymayı öğretir, zira yaratılıştaki bilim ilkeleri değişmez ve ilahi bir kökene sahiptir.

Benjamin Franklin'i bilenler zihninin daima genç, karakterinin de daima dingin olduğunu hatırlayacaktır; asla yaşlanmayan bilim, daima onun

sevgilisi olmuştur. Hiçbir zaman amaçsız kalmamıştır; amaçsız kalırsak, hastanede ölümü bekleyen bir sakattan farkımız kalmaz.

Süleyman'ın Ezgilerin Ezgisi kitabı yeteri kadar aptalca ve aşkla doludur, fakat tuhaf bir fanatizmle ilahi olarak nitelenmektedir. Kitab-ı Mukaddes derleyicileri bu şarkıları Vaiz kitabından sonra koymuşlardır; kronikçilerse tarihinin İ.Ö. 1014 yılı olduğunu belirtmektedirler ki bu tarihte Süleyman aynı kronikçilere göre on dokuz yaşındaydı ve eşleriyle cariyelerinden oluşacak haremini henüz kuruyordu. Kitab-ı Mukaddes yapıcıları ve kronikçiler bu konuyu ya hiç anmayarak ya da bu sözde ilahi şarkıların tarihini daha tutarlı bir zaman dilimine aktararak biraz daha iyi bir biçimde sunabilirlerdi; çünkü Süleyman bu sırada bin kişilik, sefahat dolu bir balayı sürüyordu.

Ayrıca Süleyman'ın her şeyin boş olduğunu, ruhun sıkıntıyla dolduğunu haykırdığı Vaiz kitabını –gerçekten o yazmışsa tabii– ezgilerden çok sonra yazması gerektiği dikkatlerinden kaçmamalıydı. Böylesi daha mümkündür, çünkü Vaiz 2:8. ayette Süleyman ya da onun adına başka biri, "Erkek ve kadın şarkıcılar edindim [muhtemelen bu şarkıları söylemek için] ve her türlü müzik aletini aldım," ve dikkat, 11. ayette de "her şey boş ve ruhun sıkıntısı artmakta," demektedir. Derleyiciler görevlerinin sadece yarısını yerine getirmişlerdir; bize sadece şarkı sözlerini değil onları söyleyebilmemiz için ezgiyi de vermeliydiler.

Peygamberler kitabı Kitab-ı Mukaddes'in geri kalanını oluşturur; sayıları on altıdır ve Yeşaya ile başlayıp Malaki ile bitmektedir, buna ait bir listeyi Tarihler kitapları konusunda yaptığım yorumlar sırasında sunmuş bulunuyorum. Bu on altı peygamberin son üçü hariç tümü Krallar ve Tarihler kitaplarının yazıldığı tarihte yaşamıştır, ama bu kitaplarda sadece ikisinden, Yeşaya ve Yeremya'dan söz edilir. Ben de bu kitabın geri kalan bölümlerinde peygamber olarak nitelenen kişilerin karakteri hakkında söyleyeceklerimi saklı tutarak bu ikisiyle başlayacağım.

Yeşaya'ya atfedilen kitabı okuma sıkıntısına katlanan biri, onun çok kaba ve düzensiz biçimde bir araya getirildiğini görür; ne başlangıcı, ne ortası, ne de sonu bellidir; kısa bir tarihi kısım ve ilk iki, üç bölümünde yer alan kabataslak birkaç tarihi bilgi dışında, ağdalı ifadeler ve ölçüsüz benzetmelerle dolu, tutarsız, hiçbir mana taşımayan bir metin olarak devam eder; böyle bir şey ancak bir çocuk yazsaydı mazur görülebilir; öylesine

tatsız bir derlemedir ki (en azından çevirisi öyle), deli saçması demek yerinde olacak.

Tarihi kısım 36. bölümün başlangıcından 39. bölümün sonuna kadar devam etmektedir. Burada, Yeşaya'nın da yaşadığı Yahuda kralı Hizkiya'nın döneminde geçtiği söylenen olaylar anlatılmaktadır. Anlatının bu bölümü birdenbire başlar ve yine birdenbire sona erer; kendinden önceki bölümle hiçbir ilişkisi yoktur, sonraki bölümle ve diğer bölümlerle de tabii. Bu olayların içinde bulunan biri olarak bunları Yeşaya'nın yazmış olması muhtemeldir. Bu kısmı hariç, kitapta nadiren birbiriyle ilişkili iki bölüme rastlanır. Bölümler Babil'le ilgili bildiri, Moav'la ilgili bildiri, Şam'la ilgili bildiri, Mısır'la ilgili bildiri, deniz kıyısındaki çölle ilgili bildiri, Görüm Vadisi'yle ilgili bildiri gibi başlıklar taşır; bunlar Alevli Dağın Şövalye'si hikâyesine, Külkedisi ya da Cam Terlik, Ormanda Uyuyan Güzel türünden masallara benzemektedir.

2. Tarihler kitabının son iki ayeti ve Ezra kitabının ilk üç ayeti örneğinde gösterdiğim gibi Kitab-ı Mukaddes derleyicileri farklı yazarların yazdıklarını birbirine karıştırarak zihinleri bulandıran bir kitap yaratmışlardır; başka bir neden olmasa da bu kendi başına söz konusu derlemenin özgünlüğünü ortadan kaldırmaya yeter, çünkü Kitab-ı Mukaddes'i derleyenlerin yazarlar hakkındaki cehaleti varsayıma dayanan bir kanıttan çok daha fazlasıdır. Yeşaya'nın kitabında bunu gösteren çok belirgin bir örnek yer almaktadır: 44. bölümün son kısmı ve 45. bölümün başlangıcının Yeşaya tarafından yazılması mümkün değildir, bu bölümler ancak onun ölümünden yüz elli yıl sonra yaşamış biri tarafından yazılmış olabilir.

Bu bölümler Ezra kitabındaki gibi Yahudilerin Babil'deki esaretten Yeruşalim'e dönmelerine ve orada bir tapınak yapmalarına izin veren Koreş'e bir övgüdür. Yeşaya kitabının 44. bölümün son ayeti ve 45. bölümünün ilk ayeti şöyledir: "Koreş için 'O çobanımdır, her istediğimi yerine getirecek', Yeruşalim için 'Yeniden kurulacak', tapınak için 'Temeli atılacak' diyen Rab benim. Rab mesh ettiği kişiye, sağ elinden tuttuğu Koreş'e sesleniyor. Uluslara onun önünde baş eğdirecek, Kralları silahsızlandıracak, bir daha kapanmayan kapılar açacak. Senin önün sıra gidip..." vb.

Kendi kronolojilerine göre İ.Ö. 698 yılında Hizkiya'nın ölümünden kısa bir süre sonra ölen Yeşaya'nın bu kitabı yazdığını iddia ederek tüm dünyayı bunu kabul etmeye zorlayan kilise küstahlık etmekte ve rahipleri de büyük bir cehalet sergilemektedir; üstelik aynı kronolojiye göre Koreş'in Yahudilerin Yeruşalim'e dönmeleri lehine verdiği kararın tarihi İ.Ö. 536 yılıdır, yani iki tarih arasında 162 yıl vardır. Kitab-ı Mukaddes derleyicilerinin bu kitapları kendilerinin yazdığını sanmıyorum, birtakım dağınık ve anonim metinleri amaçlarına en uygun isimlere atfederek toplamışlardır sadece. Bunları uydurdukları kadar dayatılmasını da teşvik etmişlerdir, zira bunların farkında olmamaları imkânsızdı.

Kutsal kitabı oluşturanların sahte hünerleri, okul çocuğu belagatiyle yazılmış bu romantik kitabın her bölümünde bir ruh olan babanın bir bakireden doğan çocuğunun Tanrı'nın Oğlu olduğu akıl almaz düşüncesi önünde eğilindiği görüldüğünde, hiçbir dayatma bunlardan kuşkulanmamızı haksız çıkaramaz. Her cümle ve her olay üstünde boş inanç işkencesinin barbar elinin izi vardır ve hiçbir şekilde ifade edemeyecekleri anlamları taşımaya zorlanmışlardır. Her bölümün ve sayfanın başı İsa ve kilisenin adlarıyla süslenmiştir ve ihtiyatsız bir okur da bu yüzden okumaya başlamadan önce yanlış bir izlenime kapılabilir.

Yeşaya kitabının 7:14. ayetinde yer alan, "...işte, bakire gebe kalıp bir oğul doğuracak" deyişi İsa ve annesi Meryem biçiminde yorumlanmıştır ve bu görüş Hıristiyanlık dünyasında bin yıldan fazladır yankılanmaktadır; bu görüş öyle büyük bir öfke yarattı ki sonunda bu sözün kan ve yıkımla lekelenmeyen tek bir parçası dahi kalmadı. Bu tür konularda tartışmaya girmek niyetinde olmamama ve kendimi sınırlandırarak sadece Kitab-ı Mukaddes'in sahte olduğunu göstermeye çalışma niyetime rağmen, –böylece onu temellerinden sökerek boş inançlar üzerine kurulu bu yapıyı altüst edeceğim– burada biraz durup bu pasajın aldatıcı yanını göstermeliyim.

Yeşaya'nın bu pasajda yer alan Yahuda kralı Ahaz'a bir oyun oynayıp oynamadığı beni ilgilendirmez; ben sadece bu pasajın yanlış yorumlandığını ve burada ifade edilenlerin bana ve anneme ne kadar uyuyorsa İsa'yla annesine de o kadar uyduğunu göstermek niyetindeyim. Hikâye basitçe şöyledir:

Suriye ve İsrail kralları (Yahudilerin ikiye ayrıldıkları, bunlardan birinin başkenti Yeruşalim olan Yahuda, diğerinin de İsrail olduğuna daha önce değinmiştim), Yahuda kralı Ahaz'a savaş ilan ettiler ve ordularını birlikte Yeruşalim'e sürdüler. Ahaz ve halkı telaşa kapıldı, bu konuya kitapta şöyle değinilmektedir, (Yeşaya 7:2. ayet) "...yürekleri rüzgârda sallanan orman ağaçları gibi titredi."

Bütün bunlar olurken, Yeşaya Ahaz'a yaklaşır ve ona Tanrı adına (tüm peygamberlerin basmakalıp sözleri) güvence vererek bu iki kralın ona karşı başarılı olamayacağını bildirir, Ahaz'ı inandırmak için de bir işaret talep etmesini söyler. Kitaptakilere göre Ahaz Tanrı'yı sınamak istemediğini söyleyip bunu yerine getirmekten kaçınır; bunun üzerine Yeşaya 14. ayette şunları söylemektedir, "Bundan ötürü Rabbin kendisi size bir belirti verecek: İşte, bakire gebe kalıp bir oğul doğuracak..." 16. ayette de, "Ama çocuk kötüyü reddedip iyiyi seçecek yaşa gelmeden, seni dehşete düşüren o iki kralın toprakları [Suriye ve İsrail krallığını kastediyor] ıssız kalacak," diyerek devam etmektedir. İşaret buydu ve bu vaadin yerine getirilmesi için zaman kısıtlıydı; yani çocuğun önce kötüyü reddedip iyiyi seçmeyi öğrenmesi gerekiyordu.

Bu kadar ileri giden Yeşaya'nın sahte peygamber suçlamasına maruz kalmamak ve bunun sonuçlarına katlanmamak için işaretin gerçekleşmesini sağlayacak tedbirler alması gerekliydi. Elbette dünyanın hiçbir döneminde hamile bir kız bulmak ya da onu hamile bırakmak zor bir iş değildi, hem belki de Yeşaya önceden böyle birini biliyordu. O günün peygamberlerinin de bugünün rahiplerinden daha güvenilir olduğunu pek sanmıyorum: Sonraki bölümün 2. ayetinde, "Kâhin Uriya ile Yeverekya oğlu Zekeriya'yı kendime güvenilir tanık seçtim; ve kadın peygambere gittim, o da gebe kaldı ve bir erkek çocuk doğurdu."

Çocuk ve bakireyle ilgili aptalca hikâye böyledir işte. Bu hikâyenin utanmaz sapıklığı üzerine Matta kitabı, daha sonralarıysa rahiplerin arsızlıkları ve pis çıkarlarının da eklenmesiyle İncil denen öğreti yaratılmıştır. Bu hikâyeyi İsa Mesih ismini verdikleri kişi için de kullanmışlardır; kutsal denilen bir ruh tarafından hamile bırakılmış nişanlı daha sonra da evlenmiş, ama bakire denen bir kadının bir erkek çocuk doğurmasının aptalca hikâyesi yedi yüz yıl sonra bile anlatılmaktadır;

şahsen ben bu teoriye inanmakta tereddüt içindeyim ve Tanrı ne kadar gerçekse bu hikâye de o kadar uydurmadır diyebilirim.[17]

Yeşaya'nın yalancılığını ve hilesini göstermek için hikâyenin devamına bakmamız yeterli; Yeşaya kitabında hiç anılmadan geçilmesine rağmen hikâyenin sonu 2. Tarihler'in 28. bölümünde yer almaktadır; ancak burada iki kral, Yeşaya'nın güya Tanrı adına bildirdiğinin tam tersine Yahuda kralı Ahaz'a karşı başarılı olurlar: Ahaz yenilir ve yok edilir, halkından yüz yirmi bin kişi kılıçtan geçirilir; Yeruşalim yağmalanır ve iki yüz bin kadınla çocuk tutsak alınır. Yalancı ve sahte peygamber Yeşaya ve onun adını taşıyan yalanlar kitabı için bu kadarı yeter.

Şimdi de Yeremya kitabına geçiyorum. Bu peygamber, son Yahuda kralı Sidkiya'nın döneminde Nebukadnessar'ın Yeruşalim'i kuşattığı yıllarda yaşamıştır ve Nebukadnessar lehine hainlik yaptığına dair hakkında güçlü kuşkular vardır. Yeremya'yla ilgili her şey onun karakterinin belirsiz olduğunu göstermektedir; çömlek ve kil benzetmesinde (18. bölüm) kehanetlerini, olayların tahmin ettiğinden farklı gelişmesi durumunu da göz önüne alarak, bir açık kapı bırakacak kadar ustaca bildirmiştir. 7. ve 8. ayetlerde Tanrı'ya şunları söyletmektedir, "Bir ulusun ya da krallığın kökünden söküleceğini, yıkılıp yok edileceğini duyururum da, uyardığım ulus kötülüğünden dönerse, başına felaket getirme kararımdan vazgeçerim" Burada olayın bir yanı için bir koşul ileri sürülmektedir; diğer yanı için de 9. ve 10. ayetlerde şunlar yer almaktadır, "Öte yandan, bir ulusun ya da krallığın kurulup dikileceğini duyururum da, o ulus sözümü dinlemeyip gözümde kötü olanı yaparsa, ona söz verdiğim iyiliği yapmaktan vazgeçerim." Burada meselenin diğer yanı için başka bir koşul ileri sürülmektedir; bu peygamberlik söylemine göre Tanrı ne kadar yanlış yaparsa yapsın bir peygamber hiçbir zaman hatalı olamaz. Bu tür saçma bahaneler ve Tanrı'nın bir insan gibi konuşması, Kitab-ı Mukaddes'in ahmaklıkla dolu ifadelerinden başka hiçbir şeye yakışmaz.

Kitabın özgünlüğüne gelince, her ne kadar bazı bölümlerin Yeremya tarafından anlatıldığı söylenebilecekse de, kitabın onun tarafından yazılmadığına karar vermek için sadece okumak yeterlidir. Kitabın tarihle ilgili bölümü –tarihle ilgili olduğunu söyleyebilirsek tabii– en karışık olanıdır; aynı olaylar bir çok yerde, farklı biçimde ve çoğunlukla birbirleriyle çelişerek tekrarlanmaktadır; bu düzensizlik kitabın büyük

bölümünü kapsayan hikâyenin yeniden başladığı ve aniden bittiği son bölüme kadar devam eder. Kitap söz konusu dönemlere ait kişi ve olayların, birbiriyle bağlantısız hikâyelerin, günümüz gazetelerinden birtakım metinlerin hiçbir tarih, kişi, sıralama ya da açıklama gözetilmeksizin kaba bir biçimde toplanarak birbirine karıştırılması misali, karmakarışık sunulduğu bir potpuriye benzer. Bu tür iki ya da üç örnek daha vereceğim.

37. bölümde yer alan bir pasajda, Kildaniler olarak bilinen Nebukadnessar'ın ordusunun Yeruşalim'i bir süredir kuşatma altında tuttuğu anlatılmaktadır; bu arada Mısır firavununun ordusunun kendilerine doğru yaklaşmakta olduğu haberini alırlar, bu yüzden kuşatmayı kaldırıp bir süre geri çekilirler. Ancak, burada tarihi bir karışıklık söz konusudur. Nebukadnessar, Sidkiya'dan sonra başa geçen Yehoyakin zamanında Yeruşalim'i kuşatmış ve almıştı; Sidkiya'yı kral ya da genel vali yapan Nebukadnessar'dı. İkinci kuşatma, Yeremya'nın kitabında anlatıldığı gibi, Sidkiya'nın Nebukadnessar'a isyan etmesi üzerine başlatılmıştır. Bu olay Yeremya'nın Nebukadnessar lehine hainlik yaptığı konusunda kuşkuları artırmıştır (Yeremya ona 43:10. ayette Tanrı'nın kulu demektedir).

37:11-13. ayetler şöyledir: "Firavunun ordusu yüzünden Kildani ordusu Yeruşalim'den çekilince, Peygamber Yeremya Benyamin topraklarındaki halkın arasında payına düşen mirası almak üzere Yeruşalim'den gitmek istedi. Benyamin Kapısı'na vardığında, Hananya oğlu Şelemya oğlu bekçi başı Yiriya, 'Sen Kildaniler'in tarafına geçiyorsun!' diyerek onu tutukladı. Yeremya, 'Yalan!' dedi, 'Ben Kildaniler'in tarafına geçmiyorum.' Ama Yiriya onu dinlemedi. Yeremya'yı tutuklayıp önderlere götürdü." Böylece durdurulan ve suçlanan Yeremya sorgulandıktan sonra, hain olduğu şüphesiyle hapishaneye götürüldü ve bölümün son ayetinde belirtildiği gibi burada kaldı.

Fakat sonraki bölümde Yeremya'nın hapisliği, bir önceki hikâyeyle hiçbir bağ kurulmadan anlatılmaktadır; hapsedilmesi başka olaylara bağlanır ki bunun için 21. bölüme bakmalıyız. Buradaki 1. ayette Sidkiya'nın Malkiya oğlu Paşhur'la Maaseya oğlu Kâhin Sefanya'yı Yeruşalim önündeki Nebukadnessar'ın ordusunun durumu hakkında bilgi almak için Yeremya'ya gönderdiği anlatılmaktadır; Yeremya 8. ayette onlara şunları söyler: "Bunun yanı sıra halka şunları da söyle: 'RAB diyor ki: İşte yaşama giden yolu da, ölüme giden yolu da önünüze koyuyorum. Bu kentte kalan kılıçtan,

kıtlıktan, salgından ölecek; dışarı çıkıp kenti kuşatan Kildaniler'e teslim olansa yaşayacak, hiç değilse canını kurtarmış olacak."

Bu görüşme 21:10. ayetin sonunda birden biter; bu görüşmenin devamını okumak için on altı bölüm ileri gitmek zorunda olmamız bu kitabın ne kadar düzensiz yazıldığını göstermektedir; böylece 38. bölüme geliyoruz. Bölüm şu sözlerle açılmaktadır; "Sonra, Mattan oğlu Şefatya, Paşhur oğlu Gedalya, Şelemya oğlu Yehukal ve Malkiya oğlu Paşhur [burada 21. bölümdekinden daha çok kişi yer almaktadır], Yeremya'nın halka söylediği şu sözleri duydular, 'Rab diyor ki; kentte kalan kılıçtan, kıtlıktan, salgından ölecek; dışarı çıkıp kenti kuşatan Kildaniler'e teslim olansa yaşayacak, hiç değilse canını kurtarmış olacak.' [görüşmedeki sözler yani]; bu nedenle [bunları Sidkiya'ya söylüyorlar], "Bu adam öldürülmeli, çünkü söylediği bu sözlerle kentte kalan askerlerin ve halkın cesaretini kırıyor. Bu adam halkın yararını değil, zararını istiyor." 6. ayette de, "Yeremya'yı yakaladılar ve Malkiya'nın sarnıcına attılar," denmektedir.

Bu iki anlatım farklı ve çelişkilidir. Biri onun mahkûm edilmesini kentten kaçmaya yeltenmesine; ötekisinde de kentteki vaazlarına ve kehanetlerine bağlamaktadır; birinde kent kapısının önünde yakalandığı, ötekinde görüşmeye katılanlar tarafından Sidkiya önünde suçlandığı söylenmektedir.[18]

Bundan sonraki bölümde (Yeremya 39. bölüm) bu kitabın düzensizliğini gösteren başka bir örnek yer almaktadır; Nebukadnessar'ın kenti kuşatmasından özellikle 37, 38, 39. bölümler olmak üzere bundan önceki bölümlerde çeşitli kereler söz edilmiş olsa da, bu bölüm sanki bu konudan hiç söz edilmemiş, okuyucu bu konunun tüm ayrıntılarıyla baştan başlayarak bilgilendirilecekmiş gibi başlamaktadır;

1. ayette; "Yahuda kralı Sidkiya'nın dokuzuncu yılının onuncu ayında Babil kralı Nebukadnessar bütün ordusuyla Yeruşalim önlerine gelerek kenti kuşattı," vs. denmektedir.

Ama kitabın son bölümü (52. bölüm) daha çarpıcıdır; çünkü bu hikâye sayısız kere tekrarlanmış olsa da bu bölüm okuyucunun bu konu hakkında hiçbir bilgisi olmadığını varsaymaktadır, 1. ayette şunlar yer almaktadır, "Sidkiya yirmi bir yaşında kral oldu ve Yeruşalim'de on bir yıl krallık yaptı. Annesi Livnalı Yeremya'nın kızı Hamutal'dı." (4. ayette) "Sidkiya'nın krallığının dokuzuncu yılının onuncu ayında Babil kralı Nebukadnessar bütün ordusuyla Yeruşalim önlerine gelip ordugah kurdu ve ona karşı kentin etrafı surlarla çevrildi," vs. denmektedir.

Herhangi birinin, özellikle de Yeremya'nın bu kitabı tek başına yazmış olması mümkün değildir. Bu kadar çok yanlışı herhangi biri tek başına oturup bir araya getiremez. Ben ya da başka biri bu kadar düzensiz bir kitap yazsak, kimse okumayacak ve yazanın aklının başında olmadığına hükmedilecekti. Bu düzensizliğin en makul açıklaması birbiriyle ilintisiz, özgünlüğü olmayan hikâyelerin bazı aptal kitap derleyicileri tarafından Yeremya'nın adı altında bir araya getirilmesidir, zira bu hikâyelerin bazıları onun yaşadığı dönemle ilgilidir ve çoğunda adı geçmektedir.

Yeremya'daki hilelere ve sahte kehanetlere ilişkin iki örneğe daha değinerek Kitab-ı Mukaddes'in geri kalan bölümlerini incelemeye devam edeceğim.

38. bölümde, Yeremya hapishanedeyken onu Sidkiya'nın huzuruna özel bir görüşme için götürürler, bu görüşmede Yeremya onu düşmana teslim olmaya zorlar. 17. ayette "Eğer," der, "Babil kralının komutanlarına gidip teslim olursan canın bağışlanacak," vs. Sidkiya bu özel görüşmede konuşulanların duyulacağından endişelenir ve Yeremya'ya şunları söyler (25. ayet): "Prensler [Yahuda'nın prensleri] seninle konuştuğumu duyup da gelir, 'Krala ne söyledin, kral sana ne dedi, açıkla bize, bizden gizleme! Hayatını bağışlarız,' derlerse, 'Beni Yonatan'ın evine geri gönderme, yoksa orada ölürüm diye krala yalvardım,' dersin." Sonra tüm prensler Yeremya'ya giderek sorguya çekerler ve "O da kralın kendisine söylemesini buyurduğu her şeyi onlara anlattı." (27. ayet). Tanrı'nın elçisi olarak nitelenen bu adam

yalan söyleyebilmektedir, amacına uygun düştüğü zaman kaçamaklı da konuşmaktadır. Elbette ne affını niyaz etmek için Sidkiya'ya gitti, ne de Sidkiya onu affetti; gitti çünkü götürülmüştü ve bu fırsatı değerlendirerek Nebukadnessar'a teslim olmasını öğütledi.

34. bölümün 2-5. ayetlerinde, Yeremya Sidkiya'ya şu sözlerle kehanette bulunmaktadır: "İsrail'in Tanrısı Rab diyor ki, 'Git, Yahuda kralı Sidkiya'ya Rab şöyle diyor de: Bu kenti Babil kralının eline teslim etmek üzereyim, onu ateşe verecek. Ve sen Sidkiya, onun elinden kaçıp kurtulamayacaksın; kesinlikle yakalanacak, onun eline teslim edileceksin. Babil kralını gözünle görecek, onunla yüz yüze konuşacaksın. Sonra Babil'e götürüleceksin. Ancak, ey Yahuda kralı Sidkiya, Rabbin sözünü dinle! Rab senin için şöyle diyor: Kılıçla ölmeyeceksin, esenlikle öleceksin. Ataların olan senden önceki kralların onuruna tütsü yaktıkları gibi, senin onuruna da tütsü yakıp senin için ah efendimiz diyerek ağıt tutacaklar. Ben Rab söylüyorum bunu.'"

Sidkiya'nın Babil kralını görüp onunla yüz yüze konuşması, huzur içinde ölmesi, atalarının cenaze törenindeki gibi etrafında tütsüler yakılması (Yeremya bunların Tanrı tarafından söylendiğini iddia etmektedir), 52. bölümün 10 ve 11. ayetlerinde tam ters biçimde anlatılmaktadır; burada Babil kralının Sidkiya'nın çocuklarını onun gözleri önünde katlettiği, sonra Sidkiya'nın gözlerini oydurduğu, onu zincire vurdurup Babil'e götürdüğü ve ölümüne kadar tutsak ettiği anlatılmaktadır.

Bu peygamberler için yalancı ve sahtekâr olduklarından başka ne diyebiliriz?

Yeremya ise bu kötülüklerin hiçbirini yaşamadı. Nebukadnessar onu muhafız komutanının himayesine verdi, 39:12. ayetinde şu sözler yer alır, "Onu sorumluluğun altına al, ona iyi bak, ona hiç zarar verme, senden ne dilerse yap." Yeremya bundan sonra Nebukadnessar'a katıldı ve kuşatılmış Yeruşalim'i kurtarmak için onun üzerine yürüyen Mısırlılara karşı peygamberlik yapmaya devam etti. Başka bir yalancı peygamber ve onun adını taşıyan kitap hakkında bu kadar söz yeter.

Krallar ve Tarihler kitaplarında adlarından söz edilen Yeşaya ve Yeremya'ya ait kitapları incelemeye özel bir özen gösterdim, Kitab-ı Mukaddes'in bundan sonraki bölümlerinde peygamber oldukları iddia edilen kişilere ait kitaplar için aynı derecede özenli olmayacağım ama toplu

olarak peygamber denen bu insanlar hakkındaki görüşlerimi ifade edeceğim.

Akıl Çağı'nın önceki bölümünde peygamberin şair için kullanılan bir Kitab-ı Mukaddes sözcüğü olduğundan söz etmiştim; kelime, Yahudi şairlerin ifade ve mecazlarıyla aptalca yüceltilerek günümüzdeki peygamber anlamına ulaşmıştır. Sadece kitaplardaki peygamberlik denilen kısımların şiirsel bir dille yazılmasından değil, Kitab-ı Mukaddes'de şair anlamına gelecek, peygamber dışında başka bir kelime bulunmaması nedeniyle bu görüşü yeterince makul buluyorum. Aynı zamanda bu kelimenin müzisyen anlamında kullanıldığını da birkaç örnekle gösterdim; 1. Samuel 10:5. ayette bir grup şair ya da müzisyen ellerinde santurlar, tefler, kavallar ve lirle peygamberlik yapıyor, Saul de onlara katılıyordu. 1. Samuel kitabının bu ayeti ve diğer bölümlerinde peygamber kelimesinin şiir ve müzik anlamıyla sınırlandığı anlaşılmaktadır, çünkü gizli, bilinmeyen şeylerden haber veren kişilere peygamber değil kâhin deniyordu[19] ve kâhin kelimesi kullanım dışı kalana kadar (büyük bir ihtimalle Saul bu kişilere büyücü diyerek kovana kadar yani) kâhinlik mesleği ya da sanatı peygamber kelimesinin anlamına katılmamıştır.

Peygamber ve peygamberlik kelimelerinin çağdaş anlamları uzun zaman sonrasına ait olayları önceden bilmeyi de içermektedir ve Kitab-ı Mukaddes'in yaratıcıları için de kelimeye bu paralelde bir anlam vermek gerekliydi, böylece Eski Ahit'in kehanetleri dedikleri şeyleri esneterek Yeni Ahit dönemine uygulayabilirlerdi. Fakat Eski Ahit'e göre kâhinlerin ve anlamı peygamber kelimesine ulandığı için daha sonra da peygamberlerin kehanetleri sadece içinde yaşanılan zaman dilimindeki olaylara, örneğin girecekleri savaşa, çıkacakları yolculuğa, başlayacakları herhangi bir işe, çözüm bekleyen bir soruna ya da karşılaşılan bir güçlüğün üstesinden gelmeye ilişkindir; bunların tümü (Ahaz ve Yeşaya arasında geçen ve "bakire gebe kalıp bir oğlan doğuracak" ifadesindeki gibi) yakın bir geleceğe dair kehanetlerdir, uzun bir zaman sonrasına değil. Bu tarz bir peygamberlik, bir çocuğun doğum tarihini, zenginliği, mutlu ya da mutsuz evlilikleri, kayıp şeylerin yerini bildiren falcılık dediğimiz şeye uygundur ancak. Bu şair, müzisyen, hokkabaz, hayal taciri, serseri takımını hak ettiklerinden daha yüksek bir mertebeye taşıyan Yahudilerin değil, Hıristiyan kilisesinin sahtekârlığı ve antik değil, modern çağın cehaletiyle boş inançlarıdır.

Ancak tüm peygamberlerin genel karakterlerinin yanı sıra birtakım özel karakterleri de vardı. Taraftılar ve bulundukları tarafın lehine, karşı tarafın aleyhine peygamberlik yapmaktaydılar; günümüzdeki şairlerin ve siyaset yazarlarının taraftarı oldukları partilerin lehine, karşı olduklarının da aleyhine yazması gibi.

Yahudilerin Yahuda ve İsrail olarak ikiye bölünmesinden sonra, her ulusun kendi peygamberi oldu; bunlar da birbirlerini yalancı, sahte peygamber, düzenbaz vb. diyerek aşağılayıp suçladılar.

Yahuda tarafındaki peygamberler İsrail tarafındaki peygamberlerin aleyhine kehanetlerde bulundular, İsrail tarafındakiler de Yahuda peygamberlerine karşı. Bu taraf peygamberliği ilk rakip krallar Rehavam ve Yarovam'ın zamanında ortaya çıktı; Yarovam'ın Beytel'de inşa ettirdiği sunak aleyhinde kehanetlerde bulunan peygamber Yahuda tarafındaydı ve bu sırada Rehavam kraldı; evine dönerken İsrail tarafında olan bir peygamber ona şunları söyledi (1. Krallar 13. bölümde): "Yahuda'dan gelen Tanrı adamı sen misin?" Adam da "Benim," dedi. Sonra İsrail tarafının peygamberi ona (Yahudalı peygamberin önemini vurgulayarak) "Senin gibi ben de bir peygamberim," der ve şöyle devam eder: "Rabbin buyruğu üzerine bir melek bana, 'Onu evine götür ve yiyip içmesini sağla,' dedi. Ne var ki ona yalan söyledi," (18. ayet). Hikâyeye göre Yahuda peygamberi Yahuda'ya hiç dönmedi, çünkü dönüş yolunda İsrail peygamberinin entrikasına kurban giderek öldürülmüştü; bu peygamberin taraftarları onu gerçek peygamber, Yahuda peygamberini ise yalancı olarak kabul etmişti hiç kuşkusuz.

2. Krallar 3. bölümünde peygamberliğe ya da hokkabazlığa ilişkin bir hikâye, birkaç açıdan peygamberlerin karakterini göstermektedir. Yahuda kralı Yehoşafat ve İsrail kralı Yoram, düşmanlıklarını sona erdirerek aralarında anlaşma sağladılar; Edom kralını da yanlarına alarak Moav kralına savaş açtılar. Ordularını birleştirip harekete geçirdiklerinde, hikâyede anlatıldığı gibi su sıkıntısı baş gösterdi, bunun üzerine Yehoşafat şunları söyledi: "Burada Rabbin peygamberi yok mu? Onun aracılığıyla Rabbe danışalım." İsrail kralının hizmetkarlarından biri Elişa'yı işaret ederek, "Burada Elişa var," dedi (Elişa Yahuda tarafındandı) ve Yahuda kralı Yehoşafat, "Rabbin kelamı onunladır," dedi. Hikâye daha sonra üç kralın Elişa'ya gittiğini söylemektedir; Elişa (Yahuda peygamberi olduğu

daha önce söylenmişti) İsrail kralını görünce ona şunu söyledi, "Ne diye bana geldin? Git annenle babanın peygamberlerine danış," ama İsrail kralı, "Hayır," dedi, "Demek Rab bu üç kralı Moavlıların eline teslim etmek için çağırmış" (su sıkıntısı içinde olduklarını kastediyordu). Elişa bunun üzerine şunları söyledi: "Hizmetinde olduğum, her şeye egemen, yaşayan Rabbin adıyla derim ki, Yahuda kralı Yehoşafat'a saygım olmasa sana ne bakardım ne de ilgilenirdim." İşte taraflı bir peygamber tüm zehrini akıtmakta ve kabalık yapmaktadır. Şimdi de gösteriye ya da peygamberlik tarzına göz atalım.

15. ayette Elişa, "Bana bir ozan getirin," dedi; "Ozan lir çalarken, Rabbin eli onun üstüne indi." İşte hokkabazın farsı. Peygamberlikse şöyle: "Ve Elişa [bu sırada büyük bir ihtimalle ozanın ezgisine de eşlik ediyordu] onlara Tanrı'nın bu vadinin başından sonuna kadar çukurlar kazmalarını emrettiğini söyledi." Oysa herhangi bir köylü hokkabazlık ve katakulliye ihtiyaç duymadan su bulmak için çukur kazmak gerektiğini söyleyebilirdi.

Fakat nasıl her hokkabaz bir numarada aynı üne sahip değilse, bu peygamberler de öyledir; tümü ya da en azından sözünü ettiklerim, yalancılık konusunda epey ünlü olsalar da bazıları da lanetlemede uzmanlaşmıştır. Az önce andığım Elişa, lanetleme dalında liderdir; kırk iki çocuğu Tanrı adına lanetleyen ve ormandan çıkan iki dişi ayı tarafından parçalanmalarına neden olan odur. Bu çocukların İsrail tarafından olduklarını varsayabiliriz, lanet eden aynı zamanda yalancıdır da; Elişa'nın iki dişi ayı hikâyesine ne kadar inanılması gerekiyorsa, Wantley Canavarı hikâyesine de o kadar inanılmalıdır:

Yuttu zavallı çocukların üçünü de,
Göğüs göğse vuruşamadılar bile;
Bir lokmada indirdi gövdeye,
Elma yiyen biri gibi.

Peygamber denen kişilerin gece mi, gündüz mü gördüklerini bilemediğimiz rüya ve hayalleriyle kendilerini eğlendiren başka bir türü de vardır. Fazla olmasa bile bunlar da zararlıdır. Hezekiel ve Daniel de bu türdendir; bu kitaplar hakkında sorulacak ilk soru, diğer tüm kitaplar gibi

bunların özgün olup olmadığıdır, yani bunlar Hezekiel ve Daniel tarafından mı yazılmıştır?

Buna dair hiçbir kanıt yoktur ama ben özgün olduklarına inanmaya meyilliyim. Bu düşüncemi oluşturan nedenleri şöyle sıralayabilirim: İlkin Musa, Yeşu ve Samuel kitaplarının adlarına atıfta bulunulan kişiler tarafından yazılmadığına dair iç kanıtların bulunmasının tersine, bu kitapların Hezekiel ve Daniel tarafından yazılmadığına dair herhangi bir iç kanıt yoktur.

İkinci olarak, bunlar Babil esareti başlamadan önce yazılmamıştı; Kitab-ı Mukaddes'deki hiçbir kitabın bu dönemden önce yazılmadığına dair güçlü kanıtlar da vardır; en azından Yahudi monarşisinden önce yazılmadıklarına dair kanıtlar kitapların kendi içinde –benim de yaptığım gibi– bulunabilir.

Üçüncü olarak, Hezekiel ve Daniel'e ait olduğu söylenen kitapların üslubu bu kişilerin yaşadığı zamandaki koşullara uygunluk göstermektedir.

Bu kitaplardaki olayları yorumlamaya, çözmeye çalışarak zamanlarını aptalca boşa harcayan sayısız yorumcu ve rahip, Hezekiel ve Daniel gibi Babil'e esir olarak götürülseydi üslubu kavramalarına yardımcı olacak zeka gelişimini gösterecek ve hiçbir amaca yönelik olmayan bu hikâyeleri savunma zahmetinden kurtulmuş olacaklardı; çünkü orada, Hezekiel ve Daniel'in yaptığı gibi kendileri, dostları ve ülkeleri hakkında yazmak zorunda oldukları şeyleri gizli ve kapalı bir biçimde ifade etmeyi öğreneceklerdi.

Bu iki kitap diğerlerinden farklıdır, çünkü sadece bunlar bir çok hayal ve rüya betimlemeleriyle doludur; bu farklılık söz konusu yazarların yabancı bir ülkede, savaş esiri ya da siyasi tutuklu olmalarından kaynaklanmaktadır; bu koşullarda tüm siyasi plan ve düşüncelerini, hatta en önemsiz bilgileri paylaşırken bile bulanık ve benzetmeye dayanan ifadelere başvurmak zorundaydılar. Olaylardan söz ederken dolaysız bir dil kullanmak pek güvenli olmadığından bunları kapalı bir biçimde ifade etmek ve gizlemek için rüya gördüklerini, birtakım görüntülerin kendilerine göründüğünü söylediler. Ancak böyle bir üslup kullanarak istedikleri kişilere mesajlarını doğru biçimde ilettiklerini, istemediklerine de herhangi bir bilgi vermediklerini varsayabiliriz. Fakat işgüzar yorumcu ve rahipler hiç onlara

hitap etmeyen ve hiçbir işlerine yaramayacak bir konuda ne bilmeleri gerektiğini keşfetmek için kafa yoruyorlardı.

Hezekiel ve Daniel, Sidkiya zamanındaki ikinci esaretten dokuz yıl önce, Yehoyakin zamanındaki birinci esaret döneminde Babil'e götürüldüler. Yahudiler bu sırada sayıca çoktu ve Yeruşalim'de önemli bir güce sahiptiler; esir olan Hezekiel'le Daniel'in de kendilerini ve ülkelerini kurtarmayı tasarladıklarını varsaymak çok doğaldır; bu düşüncelerini dile getirmede, kitaplarını rüya ve ilahi görüntülerle doldurmaları bir tür gizli haberleşme aracından başka bir şey değildir; bu üslup onlara şifre ya da gizli bir alfabe gibi hizmet etmiştir. Eğer öyle değilse bunlar masaldır, hayal ürünüdür ve saçmadır; en azından esaretin sıkıntılarını gidermede hayal dünyası kullanılmıştır ama benim varsayımım ilkine yönelik.

Hezekiel kitabına tutuklu bulunduğu ülkedeki Kevar Irmağı kıyısında birtakım melekler ve tekerlek içinde tekerlek gördüğünü söyleyerek başlar, meleği gördüğünü söylemekle Yeruşalim'deki melek tasvirleriyle dolu mabedi kastettiğini varsaymak akla uygun değil midir? Tekerlek içinde tekerlekse (ki bunu daima siyasi bir tertip çağrışımı olarak anlamalıdır) Yeruşalim'i kurtarmak için düşünülen bir plan ya da çare olarak anlaşılmamalı mıdır? Kitabın sonraki bölümlerinde kendisini Yeruşalim'deki mabede götürülmüş olarak görmektedir; burada Kevar Irmağı'ndaki görüntüye atıfta bulunarak, (43:3. ayet) kendisine hasıl olan bu son görüntünün Kevar'dakinin aynısı olduğunu ileri sürer; bu rüya ve görüntü olarak ifade edilen düşüncelerin Yeruşalim'in kurtarılmasından başka bir amaca hizmet etmediği ortadadır.

Yorumcu ve rahiplerin duygusal yorum ve uygulamaları da açıklamaya üstlendikleri rüya ve görüntüler kadar kabadır; bu kitapları oluştururken bunları kehanet dedikleri söylemlere dönüştürmeleri ve günümüz gibi çok uzak bir zamana ve koşullara uygulamaya çalışmaları ya rahipliğin sahtekârlığını, ya aşırı aptallığını ya da saflığını göstermektedir.

Ülkesi düşman tarafından işgal edilmiş, tüm dostları ve arkadaşları yurtlarından uzakta esaret altında yaşamaya ya da evlerinde kölelik etmeye mahkûm olmuş, ya katliama maruz kalmış ya da sürekli bunun tehdidi altında bulunan Hezekiel ve Daniel gibi insanların durumunun normal olduğunu düşünmekten daha saçma bir şey olamaz; bu insanların ölümlerinden bin ya da iki bin yıl sonra başka ülkelerin başına neler

geleceğini düşünerek zaman geçirdiklerini varsaymaktan daha büyük –bir daha söylüyorum– saçmalık olamaz; tersine Yeruşalim'i ve kendilerini kurtarmak için çaba harcadıklarını düşünmek çok daha doğaldır ki bu kitaplarda bulanık ve açıkça çılgın görünen bir üslup kullanılmasının tek amacı budur.

Söz konusu iki kitapta böyle bir üslubun kullanılması keyfi ya da mantıksız değildir, zorunluluktan kaynaklanmıştır sadece; fakat bunları peygamberlik metinleri olarak kabul edersek yanlıştırlar. Hezekiel 29:11. ayette Mısır'la ilgili konuşan Hezekiel şunları söylemektedir, "İçinden insan ayağı da hayvan ayağı da geçmeyecek. Kırk yıl orada kimse yaşamayacak." Bu olay da asla gerçekleşmedi, sonuç olarak incelediğim tüm kitaplar gibi bu da yanlıştır. Burada konunun bu kısmını kapatıyorum.

Akıl Çağı'nın birinci kitabında Yunus ve balina hikâyesinden söz etmiştim. İnanılsın diye yazıldıysa aşağılayan, saflığın neleri yutabildiğini görmek için yazıldıysa komik bir hikâyedir, çünkü Yunus ve balinayı yutabiliyorsa her şeyi yutabilir.

Ancak Eyüp ve Özdeyişler üzerine yaptığım incelemede de görüldüğü gibi, Kitab-ı Mukaddes'deki kitapların hangisinin İbrani dilinde yazıldığı, hangisinin Yahudi olmayan kaynaklardan çevrildiği kesin değildir. Yunus kitabının da Yahudi sorunlarına değinmekten çok Yahudi olmayan toplulukIara ait olayları ele alması nedeniyle Yahudilere ait olmaması ihtimal dahilindedir, hatta Kitab-ı Mukaddes peygamberleri ya da geleceği gören rahiplerin ahlaksızlığıyla kötü karakterlerini alay konusu yapmak ve onların saçmalığını göstermek için yazılmış hikâyeler bütünü de olabilir.

Yunus, görevinden kaçan ilk itaatsiz peygamberdir, Yafa'dan Tarşiş'e giden Yahudi olmayanların gemisinde kendine bir sığınak bulur; cahilin teki gibi saçma bir entrikaya başvurmuş, Tanrı'nın onu bulamayacağını sanıp saklanmıştır. Gemi denizde fırtınaya tutulur; Yahudi olmayan denizciler bu durumun gemide suç işlemiş birinin bulunmasından kaynaklandığına inanır ve suçluyu bulmak için kura çekmeye karar verirler; kura Yunus'a çıkar. Bundan önce geminin ağırlığını azaltmak için yükü denize atmışlardır ve bizim Yunus tam bir şapşal gibi ambarda derin uykudadır.

Kura Yunus'u suçlu durumuna düşürdükten sonra, denizciler onu sorguya çektiler. Bir İbrani olduğunu söyledi; hikâye suçlu olduğunu itiraf ettiğini

ima etmektedir. Bu denizciler, Kitab-ı Mukaddes peygamberlerinin ya da rahiplerin, Samuel'in Agak'a, Musa'nın kadın ve çocuklara yaptığı gibi Yahudi olmayan birini acıma duymadan mahkûm etmelerinin tam tersine, kendi yaşamlarını da tehlikeye atarak onu kurtarma çabasına girdiler; olay şöyle anlatılmaktadır: "Yine de [yani Yunus'un tüm bu talihsizliklere yol açan ve yüklerinin denize atılmasına neden olan bir Yahudi ve bir yabancı olmasına rağmen] denizciler karaya dönmek için küreklere asıldılar ama başaramadılar. Çünkü deniz gittikçe kuduruyordu." Buna rağmen bu denizciler kaderlerini değiştirmek için büyük çaba gösteriyordu; hikâyede Tanrı'ya yalvararak şunları söyledikleri de anlatılmaktadır, "Ya Rab, yalvarıyoruz, bu adamın canı yüzünden yok olmayalım. Suçsuz bir adamın ölümünden bizi sorumlu tutma. Çünkü sen kendi istediğini yaptın ya Rab." Yani masum da olabileceği için, Yunus'un suçluluğuna dair hüküm vermek istemediler, ama kuranın da Tanrı'nın kararıyla ya da onun isteğiyle Yunus'a çıktığını düşündüler. Bu duanın anlatmak istediği, Yahudi olmayanların da bir Yüce Yaradan'a tapındıkları ve Yahudilerin iddia ettiği gibi puta tapmadıklarıdır. Ama fırtına devam etmekte ve tehlike büyümektedir, denizciler de onun kaderini uygulamaya koydu ve Yunus'u denize attı; hikâyenin burasında büyük bir balık ortaya çıkıp onu canlı canlı yutmaktadır!

Yunus'un balığın midesinde fırtınadan güvenli bir biçimde korunduğunu düşünebiliriz. Burada onun dua ettiği söylenir ama bu aralarında bir bağ ya da tutarlılık bulunmayan çeşitli ilahilerden derlenmiş uydurma bir duadır ve sıkıntılı durumlara uyarlanmıştır, yine de Yunus'un bulunduğu duruma uygun değildir. İlahiler hakkında biraz bilgili, Yahudi olmayan birinin kolaylıkla kopyalayacağı türden bir duadır bu. Aslında hikâyenin uydurma olduğunu göstermek için başka kanıta gerek yok, bu dua bile yeter. Fakat her nasılsa dua işe yarar ve hikâye şöyle devam eder (ancak Kitab-ı Mukaddes peygamberlerinin bildik dili kullanılmaktadır): "Rab balığa buyruk verdi ve balık Yunus'u karaya kustu."

Bundan sonra Yunus ikinci kez Ninova'da bir görev alarak yola koyulur. Burada onu bir vaiz gibi düşünelim: Yaşadığı sıkıntıların, itaatsizliğinin ve sonuçlarının anısının, mucizevi kurtuluşunun, görevini yerine getirirken iyi niyetli ve şefkatli olması yönünde ona ilham verdiğini düşünebiliriz ama bunu yapmak yerine ağzında büyük bir kötülük ve lanetle kente girip şunu ilan eder: "Kırk gün sonra Ninova yıkılacak!"

Bu sözde misyoneri görevinin son eylemiyle değerlendirelim şimdi; burada Kitab-ı Mukaddes peygamberlerinin ya da geleceği gören rahiplerin kindar ruhu, insanın Şeytan olarak nitelediği yaratığa atfettiği karanlık karakterin tüm özellikleriyle kendini göstermektedir.

Kehanetlerini söyledikten sonra, hikâye onun kentin doğusuna çekildiğini söyler. Peki niçin? Bir kenara çekilerek kendisi ve başkaları için Yaradan'dan merhamet dilemek değildir amacı, kötücül bir sabırsızlıkla Ninova'nın yok oluşunu beklemektir. Ancak hikâyeye göre Ninova'da yaşayanlar ıslah olur, Tanrı da Kitab-ı Mukaddes'de yer alan ifadeye göre, "yapacağını söylediği kötülükten pişman oldu ve yapmadı." Son bölümün ilk ayetinde bu durumun Yunus'u hiç memnun etmediği ve son derece kızdığı anlatılır. Katı yüreği Ninova tümüyle yok olmadıkça, yaşlı ve genç her insan onun yıkıntıları altında kalmadıkça, kehanetleri yerine gelmediği için rahat bulmayacaktı. Bir peygamberin karakterinin aşırılıklarını göstermek için daha fazlası da var: Çekildiği yerde onu gölgesiyle sıcaktan koruyacak bir kene otu bir gecede büyüdü ama ertesi gün kurudu.

Burada peygamberin öfkesi iyice azar ve kendisini öldürmeye bile hazır hale gelir: "Ölmem, yaşamamdan daha iyi," der. Ardında Tanrı'yla peygamber arasındaki karşılıklı sitem gelir; Tanrı, "Kene otu için öfkelenmeye hakkın var mı?" diye sorar, Yunus ise "Elbette hakkım var, ölesiye öfkeliyim," diye cevap verir. Daha sonra Tanrı, "Kene otu bir gecede çıktı ve bir gecede yok oldu. Sen emek vermediğin, büyütmediğin bir kene otuna acıyorsun da ben Ninova'ya acımayayım mı? O kentte sağını solundan ayıramayan altmış bin insan var."

Burada, hikâyenin yergisi ve ahlakiliği bir arada verilmektedir. Yergi olarak tüm Kitab-ı Mukaddes peygamberlerinin karakterine, hiç ayırt etmeksizin erkeklere, kadınlara ve çocuklara verilen yalancı kitap Kitab-ı Mukaddes'teki onlarca cezaya darbe vurulmaktadır; Nuh Tufanı, Sodom ve Gomora kentlerinin yok edilişi, Kenanlıların çocuklu kadınlar ve hatta emzikteki çocuklar bile ayırt edilmeden yok edilmesi çarpıcı örneklerdir; çocukları kasteden "sağını solundan ayıramayan altmış bin insan" ifadesi de tüm olaylara uygulanabilir. Hikâye aynı zamanda Yaradan'ın bir ulusa diğerlerinden daha çok sevgi duyduğu iddiasını da yermektedir.

Ahlaki olarak, kehanetin kötülük dolu niteliğine vurgu yapılmaktadır; çünkü bir kimse gelecek hakkında kötülük dolu bir kehanette bulunursa

bunun o şekilde gerçekleşmesini dilediği düşünülebilir. Eğer bu kehanet istediği biçimde gerçekleşirse bu onun yüreğini sertleştirir, istediği biçimde gerçekleşmemişse bunu bir düş kırıklığı olarak görür. Bu kitap, Benjamin Franklin'in İbrahim ve Yabancı hikâyesinde hoşgörüsüz dini uygulamalardan ötürü Kitab-ı Mukaddes'e yönelttiği eleştiriler gibi peygamber, peygamberlik ve fark gözetmeden verilen hükümlere karşı güçlü ve hedefe yönelik eleştirilerle sona ermektedir. Yunus kitabı için bu kadar.

Peygamberlik olarak adlandırılan Kitab-ı Mukaddes'in şiirsel bölümlerinden Akıl Çağı'nın birinci bölümünde söz emiştim. Burada, peygamber kelimesinin Kitab-ı Mukaddes'de şair anlamında kullanıldığını belirtmiştim. Bu şairlerin yaşadıkları dönemde kullandığı benzetmeler ve hayal ürünü deyişler zaman içinde koşulların değişmesiyle anlamını kaybetmiş ama daha sonra gülünç bir biçimde, şairlerin hiç bu anlamda kullanmayı düşünmedikleri peygamberlik haline dönüştürülmüştür. Bu pasajlardan herhangi birine başvuran bir rahip ona hemen kendi görüşlerine uygun bir anlam katar ve cemaatine bunun yazarın görüşü olduğunu dayatır. Babil fahişesi tüm rahiplerin ortak fahişesidir, hepsi birbirini fahişeye sahip olmakla suçlamaktadır; hepsinin açıklamalarında aynı fikirde olması iyidir.

Bundan sonra sözü edilebilecek birkaç kitap daha var ama bunlar daha önemsiz peygamberlerin kitaplarıdır; önceden de gösterdiğim gibi sahtekârlık büyük olduğunda, küçüklerinin sükûnetini bozmak korkaklıktır. Bırakalım bunlar, dadılarının ve rahiplerin kollarında uysun ve hepsi birlikte unutulsun.

Omzunda bir baltayla ormana dalmış ağaçları kesen bir adam gibi Kitab-ı Mukaddes'in tümünü incelemiş bulunuyorum. İşte ağaçlar yerde yatıyor; ellerinden geliyorsa yeniden diksin rahipler. Belki toprağa gömebilirler tekrar ama yeşermelerini sağlayamazlar. Artık Yeni Ahit kitaplarına geçiyorum.

II

Yeni Ahit

Yeni Ahit'in eskinin peygamberlikleri üstüne inşa edildiği söylenmektedir; böyleyse temelinin kaderini izlemelidir.

Bir kadının evlenmeden bir çocuk sahibi olmasında ve bu çocuğun haksız yere de olsa cezalandırılmasında olağanüstü bir durum olmadığı için, Meryem, Yusuf ve İsa gibi kişilerin varlığına inanmamak için bir neden göremiyorum; bunların varlıkları ilgilenmeye değmeyen bir sorundur, inanmak ya da inanmamak için bir neden yoktur, hem varsın öyle olsun, ne fark eder ki? Bununla birlikte, büyük bir ihtimalle bu kişiler yaşamıştı ya da en azından bazı koşullarda onlara benzeyen kişiler var olmuştur, çünkü hemen hemen tüm duygusal hikâyeler bazı gerçek durumlardan türetilmiştir; örneğin hiçbir kelimesi doğru olmayan Robinson Crusoe hikâyesi, Alexander Selkirk olayından esinlenmiştir.

Bu insanların yaşayıp yaşamamalarının üstünde durmuyorum; Yeni Ahit'te anlatılan İsa'nın hayatı ve bunun üstüne kurulmuş hayali ve çılgın doktrinin karşısındayım ben. Anlatılan hikâye kâfirlik derecesinde müstehcendir. Evlenmek üzere nişanlanmış genç bir kızdan söz edilerek, kızın nişanlılık döneminde bir ruh tarafından baştan çıkarılması anlatılmaktadır: "Kutsal ruh senin üzerine gelecek, Yüceler Yücesi'nin gücü sana gölge salacak." (Luka 1:35. ayet) denilerek baştan çıkartılması anlatılmaktadır. Buna rağmen Yusuf daha sonra onunla evlenir, birlikte yaşamaya başlarlar ve sırası geldiğinde bu ruhun rakibi olur. Bu, hikâyeyi akla uygun konuma getirmektir ve bu biçimde anlatıldığında artık hiçbir rahip bundan dolayı utanç duymayacaktır.[20]

İnanç dünyasında müstehcenlik, nasıl sunulursa sunulsun, masal ve sahteciliğin göstergesidir, çünkü Tanrı'ya ciddi olarak inandığımızda onu saçma yorumlara neden olabilecek hikâyelerle ilişkilendirmeyiz. Bu hikâye Jüpiter'in Leda'yla, Europa'yla ya da adı ne olursa olsun birisiyle yaşadığı aşk maceralarına benzemektedir; Akıl Çağı'nın birinci kitabında da ifade ettiğim gibi bu Hıristiyan inancının putperest mitolojilere dayandığını göstermektedir.

Yeni Ahit'in İsa'yla ilgili tarihi, tümü aynı ülkenin neredeyse aynı noktasında geçen iki yıldan kısa bir dönemi kapsamaktadır, bu nedenle Eski Ahit'in kitaplarında bol miktarda görülen, bu kitapların mantıksızlıklarını gösteren, onların aldatıcı olduklarını kanıtlayan yer ve koşulların düzensizliğinin bu kitapta aynı bollukta yer alması beklenemez. Yeni Ahit Eski Ahit'le kıyaslandığında bütünlüğün pek fazla bozulmadığı tek perdelik bir farsa benzediği söylenebilir. Yine de sözde peygamberlik safsatası haricinde, İsa'nın hikâyesinin sahte olduğunu gösteren bazı çarpıcı çelişkiler vardır.

Bunları itiraz edilemeyecek bir biçimde ortaya koymak için şunları saptamalıyız: İlkin hikâyenin parçalarının tutarlı olması onun doğruluğunu göstermez, çünkü parçalar tutarlı olsa da bütün yanlış olabilir; ikinci olarak hikâyenin parçalarının tutarsız olması, bütününün gerçek olamayacağını kanıtlar. Parçaların tutarlılığı bütünün doğruluğunu kanıtlamaz, ama parçalardaki tutarsızlık bütünün yanlışlığını kesinlikle kanıtlar.

İsa'nın hikâyesi Matta, Markos, Luka ve Yuhanna'ya atfedilen kitaplarda yer almaktadır. Matta'nın ilk bölümü İsa'nın bir soyağacını vererek başlamaktadır; Luka'nın üçüncü bölümünde de böyle bir soyağacı yer almaktadır. Bunların birbirine uyması söz konusu soyağacının doğru olduğu anlamına gelmez, çünkü bu üretilmiş olabilir; ama bunlar her bakımdan birbiriyle çelişiyorsa, bu onun yanlışlığını tümüyle kanıtlar. Matta doğruyu söylüyorsa, Luka yalan söylüyordur; Luka doğru söylüyorsa, Matta yalan söylüyordur: Birine ya da ötekine inanmak için güvenilir bir kaynak olmadığı gibi, ikisine inanmak için de güvenilir kaynak yoktur. Bunların daha başlangıçta söylediği şeylere inanılamayacaksa, daha sonra söyleyeceklerine inanılmasını bekleyemezler. Gerçek tektir; vahiy ya da ilham yoluyla elde edildiğini kabul edecek olsak bile, çelişkili olacağını kabul etmemiz mümkün değildir. Havari olarak nitelenenler ya sahtekârdır ya da onlara atfedilen bu kitaplar Eski Ahit'te olduğu gibi başkaları tarafından, isimleri kullanılarak yazılmıştır.

Matta 1:6. ayette soyağacı Davut'tan başlayıp Meryem'in kocası Yusuf ve oradan da İsa'ya kadar devam etmektedir; bu soyağacında yirmi sekiz nesil yer almaktadır; Luka kitabındaki soyağacı da İsa'dan başlar, Meryem'in kocası Yusuf'la devam ederek Davut'a kadar gider, bu soyağacında da kırk üç nesil yer almaktadır; her iki soyağacında da İsa hariç benzer iki isim

olarak Yusuf ve Davut yer almaktadır. Burada duruma açıklık kazandırmak ve karşılaştırma yapma olanağı sağlamak için iki soyağacı listesini veriyorum, her iki liste de İsa'dan sonra Yusuf'tan geriye doğru Davut'a kadar devam etmektedir.

Matta'ya göre soyağacı:

1. İsa	15. Yoşiya
2. Yusuf	16. Amon
3. Yakup	17. Manaşşe
4. Mattan	18. Hizkiya
5. Elazar	19. Ahaz
6. Elihut	20. Yotam
7. Ahim	21. Uzziya
8. Sadok	22. Yehoram
9. Azor	23. Yehoşafat
10. Elyakim	24. Asa
11. Avihu	25. Aviya
12. Zerubbabil	26. Rehavam
13. Şealtiel	27. Süleyman
14. Yehoyakin	28. Davut[21]

Luka'ya göre soyağacı:

1. İsa	23. Neri
2. Yusuf	24. Malki
3. Eli	25. Addi
4. Mattat	26. Kosam
5. Levi	27. Elmadam
6. Malki	28. Er
7. Yannay	29. Yeşu
8. Yusuf	30. Eliezer
9. Mattitya	31. Yorim

10. Amos
11. Nahum
12. Hesli
13. Nagay
14. Mahat
15. Mattitya
16. Şimi
17. Yosek
18. Yoda
19. Yohanan
20. Reşa
21. Zerubbabil
22. Şealtiel
32. Mattat
33. Levi
34. Şimon
35. Yahuda
36. Yusuf
37. Yonam
38. Elyakim
39. Mala
40. Menna
41. Mattata
42. Natan
43. Davut

Eğer Matta ve Luka İsa'nın tarihini, kim ve nasıl biri olduğunu anlatmak için çıktıkları yolun daha başında böyle bir yanlışlık (iki listeye bakıldığında bu yanlışlık açıkça görülmektedir) yapmışlarsa, daha sonra anlatacakları tuhaf hikâyelere inanmam için (daha önce de sorduğum gibi) ne gibi güvenilir bir kaynak kalmaktadır? İleri sürdükleri bu soyağacına inanmayacaksak Meryem'in kulağına bir melek tarafından gizlice onun Tanrı'nın oğlu olduğunu söylenmesine nasıl inanacağız? Bir soyağacında yalan söylendiyse ötekine nasıl inanalım? Dünyevi soyağacı uydurmaysa, ki kesinlikle öyle, neden ilahi soyağacının da uydurma ve hikâyenin tümünün efsanevi olduğunu varsaymayacağız? Hangi ciddi insan bu işe bulaşan kişilerin sahteliği gösterilmişken, geleneksel namus anlayışına iğrenç gelen ve doğal olarak mümkün olmayan bir hikâyeye inanarak gelecekteki mutluluğunu tehlikeye atmayı ister? Deizm denen sade, saf ve bozulmamış bir Tanrı inancı, kendimizi mümkün olmayan, müstehcen, akıldışı ve çelişkili hikâyelerle dolu bir okyanusa atmamızdan daha güvenli değil midir?

Yeni Ahit kitapları hakkında sorulacak ilk soru, Eski Ahit'tekinin aynısı olmalı: Bunlar özgün mü? İsimlerine atıfta bulunulan kişiler tarafından mı yazılmışlardır? Kitapta yer alan garip şeylere güvenilip güvenilemeyeceği buna bağlıdır. Bu noktada lehte ya da aleyhte bir kanıt yoktur, bu da şüpheyi

artırır, şüphe de inancın tersidir. Kitapların bu durumu kendilerine karşı bir kanıttır.

Bunun dışında, Evangelistler denilen ve Matta, Markos, Luka ve Yuhanna'ya atfedilen kitaplar onlar tarafından yazılmamıştır. Bu kitaplarda anlatılan tarihin düzensizliği, bir kitabın söz ettiği olayın başka bir kitapta yer almaması, aralarında herhangi bir uyum bulunmaması, birbirlerini tanımayan ve her biri kendi efsanesini yaratan bireyler tarafından, kendilerini ilişkilendirmeye çalıştıkları olaylardan yıllarca sonra yazıldıklarını düşündürmektedir; bu kitaplar, yaşamlarını doğal olarak birbirlerine yakın biçimde sürdürmeleri beklenen havarilerin yazdığı kitaplar değildir; kısacası bunlar da Eski Ahit'teki gibi, isimlerini taşıdıkları kişiler tarafından değil, başkalarınca üretilmiş kitaplardır.

Kilisenin lekesiz hamilelik olarak ilan ettiği olayı duyuran melek hikâyesi, pek de Markos ve Yuhanna'ya atfedilen kitaplarda olduğu gibi değildir; Matta ve Luka'da da farklı biçimde değinilir; Matta'nın kitabında meleğin Yusuf'a, Luka'nın kitabında da Meryem'e göründüğü yazılıdır; ancak Yusuf ya da Meryem her ikisinin de bu olgu için kanıt olarak ileri sürülmesi en kötüsüdür; çünkü bu olayı onların değil, başkalarının doğrulaması gerekmektedir. Şimdi hamile bir genç kız, bir ruhtan hamile kaldığını ve bunu ona bir meleğin söylediğini anlatsa, hatta bunun böyle olduğuna yemin etse ona inanılır mı? Kesinlikle hayır. Öyleyse hiç görmediğimiz, tanımadığımız başka bir kızın kime, ne zaman, nerede ne söylediğini bilemediğimiz buna benzer hikâyesine neden inanmamız gereksin? Bakar bakmaz sahteliği görülen, gerçekleşmesi mümkün olmayan bir olayı, olası bir hikâyeye inanmayı bile zayıflatacak biçimde, inanç için bir kanıt olarak sunmaya çalışmak ne kadar tuhaf ve çelişkilidir.

Matta'da iki yaşının altındaki çocukları öldüren Hirodes'in hikâyesi yer almaktadır; öteki kitapların hiçbirinde bu olayın adı geçmemektedir. Bu olay gerçekse, bunun evrenselliği tüm yazarlara bildirilmiş olmalıdır ve bu olay görmezden gelinemeyecek kadar çarpıcıdır. Matta, İsa'nın bu katliamdan bir meleğin Yusuf ve Meryem'e onu Mısır'a kaçırmalarını bildirmesi sayesinde kurtulduğunu anlatmaktadır ama o sırada iki yaşının altında olan Vaftizci Yuhanna'yı anmayı unutmuştur. Ancak geride kalan Yuhanna, kaçan İsa gibi kurtulmayı başarmıştır; hikâye olaylarla kendi kendini yalanlamaktadır.

Bu yazarların hiçbiri İsa'nın çarmıha gerilmesinden sonra üstüne asılmış notu kitaplarında aynı kelimelerle ifade etmez; ayrıca Markos onun sabah saat dokuzda, Yuhanna da öğlen saat on iki de çarmıha gerildiğini söylemektedir.[22]

Bu kitaplarda çarmıha gerilenin İsa olduğunu bildiren yazı, kitaplarda aşağıdaki gibi yer almaktadır:

> Matta: Bu, Yahudilerin kralı İsa'dır.
>
> Markos: Yahudilerin kralı.
>
> Luka: Bu Yahudilerin kralıdır.
>
> Yuhanna: Nasıralı İsa – Yahudilerin kralı.

Bu yazarlar kimdir, hangi zamanda yaşamışlardır bilinmez ama –önemsiz de görünse– bu olgulardan hareketle çarmıha gerilme sırasında orada olmadıkları sonucuna ulaşabiliriz. Havarilerden biri olan Petrus'un bu sırada çarmıha gerilme yerine yakın olduğu konusunda görüşler vardır, burada yakalanıp İsa'nın müritlerinden biri olup olmadığı sorulduğunda şunları söylemiş (Matta 26:74. ayet): "Petrus kendine lanet okuyup ant içerek 'O adamı tanımıyorum!' dedi." Yalan yere yemin ettiği kendi sözleriyle kanıtlanmış Petrus'a hâlâ inanmamız istenmektedir. Hangi nedenle ve hangi otoriteye inanarak böyle bir şey yapmalıyız ki?

Dört kitabın her birinde çarmıha gerilme sırasında orada bulunduklarını iddia eden yazarlar bu olayların koşullarına ilişkin de farklı bilgiler vermektedirler.

Matta kitabında bu olay şöyle anlatılmaktadır; "Öğleyin on ikiden üçe kadar bütün ülkenin üzerine karanlık çökmüştü. O anda tapınaktaki perde yukarıdan aşağıya yırtılarak ikiye bölündü. Yer sarsıldı, kayalar yarıldı. Mezarlar açıldı, ölmüş olan birçok azizin cesetleri dirildi. Bunlar mezarlarından çıkıp İsa'nın dirilişinden sonra kutsal kente girdiler ve birçok kimseye göründüler." Bu gösterişli Matta kitabında anlatılan hikâye böyledir, ama bu hikâye öteki yazarlarca desteklenmemiştir.

Markos'a atfedilen kitapta, çarmıha gerilme sırasında anlatılan olayların içinde ne yer sarsıntısı, ne kayaların yarılması, ne mezarların açılması ne de azizlerin mezarlarından çıkıp yürümeleri vardır. Luka kitabının yazarı da aynı konuda sessiz kalmaktadır. Yuhanna kitabının yazarı bu olayı çarmıha gerilmekten, İsa'nın gömülmesine kadar tüm ayrıntılarıyla vermiş olmasına rağmen ne karanlık, ne tapınağın perdesinin yırtılması, ne sarsıntı, ne kayalar, ne mezarlar, ne ölülerden söz etmektedir.

Tüm bu anlatılanlar doğruysa ve bu kitapların yazarları, iddia edildiği gibi olayların olduğu zamanda yaşayan İsa'nın havarileri Matta, Markos, Luka ve Yuhanna iseler, birer tarihçi olarak bunları kaydetmemiş olmaları mümkün değildir. Anlatılanlar, gerçek olduklarını varsayalım, bilinmeyecek kadar sıradan ve söylenmeyecek kadar önemsiz değildi. Bir deprem olduysa, havarilerin hepsi bu depremi yaşamış olmalıdır, çünkü hiçbiri depremin dışında kalamaz; mezarların açılması, ölülerin canlanması ve mezardan çıkarak kente yürüyüşleri depremden daha önemlidir. Deprem her zaman olabilir, doğaldır ve bir şeyi kanıtlamaz; açılan mezarlar doğaüstüdür, doktrinlerine, amaçlarına ve havariliklerine doğrudan hizmet etmektedir. Bunlar doğru olsaydı, kitapların tüm bölümleri, yazarların seçtiği en önemli konu olarak, hikâyenin tüm ayrıntılarıyla dolu olacaktı; oysa bunun yerine küçük ve önemsiz şeyler, o bunu söyledi, bu şunu söyledi gibi gevezeliğe dayanan konuşmalar, genellikle insanı yoran ayrıntılarla verilmektedir, en önemli olaysa –doğruysa– sadece tek bir yazar tarafından düzensiz bir biçimde aktarılmıştır, diğer kitaplarda ima bile edilmemiştir.

Yalan söylemek kolaydır ama devam ettirmek zordur. Matta kitabının yazarı bize mezarlarından çıkan ve kente giden azizlerin kim olduğunu, bunlara sonra ne olduğunu, onları kimin gördüğünü söylemeliydi. Hem sadece gördüğünü söylemesi yeterli değildir; aziz ve azizeler mezardan anadan doğma mı çıktılar, yoksa giyinik miydiler, elbiselerini nereden almışlardı, önceki yaşamlarına, evlerine ve eşlerine geri mi döndüler, nasıl karşılandılar, mallarını geri almak için dava açtılar mı, işlerine burnunu sokanlara karşı suç sayılabilecek eylemlerde bulundular mı, dünyada kalarak eskiden yaptıkları işlere geri mi döndüler; yeniden öldüler mi, yoksa mezarlarına dönüp kendilerini diri diri gömdüler mi?

Bir sürü azizin dünyaya geri gelmesine rağmen bunların kim olduğunu hiç kimsenin bilmemesi, hiç kimsenin görmemiş olması, bu konu üzerinde hiçbir söz söylenmemesi, bu azizlerin bizlere bir şeyler anlatmaması çok şaşırtıcı değil midir? Bu tür şeyleri önceden gören (bize böyle anlatılmıştı) peygamberler olsalardı, söyleyecek çok şeyleri olması gerekirdi. Bizlere her şeyi önceden söyleyebilirlerdi ve elimizde ölümden sonraki yaşama dair ilk elden, hiç değilse daha iyi yorum ve notlar olabilirdi. Musa, Harun, Samuel ve Davut bir anda kentte beliriverselerdi, Yeruşalim'de din değiştirmemiş tek bir Yahudi kalmazdı. Vaftizci Yuhanna ve eski azizler o sırada gerçekten Yeruşalim'de olsalardı, herkes onların varlığını bilecek ve belki de diğer havarilerden daha ünlü olacaklardı. Fakat bu azizler, Yunus'un hiçbir amaca hizmet etmeyen kene otunun bir gecede ortaya çıkışı ve ertesi gün yok oluşu gibi birdenbire ortaya çıkmış ve yok olmuşlardır. Bu bölümü bu kadar incelemek yeterlidir.

Diriliş hikâyesi çarmıha gerilme hikâyesinin arkasından gelir; bu hikâyenin yazarları da, her kimlerse, o kadar tutarsızlık sergilerler ki hiçbirinin orada olmadığı açıkça görülür.

Matta kitabı şöyle devam eder, İsa mezara konulduktan sonra Yahudiler Pilatus'a başvurarak taraftarlarınca cesedinin mezardan çalınmasını önlemek için buraya nöbetçi koymasını talep ettiler; bu istek üzerine mezarın üstüne konan taşın etrafı kapatıldı, başına nöbetçiler konuldu böylece cesedin mezarda kalması güvenceye alınmış oldu. Fakat diğer kitaplarda bu olaydan hiç söz edilmemektedir, ne mezarın ağzının kapatılması, ne nöbetçiler hiçbiri yoktur. Matta, nöbetçiler kısmına ikinci bölümde devam etmektedir, bu kitapların sahteliğini göstermeye yardımcı olduğu için hikâyenin bu kısmını sonuç bölümünde ele alacağım.

Matta olayları anlatmaya devam ederek şunları söylemektedir (28:1. ayet): "Şabat Günü'nü izleyen haftanın ilk günü tanyeri ağarırken Mecdelli Meryem ile öbür Meryem mezarı görmeye gittiler." Markos bu olayı anlatırken güneşin doğmuş olduğunu, Yuhanna karanlık bastığını söyler. Luka'ya göre mezarlığa Mecdelli Meryem, Yakup'un annesi Meryem ve başka bir kadın gelmiştir; Yuhanna Mecdelli Meryem'in yalnız geldiğini söylemektedir. Bu konuda bile hepsi başka bir şey söylemektedir. Bununla birlikte hepsinin Mecdelli Meryem hakkında bilgi sahibi olduğu

görülmektedir, o tarihte bu kadın iyi tanınmaktadır, böyle bir ziyaret yaptığını düşünmek yanlış olmaz.

Matta'nın kitabı 2. ayette şunları söyleyerek devam eder: "Ansızın büyük bir deprem oldu. Rabbin meleği gökten indi ve mezara gidip taşı bir yana yuvarlayarak üzerine oturdu." Ancak öteki kitaplarda depremden, gökten inen bir meleğin mezarın üstündeki taşı bir yana itip üzerine oturmasından söz edilmemektedir; onlara göre orada oturan bir melek yoktu. Markos meleğin mezarın içinde sağ tarafta oturduğunu, Luka iki meleğin olduğunu ve ayakta durduklarını, Yuhanna da iki meleğin olduğunu birinin mezarın baş tarafında ötekisinin de ayak tarafında oturduğunu söylemektedir.

Mezar dışındaki taşın üstünde oturan Matta meleğinin Mecdelli Meryem ve Meryem'e İsa'nın mezardan göğe yükseldiğini söylemesi üzerine iki kadın mezarlığı hemen terk eder. Markos kadınların taşın mezarın üzerinden kalktığını görmeleri üzerine bunu izlemek için mezara kadar gittiklerini ve o sırada orada bulunan meleğin onlara bu olayı aktardığını söylemektedir. Luka iki meleğin ayakta durarak bu olayı anlattıklarını, Yuhanna da eğilerek mezardan içeri bakan Mecdelli Meryem'e bunu İsa'nın kendisinin anlattığını ileri sürmektedirler.

Bu dört kitabın yazarı sanık olarak yargılansalardı, suç mahallinde bulunmadıklarını ya da geçerli bir mazeretleri olduğunu kanıtlamak zorunda kalacaklardı (çünkü bir ceset doğaüstü yollarla mezardan yok olmuştur) ve kanıtları buradaki gibi çelişkili biçimde sunsalardı, yalan yere yemin etmelerinden ötürü kulaklarının kesilmesine engel olamayacaklardı, gerçi bunu da hak etmiş olacaklardı. İşte dünyaya ilahi esin kaynağı ve değişmez Tanrı Kelamı olarak dayatılan kanıt ve kitaplar bunlardır.

Matta kitabının yazarı, olayları anlattıktan sonra, diğer kitaplarda yer almayan, benim de daha önceden söz ettiğime benzeyen hikâyesine şöyle devam etmektedir. "'Şimdi, [kadınların taşın üstünde oturan melekle yaptıkları konuşmadan sonra] kente gelip başrahiplere olan biteni anlatan şu nöbetçilere dikkat edin,' dedi [mezarın başındaki nöbetçileri kastederek]; yaşlılar daha sonra aralarında toplanarak görüş alışverişinde bulundular ve askerlere yüklü bir para verip şunları söylediler; 'Biz uyurken havarileri gelip cesedi çalmış deyin, eğer bu valinin kulağına gidecek olursa onu ikna edip sizi kurtaracağız.' Nöbetçiler parayı alıp kendilerine söylenenleri

yerine getirdiler; bu söylenti Yahudiler arasında günümüze kadar yaygın bir biçimde devam etmektedir."

"Günümüze kadar" ifadesi, Matta'ya atfedilen bu kitabın onun tarafından yazılmadığını göstermektedir ve ele aldığı olaylardan çok sonra üretilmiştir. Çünkü bu ifade çok uzun bir zamanı kapsamaktadır. Yaşadığımız dönem içinde vuku bulan olaylar için bu tarz bir ifade kullanmak tutarlı olmayacaktır. Bu ifadeye geçerli bir anlam yükleyebilmek için, en azından birkaç nesil geriye gitmemiz gereklidir; bu tarz bir ifade kullanmak zihinlerimizi geriye doğru antik çağlara kadar götürmektedir.

Hikâyenin saçmalığına da dikkat etmeli; çünkü Matta kitabının yazarının kıt akıllı bir ahmak olduğunu göstermektedir. Anlattığı hikâye olabilirlik noktasında kendi kendiyle çelişmektedir; çünkü var olduğunu iddia ettiği nöbetçilerden, cesedin onlar uykudayken çalındığını söylemeleri istenmektedir; uyku yüzünden buna engel olamadıklarını ileri sürmeleri, uykunun onların kim olduğunu ve bunu nasıl yaptıklarını bilmelerini engellemesi gerekirken, bunu yapanların İsa'nın havarileri olduğunu söylemeleri istenmiştir. Herhangi birinden, herhangi bir eylemin o uyuduğu sırada kim tarafından, nasıl gerçekleştirildiğini kanıtlaması istense, eyleme dair hiçbir bilgisi olmayacağından bir kanıt sunması da mümkün olamaz: Yeni Ahit için kabul edilebilecek bu kanıtın, gerçek söz konusu olduğunda herhangi bir manası yoktur.

Matta kitabının yazarı, mezarın ağzındaki taş üstünde oturan meleğe, Mecdelli Meryem ve Meryem'e hitaben şunları söyletmektedir (28:7. ayet): "İsa sizden önce Celile'ye gitti, onu orada göreceksiniz; bunu size söylüyorum." Aynı yazar bundan sonraki iki ayette (8. ve 9. ayetler), meleğin kadınlara olayı anlatmasından hemen sonra, bu kez İsa'yı konuşturarak aynı şeylerin onun ağzından kadınlara aktarılmasını sağlamaktadır; bundan sonra kadınlar hemen İsa'nın havarilerinin yanına koşarak bu olayı onlara naklettiler. 16. ayet devamla, "On bir havari Celile'ye, İsa'nın kendilerine bildirdiği dağa gittiler. İsa'yı gördükleri zaman O'na tapındılar." denmektedir.

Ama Yuhanna kitabının yazarı hikâyeyi bundan çok farklı anlatmaktadır. 20:19. ayette, "Haftanın o ilk günü akşam olunca [bu aynı zamanda İsa'nın göğe yükselmesiyle aynı gündür], havarilerin Yahudilerden korkusu

nedeniyle bulundukları yerin kapıları kapalıyken İsa geldi, ortalarında durdu."

Matta'ya göre İsa'nın isteği üzerine onunla bir dağda buluşmak üzere on biri Celile'ye doğru gidiyordu ama Yuhanna'da Yahudilerden korkan havariler kendiliklerinden başka bir yerde gizlice toplanmışlardır.

Luka kitabının yazarı, 24:13, 33 ve 36. ayetlerde Yuhanna'ya göre daha belirgin bir biçimde Matta'yla çelişir; olayı daha somut bir biçimde betimleyerek, toplantının Yeruşalim'de, İsa'nın göğe yükseldiği günde on bir kişinin bir araya gelmesiyle yapıldığını söylemektedir.

Havariler bilerek yalan söylemedilerse, bu kitapların yazarları on bir havariden biri olamaz; çünkü Matta'ya göre İsa'nın isteği üzerine göğe çıktığı gün, on bir havari Celile'deki bir dağda onunla buluşmaya gitmiştir; Luka ve Yuhanna'nın bu on bir kişi arasında yer almış olması gerekir ama bu ikisi kendi kitaplarında on bir havarinin İsa'nın göğe yükseldiği günde Yeruşalim'de toplandıklarını söylemektedir. Bu durumda da Matta Yeruşalim'de toplanan bu on bir kişiden biri olmalıdır ama o toplantının Celile'deki bir dağda yapıldığını söylemektedir; böylece kitaplarda anlatılan olaylar birbirini çürütmektedirler.

Markos kitabının yazarı ise Celile'deki toplantıdan hiç söz etmemektedir. Bunun yerine 16:12. ayete göre İsa dirildikten sonra kırsal bölgede yürüyüşe çıkan iki havarisine başka kılıkta görünmüştür, bu olayı öteki havarilere anlattıklarında onlara inanmadılar. Luka da hikâyesinde İsa'nın dirilişinin tam bir günü aldığını anlatarak aynı gün içinde Celile'deki dağa gitme olasılığını ortadan kaldırmaktadır. Hangi havariler olduğu bilinmeyen bu iki kişinin Yeruşalim'den yedi buçuk mil uzaklıktaki Emmaus Köyü'ne gittikleri, onlara kılık değiştirmiş İsa'nın eşlik ettiği, akşama kadar onlarla birlikte olduğu, birlikte yemek yedikleri, sonra da ortadan kaybolduğu ve aynı akşam Yeruşalim'de yapılan toplantıda yeniden ortaya çıktığı anlatılmaktadır.

İsa'nın dirilişini anlatan hikâyelerin sunuluşu çelişkilidir; bu kitapların yazarlarının anlaştıkları tek konu bu dirilişin büyük bir gizlilik içinde gerçekleşmiş olmasıdır; bu Celile'de de olsa, Yeruşalim'de de olsa gizlidir. Bu gizliliği neye bağlamalıyız? Bu durum bir yandan İsa'nın bütün dünyanın inandığı göğe yükselişle biten gerçekdışı hikâyesine aykırıydı, öte

yandan bunun halka duyurulması bu kitapların yazarlarının halkın gözü önüne çıkmasına neden olacaktı ve bu yüzden bunu gizli tutmak zorundaydılar.

İsa'nın bir defada beş yüzden fazla insan tarafından görüldüğünü onu gören kişiler değil Pavlus söylemektedir. Sadece bir kişinin buna tanıklık etmektedir ve bu kişi de olay esnasında onun tek kelimesine bile inanmadığı söylenilen bir kişidir. Korintliler kitaplarının yazarı olduğu söylenen bu kişinin ilk kitabın 15. bölümünde yer alan bu iddiası, mahkemeye gelerek daha önceden verdiği yeminli ifadesinin yalan olduğunu söylemesine benzemektedir. Bir insanın işin doğrusunu anlayıp fikrini değiştirme hakkı her zaman vardır; ama gerçekleri değiştirme özgürlüğü yoktur.

Şimdi de son sahne olan göğe yükselmeye gelelim. Burada Yahudilerden ya da herhangi başka bir şeyden korkulmuş olması ihtimali yoktur: Böyle bir ihtimal olsaydı üzeri tamamen kapatılır ve havarilerin ileride yüklenecekleri misyonlar bir kanıta ihtiyaç duyardı. Ya Celile'deki dağda ya da Yeruşalim'deki gizli evde yapıldığı varsayılan özel toplantılarda yapılan açıklamaların ya da verilen sözlerin halk tarafından görülüp bilinmesi mümkün değildir; bu nedenle bu son sahne inkâr ve tartışma olasılığını ortadan kaldırabilirdi; Akıl Çağı'nın ilk kitabında da değindiğim gibi herkesin bu olayı öğle vakti güneşi gördükleri gibi görmüş olması gerekirdi. En azından çarmıha gerilmeyi gördüğünü anlatılan insanlar buna tanıklık etmiş olmalıydı. Şimdi de asıl konuya gelelim.

İlk olarak, Matta kitabının yazarı da, Yuhanna kitabının yazarı da bu konu hakkında tek bir söz bile etmemektedir. Diğer tüm konularda ayrıntıları anlatmaktan bir dakika bile geri durmayan yazarlar bu olay doğru olsa susarlar mıydı? Markos kitabının yazarı da hikâyeden utanç duyar gibi, bunun duygusallığından yorulmuşçasına konuya özensiz biçimde şöyle bir değinir, Luka kitabının yazarı da benzer biçimde davranır. Hatta bu son ikisi arasında sözü edilen olayın yeri hakkında belirgin bir anlaşmazlık da göze çarpmaktadır.

Markos'un kitabında Yeruşalim'de toplanan on bir havari kastedilerek, yemek yedikleri sırada İsa'nın onlara göründüğü yer almaktadır; daha sonra bu toplantıda neler konuşulduğu anlatılmaktadır; bundan hemen sonra da (sanki bir okul çocuğu sıkıcı bir hikâyeyi bitirmeye çalışmaktadır), "İsa onlarla konuştuktan sonra, gökyüzüne Tanrı'nın yanına çıktı ve onun sağ

elinin yanına oturdu," denilmektedir. Luka'nın yazarı göğe yükselmenin Beytanya'da gerçekleştiğini söylemektedir; "İsa onları Beytanya'ya kadar götürdü ve burada onlardan ayrılıp gökyüzüne yükseldi." Muhammed de buradan gökyüzüne çıkmıştı: Musa ile ilgili olarak da havari Yuda 9. ayette şunları söylemektedir; "Mikail ve Şeytan onun bedeniyle ilgili olarak tartıştılar." Bu tür herhangi bir hikâyeye inanacak olursak Tanrı'nın değersizliğine de inanmamız gerekecektir.

Matta, Markos, Luka ve Yuhanna'ya atfedilen dört kitabın incelemesini bitirmiş bulunuyorum; çarmıha germeden göğe yükselişe kadar üç ya da en fazla dört günlük bir zaman dilimini kapsayan ve tamamı Yeruşalim'de geçen bu hikâyenin yer aldığı kitapların içindeki kadar saçmalık, çelişki ve sahte olgulara başka herhangi bir yerde rastlamak mümkün değildir. Bunların sayısının bu kitapları incelemeye başladığımdaki tahminlerimin çok üstünde olduğunu gördüm. Akıl Çağı'nın ilk bölümünü yazdığım sırada edindiğim izlenimlere göre bunların daha çok olduğunu anlıyorum. Çünkü o sırada başvuracağım bir Kitab-ı Mukaddes ve bir Yeni Ahit'im de, bunları edinme olanağım da yoktu. O sırada yaşamaya devam edebilmek de dahil bir çok sorunla uğraşıyordum ve durumum günden güne kötüleşiyordu, ama geride bu konuda bir şey de bırakmak istiyordum, bu nedenle hızlı, az ama öz yazmalıydım. O sırada, yazarken alıntıları sadece hafızamdan yapabiliyordum ama doğruydular; bu çalışmada geliştirdiğim düşünceler, uzun süredir sahip olduğum kesin kanaatlerin etkisiyle oluşmuştur. Kitab-ı Mukaddes ve Yeni Ahit tüm dünyaya bir dayatmadır; İsa'nın Tanrı'nın oğlu olması, Tanrı'nın öfkesini yatıştırmak için ölmesi ve tuhaf yöntemlerle kurtuluşu da efsanevi uydurmalardır ve Tanrı'nın bilgeliğiyle gücü için onursuzluktur; tek bir Tanrı'ya inanmaya, onun ahlaki karakterini ve ahlaki faziletlerini taklit etmeye dayalı uygulamaların yer aldığı deizm tek gerçek dindir; bu gerçeklere dayanarak (din konusunda) mutluluk umutlarını bundan sonraya taşımak istiyorum. Bundan böyle şunu söylemek istiyorum; Tanrım bana yardım et!

Konuya yeniden dönersek, zamanın uzaklığı yüzünden bu dört kitabın yazarlarının gerçekte kim olduğunu soruşturmak imkânsız olsa da (bu inancın kuşkulu olması dahi inanmamak için yeterli nedendir) isimlerini taşıyan kişiler tarafından yazıldığına dair olumsuz bir hüküm vermek zor değildir. Bu kitaplarda yer alan çelişkiler iki şeyi göstermektedir:

Birincisi, söz konusu yazarların anlattıkları olayları gözleriyle görmüş ve kulaklarıyla duymuş olmaları mümkün değildir, yoksa bunları bu kadar çelişkili biçimde aktaramazlardı; bu nedenle de bu kitapların bu olaylara tanıklık ettiğini iddia eden havariler tarafından yazılmadığı açıktır.

İkinci olarak, kim oldukları bilinmeyen yazarlar yazma sürecinde birbirleriyle bilgi alışverişi içinde olmamış ve her yazar birbirinden habersiz, bireysel olarak ve bağımsız bir biçimde hareket etmiştir.

Bir çelişkiye açıklama getiren kanıt her iki çelişkiyi açıklamak için de kullanılabilir; yani bu kitapların havariler tarafından yazılmamış olması, onların birlikte hareket etmedikleri varsayımını da içermiş olur. Bu kitapların yazılmasında vahiy olgusuna gelince, bu tamamen konu dışıdır. Gerçek ve gerçek olmayanı birleştirirken vahiy ve çelişki bir arada olmaktadır.

Bu dört kişi olayı gözleriyle görmüş kulaklarıyla duymuşlarsa, aralarında hiçbir ön görüşme yapmadan, bu olayın nerede ve ne zaman olduğuna dair hemfikir olmalıydılar. Hepsinin olay hakkında bilgisinin olması işbirliğini gereksiz kılar. Bu durumda, biri kırsal alandaki bir dağdan söz ederken öteki kentteki bir evden bahsetmeyecek, biri gün doğarken derken, öteki karanlıktı demeyecekti. Çünkü bu olay nerede ve ne zaman olduysa hepsi aynı biçimde bilecekti.

Diğer taraftan dört kişi bir hikâye oluşturuyorsa, hikâyenin parçalarının uyum içinde olması ve tümünü oluşturmada çelişkili bir durumun ortaya çıkmaması için birbirleriyle işbirliği içinde olmaları gerekirdi. Bu işbirliği bir yandan gerçek eksikliğini giderirken, diğer yandan gerçeğin yerini alan bilgi de bu işbirliği için gereklidir. Böylece hiçbir işbirliği olmadığını kanıtlayan aynı çelişki, bu hikâyeyi anlatanların onun hakkında bilgilerinin olmadığını da kanıtlamaktadır. Bu nedenle bu kitaplar ne kendilerine havari denen kişilerce ne de işbirliği içinde olan sahtekârlarca yazılmıştır. O halde bunlar nasıl yazıldı?

Eski Ahit'te olduğu gibi insanların peygamber yaratmak için girdiği çabalar hariç, isteyerek yalan söyleyen birileri olduğuna inanmak gibi bir eğilim içinde değilim; çünkü peygamberlik profesyonel bir yalancılıktır. Neredeyse diğer tüm vakalarda basit bir varsayımın bile insanların saflığı sayesinde bir yalana dönüştüğünü ve bu yalanın da sonunda gerçek olarak

anlatıldığını görmek zor değildir; bu tür bir şeye inanmaya iyi bir neden bulsak bile onların en aşırısını benimsemek zorunda değiliz.

Ölümünden sonra dirilerek havarilerine görünen İsa'nın hikâyesi, korkak hayal gücünün yarattığı ve safdilliğin buna inandığı bir hayalet görme hikâyesidir. Aynı türden hikâyeler kısa süre öncesine kadar Julius Caesar'ın suikasta uğramasıyla ilgili olarak da anlatılıyordu ve özünde şiddet sonucu ölümleri ya da masum insanların cezalandırılmasını içermekteydi. Bu tür durumlarda merhamet yardıma gelir ve hikâyenin istenildiği kadar uzamasını sağlar. Tek gerçeklik olana kadar yavaş yavaş ilerler. Bir ruhla başlar, ruhun yaşamını insanların saflığı doldurur ve görünmesine bir nedensellik kazandırır; ruh ve ruhun sahibi hakkında, bu dört kitapta İsa hakkındaki kadar çok hikâye olana kadar herkes hikâyeyi başka türlü anlatır.

İsa'nın görünmesi hikâyesi, efsaneyi olgudan ayıracak biçimde, doğal olanla olanaksızın tuhaf bir karışımı olarak anlatılmaktadır. Hiç kimsenin cisimsiz görüntüsünü bile algılayamayacağı kadar hızlı bir biçimde kapalı kapılardan girip çıktığı, gözden kaybolduğu sonra tekrar göründüğü anlatılmaktadır; sonradan acıkır, yemeğe oturur ve yer. Fakat bu tür hikâyeler anlatanlar burada da olduğu gibi bu olaylarla ilgili her şeyi söylememektedir; örneğin bu yazarlar, mezardan göğe yükseldiği zaman elbiselerini geride bıraktığını ifade etmektedirler ama sonradan ortaya çıkacağı görüntüde giydiği elbiseleri ona vermeyi ya da eğer varsa bu elbiseleri ne yaptığını söylemeyi unutmuşlardır; bunları çıkardığı ya da elbisesiyle birlikte yükseldiği belli değildir. İlyas olayında onun örtüsünü yere attığını belirtmeyi unutmamışlardır, ama bunun ateş arabalarında nasıl yanmadığını bize anlatmamışlardır; düşünüldüğünde tüm bu açıklar ortaya çıkarılabilir, bizi tatmin edecekse bu örtünün ateşte yanmayan semender yününden yapıldığını da söyleyebiliriz.

Din tarihine aşina olmayanlar, Musa'ya atfedilen kitabın Musa'dan beri var olduğuna inandıkları gibi, Yeni Ahit adlı kitabın da İsa döneminden bu yana var olduğunu düşünebilirler. Oysa tarihi durum bundan tümüyle farklıdır: İsa'nın yaşadığı söylenilen zamandan 300 yıl sonrasına kadar Yeni Ahit denilen bir kitap yoktu.

Matta, Markos, Luka ve Yuhanna'ya atfedilen kitapların ne zaman ortaya çıktığı konusu tamamen belirsizdir. Bu kitapların kimler tarafından ne

zaman yazıldığı bilinmemektedir, bunlar şu anda isimleri kullanılan havariler yerine diğer havarilerin ismini de taşıyabilirlerdi. Bu kitapları oluşturan özgün metinler Hıristiyan kilisesinin elinde değildir, sadece Yahudilerin elinde, Sina Dağı'nda Tanrı'nın üzerine kendi eliyle yazdığı ve Musa'ya verdiği ileri sürülen iki adet taş vardır. Bunlar ileri sürüldüğü gibiyse, bu el yazısının kime ait olduğunu kanıtlamak mümkün değildir. Dört kitabın yazıldığı tarihte basım teknikleri gelişmemişti, bu nedenle elle yazılan kopyalardan başkalarının olması mümkün değildi, bu durumda da kopyayı çıkaranlar onlarda değişiklik yaparak bunların özgün kopyalar olduğunu iddia edebilirlerdi. Bilgeliğini ve iradesini ifade etmek için Tanrı'nın bu tür güvenilmez aracılara başvurmasının tutarlı olacağını düşünebilir miyiz? Ya da inancımızı bu tür belirsizlik içeren söylemlere bağlamamız tutarlı mıdır? Tanrı'nın yarattığı bir ot parçasını bile yapamayan ya da onu taklit edemeyen biz insanların Tanrı Kelamı'nı bu kadar kolaylıkla dile getirebilmesi ya da onları değiştirebilmesi ne tuhaftır.[23]

İsa'nın yaşadığı söylenilen tarihten yaklaşık üç yüz elli yıl sonra sözü edilen çeşitli yazıların değişik insanların elinde dağılmış olarak dolaştığı bilinmektedir; Kilise dünyevi gücünü kullanarak hiyerarşik yapılanma içine girdiğinde ya da kilise yönetimi hâkim olmaya başladığında, bu yazıları bir kodlama sistemiyle bir araya getirmeye başladı ve Yeni Ahit adını verdiğimiz kitabı oluşturdu. Akıl Çağı'nın önceki bölümünde değindiğim gibi, bu toplama yazıların içindekilerin hangilerinin Tanrı Kelamı olduğuna oylamaya başvurarak karar verildi. Kitab-ı Mukaddes'le ilgili olarak da Yahudi hahamları Tanrı Kelamları'na aynı şekilde oylamayla karar vermişlerdi.

Kilisenin amacı tüm ulusal kilise örgütlenmelerindeki gibi kazanç ve güç elde etmektir ve kullandığı araç da korkudur; dolayısıyla topladıkları bu yazılar arasında en mucizevi, en dikkat çekici olanlarının oylamada en fazla şansa sahip olması kaçınılmazdı. Kitapların özgünlüğünü bu oylar güvence altına almaktadır, çünkü bundan daha öteye gitme olanağı yoktur.

Bununla birlikte, kendilerini Hıristiyan olarak adlandıran önemli kişiler arasında, sadece doktrinde yer alan düşünceler alanında değil ama aynı zamanda kitapların özgünlüğüne yönelik tartışmalar sürmüştür. İ.S. 400 yıllarında St. Augustine ve Fauste arasında yer alan çekişmede Fauste

şunları söylemektedir; "Evangelist adı verilen kitaplar havarilerden çok sonra kimliği bilinmeyen bazı kişiler tarafından, bunlara kendi isimlerini vererek ortaya çıkarırlarsa yeteri kadar inanılır bulunmayacağı korkusuyla havarilerin ismiyle yayınlanmıştır; içlerinde çok sayıda aptalca ve anlamsız ilişkiler vardır, bu nedenle de aralarında uzlaşma ve bağlantı sağlanamamaktadır."

Başka bir yerde de bu kitapların Tanrı Kelamı olduğunu savunanlarla konuşurken şunları söylemektedir, "Sizden öncekilerin Tanrı Kelamı arasına onun adına sıkıştırdıkları bir sürü düşünce onun öğretisiyle bağdaşmamaktadır. Bu şaşırtıcı değil, çünkü sık sık kanıtladığımız gibi bu söylenenleri o ya da havarileri yazmamıştır; bu kitapların büyük bir bölümü tarihi hikâye ve bulanık birtakım metinler üzerine inşa edilmiş ve aralarında çok az düşünce birliği olan, benim de kim olduklarını bilmediğim yarı Yahudiler tarafından bir araya getirilmiştir; ancak bunları Efendimizin havarilerinin adını vererek yayınlamışlar ve böylece kendi yanlışlarını ve yalanlarını onların üstüne atmışlardır."[24]

Kitaplarda yer alan ifadelerin Tanrı Kelamı olarak kabul edildiği oylama yapılırken kitapların özgünlüğü inkâr edilmekte, bu kitapların sahte ve yalanlarla dolu hikâyelerden oluştuğu ileri sürülmekteydi. Kilisenin çıkarları, yakma cezası tehdidiyle de birleşerek muhalefeti sindirmiş ve bu konuda yapılacak tüm araştırmalar yasaklanmıştı. Mucizeler mucizeleri takip etti, insanlara inansalar da, inanmasalar da bu mucizelere inandıklarını söylemeleri öğretildi. Fakat Fransız Devrimi'nin kilisenin mucize yaratma gücünü ortadan kaldırdığını düşünebiliriz; kilisenin devrim başladıktan sonra, azizlerin yardımını da alarak en çok ihtiyacı olan dönemde herhangi bir mucize yaratamamış olması bundan önce ilahi güçlerin yardımı olmadan meydana gelen mucizelerin birer göz boyama ve yalan olduğu sonucunu doğurabilir.[25]

İsa'nın yaşadığı iddia edilen tarihle Yeni Ahit'in bir kitaba dönüştürülme tarihi arasında 300 yıldan fazla bir zaman olmasını dikkate aldığımızda, tarihsel bir kanıtın olmaması durumunda bile, hakikiliğine dair aşırı bir belirsizliğin varlığını görmek zorundayız. Homeros'un kitabının yazarına dair güvenilirliği, Homeros İsa'dan bin yıl önce yaşamış olsa da Yeni Ahit'e göre çok daha fazla kabul görmektedir. Homeros'un kitabını ancak çok iyi bir şair yazabilirdi, bu nedenle de bu kitabı yazmaya çok az kişi teşebbüs

edebilirdi; bunu yapacak kişi de kazanılacak ünü başkasının adını vererek bir kenara atmazdı. Benzer şekilde, Eukleides'in Geometri'nin Temelleri kitabını yazabilecek insanın çok iyi bir geometri bilgisine sahip olması gerekir. Yeni Ahit kitaplarının özellikle diriliş ve göğe yükseliş bölümlerine ilişkin olarak, herhangi birinin hayal gücüyle ya da bir kişinin yürüyüşüne bakarak bunları yazabileceğini söyleyebiliriz, çünkü hikâye çok kötü anlatılmaktadır. Bu nedenle Yeni Ahit'in sahte olma ihtimali Homeros ve Eukleides'e göre milyon kere daha fazladır. Günümüzde bir çok rahip ve din adamı vaaz verebilir, özellikle önceden binlerce kez yapılmışsa, bir metni, Latinceden çevirebilir ama bunlar arasında Homeros gibi şiir, Eukleides gibi bilimsel eser yazabilecek kişiler var mıdır? Birkaçı hariç papazların öğrendiklerinin toplamı a, b, ab, hic, haec, hoc'u geçmez; bilimle ilgileri üç kere üçle sınırlıdır ama o zamanlarda yaşamış olsalardı bütün bunlar Yeni Ahit'in kitaplarının tamamını yazmaları için yeterli olacaktı.

Bu kitaplarda sahtekârlık yapma fırsatının çok olması da sahtekârlığı teşvik etmiştir. Kimse Homeros ya da Eukleides adıyla yazarak kazançlı çıkmaz, eğer onların yazdıklarına eşdeğer bir şey yazıyorsa bunları kendi adıyla yayınlaması daha iyidir. Yeteneksizse başarılı olamaz. Birincisine gurur, ikincisine yetenek izin vermez. Yeni Ahit'i oluşturan kitaplarda yer alan tüm sahtekârlıklar da bu kitapta sahtekârlık yapılmasını teşvik etmiştir. Hayal ürünü olan bir hikâye iki veya üç yüzyıl sonra gerçek bir yazarın adı altında özgün hale gelemez; bu konudaki tek başarı şansı sahtecilikte yatmaktadır; kilise yeni öğretisini bahane ederek gerçeği ve yeteneği bir kenara itmiştir.

İnsanların öldükten sonra sokaklarda yürümesi, ruhların ve hayaletlerin şiddet ya da olağandışı yöntemler kullanarak yok edilmesi hikâyeleri (daha önceden de gözlemlendiği gibi) yaygın bir biçimde anlatılmaktaydı; o dönemde yaşayan insanlar meleklerin ve Şeytan'ın görünmesi, insanların içine girmesi, onları malarya gibi ateşli hastalıklardan kurtarması ve kusma krizlerini sona erdirmesi –Markos'un kitabında Mecdelli Meryem'in yatağa yedi şeytan tarafından taşındığından söz edilmektedir– gibi şeylere kolayca inanacak yapıdaydı; İsa isimli bir kişiden böyle bir hikâyenin çıkarılması, daha sonra da Matta, Markos, Luka ve Yuhanna adlı kitapların temelini oluşturması olağanüstü bir durum değildi. Her yazar duyduğu hikâyelere, görgü tanığı olduğuna inandığı aziz ya da havarinin adını vermiştir. Bu kitaplardaki çelişkiler ancak bu durumla açıklanabilir; öyle değilse, safdillik

mazeretine sığınılmayacak yalan ve sahtekârlığın doğrudan dayatılması söz konusudur.

Bunların Fauste'nin ifadesinde belirtildiği gibi yarı Yahudiler tarafından yazılmış olmaları yeteri kadar açıklayıcıdır. Musa'nın ve peygamber olarak anılanların sahtekârlığı ve cinayetlerine sık sık yapılan atıflar bu durumu yeteri kadar açıklamaktadır; öte yandan da kilise, Eski Ahit ve Yeni Ahit'in karşılıklı cevaplar verdiğini kabul ederek bu sahtekârlığı tamamlamaktadır. Yahudi Hıristiyanlar ve Yahudi olmayan Hıristiyanlar arasındaki peygamberlik ve peygamberlerin vahiyleri, simgeler ve simge haline getirilenler, işaretler ve işaret haline getirilenler konusundaki tartışmalar özenle araştırılmış ve eski kilitlere uydurulan maymuncuk gibi birbirlerine uydurulmuştur. Havva ve yılan arasındaki aptalca ama insanlarla yılanlar arasındaki düşmanlık yüzünden (çünkü yılan daha yukarılara ulaşamadığı için insanı topuğundan ısırır, insan da kendini korumak için onun başına tekme atar[26]) gayet doğal olan hikâye epey aptalca anlatılmaktadır. Bu aptal hikâye bir peygamber vahyine, simgeye ve başlangıç sözüne dönüştürülmüştür; Yeşaya'nın Ahaz'a bir bakire hamile kalacak ve bir oğlan doğuracak yalanını Ahaz'ın zafer kazanacağının simgesi olarak dayatması, Ahaz (Yeşaya kitabının incelenmesinde anlatıldığı gibi) yenilgiye uğrayınca çarpıtılmış ve üstü kapatılmıştır.

Yunus ve balina olayı bir işaret ve simgeye dönüştürülmüştür. Burada Yunus İsa, balina da mezardır; çünkü böyle söylenmiştir (Matta'nın 12:40. ayetinde bu olay bizzat İsa'ya anlattırılır), "Yunus nasıl üç gün üç gece o koca balığın karnında kaldıysa, insanoğlu da üç gün üç gece yerin bağrında kalacaktır." Ancak, havarilerin epey tuhaf biçimde anlattıkları gibi İsa mezarda iki gece bir gün kalmıştır, yetmiş iki saat yerine otuz altı saat, cuma gecesi, cumartesi günü ve cumartesi gecesi. Mezardan pazar sabahı gün ışırken ya da daha önce ayağa kalktığını gördüklerini söylemektedirler. Fakat Yaratılış kitabında yer alan ısırma ve başını ezme ya da Yeşaya'nın kitabındaki bakire ve oğlu gibi bu da ortodoks anlayış içinde kendine yer bulacaktır.

Yeni Ahit'in tarihi bölümü için yapılan bu kadar açıklama yeterlidir.

Pavlus'un mektupları. Pavlus'un yazdığı iddia edilen mektupların sayısı on dörttür ve Yeni Ahit'in geri kalan bölümünü tamamlamaktadır. Bu mektupların yazarının öğretisine açıklık getirmek için tartışma yolunu

seçmiş olması nedeniyle, bunların Pavlus tarafından yazılıp yazılmadığının önemi yoktur. Diriliş ve göğe yükseliş olaylarını tanık olmuş gibi anlatmaz ve bunlara inanmadığını ilan eder.

Şam yolunda onu yıldırım çarpması hikâyesi mucizevi ya da olağanüstü değildir; Pavlus burada ölümden dönmüştür, bu bir çok insanın yıldırım çarpmasından kurtulmasından farklı bir durum değildir; bu çarpma sonucu üç gün boyunca görme yeteneğini kaybetmesi ve bu süre içinde bir şey yiyip içememesi olayın doğurduğu doğal bir sonuçtur. Bu yolculukta ona eşlik edenlerin, yolun kalan bölümünde ona rehberlik etmeleri nedeniyle yıldırım çarpmasından etkilenmedikleri anlaşılmaktadır, bunlar bir şey gördüklerini de iddia etmemişlerdir.

Onun hakkında verilen bilgilere göre, Pavlus'un kişilik özellikleri şiddet ve bağnazlık içeriyordu; aşırı hiddet gösterisinden sonra uzun vaazlar verdiği bilinmektedir; onu çarpan yıldırım vücudunda herhangi bir hasara yol açmamış ama düşünce biçimini değiştirmiştir, fakat bir Yahudi ya da Hıristiyan olarak bağnazlığı devam etmiştir. Bu tür adamlar sözcülüğünü yaptıkları öğretilerin ahlaki açıklamaları açısından hiçbir zaman iyi örnek olmamışlardır. Bunlar her zaman hem eylem hem de inanç açısından aşırı uçlarda bulunurlar.

Tartışma yoluyla açıklamaya çalıştığı öğreti, aynı vücudun yeniden dirilişidir: Bu konuya ölümsüzlüğün bir kanıtı olarak yaklaşır. Aynı öncüllerden hareket eden insanların düşünce tarzlarına dayalı olarak farklı sonuçlara ulaşması mümkündür, yani aynı vücudun yeniden dirilmesi birine göre ölümsüzlüğün kanıtı olabileceği gibi bana göre de tam tersidir; şu andaki vücuda sahip olarak ölmem ve aynı vücutla yeniden dirilmem, aynı vücutla tekrar öleceğime dair bir kanıt değil midir? Bu diriliş tekrarlanan ölümlere karşı birini atlattığımda beni sonrakilere karşı dirençli hale getiren sıtma nöbetinden daha çok güvenceye almamaktadır. Ölümsüzlüğe inanabilmem için, kasvetli diriliş söyleminde yer alan düşünceden daha kapsamlı bir düşünce sistemi olmalıdır.

Bunun yanı sıra yeniden dirilirsem, şu anda sahip olduğum vücuttan daha iyi bir vücuda sahip olmayı isterim, en azından bunu umut ederim. Yaratılmış her hayvan insanı yüce duygulara iter. Kartallar ve güvercinler bir yana, kanatlı böcekler bile insanın bir saat içinde yürüyebileceği mesafeyi kolaylıkla bir kaç dakika içinde alabilir. En küçük balığın suyun

içinde vücuduyla orantılı olarak yorulmaksızın süzülüşü karşılaştırılamayacak kadar bizim hareketimizi aşar. Çok ağır hareket eden salyangoz bile bir kuyunun duvarını çok rahat bir biçimde tırmanır, böyle bir şeyi yapmaya kalkan bir insan muhtemelen düşüp ölecektir; bir örümcek havada bir oyuncak gibi asılı durabilir. İnsanın fiziki gücü sınırlıdır, ağır vücudunun aşırı yüklere karşı dayanıksız olması, Pavlus'un düşüncesinin doğru olmasını istememiz için bir nedeni ortadan kaldırmaktadır. Söz konusu olay, sahnenin büyüklüğünde çok küçük, konunun yüceliğinde de çok sıradan kalmaktadır.

Tüm savlar bir yana, başka bir yaşam hakkında sahip olabileceğimiz tek makul düşünce varoluş bilincidir ve bu bilincin devamlılığı ölümsüzlüktür. Varoluş bilinci ya da var olduğumuzu bilmek, yaşadığımız bu hayat içinde bile aynı biçimle ya da aynı maddeyle sınırlandırılmış değildir.

Yirmi ya da otuz yıl önceki vücut yapımıza sahip değiliz ama aynı kişi olduğumuz bilinci değişmemiştir. İnsan vücudunun yarısı olan kollar ve bacaklar, varoluş bilincinin oluşmasında için gerekli değildir. Bunlar kaybedilebilir ya da herhangi bir nedenle vücuttan ayrılabilir ama varoluş bilincinin tümü yerinde kalır; bunlar kanat ya da başka organlarla değiştirilse dahi, varoluş bilincimizi değiştireceğini düşünemeyiz. Kısacası insan vücudunun bileşenlerinin ne olduğu hakkında çok fazla bir şey bilmememize, hatta çok az bilmemize rağmen, o az şeylerin zarif nitelikleri, bizde varlık bilincini oluşturmuştur; bundan ötesi de bir şeftalinin, çekirdekteki bitkisel özelliklerden çok ayrı ve farklı olan yenen etli kısmına benzemektedir.

Akıl dediğimiz yerde bir düşünce oluşmasının olağanüstü güzelliğini kim tarif edebilir? Düşünce oluştuğu zaman, şu anda yazdığım düşünce gibi ölümsüzlük kazanma yeteneğine sahip olur, bu da insanoğlunun böyle bir özelliğe sahip tek ürünüdür.

Bronz ve mermer heykeller yok olabilir; bunları taklit ederek yapılan heykeller, bir resmin kopyasının aslıyla aynı olmaması gibi, eskisinin aynı olmayacak, farklı bir işçilikle yapılacaktır. Fakat bir düşüncenin binlerce kez yeniden yayınlanması, bir ağaca oyularak, bir taşa kazılarak yazılması onun her durumda aynı düşünce olma niteliğini değiştirmez. Maddenin değişiminden etkilenmeyen, kesinlikle kendine has, bildiğimiz ya da tasavvur edebileceğimiz her şeyden farklı bir doğası olan benzersiz bir

varoluş yeteneğine sahiptir. Üretilen şey kendi içinde ölümsüz olma yeteneği taşıyorsa onu üreten güç de, ki bu varoluş bilinciyle aynı şeydir, ölümsüz olabilir; üretilen şey de bağlantılı olduğu ilk maddeden, düşüncenin yazıldığı ya da basıldığı ilk şeyden bağımsız olduğu gibi bağımsızdır. Doğruluğu görülürse, bir fikre inanmak, başka bir fikre inanmaktan daha zor değildir.

Varoluş bilinci aynı biçime, aynı maddeye sahip olmaya bağlı değildir, duyularımız algılama becerisine sahipse, yaratılışın ürünleri duyularımıza gösterilir. Çok sayıda hayvanın yaratılmış olması, yaşamdan sonra başka bir yaşam olduğu inancını Pavlus'tan daha iyi öğretir. Bunların küçük yaşamları yere ve göğe, şimdiki zamana ve geleceğe benzetilebilir; deyim yerindeyse, içinde küçük ölçekte ölümsüzlüğü barındırır.

Yaratılışın gözle görülebilen büyüklükteki en güzel parçaları dünyaya geldiklerinde farklı biçimde olan kanatlı böceklerdir. Bu biçimlerine ve eşsiz görkemlerine bir süreç sonunda kavuşurlar. Yavaş hareket eden ve sürünen bir tırtıl, birkaç gün içinde ölü gibi hareketsiz duran bir figüre dönüşür, ama bundan sonra yaşamın küçük ölçekte tüm ihtişamı içinde bir değişim gerçekleşir ve muhteşem kelebek ortaya çıkar. Önceki varlıktan eser kalmaz, her şey değişmiştir; artık tüm enerjisi yenidir, yaşam onun için başkadır. Hayvandaki varoluş bilincinin önceki duruma göre aynı olup olmadığını anlayamayız; öyleyse aynı vücut içinde yeniden dirilmenin bundan sonraki varoluş bilincimi sürdürmek için gerekli olduğuna niçin inanmalıyım?

Akıl Çağı'nın birinci kitabında, yaratılışın kendisinin gerçek ve tek Tanrı Kelamı olduğunu ifade etmiştim; sadece bu örnek ya da yaratılışın kitabındaki bu metin, sadece bunun böyle olabileceğini değil, olduğunu da göstermektedir; yani gelecekte farklı bir durumda olmaya inanmak, yaratılışta gözle görülen olgulara dayanması nedeniyle akla uygundur: Bir kurtçuğun bir kelebeğe dönüşerek uçmasını bir olgu olarak bilmemiz nedeniyle, bundan sonra bulunduğumuz durumdan daha iyi bir durumda varlığımızı sürdüreceğimize inanmak zor değildir.

Pavlus'un 1. Korintliler 15. bölümünde, bazı Hıristiyan mezheplerinin cenaze törenleri için kullandığı kuşkulu dil, bir cenaze töreninde çan çalmak kadar anlam bakımından yoksulluk göstermektedir; anlamaya yardım edecek hiçbir şey söylemez, hayal gücüne katkısı olacak hiçbir betimleme

yapmaz ama okurdan bunların anlamını bulmasını ister. "Her canlının eti aynı değildir," der, "İnsan eti başka, hayvan eti başka, kuş eti, balık eti başkadır." Peki ya sonra? Hiçbir şey. Bir aşçı da bunları söyleyebilir. Devamla, "Göksel bedenler vardır, dünyasal bedenler vardır. Göksel olanların görkemi başka, dünyasal olanların başkadır." Peki ya sonra? Hiçbir şey. Fark nedir? Hiçbir şey söylemez. "Güneşin, ayın ve yıldızların görkemi başkadır." Peki ya sonra? Hiçbir şey. Bunların arasındaki mesafe yerine, bir yıldızın başka bir yıldızdan parlaklık açısından farklı olduğunu söylemektedir; ayın güneş kadar parlamadığını da söyleyebilirdi. Tüm bunlar, geleceklerini öğrenmek için falcıya giden birtakım ahmakların akıllarını karıştırmak için özellikle anlamsız laflar seçen bir falcınınkinden daha iyi değildir. Rahipler ve hokkabazlar aynı türdendir.

Pavlus bazen kendisini doğayı seven biri olarak sunar ve bitkilerin büyüme sistemini kullanarak diriliş efsanesini kanıtlamaya çalışır. "Ey akılsız! Ektiğin tohum ölmedikçe yaşama kavuşmaz ki!" der. Buna kendi diliyle şöyle cevap verilebilir: "Seni akılsız Pavlus, toprağa diktiğin şey ölürse yaşama kavuşmaz." Toprağa ekilen tohum ölürse yeniden yeşermesi mümkün değildir. Sadece yaşayabilen tohumlar ürünü oluşturur. Bu metafor hiçbir açıdan örnek olarak verilemez. Burada söz konusu olan dirilme değil hayatta kalma başarısıdır.

Tohumun bir bitki haline dönüşmesi, kurtçuktan bir kelebeğin meydana gelmesi gibi bir hayvanın bir biçimden başka biçime dönüşmesine benzemektedir. Ama dönüşmeyen tohum, Pavlus'u başkalarına söylediği gibi akılsız konumuna sokar.

Pavlus'a atfedilen on dört mektubun onun tarafından yazılıp yazılmadığı önemli değildir; bunlar ya birtakım iddialara dayanmaktadır ya da bağnazlık doludur; iddialar sakat, bağnazlıklar da olasılıklara bağlı olduğundan bunlar yazarı önemsizleştirir. Aynı şeyler Yeni Ahit'in geri kalan kısmı için de söylenebilir. Kendisine Hıristiyan Kilisesi adını veren kilise kuramı bu mektuplara değil, Matta, Markos, Luka ve Yuhanna'ya atfedilen kitaplarda yer alan peygamberlik anlayışına dayanmaktadır. Mektuplar bunlara bağlıdır ve kaderleri de bunlar gibi olmalıdır; çünkü İsa'nın hikâyesi bir efsaneyse, bunu bir gerçek olarak kabul eden düşünce sistemi birdenbire çöker.

Bu kilisenin ilk önderlerinden Athanasius'un Yeni Ahit'in oluşturulduğu tarihlerde yaşamış olduğunu tarihten biliyoruz;[27] yine bu kişinin dini akideler adı altında bıraktığı saçma laflardan Yeni Ahit'i oluşturan kişilerin kimler olduğunu da biliyoruz. Yeni Ahit'in özgünlüğünün başlangıçta inkâr edildiğini de yine aynı tarihten biliyoruz. Athanasius gibilerinin oylarıyla Yeni Ahit'in Tanrı Kelamı olduğu ilan edilmiştir; Tanrı Kelamı'na oylamaya başvurarak karar verip ilan etmekten daha garip bir durum olamaz. Bunlara inananlar insanı Tanrı yerine koymuşlardır ve bu nedenle gelecek mutlulukları için gerçek dayanakları yoktur. Bununla birlikte saflık bir suç değildir, ama inanca engel olursa suç haline gelir. Bu, gerçeğe ulaşmaya çalışan düşünceyi daha doğmadan öldürmektir. Kendimize herhangi bir şeye inanmayı dayatmamalıyız.

Burada, Eski Ahit ve Yeni Ahit konusunu kapatıyorum. Bunların sahte olduğunu gösteren kanıtları kitapların kendisinden çıkardım, bunlar iki tarafı keskin kılıç olarak kullanılabilir. Kanıtlar reddedilirse, kutsal metinler de reddedilmelidir, çünkü onları İncil'den çıkardım; kanıt kabul edilirse kitapların özgünlüğü reddedilir. Eski Ahit ve Yeni Ahit'teki akıl almaz çelişkiler, bunlara yemin eden insanları bir şeyin hem yanında hem de karşısında olma durumunda bırakmaktadır. Her iki kanıt da onun yalan yere yemin etmesine ve böylece güvenilirliğini yitirmesine neden olmaktadır.

Eski ve Yeni Ahit'ler bundan sonra sorgulanacaksa bu benim yüzümden olmayacaktır. Ben kitaplarda yer alan karmakarışık olaylardan çıkardığım birtakım kanıtları bir düzen içine koyarak olguların kolaylıkla görülebilmesi ve anlaşılmasına çabaladım; bunu yaptıktan sonra da benim yaptığım gibi karar vermeyi okura bırakıyorum.

III

Sonuç

Akıl Çağı'nın birinci kitabında gizem, mucize ve peygamberlik olarak adlandırılan üç sahtekârlıktan söz etmiştim; şu ana kadar burada ileri sürdüğüm görüşleri etkileyecek herhangi bir karşı görüş bana ulaşmadığı için ikinci bölümü gerekli olmayan bu konularla doldurmak istemiyorum.

Aynı kitapta vahiy kavramının Eski ve Yeni Ahit'te saçma ve yanlış kullanımına değinmiştim; çünkü herhangi birinin katıldığı ya da tanık olduğu olayı nakletmesi için vahiy gerekli değildir, gördüğü ya da yaşadığı şeyi anlatması ya da yazmasını sağlamak için –onu zaten bildiğinden– ayrıca bir vahye ihtiyaç yoktur. Vahye böyle durumlar için başvurmak ya cehalettir ya da dayatma, ama ne yazık ki Eski ve Yeni Ahit'in tümü vahiy denilen bu sahte açıklamalardan oluşmaktadır.

Vahiy kelimesi, Tanrı ile insan arasındaki ilişkiyi gösterir ve sadece Tanrı'nın insana gösterdiği şeyler için geçerlidir. Tanrı'nın her şeyi yapma gücü nedeniyle böyle bir şeyin kabulünün gerekli olduğu varsayılsa bile (bu arada görünen ya da gösterilen herhangi bir şeyin kanıtlanması mümkün değildir), vahiy sadece iletildiği söylenen kişi için geçerlidir, bunu bir başka kişiye söylemesi vahiy değildir; buna inanan kişi de bu vahyin geldiğini söyleyen aldatılmış, hayal görmüş ya da yalan söyleyen bir sahtekâr olan kişiye inanmaktadır. Söylediği şeylerin doğru olduğunu kanıtlayacak bir araç yoktur; ahlaki olması bile vahyin bir kanıtı değildir. Tüm bu durumlara verilecek en uygun yanıt şu olmalıdır, "Bana doğrudan iletilirse bunun bir vahiy olduğuna inanabilirim; bundan önce bana söylenenlerin vahiy olduğuna inanmakla yükümlü değilim, ne bir kişinin sözünü Tanrı Kelamı olarak kabul etmem uygundur ne de o kişiyi Tanrı'nın yerine koymam." Akıl Çağı'nın birinci kitabında vahiy hakkında söylediklerim bunlardı; Tanrı'nın sahip olduğu güç ve her şeyi yapmaya kadir olması nedeniyle vahyin mümkün olduğu saygılı bir biçimde kabul edilse bile, vahyin niteliği bir kişinin başka birine dayatma şeklinde sunulmasını ve kötü amaçlar için kullanılmasını engellemelidir.

Kendi açımdan, vahyin mümkün olduğunu kabul etsem de Tanrı'nın herhangi bir kimseyle, herhangi bir tarzda, herhangi bir dille, herhangi bir görüntüyle ya da duyularımızın algılayabileceği başka bir araçla doğrudan haberleştiğine inanmıyorum; tersine kendisini yarattığı varlıklarda gösteren Tanrı inancı, yaptığımız kötülüklerden pişmanlık duymamızı ve iyi davranışlara sahip olmamızı sağlayacaktır.

İnsanlığı sarsan en iğrenç kötülükler, en korkunç acımasızlıklar, en büyük sefaletler temelini vahiy ya da gökten indirilen din denilen bu olguda bulmaktadır. İnsanın yaratılışından bu yana yayılmasına çalışılan yüceliğin niteliğine karşı en onursuz inanç, ahlaka ve insanın mutluluğuna karşı en karşı en yıkıcı şey bu oldu. Binlerce şeytanın ortalıkta dolaşmalarına ve –eğer varsa– Şeytan öğretisini yaymaya çalışmalarına izin vermemiz, Musa, Yeşu, Samuel ve öteki Kitab-ı Mukaddes peygamberleri gibi düzenbaz ve canavarların dilindeki sahte Tanrı Kelamı ile bizden itibar görmesinden kat be kat iyidir.

Her ulustan erkek, kadın ve çocukların Kitab-ı Mukaddes'te sıklıkla anlatıldığı gibi, acımasızca katledilmelerinin, kanlı infazların, öldürene kadar yapılan işkencelerin ve onca zamandır Avrupa'yı kana ve küle bulayan din savaşlarının nedeni, Tanrı'nın insanla konuştuğuna dair o korkunç inanç ve vahiy dini denen bu zındıklıktan başka bir şey olabilir mi? Bunlardan birinin nedeni Yeni Ahit, diğerininse Kitab-ı Mukaddes'tir.

Bazı Hıristiyanlar, Hıristiyanlığın silah zoruyla kurulmadığını söyler; iyi ama hangi dönemden söz etmektedirler? On iki kişinin bu işe silahla başlaması mümkün değildi, böyle bir güçleri yoktu. Ama Hıristiyanlığı yaymaya çalışanlar yeterli güce ulaştıktan sonra silah kullandılar, hatta kazığa oturtmayı ve canlı canlı yakmayı da; Muhammed de başlangıçta silah kullanmamıştı. Benzer biçimde, başrahibin hizmetkârının kulağını kesen (hikâye doğruysa) Petrus'un yeterli gücü olsa başrahiple hizmetkârının kafasını kesmiş olacağını söyleyebiliriz. Bunun yanı sıra, Hıristiyanlık başlangıçta Kitab-ı Mukaddes'e, bu kitap da tümüyle silaha dayanır; silah da korkutmaya değil, yok etmeye yönelik olarak kullanılmıştır. Yahudiler kimseyi kendi dinlerine döndürmediler, herkesi katlettiler. Kitab-ı Mukaddes, Yeni Ahit'in atasıdır, her ikisi de Tanrı Kelamı olarak adlandırılır. Hıristiyanlar her iki kitabı da okur, vaizler her iki

kitaptan da vaaz verir, Hıristiyanlık denen şey her ikisini de destekler. Bu nedenle Hıristiyanlığın silahla kurulmadığını söylemek yanlıştır.

Zulmetmemiş tek mezhep Quaker'lardır; bunun tek nedeni Hıristiyan'dan çok deist olmalarıdır. İsa'ya çok fazla inanmazlar ve kutsal metinleri geçersiz yasalar olarak nitelerler. Bunlara daha kötü bir isim verselerdi, gerçeğe daha çok yaklaşmış olacaklardı.

Bir vahiy dininin tüm fikirlerini tehlikeli bir sapkınlık ve dindışı bir aldatmaca olarak reddetmek, Yaradan'ın karakterine saygı duyan, uydurma ıstıraplar listesini kısaltmak ve insanlığın arasına ekilmiş zulüm tohumlarını ortadan kaldırmak isteyen herkesin görevidir. Vahiy dini denen bu sahte şeyden neler öğrendik? İnsana yararlı olabilecek hiçbir şey, ama Yaradan'ın onurunu zedeleyecek her şeyi. Kitab-ı Mukaddes bize ne öğretir? Yağmacılık, acımasızlık ve cinayet. Yeni Ahit bize ne öğretmektedir peki? Tanrı'nın nişanlı bir kadının aklını çelip ondan bir çocuk sahibi olduğuna inanmayı ve bu inanca da iman dememiz gerektiğini.

Bu kitaplara düzensiz biçimde ve küçük parçalar halinde dağıtılmış olan ahlak bölümleri, bu sahte vahiy dininin parçası değildir. Vicdanın doğal ilkeleri ve ayrıca toplumu bir arada tutan ve onlar olmadan varlığını sürdüremeyeceği bağlardır; tüm dinler ve toplumlarda neredeyse aynıdırlar. Yeni Ahit de bize bu konuda yeni hiçbir şey öğretmemekte, aşırıya kaçtığı noktalarda da acımasız ve gülünç olmaktadır. Verilen zararlara karşılık vermeme öğretisi, Yahudi olmayanlar ve Yahudilerden derlenmiş Özdeyişler kitabında Yeni Ahit'ten çok daha iyi işlenmektedir. Bu kitabın 25:21. ayetinde "Düşmanın acıkmışsa doyur. Susamışsa su ver."[28] denmektedir, bu deyiş Yeni Ahit'te şu biçimi almıştır, "Birisi sağ yanağınıza bir tokat atarsa, öbür yanağınızı da çevirin." Bu insanın sabır meziyetine düzenlenmiş bir suikasttır ve onu köpek düzeyine indirir.

Düşmanını sevmek, başka bir sahte ahlak ifadesidir, ayrıca hiçbir anlamı yoktur. Ahlaklı birinin, kendisine verilen zarara karşılık vermeme yükümlülüğü vardır; misilleme yapmanın sonu olmadığı için bu durum, siyasi anlayış için de iyidir; birbirine misilleme yapanlar bunu adalet olarak nitelendirir ama verilen zarara aynı ölçüde sevgiyle karşılık vermek, suçu ödüllendirmektir. Bunun yanı sıra düşmanlar kelimesi bir özdeyişte kullanmak için epey muğlak ve geneldir oysa bir özdeyiş açık ve tanımlanmış olmalıdır. Bir kişi, başka birine yanlışlıkla ya da dini

düşüncelerde ve bazen de siyasette olduğu gibi önyargıyla düşmanlık duyuyorsa, suç işlemeye yönelik düşmanlık duyguları taşıyan kişiden farklıdır; bir şeyi sahip olabileceği en iyi anlamıyla yorumlamak –böyle bir şey mümkünse tabii–, huzurumuza da katkıda bulunacağı için bizim yükümlülüğümüzdür. Ama insanın içindeki bu yanlış itki bile karşısındakini sevmesi için yeterli bir gerekçe değildir; kendi isteğimizle, herhangi bir gerekçe olmaksızın sevdiğimizi söylemekse ahlaken ve fiziksel açıdan mümkün değildir.

Ahlaka, uygulanması imkânsız ve uygulanırsa kötü sonuçlar doğurabilecek görevler yüklemek ya ona zarar verir. ya da önceden de ifade edildiği gibi suçun ödüllendirilmesine dönüşür. Size nasıl davranılmasını istiyorsanız, siz de öyle davranın deyişi, bu garip düşmanını sev öğretisini içermez, çünkü hiç kimse suçları ya da düşmanlıkları yüzünden sevilmeyi beklemez.

Düşmanını sev öğretisini savunanlar genellikle en büyük zulmü yapanlardır ve tutarlı bir biçimde bunu yapmayı sürdürürler, çünkü bu öğreti iki yüzlüdür; ikiyüzlü birinin söylediği şeyin tersini yapması da doğaldır. Kendi açımdan bu öğretiyi reddediyor ve onu sahte ya da masalsı buluyorum; bunun yanı sıra, ne Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nda ne de Fransız Devrimi'nde, ona zulmettiğimi ya da kötülüğe kötülükle karşılık verdiğimi söyleyebilecek ne kişi ne de kişiler vardır. İnsan, kötü bir eylemi iyilikle ödüllendirmek ya da kötülüğe iyilikle karşılık vermekle yükümlü değildir ve herhangi bir yerde böyle bir şey yapılmışsa bir görev değil gönüllü bir eylem sayılmalıdır. Böyle bir öğretinin, bir vahiy dininin herhangi bir bölümünü oluşturabileceğini varsaymak da saçmadır. Yaratıcının ahlaki niteliğini birbirimizi hoş görerek taklit ederiz, çünkü o herkesi hoş görür; fakat bu öğreti Tanrı'nın bize olan sevgisinin, insanın iyiliğinden olduğu kadar kötülüğünden de kaynaklandığı anlamına da gelebilir.

Buradaki koşulların doğasını dikkate alacak olursak, vahiy dini diye bir şeyin ortaya çıkması için herhangi bir neden bulunmadığını görmemiz gerekir. Bilmek istediğimiz nedir ki? Yaratılış ve gördüğümüz evren, Tanrı'nın gücünün her şeyi düzenleyip yönettiğini göstermiyor mu? Yaratılışın duygularımızı, herhangi bir sahtekârın Tanrı Kelamı olarak

sunduğu kitaptaki her şeyden çok daha güçlü etkilemesi yeterli bir kanıt değil midir? Ahlaksa her insanın vicdanında vardır zaten.

İşte buradayız. Tanrı'nın gücünün varlığı, her ne kadar doğayı ve onun varoluş biçimini kavrayamasak (kavramamız da imkânsız) da yeteri kadar gösterildi bize. Buraya nasıl geldiğimizi kavrayamıyoruz ama burada olduğumuzu biliyoruz. Bizi yaratan gücün, ne zaman isterse bu dünyadaki yaşamımızı nasıl sürdüğümüzün hesabını soracağını da bilmemiz gerekir; dolayısıyla inanç için başka gerekçe aramadan, isterse bunu yapacağına inanmak mantıklıdır, çünkü yapabileceğini önceden biliyoruz. Bilmemiz gereken tek şey, bunun gerçekleşme ihtimali hatta imkânıdır; bunu ihtimal değil de kesin bir gerçek olarak bilseydik düpedüz korkunun esiri olurduk; inancımızın hiçbir değeri ve en iyi davranışlarımız da erdemi kalmazdı.

Deizm, kandırılma ihtimali olmadan, bunları bilmenin gerekli ya da uygun olacağını öğretir bize. Yaratılış deistin kutsal kitabıdır. Tanrı'nın kendi el yazısıyla yazdıklarından onun varlığının kesinliğini, gücünün değişmezliğini okur; Kitab-ı Mukaddes'miş, Yeni Ahit'miş, diğer hepsi onun için sahtedir. Bu dünyadan sonra hesap verme ihtimali, düşünen beyinler üstünde inanç kadar etkilidir, çünkü gerçeği oluşturan ya da bozan bizim inancımız ya da inançsızlığımız değildir. Özgür varlıklar olarak içinde bulunduğumuz ve bulunmamız gereken durum buyken, bir filozof hatta sağduyulu bir insan bile değil, sadece bir aptal Tanrı yokmuş gibi yaşamını sürdürür.

Tanrı inancı, Hıristiyan inancının tuhaf hikâyeleri, Kitab-ı Mukaddes'teki vahşi maceralar ve Yeni Ahit'teki insan zihnini bulandıran muğlak ve müstehcen saçmalıklarla çok zayıflatılmıştır. Tüm bunları karmakarışık bir yığın içinde gören kişi gerçekle hikâyeyi karıştırır; hepsine de inanamayacağından, tümünü reddetmeye meyleder. Fakat Tanrı'ya inanmak diğer tüm şeylerden farklıdır ve hiçbir şeyle karıştırılmamalıdır. Üç tanrı düşüncesi tek Tanrı inancını zayıflattı. İnancın çarpımı aynı zamanda bölünmesidir de ve bölünen bir şey zayıflar.

Din, bu tür araçlarla gerçeklik yerine kalıp, ilke yerine mefhum halini alır: Ahlak, temeli güya çapkınlığa dayanan ve inanç denilen hayali bir şeye yer açmak için kovulur; Tanrı yerine bir adama tapılır; idam, minnettarlığın nesnesi olur; vaizler bir grup katil gibi kendilerini kana bular ve bunun onlara verdiği parlaklığa hayranlık duyar gibi davranırlar; idam cezasının

yararları hakkında tekdüze vaazlar verirler, sonra idam edilen İsa'yı yüceltip, Yahudileri bunun için mahkûm ederler.

Tüm bu saçmalıkların bir araya getirilerek vaaz edildiğini duyan insan Hıristiyanların hayali Tanrı'sıyla, Yaratılış'ın Tanrı'sını birbirine karıştırır ve Tanrı yokmuş gibi yaşamını sürdürür.

Tüm uydurma din sistemleri içinde Tanrıyı en çok aşağılayanı, insana en yararsızı, insan aklına en uymayanı, kendi içinde en çelişkili olanı Hıristiyanlık'tır. İnanmak için çok saçma, bir başkasını inandırmanın mümkün olmadığı, uygulaması çok tutarsız olan bu din, insan yüreğini uyuşturup ateistlerin ve fanatiklerin çoğalmasına yol açmaktadır sadece. Güç kaynağı olarak zorbalığa, zenginlik aracı olarak da rahiplerin açgözlülüğüne hizmet eder ama iyi insanları burada ve öteki dünyada hiçbir yere götürmez.

Uydurma olmayan ve içinde özgün ilahiliğin tüm kanıtlarını barındıran tek din saf ve basit deizmdir. İnsanın inandığı ilk dindir ve muhtemelen inanacağı son din olacaktır. Saf ve basit deizm, zorba yönetimlerin amaçlarına hizmet etmez. Dine insan uydurmalarını karıştırmadan ve kendi nüfuzlarına almadan itici bir güç olarak kullanamazlar; bir din, kendilerini ve işlevlerini ona dahil edip sistem içinde bir hükümet benzeri bir parti olmalarını sağlamıyorsa rahiplerin açgözlülüğüne hizmet etmez. Kilise ve devlet arasındaki gizemli ilişki de başka türlü oluşamaz; insancıl kilise ve zorba devlet.

Bir insan Tanrı inancından güçlü bir biçimde etkilenmişse, ahlaki yaşamı bu inancın gücüyle düzenlenir; Tanrı'dan ve kendisinden korkar, sonra da hem Tanrı'dan hem de kendinden gizleyemeyeceği şeyleri yapmaz. Gücün tüm fırsatlarını bu inanca sunabilmenin tek koşulu onun yalnız hareket etmesi gereğidir. Bu da deizmdir.

Hıristiyanlığın üçlü sisteminde Tanrı'nın bir kısmı ölen biri, öteki kısmıysa Kutsal Ruh denilen uçan bir güvercin tarafından temsil edilmektedir, ancak bir inancın kendisini bu tür kaba ve garip anlayışlara bağlaması imkânsızdır.[29]

Hıristiyan kilisesinin ve diğer tüm uydurma dinlerin amacı insanı Yaradan bilincinden uzak tutmaktır, tıpkı bir hükümetin amacının insanın haklarını

bilmesini engellemek olduğu gibi. Sahtelik açısından bir sistemin diğerinden farkı yoktur, birbirlerine karşılıklı destek vermek için oluşturulmuşlardır. Hıristiyan kilisesinin sürdürdüğü teoloji araştırmaları bir anlam ifade etmemektedir; hiçbir temeli ve ilkesi yoktur; sürekliliği hiçbir otorite tarafından sağlanmamaktadır; hiçbir veriye sahip değildir; hiçbir şey gösteremez ve hiçbir sonuca ulaşmamaktadır. Bilim adı altında araştırma yapılan hiçbir şey temelsiz ve bu temele dayanan ilkelerden yoksun olamaz; Hıristiyan teolojisinde durum böyle olmadığı için, araştırmaları da hiçbir şey değildir.

Teoloji araştırmalarını şimdiki gibi, daima yalanlanan ve özgünlük iddiaları çürütülen Kitab-ı Mukaddes ve Yeni Ahit'e dayandırmak yerine Yaratılış'ın kutsal kitabına başvurmak gerekir. Buradan bulacağımız ilkeler ebedidir ve kökeni ilahidir: Bunlar günümüzde mevcut tüm bilimlerin temelini oluşturmaktadır, aynı biçimde teolojinin de temelini oluşturmalıdır.

Tanrı'yı ancak yarattıkları sayesinde bilebiliriz. Bir özelliği kavrayabilmek için bizi ona götürecek ilkeleri izlemeliyiz. Onun muazzam gücünü anlayacak araçlara sahip olamazsak, gücü hakkında sadece karışık bir düşünce yapısına sahip olabiliriz. Bilgeliğinin içinde işleyiş düzenini ve yöntemini bilmeden bilgeliği hakkında bir fikir sahibi olamayız. Bilimin ilkeleri bizi bu bilgiye götürür; insanı yaratan Tanrı bilimi de yaratmıştır ve insanoğlu ancak bu araç sayesinde Tanrı'yı görebilir.

Bir insana evrenin yapısını bir bakışta görebilecek, düzgün bir biçimde kavrayabilecek, çeşitli gezegenlerin hareketlerini, farklı görünümlerinin nedenini, en uzaktaki gökcisminin bile şaşmaz dönüş düzenini, birbirleriyle bağlantılarını ve bağımlılıklarını gösterebilecek ve Yaradan'ın bu bütünü düzenleyip yöneten kurallar sistemini bilebilecek bir görüş gücü bahşedilirse, Yaradan'ın gücünü, bilgeliğini, büyüklüğünü, cömertliğini herhangi bir kilise öğretisinin ona öğretebileceğinden çok daha iyi anlayabilir. O zaman insanın bilim hakkındaki tüm bilgisinin, yaşamını kolaylaştırmak için kullandığı tüm mekanik sanatların bu kaynaktan türediğini görebilir: Bu görüntüden etkilenen ve gerçekler karşısında ikna olan aklında minnettarlık ve bilgi artar. Dini ya da hayranlığı, bir insan olarak gelişimiyle bir araya gelir: Yaratılış'ın ilkeleriyle bağlantılı olan, yaptığı her iş – tarım, bilim, mekanik sanatlar – Tanrı'yı ve ona minnettarlık duyması gerektiğini, halihazırdaki teolojik Hıristiyan vaazlarından daha iyi

öğretir. Olağanüstü şeyler, olağanüstü düşüncelere ilham olur; olağanüstü cömertlikler, olağanüstü bir minnettarlık yaratır; Kitab-ı Mukaddes ve Yeni Ahit'teki rezil hikâye ve düşüncelerse ancak küçümseme yaratır.

İnsan, yukarıda tasvir ettiğim görüntüye bu yaşamda ulaşamasa da en azından örnekleyebilir çünkü evrenin üzerine inşa edildiği ilkelerin bilgisine sahiptir. Büyük eserlerin modellenerek gösterilebildiğini biliyoruz, evren de aynı şekilde gösterilebilir. Yeryüzünde bir inçle ya da bir arla temsil edilen ölçüler evrende milyonlarla ifade edilecek boyutlara taşınabilir. Çapı bir inç olan dairenin geometrik özellikleri, kainatı çevreleyen daireyle aynıdır. Üçgenin, bir geminin rotasını kâğıt üzerine gösteren özellikleri bunu okyanusta da gösterir; bunlar gök cisimlerine uygulandığında, bizden milyonlarca mil uzakta olmalarına rağmen güneş tutulmasının zamanını büyük bir kesinlikle hesaplayabiliriz. Bu bilginin kaynağı ilahidir ve insanoğlu bu bilgileri, insana hiçbir şey öğretmeyen kilisenin aptal Kitab-ı Mukaddes'inden değil, Yaratılış'ın kutsal kitabından öğrenmiştir.[30]

İnsanın yeryüzünde konforlu bir yaşam sürmesine olanak veren bilim ve makineler hakkındaki insanı hayvandan belirgin bir biçimde ayıran özelliğini oluşturan tüm bilgileri, evrenin olağanüstü işleyişinden ve yapısından gelir. İlk çağlarda atalarımızın gökcisimlerinin hareketleri ve dönmeleri üzerinde yorulmaksızın yaptıkları gözlemler bu bilgiyi dünyaya getirmiştir. Bunu yapanlar, Musa ve peygamberler değildi, İsa ve havarileri de. Tanrı yaratılışın büyük makinisti, ilk filozof ve tüm bilimlerin ilk öğretmenidir. Öyleyse öğretmenimize saygı duymayı öğrenelim, atalarımızın çabalarını da unutmayalım.

Günümüzde insanoğlunun makineler hakkında hiçbir bilgisi olmasaydı ama herhangi bir insanın evrenin yapısı ve işleyişi hakkında daha önce anlattığım gibi bir görüşü olsaydı, kısa sürede şu anda sahip olduğumuz makinelerin en azından bazılarını yapmayı akıl edebilirdi; bunu akıl ettikten sonra da bu fikri eyleme dökebilirdi. Ya da önüne bir evren modeli ve konsa ve harekete geçirilse bu görüntü zihninde bir fikir oluşmasını sağlayabilirdi. Böyle bir nesne ve böyle bir fikir kendisi ve toplum için kullanacağı bilgisini arttırıp aynı zamanda eğlenmesini sağlarken, onu Yaradan'a inandırma ve insanın ona saygı ve minnettarlık duyması gerektiği gibi konularda Kitab-ı Mukaddes ve Yeni Ahit'te yer alan, rahiplerin tüm

yeteneklerini kullansalar bile ancak vaazlar üretebilecekleri aptal metinlere göre çok daha etkili olur. Eğer bir insan vaaz verecekse, doğruluğu belli metinleri kullanarak insanı ahlaken yüceltecek vaazlar versin.

Yaratılış'ın kutsal kitabı sonsuz metinler içerir. Bilimin her dalı, ister evrenin geometrisiyle, ister bitki ve hayvan dünyasının sistemiyle, ister cansız maddelerle ilgili olsun, felsefeye kadar bağlılık duyulacak, insanın gelişimine duyulan kadar minnet duyulacak bir metindir. Hatta şunu söylemek bile mümkün: Eğer din sisteminde bir devrim olacaksa her vaizin filozof ve her manastırın mutlaka bir bilim okulu olması gerekir.

Bilimin değişmez yasalarından, aklın ışığından uzaklaşıp "vahiy dini" denen bir şeyin uydurulmasıyla, sayısız vahşi ve kafirce düşünce oluşmuştur Tanrı'ya dair. Yahudiler, Yahudi dinine yer açmak için insanoğlunu katletmiş gibi gösterdi onu. Hıristiyanlar ise kendini öldürdüğünü ileri sürüp, Yahudi dininin yerini alacak yeni bir dinin kurucusu olarak gösterdi. Bu şeylere bahane bulmak ve onların kabul görmesini sağlamak için Tanrı'nın güç ya da bilgeliğinin mükemmel olmadığını ya da iradesinin değişebilir olduğunu düşünmüş olmalılar; iradenin değişebilir olmasıysa yargıların mükemmel olmaması sonucunu doğurur. Filozof bilimin ilkelerine ya da maddenin özelliklerine ilişkin Tanrı yasalarının hiç değişmediğini bilir. O halde bu yasalar insan söz konusu olduğunda niçin değişsin?

Burada konuyu bitiriyorum. Bu çalışmanın önceki bölümlerinin tümünde Kitab-ı Mukaddes ve Yeni Ahit'in yalanlarını, sahteliklerini gösterdim; elinden gelen olursa, bu konuda gösterdiğim kanıtların çürütülmesini bekliyorum; sonuç bölümünde ileri sürdüğüm düşüncelerin değerlendirilmeyi de okurun aklına bırakıyorum; düşünceler özgür olursa, din ya da siyaset konusunda gerçeğin güçlü ve nihai biçimde galip geleceğinden eminim.

[*1] Fransız Devrimi'nden sonra kabul edilen takvimin beşinci ayı. (ç.n.)

[1] Bununla birlikte, "Tanrı, babalarının günahlarının cezasını çocuklarına çektirir," deyişini hariç tutmak gerekir. Bu deyiş ahlaki adaletin tüm ilkelerine aykırıdır.

[*2] T. Pain "Kitab-ı Mukaddes" ismini genellikle Eski Ahit için kullanmaktadır. (ç.n.)

[2] Kafiyeli olmadıkça, bir kompozisyonun şiir olduğunu göremeyen okur için bu notu ekliyorum.

Şiir temel olarak iki ögeden oluşur: Hayal gücü ve kompozisyon. Şiir kompozisyonu kısa ve uzun hecelerin karıştırılması özelliği nedeniyle düzyazıdan ayrılır. Dizeden uzun heceli bir sözcüğün çıkarılarak yerine kısa heceli bir sözcüğün konulması veya kısa heceli sözcük yerine uzun heceli bir sözcük yerleştirilmesi dizenin şiirsel özelliğini kaybettirir. Bir şarkıda notanın yanlış yere konmasının ritmi bozması gibi.

Peygamberler kitabı olarak adlandırılan kitaplardaki imgeler tümüyle şiirseldir. Hayali ve genellikle aşırı olan bu anlatıların şiir dışında başka bir yazım şekliyle anlatılması zordur.

Bu yazılanların şiirsel ölçülerle oluşturulduğunu göstermek için, kitaptaki sırasına göre on hece alacağım ve aynı sayıda hecelerle bir dize oluşturacağım (heroic measure) ve son sözcükle kafiyeli olacak, daha sonra bu kitapların şiirsel ölçülere göre oluşturuldukları görülecektir.[*3] İlk örneği Yeşaya'dan alacağım:

"Hear, O ye heavens, and give ear, O earth!"
'T is God himself that calls attention forth.[*4]

Başka bir örneği de kederli Yeremya'dan alıntılayacağım ve şairin niyetini gösterip olayı somutlaştırmak için iki satır daha ekleyeceğim.

"O! that mine head were waters and mine eyes"
Were fountains flowing like the liquid skies;
Then would I give the mighty flood release,
And weep a deluge for the human race.[*5]

[*3] Bu dizeler on heceyle çevirmenin olanaksızlığından sadece anlam olarak verilmiştir. (ç.n.)

[*4] "Duy ey cennet ve kulak ver ey toprak!"

Dikkatimizi çeken Tanrı'nın kendisidir.

[*5] "Ah, kafam sular altında ve gözlerim"

Kaynaklar gibi çağlıyordu gökler;

Bu devasa selin önünü açmalı mıyım

İnsan soyu için sel mi olmalı gözyaşlarım.

[3] Kendilerini ilahi gören ve Tanrı adına konuştuklarını iddia eden tüm bu adamlar birbirlerini şaşırtmada çok ustadırlar, bu ifadenin birinci bölümü olan "kötü ruhu" tartışma için bir yana bırakıyorum. Metne sadık kalıyor ve peygamberlik sözcüğünü kullanıyorum.

[4] İrlandalı misyoner ve astronom. VIII. yüzyılda yaşamıştır. Ferghil adı Latinceye Virgilius olarak aktarılmıştır.

[5] Mitolojilerin ne zaman başladığını bilmek olanaksızdır; ama taşıdıkları içsel kanıtlar bunların başladığı dönemdeki durumu ya da koşullarının bittiği dönemdeki durumuyla aynı olmadığını göstermektedir. Bu mitolojinin Satürn dışındaki tüm tanrıları modern zamanlarda yaratılmıştır. Satürn'ün egemenliği eski mitolojilerin başlangıcından öncedir ve bir tür tek tanrı inancıdır. Satürn'ün üç oğlu Jüpiter, Plato ve Juno ve bir kızı Neptün adına yönetimden vazgeçtiği söylenir; bundan sonra binlerce hayali tanrı ve yarı tanrı yaratılmıştır, bundan sonra tanrılar listesi de azizler listesi ve hükümdarlar listesi kadar hızlı bir şekilde artmıştır.

Dindeki tüm bozulmalar insanın vahiy dini olarak adlandırdığı sistemin ortaya çıkışıyla olmuştur. Mitolojiyi üretenler vahiy dinine Hıristiyanlardan daha çok sahip çıkmışlardır. Onların Tanrı Kelamı'nı alıp ilettiklerine inandıkları kahinleri ve din adamları vardı.

Moloch'tan modern Tanrı iradesi anlayışına kadar geçen süre içinde ortaya çıkan bozulmalar ve eski mitolojilerdeki insan kurban edilmesinden yaratıcıya adanan Hıristiyan kurbanlarına kadar tüm uygulamalar vahiy dini adı verilen sistemi kabul etmekle ortaya çıkmıştır. Tüm bu kötülük ve dayatmaları engellemenin en etkili yolu, Yaratılışın kitabındaki mesajlardan başkasını kabul etmemek ve Yaratılışı Tanrı'nın geçmiş ya da gelecekteki tek doğru ve gerçek kelamı olarak kabul etmektir; bunun dışında Tanrı Kelamı olarak adlandırılan her şey uydurma ve dayatmadır.

[6] Eline bu kitap geçen ve orrery'nin ne olduğunu bilmeyenler için bu notu ilave ediyorum. Orrery, adını onu icat eden kişiden almıştır. Saat gibi çalışan bir makinedir ve evreni temsil eder. Dünyanın kendi etrafındaki ve güneş etrafındaki dönüşü, ayın dünya etrafında dönüşü, gezegenlerin güneş etrafındaki dönüşleri, sistemin merkezi güneşe olan uzaklıkları, birbirlerine olan uzaklıkları ve farklı büyüklükleri evrendeki gerçek biçimiyle gösterilir.

[7] Bir geminin saatte ortalama olarak üç mil hız yaptığını varsayarsak düzgün bir daire çizerek, bir yıldan az bir zamanda dünyanın çevresini dönecektir, ama okyanustaki rotaları izlemek zorunda olduğunu unutmayalım.

[8] Güneşin dünya etrafında 24 saatte döndüğünü zannedenler, eti ateşinde üzerinde döndürmeyip ateşi etin çevresinde dolaştıran aşçıyla aynı hataya düşerler.

[9] İnsanın tüm bunları nasıl bilebildiği sorulduğunda şu basit cevabı vereceğim: İnsanoğlu tutulmayı hesaplayabilmektedir; ayrıca Venüs'ün güneş etrafında dönüşü sırasında dünyamızla güneş arasında, onlarla aynı hizaya geldiği ve bize büyük bir bezelye tanesi gibi göründüğü anı tam olarak hesaplamayı da bilmektedir. Bu olay yaklaşık yüz yılda iki kez, sekiz senelik aralıklarla gerçekleşir; önceden hesaplanabilen bu tutulma zamanımızda da iki kez gerçekleşmiştir. Bin yıl sonra ya da herhangi bir zaman diliminde tekrarlanacağı an da kestirilebilir. İnsanoğlu güneş sisteminin işleyişini anlamasaydı bunları başaramayacaktı, gezegenlerin dönüşlerinin gözlenmesi, tutulmanın hesaplanabilir olması ya da Venüs geçişlerinin bilinmesi bilginin varlığının kanıtıdır; ayrıca sınırsız mesafeler söz konusuyken birkaç bin, hatta birkaç milyon millik uzaklıklar anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır.

[*6] T. Pain "Kitab-ı Mukaddes" ismini genellikle Eski Ahit için kullanmaktadır. (ç.n.)

[10] "Amerika ve Fransa çıkarları için Thomas Paine'in suçlanmasını talep ediyorum."

[11] Eukleides, kronolojik olarak İsa'dan üç yüz yıl, Arkhimedes'ten yüz yıl önce yaşadı; Mısır'ın İskenderiye kentindendir.

*7 Eski Ahit'in Türkçe çevirisinde, King James ve Vulgata çevirilerinde yüz yirmi diye geçer. (ç.n.)

[*8] Eski Ahit'in Türkçe çevirisinde "o" zamirinin yerine Rab kullanılmıştır. (ç.n.)

[*9] Boyu yaklaşık 4,9 metre, eni de 2,2 metre. (ç.n.)

[12] Güneşin Givon Dağı'nın üstünde, ayın da Ayalon Vadisi'nde havada asılı durması hikâyesi kendi kendini ele veren hikâyelerden biridir. Böyle bir olay tüm dünyaca bilinmeden gerçekleşmiş olamaz. Dünyanın yarısı güneşin niçin doğmadığını, yarısı da niçin batmadığını merak edecek, bununla ilgili gelenekler de evrensel nitelikli olacaktı; ancak dünyada bu olayı bilen hiçbir ulus yoktur. İyi ama ay niçin sabit durmaktadır? Gün ışığının olduğu yerde ay ışığı bulunmasının nedeni nedir? Şiirsel bir imge olarak fena değildir; Deborah ve Barak'ın ünlü şarkısında "yıldızların göğü bir baştan öbür başa geçerken Sisera'yla savaşması"na (Hâkimler 5:20) da benzer ama, olan bitenle ilgili olarak onu dostça uyarmaya gelenlere karşı Muhammed'in söylediği şu sözlerden daha niteliksizdir: "Sağ elinizde güneş, sol elinizde ayla bana geldiniz, bu benim durumumu değiştirmemeli." Yeşu'nun Muhammed'i geçmesi için güneşi ve ayı birer cebine koyup, Guy Faux'nun gizli feneri gibi taşıyarak, sonra istediğinde ceplerinden çıkarabilmesi gerekir. Yücelik ve saçmalık bazen birbirine çok yaklaşır, onları birbirinden ayırmak güçleşir. Yüceliğin bir adım sonrası saçmalığa, saçmalığın bir adım sonrası yüceliğe yol açar; ancak bu bağlamda kullanılan ifade, şiirsel niteliğinden soyutlandığında Yeşu'nun cehaleti ortaya çıkar, çünkü asıl yapması gereken dünyaya dönmemesini emretmekti.

[13] 2. Krallar 14:25. ayette Yarovam'ın İsrail topraklarını yeniden ele geçirmesinden bahsederken Yunus'un ismi geçmektedir ama sonrasında hakkında bir şey söylenmemektedir; ne bir ima, ne Ninova'ya gidişi ne de balinayla karşılaşması burada yer almaktadır.

[*10] Ayetin sonundaki "...ve çıksın." ifadesi, Kitab-ı Mukaddes çevirisinde varken, yeni Türkçe çeviride çıkarılmıştır. (ç.n.)

[14] Kitab-ı Mukaddes'de çeşitli pasajları okurken birbirleriyle ilintisiz, tüm pasajın bir parçası olmayan, bölük pörçük pek çok ifade olduğunu gözlemledim; örneğin 1. Samuel 13:1. ayeti şöyledir, "Saul bir yıl krallık yaptı; ve İsrail'de iki yıl krallık yaptıktan sonra..." Bu ifadenin birinci bölümü olan Saul'un bir yıl krallık yapması anlamsızdır, çünkü Saul'un ne yaptığından söz edilmemektedir ve bir yıl sonunda ne olduğu da anlatılmaz; ayrıca bir yıl krallık yaptı dedikten hemen bir cümle sonra iki yıl krallık yaptığından söz edilmesi başka bir saçmalıktır. İki yıl krallık yapmışsa bir yıl yapmış olması imkânsızdır. Başka bir örnek de Yeşu kitabının 5. bölümünde yer almaktadır; yazar bize Yeşu'ya görünen bir melek hikâyesi anlatır ve hikâye sonuca ulaşmadan birdenbire biter. 13. ayetteki hikâye şöyledir: "Yeşu Eriha'nın yakınlarındaydı. Başını kaldırınca önünde kılıcını çekmiş bir adam gördü. Ona yaklaşarak, 'Sen bizden misin, karşı taraftan mı?' diye sordu." 14. ayet: "Adam 'Hiçbiri' dedi, 'Ben Rabbin ordusunun komutanıyım. Şimdi geldim.' O zaman Yeşu yüzüstü yere kapanıp ona tapındı. 'Efendimin kuluna buyruğu nedir?' diye sordu." 15. ayet: Rabbin ordusunun komutanı, 'Çarığını çıkar' dedi, 'Çünkü bastığın yer kutsaldır.' Yeşu söyleneni yaptı." Bundan sonra ne olduğu belli değildir, bölüm ve hikâye burada sona erer.

Bu hikâye ya ortasından bölünmekte ya da bazı Yahudi gülmece yazarları Tanrı'nın Yeşu'ya verdiği bu sözde görevi alaya almaktadır; Kitab-ı Mukaddes derleyicileri de bunu algılamayarak ciddi bir konuymuş gibi öne çıkarmaktadırlar. Alaycı, komik bir hikâye gayet iyidir aslında: Melek elinde kılıç olan bir adam kılığında temsil edilmekte, Yeşu onun önünde yüzüstü yere kapanarak ona tapınmaktadır (ikinci emre aykırı bir durum), bunun yanı sıra hikâye önemli bir olaymış gibi çarıklarını çıkarmasıyla sona ermektedir. Aynı biçimde pantolonunu toplaması da istenebilirdi.

Bununla birlikte Yahudilerin liderlerinin her söylediğine inanmadıkları da kesindir; Musa dağa gittiğinde onun hakkında konuşurken takındıkları küstah tavırda da görülmektedir bu. Örneğin, Mısır'dan Çıkış 32:1. ayette, "Musa'ya ne oldu bilmiyoruz," demelerindeki gibi.

[15] Ezra kitabının 2. bölümünde yer alan ailelerin dağılımı:

		Devir	11577	Devir	15783	Devir	19444
Ayet		Ayet		Ayet		Ayet	
3	2172	13	666	23	128	33	725
4	372	14	2056	24	42	34	345
5	775	15	454	25	743	35	3630
6	2812	16	98	26	621	36	973
7	1254	17	323	27	122	37	1052
8	945	18	112	28	223	38	1247
9	760	19	223	29	52	39	1017
10	642	20	95	30	156	40	74
11	623	21	123	31	1254	41	128
12	1222	22	56	32	320	42	139
						58	392
						60	652
Toplam	11577		15783		19444		29818

[16] "...pencereden bakanlar kararacak", görme kaybının anlaşılmaz bir çevirisi.

[*11] 1. Krallar 11:3. ayet. (ç.n.)

[17] Yeşaya 7: 14. ayette doğacak çocuğa İmmanuel[*12] adı verilecek deniyordu. Ancak bu isim her iki çocuğa da verilmediği gibi, eşanlamlı bir başka isim de verilmedi. Peygamber kadının oğluna Maher-Şalal-Haş-Baz ve Meryem'in oğluna İsa isimleri verilmişti.

[*12] İmmanuel ismi "Tanrı bizimle" anlamına gelir. (ç.n.)

[18] Yeremya kitabının 37 ve 38. bölümlerindeki hapishaneyle ilgili çelişkili ifadeler gibi, 1. Samuel'de de (15 ve 16. bölümler) Davut'a ve onun Saul'la tanışmasına ilişkin iki bölümde çelişkiler olduğunu saptadım.

1. Samuel 16. bölümde Tanrı'nın gönderdiği kötü ruhun Saul'a sıkıntı çektirdiği ve hizmetkârlarının ona (tedavi için) "Efendimiz, biz hizmetkârlarına buyruk ver, iyi lir çalan birini bulalım," dediği anlatılır. 17. ayet ve devamı şöyledir: "Saul hizmetkârlarına 'İyi lir çalan birini bulup bana getirin,' diye buyurdu. Hizmetkârlarından biri, 'Beytlehemli İşay'ın oğullarından birini gördüm,' dedi, 'İyi lir çalar, üstelik yürekli, güçlü bir savaşçıdır; akıllıca konuşur, yakışıklıdır. Rab de onunladır.' Bunun üzerine Saul İşay'a ulaklar göndererek, 'Oğlun Davut'u bana gönder,' dedi. Davut Saul'un yanına varıp onun hizmetine girdi. Saul Davut'u çok sevdi ve ona silahlarını taşıma görevi verdi (21. ayet). O günden sonra, Tanrı'nın gönderdiği kötü ruh ne zaman Saul'un üzerine gelse, Davut liri alıp çalar, Saul rahatlayıp kendine gelirdi." (23. ayet)

Ancak bundan sonraki bölümde (17. bölüm) Davut'un Saul'la tanışması tamamen farklı biçimde anlatılmaktadır. Burada Davut'un kamptaki kardeşlerine erzak götürmek için babası tarafından gönderildiği sırada Golyat'la karşılaşması anlatılmaktadır. Bu bölümün 55. ayeti ve devamı şöyledir: "Saul, Davut'un Golyat'la dövüşmeye çıktığını görünce, ordu komutanı Avner'e, 'Ey Avner, kimin oğlu bu genç?' diye sormuştu. Avner de, 'Yaşamın hakkı için, ey kral bilmiyorum,' diye yanıtlamıştı. Kral Saul, 'Bu gencin kimin oğlu olduğunu öğren,' diye buyurmuştu. Davut Golyat'ı öldürüp ordugaha döner dönmez, Avner onu alıp Saul'a götürdü. Golyat'ın kesik başı Davut'un elindeydi. Saul, 'Kimin oğlusun delikanlı?' diye sordu. Davut, 'Kulun Beytlehemli İşay'ın oğluyum,' diye karşılık verdi." Bu iki olay birbirini yalanlamaktadır, çünkü her ikisinde de ne Saul ne de Davut daha önceden karşılaşmışlardır. Kitab-ı Mukaddes eleştirilemeyecek kadar gülünçtür.

[19] İngilizce kâhin kelimesinin İbranice karşılığını bilmiyorum ama Fransızcada "voir" yani görmek fiilinden türetilen "le voyant" kelimesiyle (ki gören kişi ya da kâhin anlamına gelir) karşılandığını görmüştüm.

[20] İsa'nın bakire olduğuna inanılan annesi Meryem'in başka erkek ve kız çocuğu da olmuştur. Matta 13:55, 56 ayetlere bakınız.

[21] Davut'un doğumundan İsa'nın doğumuna kadar 1080 yıl vardır; İsa hariç yirmi yedi nesil geçmiştir. Liste'de yer alanların ilk çocukları doğduğunda kaç yaşında olduğunu hesaplamak için 1080'i 27'ye bölmek yeterlidir ki böylece ortalama 40 eder. O zamanki insan ömrünün şimdiki zamanla aşağı yukarı aynı olması nedeniyle 27 nesil içinde yer alan bu kişilerin evlenmeden önce yaşlı birer bekar olduklarını düşünmek saçmadır, ayrıca Davut'tan sonra gelen Süleyman'ın 21 yaşından önce bir sürü eşi ve cariyesi olduğunun anlatılması da bu saçmalığın ölçüsünü kaçırmaktadır. Bu soyağacının gerçekliği bir yana, yalanı bile akla uygun değildir. Luka'nın listesindeki yaş ortalaması yirmi altıdır ama o da epey çoktur.

[22] Yuhanna'ya göre (19:14. ayet) ölüm cezası öğle saatlerinde infaz edildi, bu nedenle öğleden önce olamaz; Markos'a göreyse (25:25. ayet) infaz saati sabah dokuzdu.

[23] Akıl Çağı'nın ilk kitabı iki yıl yayınlanmamıştır, bunun içinde bana ait olmayan bir ifade yer almaktadır. Bu ifade şöyledir: Luka kitabı bir oy farkla kabul edildi. Bu doğru olabilir, ancak ben böyle söylemedim. Bunu bilen biri muhtemelen İngiltere ya da Amerika'daki baskılardan birinde bunu bir dipnot olarak eklemiştir; bundan sonra yayıncılar bu dipnotu ana metnin içine katarak benim ifÂdem gibi sundular. Eğer bu yanlışlık bu kadar kısa bir süre içinde oluyorsa Matta, Markos, Luka ve Yuhanna kitaplarının bu kadar uzun süre içinde yazımı basımı ve çoğaltılmasında yapılabilecek yanlışlıkların boyutlarını ve bu kitapların özgünlüğüne vereceği zararı düşünebiliyor musunuz?

[24] Bu iki alıntıyı Boulanger'in "Pavlus'un Yaşamı" adlı Fransızca eserinden aldım; Boulanger de onu Augustine'nin Fauste'ye karşı yazdığı makaleden aldığını belirtmektedir.

[25] Boulanger, "Pavlus'un Hayatı"nda, Yeni Ahit'in Tanrı Kelamı olarak oylandığı sırada Hıristiyanlığın farklı mezhepleri arasında çeşitli konularda ortaya çıkan görüşleri dini tarih yayınlarından yararlanarak derlemiştir. Aşağıdaki alıntılar bu çalışmanın ikinci bölümünden alınmıştır:

Bir Hıristiyan mezhep olan Marsiyonistler Evangelistlerin yanlışlıklarla dolu olduğunu söylemektedir. Hıristiyanlığın başlangıcında büyük bir mezhep olan Marsiyonistler Yeni Ahit'i yanlışlıkları nedeniyle reddetmişler ve başka yazıların özgünlüğü iddia edilen bu metinlerden çok farklı olduğunu göstermişlerdir. Marsiyonistler gibi Serintiyanlar da havarilerin Elçilerin İşlerini kabul etmemişlerdir. Enkratitler ve Sevenianlar Pavlus'un mektuplarını ve Elçilerin İşlerini kabul etmemişlerdir. Krisostom, havarilerin Elçilerin İşleri hakkında yaptığı bir yorumda, zamanından 400 yıl önce kimse yazar ve kitabı hakkında hiçbir şey bilmiyordu demektedir. Bu zamandan önce yaşamış Aziz Irene, diğer Hıristiyan mezhepleri gibi Valentinlerin de yazılı metinlerin çelişkili, yanlışlarla dolu olduğunu söylediklerini aktarmaktadır. İlk Hıristiyanlardan Ebionitler ve Nazaranler Pavlus'un tüm mektuplarını reddettiler ve onu sahtekarlıkla suçladılar. Bunlar Kudüs'e gelerek burada bir süre yaşayan ve sonradan bir din adamının kızıyla evlenip sünnet olan Pavlus'un özünde bir Pagan olduğunu da ileri sürdüler; ancak evlendiği kıza sahip olamayan Pavlus daha sonra Yahudilerle çatışmış, sünnete, Şabat'a ve tüm dini uygulamalara karşı çıkmıştır.

[26] "O senin başını ezecek, sen onun topuğuna saldıracaksın." Yaratılış 3:15. ayet.

[27] Kilise kronolojisine göre Athanasius'un ölüm tarihi 371'dir.

[28] Matta kitabında yer alan İsa'nın dağda verdiği vaazda, diğer iyi şeylerin yanı sıra bu sahte ahlak anlayışı ortaya konulmaktadır; sabırlı olma, haksızlıklara karşılık vermeme anlayışının Yahudilere ait olmadığı burada açıkça ifade edilmektedir; bu anlayış Özdeyişler içinde yer aldığına göre, bunun Yahudi olmayan kaynaklardan geldiği ve İsa'nın buradan öğrendiği kabul edilmelidir. Yahudi ve Hıristiyan kaynaklarının putperest olarak nitelediği kültürlerdeki adalet ve ahlak anlayışı, Kitab-ı Mukaddes ve Yeni Ahit'tekine göre çok daha iyidir. "Halk yönetiminin en iyi biçimi hangisidir?" sorusuna Solon'un verdiği cevap, bugüne kadar aşılamamış bir siyasi ahlak özdeyişidir: "Tek bir bireye verilen en küçük zarar, tüm düzene karşı sayılır." Solon İsa'dan yaklaşık 500 yüzyıl önce yaşamıştır.

[29] Matta kitabında kutsal ruhun bir güvercin gibi indiği anlatılmaktadır (3:16. ayet). Bir kaz gibi olduğu da ileri sürülebilirdi; bu hayvanlar aynı şekilde zararsızdır ve en az diğeri kadar anlamsız bir yalan olurdu. Elçilerin İşleri 2:2. ve 3. ayetlerde, "İlahi bir rüzgârla ateşten dillere benzeyen bir şeylerin dağılıp her birinin üzerine indiğini gördüler" denmektedir: Belki çatal tırnaklı ayaklardır. Bu tür saçma ifadeler kendilerine ancak cadı ve büyücü hikâyelerinde yer bulabilir.

[30] Kitab-ı Mukaddes yapıcıları, Yaratılış kitabının birinci bölümünde yaratılışı açıklamaya çalışır; böylelikle cehaletlerinden başka bir şey gösteremezler. Güneş olmaksızın üç gün üç gece geçtiğinden söz ederler, ancak gün ve gecenin oluşumu güneşin varlığıyla ilintilidir; doğuşu ve batışıyla da sabah ve akşam oluşur. Ayrıca Tanrı'nın, "Işık olsun" dediğini varsaymak da çocukça ve zavallı bir düşüncedir, bu bir sihirbazın hünerini sergilerken kullandığı emredici dile benzemektedir: "Haydi, başla!" Musa'nın asasını bir sihirbaz değneği gibi kullanması da muhtemelen buradan gelir. Longinus bu ifadeyi ilahi olarak nitelemektedir; aynı şekilde sihirbazın konuşması da ilahidir öyleyse; çünkü her ikisi de etkileyici ve gramer olarak aynıdır. Yazar ve eleştirmenler ilahilik hakkında konuştuklarında saçmalık sınırına ne kadar yaklaştıklarını görememektedirler. Eleştirmenlerin ilahilik anlayışı, Edmund Burke'ün İlahi ve Güzel'inin bazı bölümlerini anımsatmaktadır: Hayal gücü bir yel değirmenini, uçan bir dağa, başmeleğe ya da bir kaz sürüsüne çevirebilir.